

Çankaya Üniversitesi gündem

www.cankaya.edu.tr Sayı:28 Ocak 2008 (10. Yıl Özel Sayısı) ISSN 1304-9836

10. Yıl Konferansı <i>Süleyman Demirel</i>	3
Üniversite, Akademi Deyince... <i>Osman Aray</i>	9
Çanakkale Savaşlarının Türk ve Dünya Tarihi Açısından Önemi ve Sonuçları	13
Atatürk Devrimi'nin Bilinmeyen Yönleri <i>Prof. Dr. Sina Akşin</i>	20
Cumhuriyet <i>Prof. Dr. Sina Akşin</i>	25
O'nsuz 69 Yıl	30
Irak'ın Dünü, Bugünü ve Yarını	40
Özgürlükler ve Türk Ceza Kanunu 301'inci Maddesi	52
II. Mahmut Döneminin Yapısal ve Çevrimsel Tarihi <i>Diren Çakmak</i>	61
Türk Dünyasında Ekonomik Durum <i>Prof. Dr. Emin Çankıcı</i>	66
Türkiye-Kazakistan: Onlarca Milyar Dolar Şansı Kaçıyor mu? <i>Yrd. Doç. Dr. Meryem Hakim</i>	72
Duraksız Video Gönderimi İçin Ölçeklenebilir Kodlama <i>Prof. Dr. Mehmet Tolun, Öğr. Gör. Roya Choupani</i>	75
Nanoteknoloji ile Marka Yaratabilmek için Doğru Model Küme Oluşturmaktır <i>Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç</i>	79
Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi <i>Doç. Dr. Mustafa Tören Yücel</i>	81
Prof. Dr. Ergin Iğrek'in Yazısı	85
Ülkemizde Güzel Sanatlar Eğitimi <i>Tekin Koçan</i>	86
Üniversite Gençliğinin Ruhsal Sorunları <i>Uzman Psikolog Selma Eren Şakar</i>	88
Kültür-Sanat	92
Haberler	94
Yayınlar	127
Spor	130

Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç
Çankaya Üniversitesi Rektörü

Bazı Düşünceler...

Her zaman akıldan çıkarmamalıyız, kader, kazara ulaşılmış bir nokta değildir.

Bugünkü durumlarından hoşnut olan toplumlar, geçmişte kendilerine yatırım yapanlardır.

Bu da gösteriyor ki;

Geri kalmışlık ve fakirlik, sadece tembel ve eğitim düzeyi düşük toplumların kaçınılmaz kaderidir.

Çalışkan ve bilgi düzeyi yüksek toplumlar kendi kaderlerini kendileri tayin ederler.

Geleceği doğru tahmin edebilmenin en sağlam yolu da onu yaratmaktır.

Yakup Sarıcan

10. YIL

Üniversitemizin 10. yılını 2007 yılı boyunca düzenlediğimiz etkinliklerle kutladık. Bu etkinlikleri Değerli Hocamız ve Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in başkanlığındaki bir komisyonla planladık ve hayata geçirdik. Komisyonun diğer üyeleri olan Mütercim-Tercümanlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Gürkan Doğan'a, Kamu Hukuku Bölüm Başkanı Prof. Dr. Doğan Soyaslan'a, İktisat Bölüm Başkanı Prof. Dr. Dilek Özbek'e, Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mehmet Reşit Tolun'a, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü Yakup Sarıcan'a, Kültür Hizmetleri Müdürü Mehtap Tatar'a ve Raportör Melis Fırat'a, ayrıca etkinliklere katılarak birikimlerini bizimle paylaşan değerli konuşmacılara ve başta öğrencilerimiz olmak üzere emeği geçen herkese Üniversitemiz adına çok teşekkür ediyoruz.

10. yılda neler yaptık?

10. yıl bağlamındaki etkinliklerin ilkinin Üniversitemiz Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KADUM) düzenledi. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri dışında on iki konferans, beş panel, bir uluslararası çalıştay, bir ulusal eğitim programı, bir bilişim platformu, iki söyleşi, bir sempozyum, bahar şenliği dışında dört konser düzenlendi. Bahar şenliği, mezuniyet töreni, yeni akademik yıl açılış töreni, yeni yıl ve bayram kutlaması 10. yıl bağlamında yeni konseptle gerçekleştiril-

di. Ayrıca, ilk kez mezunlarımız buluştu ve ilk kez Cumhuriyet haftası kokteyli düzenlendi. Bu etkinliklerin bir kısmında ele alınanlara dergimizde yer vermeye çalıştık.

Öne çıkan etkinlikler

Üniversitemizin 1997 yılında açılışını da yapan 9'uncu Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel 10. yıl için özel bir konferans verdi.

2-3 Haziran tarihlerinde hidrojen enerjisi teknolojilerinin daha geniş kitlelere öğretilmesi, konuya ilgi duyan araştırmacı sayısının artırılması amacıyla Türkiye'nin her tarafından gelen fen liseleri ve anadolu öğretmen liseleri öğretmenlerine hidrojen eğitimi verildi.

Üniversitemiz yeni kampüsünün temelini 22 Ekim 2007 Pazartesi günü düzenlenen bir törenle attı. Temel atma töreni, TBMM Başkanı Sayın Köksal Toptan'ın katılımıyla gerçekleşti.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü tarafından organize edilen Uluslararası İnovasyon ve Girişimcilik Çalıştayı 1-2 Kasım 2007 tarihlerinde yapıldı.

"Ülkemizin Güvenliği için Nanoteknolojide Doğru Modelin Belirlenmesi" konulu sempozyum TBMM Başkanı Köksal Toptan'ın katılımı ile 21 Kasım tarihinde yapıldı.

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere...

ysarican@cankaya.edu.tr

Süleyman DEMİREL
9'uncu Cumhurbaşkanı

10. YIL KONFERANSI

Değerli misafirler, sevgili gençler hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Kuruluş kanunun altında imzaman bulunması, benim bu üniversiteyi on yıl evvel açarken söylediğim sözleri hatırlamış olmaktan çok büyük mutluluk duyuyorum. Söylediğim sözler benim ümidimdi ve burada diktiğimiz fidanın bir gün güzel bir ağaç olacağına dair güvenimi ifade ediyordu. On yıl sonra, burada bu ağacın geliştiğini ve meyve verdiğini görmekten duyduğum mutluluğu ifade ediyor ve hepinizi saygıyla, sevgiyle tekrar selamlıyorum.

Kuruluş günleri, yapılan işin, meydana getirilen işin, sevincini tatmakla beraber aynı zamanda bir nevi muhasebedir. Ne yapıldığı kadar, ne yapılacağını da düşündüğümüzü gösteren bir hesaplama. Burada çok kısa zaman içerisinde, bu kurumla ilgili olarak çok güzel şeyler söyleniyor.

Üniversite projesi, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli projelerinden biridir. Üniversite, aydınlığa, uygarlığa açılan kapıdır. Büyük Atatürk'ün 1932'de söylediği sözler,

1933'te bir tek üniversite ile Türkiye'nin yoluna çıkmış olmasını, onun önemini çok güzel ortaya koyuyor, her meselede olduğu gibi. Dikkatinizi çekerim, Bologna Üniversitesi'nin 700 senelik tarihi var. Türkiye Üniversitesinin 75 sene. Neden geri kaldığımızı anlıyor musunuz? Medeniyete açılan kapıyı biz duvar yapmışız. Sonra uyanmışız, kapıyı açmışız. Türkiye Cumhuriyeti, büyük Atatürk'ün dehası, medeniyete açılan kapılar manzumesidir ve üniversite bunların içerisinde çok önemli yer tutar. Üniversite, deniz feneridir, halklar, milletler, devletler sıkıştığı zaman bu fenere bakarak yollarını tayin ederler. Gençlerin önemli bir kısmını üniversiteden geçirememiş milletlerin ilerleme imkanı kısıtlıdır. Ben, bu düşüncelerle Türkiye Cumhuriyeti'ne 50 sene hizmet ettim. 1950'de üç üniversitesi oldu Türkiye'nin, 1933'de başlayan üniversite İstanbul Üniversitesi, 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi, sonra da 1946'da Ankara Üniversitesi ile üç üniversitesi olmuş. 1960 yılında bu sayı yediye çıktı. Atatürk Üniversitesi'nin 50'nci yılı bu sene kutlanacak. Ege Üniversi-

Üniversite, deniz feneridir, halklar, milletler, devletler sıkıştığı zaman bu fenere bakarak yollarını tayin ederler.

Hem Türklüğümüzü muhafaza edeceğiz, hem Avrupalı olacağız, hem Dünyalı olacağız.

tesisi oldu, Karadeniz Teknik Üniversitesi oldu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi oldu ve daha sonra bu 25'e çıktı. Benim başında bulunduğum hükümetler ve bize destek veren parlamentolar sayesinde bu üniversitelerin sayısı 77'ye çıktı. 77 üniversitenin 58'inde bizim imzamız vardır.

Bugün Türkiye, -yeni açılmakta olan 15 üniversitesi daha var- 92 üniversite ile çocuklarının, gençlerinin zihnini aydınlatmaktadır. Sevinçle söyleyeyim ki, 92 üniversitenin, 70 bine yakın öğretim üyesi vardır ve 70 bine yakın öğretim üyesinin de yüzde 23'ü -Avrupa'da en yüksek kadındır. İşte bu, Türkiye Cumhuriyeti'nin aslında çağdaş bir cumhuriyet olduğunun simgesidir. Kadın bilim insanı sayımız Avrupa'nın en yüksek rakamıdır ve görüyoruz ki burada çağdaş bir üniversite meydana gelmiştir. Çağdaştan kastımız; dünyayla boy ölçüşebilecek, dünyayla alışverişi olan, dünyayla omuz omuza giden ve bu ülkenin çocuklarına da dünya seviyesinde eğitim-öğretim verendir. Bu bir cumhuriyet üniversitesidir ve Büyük Atatürk'ün kurduğu cumhuriyete sadakatla bağlı kalan gençler yetiştiren bir üniversitedir. Bu bir milli üniversitedir. Milletimizin değerlerini taşıyan gençlerimizi yetiştirir. Bu gençler Avrupa'ya da açıktır, dünyaya da açıktır ama Türk çocuklarıdır, öyle olacaktır. Hem Türklüğümüzü muhafaza edeceğiz, hem Avrupalı olacağız, hem Dünyalı olacağız. Çağ bunu gerektiriyor.

Mütevelli Heyeti Başkanı, nanoteknolojiden bahsediyor, nanoteknoloji tabirini önümüzdeki günlerde daha çok duyacaksınız. Hidro-

jenden bahsediyorlar, bunları da önümüzdeki günlerde daha çok duyacaksınız; çünkü yepyeni bir çağın içine giriyorsunuz. Burada Çankaya Üniversitesi'nin 10'uncu yılında, yepyeni bir çağın içine girdiği müjdesini size veriyorlar. Bundan hepimizin sevinç duyması lazım. Böylece yaptığımız muhasebe, güzel bir muhasebe, fidan tutmuş, meyve vermeye başlamış ve meyve vermeye devam edecek. 20'nci yılı da kutlayacağız, 50'nci yılı da kutlayacağız.

Sözlerimin başında Büyük Atatürk'ün gençlerimize vasiyetini aktarmak istiyorum. "Benim mirascım olmak istiyor musunuz? Mirasından almak istiyor musunuz?" Evet, almak istiyoruz diyenlere peki "O zaman bilimin ve aklın ışığından ayrılmayın. Bilimin ve aklın ışığında yolunuza devam ederseniz, benim takipçim, mirasçım olursunuz." Ne mutlu o gençlere!

2007 yılına girerken insanlık uyanmıştır. Nerede yaşadıklarını, nereye gittiklerini ve sonlarının ne olacağını düşünmeye başlamışlardır. İnsanlık bunu ne kadar ciddiye alırsa o kadar menfaatlerine olur. Yerküre bildiğiniz gibi güneş sisteminde bir uydudur. Güneş sisteminde kaç tane uydu var biliyor muyuz? Bilmiyoruz. Kaç tane güneş sistemi gibi sistem var biliyor muyuz? Bilmiyoruz. Aslında bildiğimiz şeyler, bilmediğimiz şeylerin yanında hiçbir şey. Öyleyse daha çok öğrenmeye, daha çok bilmeye, daha çok araştırmaya mecburuz. Yalnız, bilmek için aklımız ne kadar şeyi bilmeye, ne kadar şeyi öğrenmeye, ne kadar şeyi bulmaya yetecek? Bunu da bilmiyoruz ama bu gayretleri elden bırakmamak gerekeceğini biliyoruz. Nitekim, bir zamanlar bu ilk bildiklerimizin yüzde 1'ini bilmezken, bugün en azından bunun yüz mislini biliyoruz ama bu da çok az biliyoruz demektir.

Yerküreye bir bakalım. Yerkürenin 4'te 3'ü suyla kaplı ve bu suyun ancak yüzde 3'ü tatlı su, yüzde 97'si de tuzlu su. Yerkürenin etrafı atmosfer denen hava tabakasıyla kaplı. Bunun içersinde hava alıyoruz. Havasız kaç dakika yaşayabilirsiniz? dört dakika. Yüzde 70'i suyla kaplı olan yerkürenin üzerinde yaşayanlar, her gün iki litre su içmek mecburiyetinde. Susuz ne kadar yaşayabilirsiniz? Sekiz gün. Peki, aç ne kadar yaşayabilirsiniz? Otuz gün. Peki, ısınmasanız, soğukta ne kadar yaşayabilirsiniz? Soğuğun şiddetine göre birkaç saat. Sıcakta ne kadar kalabilirsiniz? Sıcaklığın şiddetine göre birkaç saat. Öyleyse, yerküre üzerinde hayatı yapan olay su, hava, ateş ve ekmektir. Bütün gayretleriniz, buraya gelip okumanız, sonra işe girmeniz, her şey bu dört nesneye ulaşmak içindir. Bu dört şey yerküreye aittir.

Öyleyse, insanoğlu ile yerküre arasındaki münasebetlere bir iyi bakalım.

2007 yılındaki dünyayı yönetenlerin masasında bulunan en önemli hadise budur. Yerkürenin etrafında bir atmosfer tabakası olmasa, bu yerküre üzerinde canlı olur mu? Olmaz; çünkü güneş pişirir yerküreyi. Öyleyse bir düzen var ortada. Bu düzen; yani evren denen bir düzen var. Bu düzenin nasıl işlediğini de henüz çok iyi bilmiyoruz. Bildiğimiz kadarıyla bu düzenin işlemeye devam etmesi lazım. Acaba yarın güneş doğmasa ne olur? Beş-on saat içinde dünya soğur ve yaşanmaz hale gelir. Ama güneş doğuyor. Niye doğuyor güneş? Nasıl eminsiniz güneşin yarın doğacağından? Görüyorsunuz ki insanoğlunun yerküre üzerindeki varlığı pamuk ipliğine bağlı. İnsanoğlu bunun ne kadar farkında ise o kadar güvenli. Geliyoruz, bakıyoruz ki yerküre üzerinde canlılar var, bitkiler var, hayvanlar var, insanlar var. Akıl, sadece insanlarda var ve insanoğlu yemek, içmek, barınmak ve çoğalmak mecburiyetindedir. İnsanoğlu, dünya üzerine ne zaman gelmiş bunları da çok iyi bilmiyoruz. Bildiğimiz bir şey var. İklim denen bir olay var. Dünya 4.5 milyar yıl önce mi gelmiş meydana, bilmiyoruz ama bildiğimiz bir şey var; bugün dünya üzerindeki bağlık, bahçelik, yeşillik olan yerler, bundan on bin sene evvel buzmuş. Bugün buzla kaplı olan kutuplarda o zaman buz falan yokmuş ve büyük kasırgalar, büyük fırtınalar, iklim değişiklikleri hep olagelmiş. Ancak geçen on bin sene içerisinde dünya bir sükunet bulmuş. İnsanoğlu, bu on bin sene içinde gelişmiş. En çok bilebildiğimiz, Hz. İbrahim bugünden 4 bin sene öncedir, Hz. İsa 2 bin sene öncedir. İnsanların daha çok bilgi sahibi olabildiği bu geçen 4 bin senedir.

Milattan önce 1'inci yüzyılda, dünya üzerinde 100 milyon insan var. Bu insanlar ne yapıyor? Bu insanlar daha çok avcı. Daha sonra 1800 yılına geldiğiniz zaman, dünya üzerinde 700 milyon insan var ve dünya 700 milyon insanı taşıyacak durumda değil. Tarım Devrimine giriyor. Tarım Devrimi insanları doyurmuyor kafi derecede ve Sanayi Devrimine giriyor. Buhar buluyor, yeni yeni üretim yolları buluyor. 800 milyon insan, 1800'li yıllarda; 1900'lü yıllara geldiğimiz zaman 1.5 milyar insan var. 2000'li yılların ortasına geldiğimiz zaman 3.5 milyar. 2000'li yılların sonuna geldiğimiz zaman 6.5 milyar.

Yerküre sizden şikayetçi insanlar. Yerküre feryat ediyor. Diyor ki "Ben sizi taşıyamam. Siz, insanlar öyleyse dur inelim diyebilecek misiniz?" Kaderimiz yerküreye bağlı ve yerküre

neden feryat ediyor; çünkü diyor ki yerküre, "6.5 milyar insan, içtiğiniz suyu kirlettiniz, o zaman su bulamaz hale geleceksiniz. Büyük şehirler meydana getirdiniz ve çoğaldınız ve evvela suları kirlettiniz. Sonra havayı kirlettiniz. Sonra ormanları kestiniz, sonra bir karış işlenmemiş toprak bırakmadınız, sonra topraklar gitti denizlere ve bundan sonra Sanayi Devrimi sayesinde de duman çıkardınız ortaya." Tüten bacalar aslında uygarlığın en önemli işaretiydi. Bugün yerküre, tüten bacalardan şikayetçi ve bilim adamları toplanıyor. Bilim adamları 1972'de Stockholm'de, 1992'de Rio'da, 1997'de Kyoto'da toplandı ve şimdi de 2007 yılının başında Paris'te toplanıyor. 2007 yılının sonunda da Endonezya'da toplanacak.

2500'e yakın bilim adamı insanlara diyor ki, "Bu iklimi bozuyorsunuz; bulutlar geliyor, yağmur getiriyor, bırakıyor, gidiyor; rüzgarlar esiyor, vakti saati gelince herşey oluyor; yani bi düzen işliyor. Bu düzeni bozuyorsunuz." Bu düzeni nasıl bozuyorsunuz? İşte burada geliyoruz karbondioksit. Duman dediğimiz olay karbondioksit. Bunu, dünyayı saran havaya verdikçe, havanın etrafında bir kuşak meydana geliyor. Güneşten gelen ışınlar yerküreye çarptıktan sonra, dönüp uzay içerisinde dolaşmıyor ve başlıyor dünyayı ısıtmaya. Önümüzdeki yüzyıl içerisinde dünyanın 1.8 ile 5.4 derece ısınacağından endişe ediliyor. Ne çıkar canım 1.8 derece ısınsın dediğiniz taktirde şunu göğüslemeniz lazım, bu ahenkli alemde öyle bir bozulma meydana gelecek ki yağmurların yeri değişecek, buraya yağmur yağarken yağmaz hale gelecek. Oraya diyelim ki 20 cm yağarken, 2-3 cm yağmaya başlayacak. Seller meydana getirecek, denizlerde fırtınalar meydana getirecek. Topraklar çölleşecek, insanlar bugün barındığı yerde barınamaz hale gelecek. Bir kabus. Bilim adamlarının söylediğini söylüyorum ve ben bilime kulak veren birisi olarak, Büyük Atatürk'ün vasiyetini de gençlere aktarmış biri olarak bilime kulak verin diyorum.

Öyleyse ne yapalım? İşte bütün dünya bunu düşünüyor. Öyleyse denizleri, suları, havayı, toprakları kirlletmeyin ve karbondioksiti kontrol altına alın. İşte burada dünya biraraya geliyor. 1990 senesindeki havaya verilen karbondioksit kadar, onun yüzde 5 daha altında karbondioksit verin ve bunu da daha da aşağı indirin. İşte bugün dünyanın gündeminde olan birinci mesele budur. Ama biz bunu anlamıyoruz dediğiniz taktirde dünyanın gerisinde kalırsınız. Kyoto Protokolü denen olay, dünyanın sanayi ülkelerinin ve diğer ülkelerin havaya ne kadar karbondioksit

Dünyada 800 milyon insan yatağa aç gidiyor, 800 milyon çocuğun da okuması yok.

verme hakkı olduğudur. Avrupa bunun farkına varmıştır. AB, halen havaya verilen karbondioksit miktarının 2012 yılında, 1990'daki seviyesinin yüzde 20 altına indirmeyi taahhüt etmiştir. Bunu enerji kaynaklarınızı değiştirme suretiyle yapacaksınız.

Dünyanın karşısına bir enerji meselesi çıkıyor. Saydık ya dört kalem, ekmek, su, hava, ateş. Ateş dediğimiz olay enerjidir. Kalkınmış ülkelere baktığımız zaman, en çok enerji kullanan Amerika Birleşik Devletleri. Dünyadaki enerjinin 4'te 1'ini kullanıyor. En kalkınmış ülke de odur. Enerjinin kalkınmayla çok yakın bir ilgisi vardır. Dünyada günde 80 milyon varil petrol tüketiliyor. Bunun 20 milyonunu Amerika tüketiyor. Şimdi buradan çıkacak karbondioksit, 80 milyon varilden çıkacak karbondioksit en önemli olay. O zaman herkese sesleniliyor, deniyor ki enerji üretiminde ve enerji kullandığımız her yerde, ulaşımda, ısınmada mutlaka karbondioksit meselesini azaltalım. Azaltırsanız, yerkürenin feryadına kulak vermiş ve cevap vermiş olursunuz.

Bunu nasıl yapacağız? İşte geliyor Türkiye'nin enerji meselesi. Hidrojen lafı oradan geliyor. Sayın Rektörün hidrojene dikkat çekmesi odur. Önümüzdeki asır hidrojen asrı olabilecektir fakat oraya kadar nasıl gideceğiz? Her ülke enerji üretimini gözden geçirecek. Biz, enerji ihtiyacımızın, bilhassa elektrik enerjisi ihtiyacımızın yüzde 70'ini termik kaynaklardan, yüzde 25'ini su kaynaklarından ve yüzde 5'ini de diğer kaynaklardan alırsak. Bütün dünya yenilenebilir enerjiye döndü. Bütün dünya bir şeye daha döndü, nükleer enerjiye. Bugün dünyanın 100 yerinde nükleer enerji santralleri yapılıyor, 441 yerinde işleyen santral var. Dünya enerjisinin de yüzde 19'unu nükleer santraller tayin ediyor. Üzüntüyle söyleyim bizim bir tane nükleer santralimiz yok; çünkü biz nükleer santralden bozulursa ne yaparız diye korktuk. Tabiki etrafımızda nükleer santraller var. Tuna Nehri'nin ağzında Romanya'nın var. Onlardan herhangi bir tanesi bozulursa biz zaten kafi derecede zarar görüyoruz. Çernobilden gördük, geri kaldık ve üzüntüyle söyleyim ki 2009 yılında Türkiye'nin başında bir enerji meselesi vardır. Bugün dünya ile olan münasebetlerimizi nereye getirdi. Biraz daha devam edeyim, dünya ile olan münasebetlerimize. Daha doğrusu dünyaya devam edelim biraz.

Yerküre üzerinde insanların yaptığı kötülüğü anlatmak istiyorum. İnsanların birbirlerinden de şikayetleri var. 6.5 milyar insanın 1 milyarının günde bir Dolar kazancı var, 2.5 milyarı

günde iki Dolar kazanıyor. Zengin dünyaya baktığımız zaman bu gülünç bir rakam; çünkü Avrupa'da devlet tarıma destek veriyor, bir ineğe günde iki Dolar destek veriyor. Bir ineğe Avrupa'nın verdiği iki Dolar desteği, 2 milyar insan ancak kazanıyor. İnsanların 1 milyarı bir bardak temiz sudan mahrum. 3-5 milyon çocuk ölüyor. 10 milyon çocuk ölüyor, 20 milyon çocuk ölüyor başka nedenlerden. 2.5 milyar insan da ticari elektrikten mahrum. 800 milyon insan yatağa aç gidiyor. 800 milyon çocuğun da okuması yok.

20'nci yüzyılda büyük savaşlar oldu. Bu savaşlarda 50 milyon insan öldü, 30 milyon insan da kayboldu, 30 milyon insanda yaralandı. Savaş sonrası da bir slogan ortaya çıktı. "Barış mı istiyorsunuz? Evet, barış; ancak refahla beraber kabilirdir." Refahı nereden çıkaracaksınız? Sanayileşmeden, tarımdan; yani daha çok yer küreden. Yerküre ise size bağlıyor, yeter diyor. Öyleyse bir el veriyorsunuz bütün dünya yoksulluktan, fukaralıktan kurtulmak için elini kolunu sıvamışken önünde duran hadise eğer dünyanın üstüne daha çok varırsanız, bu dünyayı yaşanmaz hale getirirsiniz. Dünya herkesin evi. Başka bir yeri var mı insanların. Hiçbir şey olmaz falan demeye başladığınız taktirde evin başınıza göçeceğini hesaba katmanız lazım. Bu nesil olmazsa, ondan sonraki nesil, gelecek nesil. Zaten bu nesil aslında dünyayı gelecek nesilden ödünç almıştır. "Dünya insanlara ait değil, insanlar dünyaya aittir." Bu da kızılderililerin lafı. Öyleyse şimdi ne yapacağız? Sürdürülebilir kalkınma diye bir kavramı, bilhassa gençlerin çok iyi bilmesi lazım. Sürdürülebilir kalkınma; yani insanları doyuracaksınız, giydireceksiniz, sağlık hizmeti vereceksiniz, eğitim hizmeti vereceksiniz. Herkes tok olacak, çocuğuna, yaşlına bakacaksınız. Bu bir refah olayıdır. Buraya nasıl erişeceğiz? Buraya sürdürülebilir kalkınma ile erişebiliriz. Bu da yerkürenin verdiğiinden fazlasını almayacaksınız. Verebildiği kadarını alacaksınız ve yerküreye gözünüz gibi bakacaksınız. Ormanını kesmeyeceksiniz, suyunu kirletmeyeceksiniz, topraklarına atık gitmeyecek ve atmosferini kirletmeyeceksiniz. Çarpar sizi, atmosferini kirletirseniz. Biraz kurak gittiği zaman herkes başlıyor kıvranmaya. Yağmur nereden geliyor? Yağmurun yeri okyanuslar. Okyanuslara yağmur bulutlarla geliyor. Nasıl oluyor? Buharlaşmayla. Kim tanzim ediyor tüm bunları? İnsanların aklının ermediği bir düzen var ve tabiki inanç sahibi insanlar bunu izah ediyorlar. Peygamberlerin söylediğine göre izah ediyorlar ama bilim adamı ile burada kitap çatışıyor. Bilim adamı bunun ted-

birini buluncaya kadar kitaba bağlı kalmaya mecbur. Aydınlanma devri odur ve nihayet Einstein gibi birisi ki başlangıçta bu ilahî koruyucu kabul etmemiştir ama sonunda bu ilahî gücü kabul etmek zorunda kalmıştır. İnsanoğlunun henüz izah edemediği bu işin felsefik tarafı pek çok şey var ama izah etse de etmese de uyması gereken şeyler var. Ben, size uyması lazım gelen şeylerden bahsediyorum. İnsanların durumu bu. Buna karşı bir şey yapıyor mu?

Bariş olacaktır dünyada. BM bunun için vardır. Bu bariş yetmez. İnsanlığın önüne BM aslında bir milenyum deklarasyonu koymuştur. Bin yılda yapılması lazım gereken şeyler. Bunun birinci maddesi, açlığın ve yoksulluğun ortadan kaldırılması. Şimdi, bütün dünyanın gündeminde ikinci mesele olarak yoksulluğun ortadan kaldırılması vardır. Birinci mesele dünyanın korunması; yani ısınmadan ve dünyanın kirletilmesinden korunması ve enerji kaynaklarının dengelenmesi, ikinci meselesi yoksulluktan kurtulmaktır. Yoksulluktan nasıl kurtulacak dünya? Deklarasyonunun 2'nci maddesi zorunlu eğitimidir. Yoksulluktan kurtulmanın çaresi olarak zorunlu eğitimi getiriyorlar. Bütün dünya nüfusunun zorunlu eğitimden geçmesi lazım. Yalnız zorunlu eğitim yetmez. Bakalım kalkınmış ülkelerde eğitim ne seviyede? ABD'de üniversite çağına gelmiş çocukların yüzde 80'ine ABD eğitim verebiliyor. Bunun bir kısmı iki senelik, bir kısmı dört senelik eğitim. Bu iki senelik eğitimde de mesleğe kaçan çok önemli şeyler var. Herkes dört senelik eğitim yapıp, diploma alıp iş aramıyor. Hüner kazanmak suretiyle, hem yüксеğitim alıyor, üretime girebiliyor. Avustralya'da aşağı yukarı bu nispette, İskandinav ülkeleri de aşağı yukarı bu nispette. 111 milyon genç bugün üniversiteye gidiyor. Aşağı yukarı 20 sene evvel yarısı kadar. Bunun 15 milyonu ABD'de, 15 milyonu Çin'de.

Çin, bugün çok önemli bir aktör olarak orta yerde. Bunu, iki şeye borçlu. Bir tanesi, kalkınmada dikkate aldığı felsefeye, marksist bir ideoloji, komünist rejim. Ne yapacak? Herşeyi devlet yapacak. Fert ne yapacak? Fert devletin işçisi. Bunun yerine 1978'de Komünist Partisi'nin Başkanı halkına diyecektir ki ideoloji ile biryere varmamız mümkün değil. Pragmatizm olacaktır. Pragmatizm dediğiniz şey nedir? Netice alacaksınız. Bırakın ideolojiyi de netice alacak aklın imkanlarını kullanalım, teknolojiyi kullanalım. Aynen şunu da söylemiştir, "Kedinin beyaz ya da siyah olması önemli değildir. Önemli olan kedinin fareyi yakalamasıdır. Fareyi yakalayan kedi beyazsa iyidir,

siyahsa iyidir. Hangisi yakalıyorsa o iyidir." Öyleyse netice aldığınız yollara gelin. Bugün Çin, dünyanın önünde önemli bir aktör olarak duruyor. Hindistan aynı şekilde duruyor. Buradan şuraya gelmek istiyorum, bu sürdürülebilir kalkınmanın peşinden giden dünya bir yere daha ilerliyor. Sovyet sisteminin yıkılmasından sonra yeni bir çağ açıldı. Acaba bu kalkınma işini kim yapsın? Sürdürülebilir kalkınmayı kim yapsın? Hangi ülke ki beceri sermayesinden yararlanır? Yani halkın beyin gücünden. Halkın becerisinden, halkın gayretinden. Hangi ülke ki bulduğu kaynakları en iyi şekilde kullanır? O ülke yoksulluktan kurtulur. Kaynaklarını iyi şekilde kullanmayan hiçbir ülke yoksulluktan kurtulamaz. Öyleyse zaten fakir ülkelerin kaynakları sınırlıdır, bu kaynakları israf etmeyin. En çok verim alacağınız yerlere koyun bunları ve aklınızı kullanın. Değişimci, yenilikçi, yaratıcı gücü meydana getirin.

Kedinin beyaz ya da siyah olması önemli değildir. Önemli olan kedinin fareyi yakalamasıdır. Fareyi yakalayan kedi beyazsa iyidir, siyahsa iyidir. Hangisi yakalıyorsa o iyidir.

Buradan Yeni Çağ'a doğru geldik. Yeni Çağ dediğimiz aslında bilgi bazlı üretim demek. Üretim dediğiniz zaman ürettiğiniz şeyi herkesten daha iyi üreteceksiniz, kalitesi herkesten daha iyi olacak, maliyeti herkesten iyi olacak, pazarlara ulaşması herkesten daha iyi olacak. Yeni Çağ sadece üretim değil. Ne yapıyorsanız daha iyi yapacaksınız. Bunu göze alabiliyor musunuz? Halklar, milletler olarak göze alabiliyor musunuz? Öğrenciler olarak, bilim insanları olarak, siyasetçiler olarak göze alabiliyor musunuz? Bunu göze alamıyorsanız, önünüzde on sene fırsat var. Bu on seneyi boşuna geçiriyorsunuz.

Bakınız, bu üniversitenin açılışında konuştuğumuz sözler içinde en çok çağdaş sözcüğü geçiyor. Bu çağdaş ne biliyor musunuz? İşte bu çağdaş buraya gelmiştir. Bu bir rekabet düzenidir. Bunun adına 'Küreselleşme' diyorlar. İstedikçe kadar küreselleşmeye karşı çık. O seni aşılıyor. Hız tanımayan, sınır tanımayan bir

Daha iyi yönetim, daha iyi eğitim, daha iyi sağlık, daha iyi ekonomi, daha iyi demokrasi.

olayla karşı karşıyasınız. Öyleyse herkes kendi-
ne bakacak tepeden tırnağa. Tepeden tırnağa
bakarken neye bakacak? Daha iyi yönetim.
Her şey gelip yönetime düğümleniyor. Hiç
kimse alınmasın. Ben kimseyi eleştiriyor değil-
lim. Benim aradığım daha iyi yönetim. Niçin
daha iyi yönetim arıyorsun? Halkımın mutlu-
luğu için arıyorum. Daha iyi yönetim, daha iyi
eğitim, daha iyi sağlık, daha iyi ekonomi, daha
iyi demokrasi. Acaba biz Türkler olarak daha
iyileri yapabilecek miyiz? Bu reform denen
olayı ve bu çağı kucaklayabilecek miyiz?

Türkiye Cumhuriyeti aslında büyük ba-
şarıyı sağlayarak gelmiştir. Kimse Türkiye
Cumhuriyeti'nin başarısını küçümsemesin.
Bugünkü sıkıntılarınız; 82 sene zarfında 10
milyon nüfuslu bir Türkiye'den 70 milyon nü-
fuslu bir Türkiye'ye gelmiş olmanızı, 50 Dolar
kişi başına gelir seviyesinden 6 bin Dolar ge-
lir seviyesine gelmiş olmanızı, 200 bin çocuk
okuturken, bugün sadece Türkiye'nin orta
boy bir ilinde 200 bin çocuk okuttuğunuzu, 15
milyon çocuk okutmanızı, bir üniversite-
den 92 üniversiteye gelmiş olmanızı, içneden
ipliğe herşeyi satın alan bir Türkiye'nin, içne-
den ipliğe her şeyi satar hale gelmiş olmasını
inkar etmeye yetmez. Daha iyisini yapalım,
yapmalıyız, yapmaya mecburuz ama daha
iyisini yapabilmek için bunları inkar etmeme-
niz lazım. Bunları inkar ederseniz gücünüz
olmaz bunları yapmaya. Bizden ne köy olur,
ne kasaba dersiniz. Eğer kendinize diyorsanız
bizden ne köy olur ne kasaba, sizden hiçbir
şey olmaz. Öyleyse... Herkes, zorluklarla kar-
şılaşmıştır. Zorluklarla karşılaşınca meydanı
terketmemek lazım. Yine söylemek istiyorum,
gemi bir limana gidiyor, yola çıkmış denizin
ortasında, rüzgar alıyor arka taraftan, iyi gi-
diyor, hızlı ama rüzgar sizin elinizde mi? Sizin
elinizde olmayan birçok sebep var. Bir defa
karşıdan alıyor rüzgarı, karşıdan aldığı zaman
ne yapacaksınız? Dizinizi mi döveceksiniz,
demir mi atacaksınız, bu limana girmekten
vaz mı geçeceksiniz? Hangisini yapacaksınız?
Yoksa, dur bakalım bu rüzgar nasıl olsa döner
deyip, 1 cm bile osla mesafe alsın deyip yola
devam mı edeceksiniz. Hangi müşkülle karşı
karşıya kalırsanız, bu müşkülleri aşabilme gü-
cünü kendisinde görenler uygarlığa ulaşabil-
mişler. Bizim şimdi Türkiye olarak yaptığımız
çok güzel şeyler var. Bundan sonra da yapma-
mız çağdaşlığın, Büyük Atatürk'ün gösterdiği
çağdaşlığın, uygarlığın, zenginliğin kıstasına
ulaşmak. Biz bir mono devlet olamayız; yani
hudutlarımızı kapatıp içinde oturamayız. Biz,
hem birliğimizi, beraberliğimizi, hem istiklali-
mizi, hem her şeyimizi, hem ülkemizi, hem va-

tanımızı, hem topraklarımızı, hem kendimizi,
hem inançlarımızı muhafaza edecek, hem de
dünyalı olacağız. Dünya insanı gibi olacağız
ama söylediğim gibi her şeyimizi muhafaza
edeceğiz. Bu mümkün mü? Bugün zengin-
leşmiş, ilerlemiş, çağa ulaşmış ülkeler hepsi
zıvanadan mı çıkmış, dejenere mi olmuş? Ha-
yır. Hem bunları muhafaza edeceksiniz, hem
ilerleyeceksiniz.

Bakınız bir Avrupa olayı var. Avrupa olayına
karşı kimse ters durmasın. Girersiniz, girmezsi-
niz, içinde olursunuz, olmazsınız ayrı mesele,
bir Avrupa olayı var. 50'nci senesini kutladılar
25 Mart'ta. Bence Türkiye'nin Avrupa'da 25 se-
nede, 50 senede ne olduğuna bakması lazım.
İyi bakalım beyler, öfke ile kendi ufkumuzu
karartmayalım. Avrupa 30 bin Dolar gelir sevi-
yesine geldi. . Piyasa ekonomisi Doğu Avrupa
ülkelerinin hepsine, Orta Avrupa ülkelerinin
hepsine, Baltık ülkelerinin hepsine gitti. Altı
devletle başladılar, 28 devlete geldiler. Eğer
burada bir şey yoksa neden 28 devlet buraya
geldi? 28 devlet buraya kendi bağımsızlıklarını,
kendi egemenliklerini, kendi inançlarını, kendi
ülkelerinin bütünlüğünü terk etmek üzere mi
geldi? Kendi kendimizi yanıltmayalım. Biz 43
senedir bunun peşindeyiz. İşimize gelmeyen
şartları niye kabul edelim? Ama işimize gelen
şartları kabul ettirmek zorundayız. Onun için
söylemek istediğim şey şu; çağı yakalama
olayında, çağdaşlık olayında mutlaka Türkiye
geriye dönemez. Çağdaş Türkiye, Türkiye'nin
geleceğidir. Bu geleceğe nasıl ulaşacağız? Bu
geleceğe yılmadan, bıkmadan ama birliğimi-
zi, bütünlüğümüzü, kardeşliğimizi muhafaza
ederek ulaşacağız. Bakın bize hiç kimse kö-
tülük yapamaz. Biz kendi kendimize yaparız
kötülüğü. Bu ülkenin hangi etnik grubundan
gelirse gelsin, hangi inanca sahip olursa ol-
sun insanları, Türkiye Cumhuriyeti vatandaş-
larıdır ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sahipleridir.
Bu milletin fertleridir ve burada devlet birdir,
millet birdir, bayrak birdir, dil birdir, kitap bir-
dir. Bu bir hepimizindir, bu bire hepimiz sahip
çıktığımız sürece mutlu günler önümüzdedir.
Hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Bu yazı, 18 Nisan 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan konferansın çözümlemesidir.

Osman ARAY
Çankaya Üniversitesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Üniversite, Akademi Deyince...

Son kurulanlarla birlikte ülkemizdeki üniversitelerin sayısı 115'i, bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilerin sayısı da milyonları buldu. Akademik-idari personeli ve bu kurumlara öğrenci hazırlayan binlerce dershanesi ile günümüzde üniversiteler, ülkemizde ve dünyada dev bir organizmaya dönüşmüş durumda. Yarattığı -en azından yaratmaya çalıştığı- beşeri sermaye faktörü ile de dünya ekonomilerinin temel unsurlarından biri.

Hatırlıyorum da, fazla uzak değil, benim yükseköğrenime başladığım 1965 yılında Türkiye'de sadece 4-5 faal üniversite vardı ve bu kurumlara devam eden öğrenci sayısı da oldukça sınırlıydı. Aradan geçen 40 küsur yılda aşılın mesafe gerçekten çarpıcı. Türkiye'de yükseköğrenime devam eden öğrencilerin sayısı bazı küçük ülkelerin nüfusundan fazla. Ancak, nicelikteki bu çarpıcı gelişmelere karşın, niteliğe ilişkin bazı konularda fazla iyimser olmaya pek imkan yok. Örneğin, bugün üniversitelerimizde okuyan öğrenciler AB'nin ERASMUS programından

yararlanmak için can atıyorlar. Ama, hadi soralım öğrencilerimize, "Erasmus kimdir?" diye. Sizce kaç tanesi cevap verebilir? Daha da kötüsü, kaç tanesi bu konuyu merak etmiştir? Peki, üniversite ne demektir? Akademiya nedir? Hangi tarihsel gelişme çizgisini izleyerek bugüne ulaşmıştır? Bu sorulara da yeterli cevaplar alabileceğimizden emin değilim.

Bu yazının amacı üniversite, akademiya kavramlarına tarihsel gelişmeleri içersinde kuşbakışı ve çok özet bir açıklık getirmek ve ülkemizde bu kurumların geçmişine kısaca göz atmaktır. Kuşkusuz temel amacı temsil ettiği üniversitenin faaliyetlerini yansıtmakla sınırlı bir dergide, benim gibi amatör bir "bilim tarihçisinin!" kısacık yazısı ile yukarda belirtilen husus, gereğince gerçekleştirilemez. Onun içindir ki yazının başlığı "Üniversite, akademi deyince....." ilk aklıma gelenler; yani kısa, sesli düşüncelerdir. Eksiklik ve hatalarımız için sabırlı okuyuculardan peşinen özür dileyip lafa başlayalım.

I. BATI UYGARLIĞINDA AKADEMİ-ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Çoğunluk tarafından Türkçeye yanlış biçimde evren-kent olarak çevrilen üniversite kelimesinin etimolojik kökeni latince "Üniversitas" sözcüğünden gelir; meslek loncası demektir. Antik Roma'da benzer görüşleri paylaşan filozofların birbirleriyle fikir ve görüş alışverişi yaptıkları, bazı meraklı kişilerin de onları dinledikleri, hatta belirli bir bilgi aşamasına geldiklerinde o meslek loncasına (Üniversitas'a) dahil oldukları yer, kurum karşılığı olarak kullanılır. Latince yerine "lingua franca" olarak Eski Yunancanın kullanıldığı daha eski dönemlerde ise üniversite kelimesinin karşılığı academia'dır. Atina şehir-devletinin savaş kahramanı, asil Academus'un sahibi olduğu ve Platon'a dersleri için tahsis ettiği bahçenin adı. Antik dönemlerde gerek Üniversitas'ın, gerekse Academia'nın varoluş nedeni, devrin seçkin düşünürlerinin buluştuğu, fikir ürettiği, meraklı kişilerin ise bu tartışmaları dinlediği ve öğrendiği yerler olmasıdır. Üniversitas ve Academia'ların sözü edilen "Raison D'aitre"leri sonraları oluşacak olan üniversitelerin de temelini teşkil eder.

Çağımızın modern üniversitelerine temel teşkil eden bu kurumlar tarih boyunca çeşitli aşamalardan geçmiştir. Şimdi kısaca bunlara bir göz atalım;

1. Kilise Merkezli Üniversite

5'inci yüzyıldan başlayarak Avrupa'da Hristiyanlığın yaygın ve egemen din haline gelmesi, antik academia ve üniversitelerin gelişmesini uzun yüzyıllar engellemişse de, 10'uncu ve 11'inci yüzyıllardan başlayarak, başta Kuzey İtalya ve İspanya olmak üzere bu kurumlar yeniden yaygınlık kazanmaya başlamışlardır. 12'nci ve 13'üncü yüzyıllara geldiğimizde Avrupa'da birçok üniversitenin bulunduğunu (birçoğunun varlıklarını bugün de sürdürdüklerini) biliyoruz. Bu kurumlar, artık kendilerini formel anlamda daha da örgütlemişler, ders verecek kişilerde aranacak nitelikleri ve dersi dinleyecek öğrencilerde aranacak vasıfları belirlemişler, öğrencilikten hocalığa geçiş şartlarını katı esaslara bağlamışlardır.

Ancak, bu üniversitelerde, antik üniversitas ve academia'larda bulunan önemli ve çok belirleyici bir özellik kaybolmaya başlamıştır; serbest, hiçbir kısıtlamaya bağlı olmayan tartışma ortamı. Avrupa'da Hristiyanlığın egemen ideoloji (din) haline gelmesi ile birlikte, serbest çalışma ortamı kilise tarafından kısıtlanmaya başlan-

mış, tartışmalar mutlak doğru (resmi ideoloji) olarak kabul edilen, Ahdi Atik-Ahdi Cedid'in (Eski Andlaşma-Yeni Andlaşma; Tevrat ve İncil) sınırları içine hapsedilmeye başlanmış, buna uymayanlara ise gene kilise tarafından olmadık zulüm uygulanmıştır. Kilise merkezli üniversite modelinde hakikat, kutsal kitaplarının yorumlanması ve gene kutsal kitaplar temelinde akıl yolu ile (Usculuk-Rasyonalizm) gerçeğin aranması ile sınırlandırılmıştır.

2. Kant-von Humbolt-Schleiermacher Ulus Devlet Üniversitesi

Judeo-Hristiyan ideolojisinin Avrupa toplumları üzerindeki entelektüel hegemonyası 14'üncü yüzyıldan başlayarak bir gerileme dönemine girer. Kuzey İtalya'da Rönesans hareketinin (yeniden doğuş; antik Yunan-Roma sanat ve felsefesine dönüş anlamında kullanılıyor), Orta ve Kuzey Avrupa'da dinde reform hareketlerinin başlaması, denizcilik teknolojisindeki atılımlarla okyanus ötesi seferlerin olağan hale gelmesi ve bunun sonucu olarak deniz aşırı kolonilerdeki altın ve gümüşün Avrupa'ya girmesi ile başlayan Merkantilist sermaye birikimi ile ortaya çıkan Burjuvazi ve bunun doğal sonucu olarak oluşan İşçi Sınıfı, tüm bunlara ilaveten öteden beri Kilise ile ekonomik çıkarları çelişen büyük toprak sahibi Aristokrasi ile Kilisenin vesayetinden çıkmayı kendisi için daha yararlı gören Monarkların (Krallar, İmparatorlar) varlığı birleştiğinde, eskiden varolan Kilise hegemonyasındaki Avrupa yerine, güç odaklarının çok çeşitlendiği ve çatıştığı yeni bir Avrupa ortaya çıkmaya başladı. Avrupa'da yeni oluşmaya başlayan bu güç odakları yüzyıllar süren bir iktidar kavgasına başladılar. Bu uzun kavganın sonucunda Kilise (ve bu arada Aristokrasi) entelektüel, ekonomik ve politik gücünü büyük ölçüde kaybetti. İngiltere'de Cromwell hareketi, Fransa'da 1789 Büyük Devrimi ve Amerika'da Bağımsızlık Savaşı'nın başarıyla demokratik bir topluma geçiş, bu sürecin dönüm noktaları oldu. Bu arada kolonilerden aktarılan zenginlikler, 18'inci yüzyılın ikinci yarısında gözlenen Sanayi Devrimi ile birleşerek, Avrupa'da iç piyasasını sınırları ile koruyan, dil ve kültür anlamında homojenleştirilmiş millet esasına ve milliyetçilik ideolojisine dayanan ve dünya pazarını ele geçirme hedefi bağlamında diğer uluslar ile sürekli çatışma halinde olan ulus devletleri ana aktörler olarak tarih sahnesine çıkardılar.

Bu yeni Avrupa'nın üniversite modeli de kuskusuz eski Avrupa'ninki ile aynı olamazdı.

Bugün Avrupa'da (ve onun doğal uzantısı olan ABD'de; yani Batı ülkelerinde) geçerli olan üniversite modelinin ilk örneklerini Immanuel Kant'ın (1724- 1804) Saf Aklın Eleştirisi ve Pratik Aklın Eleştirisi adlı eserlerinde buluyoruz. Akılcı (Rasyonalist) felsefenin bir izleyicisi olan Kant, gerçeğin bulunması ve yorumlanması görevini, içinde yaşadığı toplumun tüm değer sistemlerinden arınmış, devlet dahil hiçbir kuruma, ideolojik olarak bağlı bulunmayan üniversitelere vermiştir. Aynı görüş 19'uncu yüzyılın ilk yarısında Alman düşünür ve eğitimcileri von Humbolt ve Schleiermacher tarafından geliştirilmiş ve modern üniversitelerin temel kuralları gene onlar tarafından belirlenmiştir. Kısaca von Humbolt üniversite modeli olarak adlandırılan modelin ana ilkeleri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

a. Gerçeğe iman ve mistik akıl yolu ile varılamaz. Gerçeğe ancak deney ve gözlem metodu ile (Amprizm) objektif (insani duygu ve değerlendirmelerden bağımsız) yoldan ulaşılabilir.

b. Gerçeğe ulaşabilmenin olmazsa olmazı araştırmacının tüm ön kabülleri (dini ve ideolojik inançlar, kültürel değerler ve diğer sübjektif unsurlar) bir yana bırakarak, kendiliğinden var olan gerçeği aramasıdır.

c. Gerçeği araştıran kişilerin mensup oldukları kurum olan üniversiteler her türlü ideolojik ve kültürel baskıdan arınmış olmalı; yani tam özerk olmalıdırlar. Araştırmacılar, bilgi üretme faaliyetleri kapsamındaki eylemlerinden mutlak sorumsuzdur.

d. Üniversiteler ürettikleri bilgiyi (gerçeği) yeni nesillerin seçkinlerine (elite) öğretmeli, aktarmalıdırlar.

Von Humbolt modeline göre gerçeği (bilgiyi) aramanın, insanda var olan sonsuz ve evrensel merak duygusunu gidermekten başka hiçbir pragmatik gayesi yoktur. GERÇEK aranır; çünkü insanoğlu evrendeki varoluşuna bir anlam kazandırmak zorundadır. Üniversitelerin ise sadece iki amacı vardır; objektif bilgiyi üretmek ve üretilen bu bilgiyi yeni nesil seçkinlerine aktarmak.

Antik Yunan-Roma, Feodalizm, Rönesans ve Reform, Aydınlanma Felsefesi, Sanayi Devrimi, Kolonizasyon ve Elektronik-Bilişim Devrimi çizgisi ile bugünkü konumuna ulaşan Batı Uygarlığının üniversite anlayışının tarihi gelişimi ve vardığı nokta kısaca budur.

Ancak, özellikle son 20-25 yıldır çoğunluğu ABD üniversitelerinden kaynaklanan bazı yeni tezler, yerleşik üniversite kavramına eleştiriler yöneltmekte ve yeni bir üniversite tanımı ve modeli önermektedirler. Bu modelin ana hatları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Toplum için bilgi üretme görevini üstlenen üniversiteler tarihleri boyunca bu işlevlerini yeterince yerine getirememişlerdir. Bilgi, üniversiteler tarafından değil, geniş ölçüde üniversite dışında üretilmiştir. Bilgiyi esas üretenler, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda üretim yapan sanayi kuruluşları ile doğrudan temasta olan kişi ve kurumlardır.

2. Günümüzde üniversite eğitimi eskiden olduğu gibi yalnızca seçkinlere verilen bir eğitim olmaktan çıkmıştır. Nasıl ki "ilk- primary" ve "orta-secondary" öğretim vardır ve birçok ülkede zorunludur, günümüzde üniversite eğitimi bu iki aşamanın bir devamı olarak büyük sayıda öğrenciye verilen bir 'yüksek-tertiary' öğrenime dönüşmüştür.

3. Üniversiteler artık fildişi kulelerde gerçeği araştıran-öğreten kuruluşlar değildir. Artık görevleri toplumun ve sanayinin ihtiyacı olan belirli bir dalda uzmanlaşmış insanlar yetiştirmek ve üniversite-sanayi işbirliği içinde üretimin gerek duyduğu teknolojileri ve buna uygun insan gücünü sağlamak ve bu yolla ekonomik büyümeye katkı sağlamaktır.

4. Üniversiteler eğitim ve araştırma üniversiteleri olarak sınıflandırılmalıdır. Eğitim üniversiteleri lisans düzeyinde meslek ağırlıklı eğitim vermeli, araştırma üniversiteleri ise sadece lisans üstü öğretim ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinde uzmanlaşmalıdır.

Bu model, aşırı uzmanlaşmış ve gerçeği bütüncül (holistic) olarak kavrayamayan kişiler yetiştirmeye yönelik eğitim vermekle, saf bilgiyi aramak yerine sermayecilerin kar maksimizasyonu amacına uygun teknolojiler ve teknokratlar üretmeyi hedeflemekle ve insanın-bilginin süregelen yabancılaşma sürecine katkıda bulunmakla suçlanmakta ve bazı akademik çevrelerce eleştirilmektedir. Ancak, değişen (decadence demek daha mı doğru olur?) dünya şartlarında bu modelin giderek von Humbolt Üniversitesi modelini tüm dünyada gerilettiği de ampirik veriler incelendiğinde görülebilir. (İktisattaki Gresham Kanununa göre, kötü para iyi parayı piyasadan kovarmış!)

II. TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'de eskilere dayanan bir üniversite geleneği yoktur. Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesine koşut olarak 18'inci yüzyıl sonu ile 19'uncu yüzyıl başlarında, bu gerilemeyi durdurabilmek amacı ile bir dizi reformların devlet eliyle yürürlüğe konduğu bilinmektedir. Askeri, ekonomik ve toplumsal alanlarda Batı karşısında her geçen gün mevzi kaybeden imparatorluğa, bu gerilemeyi durduracak ve -umulur ki- geri çevirebilecek, Batılı usullerle yetiştirilmiş subaylar, denizciler, mühendisler, mülki amirler, doktorlar, veterinerler... vb lazımdır. Ya bunlar en kısa

zamanda yetiştirilecek ya da yok olunup gidecektir. İşte bu zorunluluk sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk yükseköğretim kurumları tesis edilir. Mülkiye, Mühendishane-i Bahri Hümayun, Tıbbiye ve Veteriner Mektepleri bu çerçevede sıralanabilir. Ancak, bu okulların Batı üniversiteleri ile karşılaştırılmaması gerekir. Bu okullar, devletin yetişmiş insan gücü ihtiyacını karşılayacak elemanlar yetiştirmekle yükümlü olan, devletin çok sıkı denetlediği bir tür meslek yüksekokullarıdır. Bu kurumlar, daha sonraları cumhuriyet döneminde kurulan üniversite ve fakültelere dönüştürülmüşlerdir (İstanbul Teknik Üniversitesi, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Tıp ve Veterinerlik Fakülteleri).

Türkiye'nin ilk üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi'nin tarihi ise 1863 yılında kurulan Dar-ül Fünun'a dayanır. Türkçe anlamı 'ilimler-fenler öğreten yer', olan kurumda Dinler Tarihi, Fıkıh, Kelam, Hukuk, Matematik eğitimi ağırlıktaydı. 1911 yılında kurumun yönetmeliği yeniden kaleme alınmış ve bilimsel özerkliği sağlanmıştır. 1919 yılında yapılan bir düzenleme ile sınıf yerine sömestr sistemi getirilmiş, 1924 yılında kuruma 'hükmi şahsiyet' verilmiş, ve 1925 yılında ise bilimsel özerkliğin yanında idari özerklik de sağlanmıştır. Gene aynı yıl mevcut 'medreseler' fakülte adını almışlardır. 1933 yılında yapılan üniversite reformu ile Dar-ül Fünun lağvedilerek yerine Türkiye'nin ilk üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bunu 1946 yılında özerk üniversiteler olarak yapılandırılan Ankara ve İstanbul Teknik Üniversiteleri izlemiştir.

Kuşkusuz, Anadolu coğrafyasında üniversite kavramı çok daha eskilere götürülebilir. Ayasofya'nın mimarları Antemius ve Miletus'lu Isidore'in geometri dersleri verdiği, kentin Osmanlı'ların eline geçmesinden sonra Batı'ya göç eden hocalarının özellikle Kuzey İtalya'da Rönesans'ın başlamasına öncülük ettikleri rivayet edilen Konstantinople Üniversitesi; tarihi binlerce yıl gerilere giden ve Dünyanın ilk üniversitesi olduğu söylenen Harran Üniversitesi bu olgunun iki örneğidir. Bu konular, genç akademisyen ve araştırmacıların ilgilerini beklemektedir.

Üniversitelerin bilimsel, idari, mali özerkliklerinin ve "üniversite özgürlüğü"nün yeniden tartışma konusu olduğu günümüzde, bu özgürlüğün tarihsel boyut içerisinde nasıl evrimleşip bugün hangi anlam ve kapsama ulaştığı, çok dikkatle incelenmeli ve yanlışlara meydan verilmemelidir.

Çanakkale Savaşlarının Türk ve Dünya Tarihi Açısından Önemi ve Sonuçları

Prof. Dr. Doğan SOYASLAN
Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku
Anabilim Dalı Başkanı

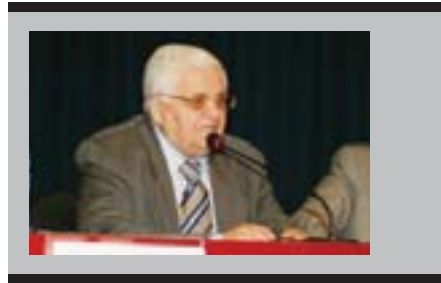
Tarih deyince benim aklıma, kaynağını karanlıklardan alan bir nehir gelir. Nehrin yatağında akmasından birileri yararlanır. Nehrin hep aynı yatakta akmasını isterler. Bu anlamda tarih

kendisini yansıtır. Ancak bazen toplumlar öyle mühendisler yetiştirir ki onlar olağanüstü yetenekleriyle nehrin yatağını değiştirirler; çünkü o nehri, vadisini, toprağın yapısını iyi bilirler, toplumlarının kaderini değiştirirler. Bunun anlamı; hayatın akışını değiştirmek, imkansızı mümkün hale getirmek, tarih yazmaktır. İşte biz bugün 1915 yılında Çanakkale’de yazılan tarihin öyküsünü dinleyeceğiz.

AVUSTRALYA’DAN BAKINCA

Dr. Bilal N. ŞİMŞİR
Emekli Büyükelçi

Çanakkale kavramına, Çanakkale’nin anlamına Avustralya açısından bakınca insan başka şeyler de görüyor. Avustralya Genel Valisi, 1995 yılında 80 kişilik bir heyetle Çanakkale’yi ziyarete geldi ve ben de o heyetin içindeydim. Çanakkale konusunda ne kadar hassas olduklarını ilk defa orada farkettim. Avustralya’ya bakınca, Çanakkale konusu insanı adeta ku-

Çanakkale’de bulunan Avustralyalılar biraraya gelmişler ve Avustralyalı olma bilinci ilk kez Çanakkale’de doğmuştur.

caklıyor. Avustralya, Çanakkale’de doğmuştur. Bugünkü Avustralya Devleti, Çanakkale’de efsanesine çıkmıştır. Ondan önce Avustralya bir İngiliz sömürgesiydi. Türkiye’den 10 kat geniş toprağı var ve çeşitli bölgelerine yerleşmiş İngiliz kolonileri, birbirlerinden kopuk bir hayat sürerken, Çanakkale’de bulunan Avustralyalılar biraraya gelmişlerdir ve Avustralyalı olma bilinci ilk kez Çanakkale’de doğmuştur. Çanakkale Savaşı’ndan önce Avustralyalılar İngilizler’in katıldığı çeşitli savaflara katılmışlardır. Sömürge askerleri olarak katılmışlardır. İlk defa Çanakkale’de Avustralya ve Yeni Zelanda kendi haklarına bir kolordu oluşturarak bu savaflara katılmışlardır. Anzak kelimesi, Avustralya, Yeni Zelanda kolordusunun İngilizce kısaltmasıdır. Bunlar ilk defa kendi adlarına bu savafla katılmışlardır ve kendilerini bu savafla ispatlamışlardır.

Avustralya’da milli gün ‘Çanakkale Günü’dür. Yalnız, biz 18 Mart deriz, onlar 25 Nisan’ı kutluyorlar, Avustralyalıların karaya çıkış günü olarak. 25 Nisan günü Anzak Günü olarak kutlanır, milli gündür. O gün, yer yerinden oynar Avustralya’da. Anzak Günü’nde Türkiye Büyükelçisinin çok büyük bir önemi vardır. Bunu da şehitlerimize borçluyuz. Kocaman bir Türk bayrağının altında Türkiye Büyükelçisine bir yemek verilir. Türkiye Büyükelçisi bir konuşma yapar. Törenlerde Türkiye Büyükelçisi baş köşededir. Ben oradayken, ilk defa Anzakların önüne bir direk diktirdik, Avustralya bayrağının yanına Türk bayrağını astırdık. Avustralya’nın başkentinde Türk bayrağını dalgalandırdık. Yabancı büyükelçiler çok ilginç buldular. Avustralya’da ve Çanakkale’de şehit düşen şehitlerimize borçluyuz.

Avustralya’da her yerde Atatürk vardır. Başkent Canberra’da Atatürk anıtı vardır. Ben, bu anıtın tarihini de yazdım. Canberra’daki Atatürk anıtı, Avustralya Türkleri için bizim Ankara’daki Anıtkabir değerindedir. Her yıl, 10 Kasım’da orada buluşup Atatürk’ü yad ederiz. Yalnız bir anıt değil, bir bölge Atatürk adını taşımaktadır. Canberra’nın orta yerinde bir göl vardır. Bu gölün bir kıyısı Gelibolu kıyısı adını taşır. Gelibolu kelimesine de şaşırmamak lazımdır. Onlar için Çanakkale Savaşı Gelibolu Savaşıdır. Bütün kitaplar Gelibolu üzerinedir. Biz de ise Çanakkale üzerinedir.

Avustralyalılar, ayrı bir millet olduklarını, ayrı bir toplum olduklarını ilk defa bu savafla kavramışlar. Daha önce Avustralya bir kıta olduğu için var olan 7 eyalet birbirlerini tanımıyorlarmış. Bazı eyaletler arasındaki mesafeler çok uzak olduğu için birbirlerini tanımıyorlar, görmüyorlarmış. Eyalet parlamentoları var

ve eyaletler de kendi yağlarıyla kavruluyorlar. Çanakkale bunları birleştirmiştir. Avustralya’da bir savafl tarihi müzesi vardır. Tarihleri için son derece önemlidir. Bu müzenin yüzde 75’i Çanakkale Savaşı ile ilgilidir. Nereye baksanız Avustralya’da Çanakkale’yi görürsünüz. Her köyde, her kasabada Çanakkale’de ölenlerin isimleri yazar. Batı Avustralya’da Atatürk şelalesi var, Canberra’da Atatürk anıtı var. Batı Avustralya’da önemli; çünkü Avustralya’dan Türkiye’ye ya da Avrupa’ya gidecek olan askerler Batı Avustralya Limanı’nda buluşup oradan yola çıkmışlar. Tabi bu askerlerin çoğu geri dönemediği için son gördükleri ülke toprağı Batı Avustralya koyudur. O koyun adı Atatürk Koyu’dur. Orada da Atatürk anıtı vardır. Avustralyalılar, bu savafla son derece önem veriyorlar. Bununla ilgili resmi tarihleri var. Günümüzde resmi tarih küçümsenir. Halbuki resmi tarih çok ciddi bir şeydir. Savafla katılmış insanların sağlığında o belgeleri toplarlar, kaleme alır ve ondan sonra da yanlışlık yapmayalım diye onlara gönderirler, komutanlara vs, ondan sonra kitap basılır ve ciddi bir şey olur. Avustralyalılar 1920 yılında bu kitabı basmışlar. İki ciltlik Official History of Australia-Avustralya Resmi Tarihi. Bir cilt Anzaklar konusunda, Çanakkale Savaşı ile ilgili. Bunun Türkçeye çevrilmesi lazım. Ben denedim ama beceremedim; çünkü her taş, her ağaca bir isim koymuşlar. Ancak ayrıntılı askerî haritalarla tercüme ettirilebilir bu.

Anzakların sonuncusuna ben yetiştim. Bir onbaşıydı, 100 yaşına bastı; yani 25 Nisan 1915 sabahı Çanakkale toprağına ayak basmış Anzak askeri ve bu Avustralya’da büyük bir olay oldu. İngiltere Kraliçesi mesaj gönderdi, başbakan ziyaretine gitti, ben de bir plaket yaptırıp Türkiye Büyükelçisi olarak. Gittim ona plaketi sundum, eski düşman, yeni dost doğum günün kutlu olsun diye. Bütün televizyonlar önünde benden özür diledi. Dedi ki biz Türkiye’nin yerini bile bilmiyorduk, onlara karşı hiçbir düşmanlığımız yoktu. Bizi İngilizler oraya sürdü. Biz de orada çarpıştık. Ben de içimden çok keyiflendim. Yakaladım sonuncusunu özür diledim ve büyük keyif aldım bundan. Onların kitaplarını da incelediğim zaman bizi barbar göstermişler. Ben de Mehmet Akif’ten bir şiir okudum. Biliyor musunuz biz de sizi yamyam görüyoruz dedim. Dostluğu bu propagadalara rağmen yapabilmek, odur marifet ve Atatürk’ün bazı sözlerini okudum. Türk toprağına vefat etmiş Anzaklar artık bizim çocuklarımız olmuştur, Atatürk’ün o ünlü konuşmasını aktardım. Ondan sonra herkes hayran kaldı. Fakat bir yanlışları var Avustralyalıların, 1915 yılında doğdular ya,

bizi de 1923 yılında doğduk diye biliyorlar ve yaşıttız demeye getiriyorlar. Bunlara anlatmak lazım ki biz 5 bin yıllık devletiz. Biz rejim değiştirdik 1923'te. Cumhuriyet rejimini kurduk. Yoksa sizin gibi sömürge değiliz. Orada durunlar. Çanakkale konusunda Avustralyalılarla sorun yaşayabiliriz; çünkü biz Çanakkale'yi değiştiriyoruz, onlar ise o eski haliyle kalsın istiyorlar. Bu şafak ayını onlar için bir nevi kut-saldır.

Kısaca, **Çanakkale Savaşı ile bir Avustralya Devleti doğmuştur.** Onlar için birinci derecede önemli bir şeydir. Her yerde de Atatürkümüz vardır, hem Avustralya'da hem de Yeni Zelanda'da.

ASKERİ AÇIDAN ÇANAKKALE SAVAŞLARI

Dr. Orhan COŞKUN
Emekli Kurmay Albay

Çanakkale, deniz ve kara savaşları ile askerî sonuçlarını sunacağım. Türkiye'de ilk Çanakkale Şehitler Abidesi Urfa'da 1917 yılında yapılmıştır. Yaptıran Urfa Valisi Nusret Bey'dir. Nusret Bey hakkında müsadenizle kısa bir açıklamada bulunmak istiyorum.

"Küçük çocuklarımı, zevcemi, yalnız ve pek fakir olarak bırakıyorum. Beş gün sonra yiyecekleri bile kalmayacak. Beni mahvettiler. Aciz kalan ailem, biçare üç ufak çocuk ile seni de mahvettiler. Fakir ve açsınız. Allah mudiniz olsun. Borcumu ağabeyime verdim, işleride tasfiye ediniz. Vatanım yaşasın, elbet bir gün gelir intikamımı alırlar."

Bu valimiz o kadar duygulu ve vatansever duygularla dolu ki 1917 koşullarında Urfa'da bu anıtı yaptırıyor. Bu anıtın bir özelliği var. Bu anıt aynı zamanda yol gösteren çeşmesi olarak geçiyor. Bu çeşmenin bir tarafı Bağdat Yolu, bir tarafı Kafkasya Yolu, bir tarafı Hindistan Yolu, bir tarafı da Mustafa Kemal Paşa'dır. Yıl 1917. Bu anıt, Çanakkale Zaferi'nden sonra o günün imkanlarıyla yapılmış, fakat Atatürk 1 Eylül 1918'de, Cesaret Tepe'yi ziyaret ettiği

zaman oradaki anıt biraz daha iptidai bir şekilde yapılmış. Yanında bulunanlardan birisi diyor ki "Paşa hazretleri, bir şu İngilizler'in, Anzaklar'ın, Fransızlar'ı anıtına bakın, bir de bizim anıtı bakın." Bu olmuyor anlamında üzüntüsünü belirtiyor. Çanakkale Gazisi olan o büyük insan diyor ki "Evet, haklısın ama bu bir imkan ve zaman meselesidir. Mehmetçik, bu toprakları vatan yapmakla en büyük abideyi dikmiştir. Zamanı geldiğinde bu millet en az 40 metrelik abideyi dikecektir." Bugün yapılan bu anıt 41 metre 70 santimdir. 1960 yılından beri devlet törenleri burada yapılır.

Gelibolu Yarımadası'nda muharebelerin olduğu kısımlarda kilometre kareye düşen kan 15 tondur. Metrekareye isabet eden mermi miktarı 6 bindir.

Çanakkale, Türkiye Cumhuriyeti'nin önsözüdür.

Yıl, 1915. İngiltere'nin başını çektiği Müttefik Kuvvetleri Çanakkale Boğaz'ını zorlayarak İstanbul'u işgal etmek, Rusya'ya yardım sağlamak ve savaşı kısa yoldan bitirmek amacıyla harekete geçerler. 18 Mart 1915'teki deniz harekatinde hüsrana uğrayan Müttefikler, 25 Nisan 1915 günü, Gelibolu Yarımadası'na asker çıkarırlar ve Çanakkale Savaşı'nın 8.5 ay sürecek kara muharebeleri başlamış olur. Tarihin yazdığı en kanlı, en dramatik ve karşılıklı kahramanlıklarla bezeli bu muharebeler, İngiliz, Avustralya, Yeni Zelanda ve Fransız Birlikleri'nin amaçlarına ulaşamayıp geri çekilmeleriyle son bulur. Türklerin muazzam direncini kıramayan müttefikler, 46 bini ölü toplam 252 bin zayıat verirler, Türk Ordusu'nun da kreması sayılan en değerli unsurları bu muharebelerde hayatını kaybeder. Türkler, son değerlendirmelerde 60 bini şehit toplam 211 bin zayıat vermişler ama çok önemli iki değer kazanmışlardır: Vatanlarını ve Mustafa Kemal'i.

Mustafa Kemal, Çanakkale Muharebeleri'nde stratejik ve askerî deha, sadece 34 yaşında genç bir kurmay yarbay. Özellikle 25 Nisan

Çanakkale Savaşları, tarihin yazdığı en kanlı, en dramatik ve karşılıklı kahramanlıklarla bezeli muharebelerdir.

1915'te aldığı kararlar ve yaptığı uygulamalar, hem savaşın hem de Türk milletinin kaderini belirlemiştir. Müttefiklerin 25 Nisan ve 6-7 Ağustos 1915 tarihlerindeki çıkarmalarının hem mevkilerini, hem de gerekçelerini önceden tespit etmiş ve söylemiştir. Mustafa Kemal'in benzersiz başarısının ardında iki temel faktör vardır. Askeri ve araziye çok iyi tanınması. Mustafa Kemal, savaşan askerin psikolojisini ve emrindeki bütün subayların kritik anlardaki refleks ve davranışlarını tek tek biliyor, tanıyor ve tahmin edebiliyordu. Orduda bulunan astı ve üstü hiçbir subayla kıyaslanamayacak derecede arazi bilgisine sahipti. Harita okuma ve alan araştırması konularında inanılmaz derecede ayrıntılı düşünüyordu. Müttefik kurmayının da zekasını küçümsemiyor, kendini onların yerine koyarak ne yapabileceklerini önceden kestirebiliyordu. Askeri sezgisini besleyen somut referanslara da bu şekilde yaklaşabiliyordu. Çanakkale, Mustafa Kemal'in Atatürk olduğu yerdir.

Pierre Loti, -hepimiz bu insanı şair ve yazar olarak biliyoruz; halbuki 1912 yılında 62 yaşında emekli olmuş olan bir deniz kurmay albaydır- 1914 yılında savaş başlayınca tekrar göreve davet edilir. Çanakkale Muharebeleri hakkında en doğru sözü bu insan söylemiştir. Fransa Cumhurbaşkanı'na der ki **"Çanakkale'ye taarruz etmek çılgınlıktır. Kuvvetli akıntıya bırakılmış olan mayınlar, muharebe gemilerimizi batıracaklar. Birbirine çok yakın olan Avrupa ve Asya kıyılarındaki toplar ise nakliyatımızı durduracaklardır."** Söylediklerinin hepsi gerçekleşmiştir. General Hamilton şöyle der: "Ağzımıza çigneylebileceğimizden çok büyük bir lokma attık." Çanakkale Muharebelerinin bir özeti de budur. Yine General Hamilton, "Sizlere hakikati söyleyeyim. İtiraf etmeliyim ki Türkler'in, sonradan meydana çıktığı kadar iyi olabileceklerini hiç tahmin etmiyordum" demiştir. 4 Ağustos 1914'te Enver Paşa, Harbiye Nazırlığı

da üzerinde kalmak üzere Başkomutan Vekili olur. 9 Ağustosta Kurmay Albay Cevat Bey, Çanakkale Müstahkem Mevkii Komutanlığına atanır. İngiliz takibinde olan Alman Donanmasına ait Göben ve Breslau gemileri Osmanlı Hükümeti'nin izni ile Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Marmara Denizi'ne girer, İngiliz Filosu Çanakkale Boğazı önünde beklemeye başlar. Müttefikler ilk taarruzu 26 Şubat 1915'te yaparlar. Atatürk, 4 Mart 1915'te bu taarruzda büyük yararlılıkları görülen, çıkan müttefiklere karşı Seddülbahir Cephesi'nde büyük yararlılık gösteren Mehmet Çavuş'un bir nişanla ödüllendirilmesini ister. Atatürk, Çanakkale'ye 2 Şubat 1915'te atanır. 25 Şubat'ta Eceabat'a gelir, 19. Tümen Komutanı olarak. Geldikten sonra başlangıçta Gelibolu Yarımadası'nda güneyde bulunan Arıburnu ve Seddülbahir Bölgesi'nde bulunan bütün kara birliklerinin komutanlığına atanır. Sonra tekrar 19. Tümen Komutanı olur, ondan sonra da Anafartalar Grup Komutanı olur. Deniz Muharebeleri esnasında mayın dökme bakımından en büyük görevlerden birini de Nusret mayın gemisi yapmıştır. Nusret mayın gemisinin, Erenköy Koyu'na 26 adet mayını 8 Mart 1915'te sabaha karşı döktüğünü görüyoruz. 8 Mart'tan sonra da 18 Mart'a kadar hava hep muhalefet etmiştir. Donanmanın Çanakkale Boğazı'nı geçmesinin esasını muharebe gemilerinin; ancak temiz olduğu anlaşılan sularda kullanılacak olması oluşturunca. Bundan dolayı, boğaz girişinden itibaren 8 bin yarda dahiline kadar tüm boğaz dikkatle muayene edilmiş ve taranmış olduğundan boğazın temizlenmiş olduğuna inanılmıştı fakat 26 mayından ibaret olan bu hat o güne kadar keşfedilememiştir. Bu hat diğer hatlar gibi boğaza dik olarak değil, paralel olarak döşenmişti. 18 Mart sabahı, saat 10:00'da, Müttefik Donanması muharebeye başlamak üzere boğaza girerken bu mayınlar emniyet içinde duruyordu. Deniz Harekatı (ikinci taarruz) 18 Mart 1915'te -biz buna

aynı zamanda Çanakkale Deniz Zaferi diyoruz ve 92'nci yıldönümünü kutluyoruz- oldu.

Birinci grup saat 11:30'da, ikinci grup saat 12:20'de, üçüncü grup saat 14:00'te boğazdan girmeye çalıştılar fakat başarılı olamadılar. Bu gemilerden üçü battı, üçü hizmet göremeyecek hale geldi; yani boğaza giren gemilerin üçte biri kullanılamayacak durumdaydı. Çanakkale Boğazı'nı geçmeye teşebbüs eden İngiliz ve Fransız donanmalarının ağır zayıt vererek başarısız kaldığını görüyoruz. Deniz harekatı Birleşik Filonun savaş gücünün üçte birini yitirdiği ağır bir yenilgiyle son bulmuştur. Çanakkale Boğazı'nın kara gücü olmadan yalnız donanma ile geçilemeyeceği kesinlik kazanmıştır.

18 Mart 1915 Boğaz Muharebesi'nde Mehmetoğlu Seyit Onbaşı'yı unutmamız mümkün değildir. Ocean'ı batıran Seyit Onbaşı'dır. Kara harekatı 25 Nisan 1915, 9 Ocak 1916.

İngilizler, Kumkale'ye, Seddülbahir'e ve Arıburnu'na 25 Nisan günü çıkmışlardır. Kumkale'de başarılı olamamışlar, Seddülbahir Bölgesi'nde tutunmuşlardır. Arıburnu'nda Mustafa Kemal ile karşılaşmışlardır. Çanakkale Muharebeleri'nde esir edilen Türk subaylarını sorgulama esnasında söyledikleri bir söz vardır: "Siz belki İstanbul'u alabilirsiniz ama Alçıtepe'yi asla!" ve hiçbir zaman Alçıtepe'ye ulaşamamışlardır.

Arıburnu Muharebeleri, 25 Nisan-6 Ağustos. Arıburnu Bölgesi'nde Mustafa Kemal'in Arıburnu Kuvvetleri Komutanı olarak, daha sonra da 19. Tümen Komutanı olarak görev yaptığını belirtmek istiyorum. Arıburnu'nda 25 Nisan 1915 günü, Atatürk'ün verdiği emri paylaşmak istiyorum. **"Ben, size taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize başka kuvvetler ve kumandanlar gelebilir."** Yapılan taarruz hava kararırken sahile yakın ilk sırtlara kadar ulaşıyor ve bu emirlerle Çanakkale savunmasının omurgası teşkil edilmiş oluyordu. Aynı taarruzu General Hamilton şöyle

açıklar. "Gebe dağlar Türk doğurmakta devam ediyor." Enver Paşa, Harbiye Nazırı ve Başkomutan Vekili olarak görevlidir. Atatürk 3 Mayıs'ta Enver Paşa'ya bir mektup yazar. Mektupta şunları der. "Maydos Bölgesi Kuvvetleri'ne komuta ettiğim zaman aldığım tertibat ile düşmanın karaya çıkmasına imkan verilmeyebilirdi. Liman von Sanders Paşa, bizim orduları, bizim memleketimizi tanımadığı, gerektiği şekilde incelemede bulunacak kadar da zamana sahip olmadığından, sadece çıkarma noktalarını tamamiyla açık bırakacak tertibat almış ve düşmanın karaya çıkmasını kolaylaştırmıştır. "Bir tümen komutanı, bir ordu komutanını Genelkurmay Başkanı'na şikayet ediyor." Vatandaşın savunulmasında, kalp ve vicdanları bizimki kadar çarpmadığına şüphe olmayan başta Liman von Sanders olmak üzere bütün Almanlar'ın fikri gücüne iltimat buyurmamanızı kesin olarak temin ederim. Bence bizzat buraya teşrif ederek umumi vaziyetinizin gereklerine göre bizzat sevk ve idare etmeniz münasip olur kardeşim." Enver Paşa gelir ve durumda bazı düzenlemeler yaparlar. Atatürk'ün Arıburnu Kuvvetleri Komutanlığı'ndan ayrılarak 19. Tümen Komutanlığı'na döndüğünü görüyoruz 17 Mayıs'ta. Atatürk'e Arıburnu Muharebesi hatırası olarak padişah adına, muharebe altın liyakat madalyası verilir. Atatürk 30 Mayıs 1915'te, Çanakkale'den bayan arkadaşı Madame Corinne'ye Fransızca bir mektup yazar. Orada şöyle der. "İki aydır buradayım ve Çanakkale Boğazı'nı, müttefiklerin çıkarma girişimlerinde bulunan donanmalarına ve kuvvetlerine karşı savunuyorum. Bu ana kadar hep muvaffak oldum ve aynı yerde kalırsam kuvvetle ümit ediyorum ki daima da muvaffak olacağım. Burada benim isminin duyulmamasına hayret edilmemeli; çünkü ben mühim bir muharebenin kahramanı olarak Mehmet Çavuş'a şeref kazandırmayı tercih ettim. Tabii şüphe etmezsiniz ki muharebeyi idare eden sizin dostunuzdu ve savaş gecesi muharebe edenlerin saflarında Mehmet Çavuş'u bulan da o idi." İşte Atatürk bu yapıda bir insan.

Seddülbahir Muharebeleri 25 Nisan'da başlar, 9 Nisan 1916'da biter.

Kumkale Muharebeleri 25 Nisan'da başlar, 27 Nisan'da tekrar birliklerin çekilmesiyle son bulur.

Kumkale Muharebeleri'nin olduğu yer Boğaz'ın alt tarafıdır. Suğla Çıkarması, Anafartalar ve Cong Bayırı Muharebeleri. 2. çıkarma harekatı diyoruz biz buna. 6 Ağustos'ta başlar ve 20 Aralık 1915'te geri çekilmeleriyle son bulur. 8 Ağustos 1915 günü bu muhare-

belir devam ederken saat 21:45'te Atatürk 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders'in emriyle Anafartalar Grubu Komutanlığına getirilmiş ve bölgedeki bütün kuvvetler O'nun emrine verilmiştir. Liman von Sanders ile Atatürk, Çanakkale Muharebeleri esnasında bir türlü geçinememiştir. Ordu Komutanı Liman von Sanders Atatürk'e çok gelmez mi bu kadar kuvvet dediği zaman, Kurbay Albay Mustafa Kemal az bile gelir, der.

Atatürk'e daha sonra "Bu kadar büyük bir sorumluluğu niçin üzerinize aldınız?" diye sorulduğunda bu büyük insan şunu söyler. "Memeleketim mahvolduktan sonra yaşamamaya karar verdiğim için bu kadar büyük sorumluluğu üzerime aldım." Bunu Anadolu Harekâtı'nda da görüyoruz. Suğla Bölgesi'ndeki Muharebeler, 1. ve 2. Anafartalar, Kireçtepe ve Bombatepe Muharebeleri, Birleşik Kara ve Deniz Kuvvetlerinin Gelibolu'yu tahliye etmesi. İngilizler 5-20 Aralık 1915'te Anafartalar ve Arıburnu Bölgeleri'ni, 28 Aralık 1915 ile 9 Ocak 1916 arasında da Seddülbahir Bölgesi'ni tahliye ettiler. Tahliye işlerinin çok iyi planlanması, gizliliğe ve sessizliğe dikkat edilmesi, hava şartlarının uygun olması gibi nedenlerle İngiliz Kuvvetleri'nin başarıyla geri çekildiğini görüyoruz. 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders, İngilizlerin Gelibolu Yarımadası üzerinden çekilip gitmeleri üzerine 9 Ocakta saat 8:45'de Alçıtepe'den İstanbul'a şu telgrafı çeker. "Tanrıya şükür, Gelibolu Yarımadası düşmandan tamamen temizlenmiştir. Diğer ayrıntılar ayrıca sunulacaktır" der.

ÇANAKKALE SAVAŞLARINDAN BUGÜNE TÜRKİYE VE ORTA DOĞU

Mustafa BALBAY
Cumhuriyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi

O günlerde, Çanakkale'nin ulusal güç olarak doğması, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin doğması ve bugün bir başka olayın da yıldönümünü

yaşıyoruz. 20 Mart 2003 gecesi, korku ve dehşet operasyonu adı altında Amerikalılar'ın başlattığı Irak'ı ikinci işgal etme, II. Körfez Savaşı başladı. Irak'ın işgalinden hemen sonra Amerika, Irak ordusunu dağıttı. Pek çok kişi dedi ki Amerika en stratejik hatayı burada yaptı. Orduyu dağıttı, Irak karıştı ve böylece bir ortak devlet oluşabilmesi ya da Irak'ın yeniden inşasının önü bu süreçle engellenmiş oldu dediler. Oysa zaman gösterdi ki Amerika Irak Ordusu'nu dağıtmayı bir hata olarak yapmadı. Dağıttı ve sonrasında da Irak'ta şu anda yakından izlediğimiz gelişmeler yaşandı. Bu bir unsur. Diğer unsur ise Irak'taki birkaç kilometre taşından biri olan Amerika'nın 9 Nisan'da Firdevs Meydanı'nına girmesiyle Bağdat'ın düşüşü. Gazetelerde okuduğumuza göre, o meydana ilk balyozu indiren kişi pişmanlığını dile getirmişti. **"Tanıdığım şeytan, tanımadığım şeytandan iyidir"** diyordu. 20 Mayıs 2003'te Amerika, savaş resmen bitmiştir dedi ama öyle olmadı. Amerika her şeyi hesaplamıştı. Orduyu dağıtmış, adam satın almıştı. Halk arasında başka direnç grupları belirdi.

Benim gördüğüm Irak'ta bugünkü parçalanmanın temel nedenlerinden biri, 15 Aralık 2000 tarihinde yapılan seçimler. Diyeceksiniz ki seçimle ülke mi parçalanır? Seçimlerde demokrasi vazgeçilmez bir unsurdur. Peki seçimler, Türkmenler, Şiiiler, Sünniler, Kürtler diye yapılırsa ne olur? İşte orada kendi kafasına uygun adayı değil de kan bağına uygun aday ararsa ne olur? İşte şimdi 15 Aralıktan sonra başlayan süreçte ayrılık belirmişti. Ortak paydalar bir anlamda yok edildi.

Mehmet Akif Ersoy'un dizelerinde şöyle bir söz var. "Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar." Söz çok açık ama işin öteki halkası şu. Biz küreselleşme diyoruz ve çoğumuz için sanki 20 yıllık bir olgu, 1990'larda başladı, şimdi hangi noktaya gelecek diye bakıyoruz. Halbuki küresel dalganın ömrü 20-30 yıl değil, 500 yıl. Bu istilaların, bugünkü anlamda sömürgelerin başladığı dönemlere dayanan bir şey ve temel vurguda şu, bu çağ için en gerekli ve küçük insanları kucaklayacak hangi değer var? Örneğin 1400'lerde, 1500'lerde. Ben bütün dünyaya daha iyi bir din götüreceğim dedi. Bizim Haçlı Savaşları dememizdeki başka açığı buydu.

BM kriterlerine göre dört ana hak vardır. İnsanın birinci hakkı, yaşama hakkıdır. İkinci hakkı, barınma ve sağlıklı yaşama hakkıdır. Üçüncü hakkı, eğitim hakkıdır. Dördüncü hakkı, kültürel hakkıdır. Bu, benim iddiam değil; insan hakları bakımından BM'nin evrensel ilkeleri.

Irak'ta ayrıma dayalı ortak bir parçalanma var. Irak'ta dinsel ayrıma dayalı bir parçalanma getirdiler ve şu anda ucu yok. Saddam, Sünnilerin temsilcisi. Saddam'ı ve adamlarını bile idam ederken bir tek davadan suçlu buluyorlar, onlarca konuda suçlu bulabilecekleri halde bir Şii köyünü bastığı için. İdamda bile ülkenin ortak paydalarını yok etmek için çaba harcıyorlar.

2006 yılının Kasım ayında, Amerika'nın Irak raporu yayınlandı. O raporda Türkiye için şöyle cümle kurmuşlar. "Nüfusunun büyük bir bölümü Sünni olan Türkiye'deki ..." Orada bile bizi yakın gelecekte oranın neresi ile bir cephe oluşturma planı yaptıklarının da bir göstergesi. Afganlarda da bunu, etnik ayrımı öne çıkartarak yaptılar. Kosova'nın güvenliği NATO'nun, yönetimi de BM'nin elinde. Noluyor şimdi Kosova? Adım adım bağımsızlığa gidiyor; yani Sırbistan'ı parçalıyorlar. Orada ayrı devlet kurulsun, kurulmasın meselesi ayrıdır. Sırbistan'ın birliği diye buraya gelen bu iki büyük güç orayı parçalamıştır. Balkanlar 9'a böldüler. Seneye yine konuştuğumuzda, ben size diyeceğim ki 10'a böldüler; çünkü Kosova bitmiş olacak. Daha sonraki yıl çağırırsanız 11'e böldüler, ondan sonraki yıl çağırırsanız 12'ye böldüler diyeceğim. 2,5 milyonluk Makedonya içindeki 500 bin kişilik Arnavutlar. Daha sonraki yıl çağırırsanız 16, 17 diyeceğim; çünkü Bosna-Hersek dağılabileceği bütün noktalara dağılmış görülmüyor. Nasıl Irak'ta seçimi Şiiler, Sünniler, Kürtler diye yaptılarsa, Kosova'da da Arnavutlar, Sırp-lar, Türkler diye yapıyorlar. O coğrafya ortak payda alanımız. Bu anlamda biz Atatürk'ün Çanakkale'de önsözünü yazıp devleti kurduktan sonra söylediği, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Anadolu halkı Türk Devleti'nin ortak paydasıdır. Bu anlamda 21'inci yüzyılda en az 20'nci yüzyıl kadar güncel.

Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda ilk yaptığı şeylerden biri Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Derneklerini birleştirmek oldu; çünkü ancak ortak bir ruh yaratılırsa bunun başarılacağına inanıyordu.

Geçen hafta Samsun'da bir konferanstaydım. Atatürk Samsun'a indikten sonra 18 gün Havza'da kalıyor. Müzeden sorumlu, yerel tarih araştırmaları yapan Şenol Bey anlattığını paylaşmak istiyorum. Atatürk'ün orada kaldığı yer otelmiş ama Mustafa Kemal'in geldiğini öğrenince otel sahibi kaymakamla beraber konuşup, bütün müşterileri başka bir yere gönderiyorlar, oteli Mustafa Kemal'in karargahına çeviriyorlar. Neden? Çünkü, o

Çanakkale'nin, Anafartalar'ın adamı. O dönem kişi başına düşen gelir 70 Dolar civarındaydı ama kişi başına düşen ulusal onur 70 bin dolarla bile ölçülemeyecek kadar büyüktü.

Bir öğretmenden dinlemiştim, onunla noktayı koymak istiyorum. Bugün ihtiyacımız olan başlıca şey olduğunu düşünüyorum. Askerde okuma yazma bilmeyenler için bir ara okul açılıyor. Bir köyde üç arkadaş araokuluna gitmişler. İkisi hemen sökmüş okuma yazmayı ama üçüncüsü zorlanıyor, sökmemiş. Sökenler, sökemenle dalga geçmeye başlamış hemen. Üçüncü kişi demiş ki ertesi sabah, "Arkadaşlar bütün harfleri söktüm, bir tutuşturabilsem." Bu anlamda, kurumlar olarak, kişiler olarak hepimiz birer fatihiz. Tek başına c harfinin de a harfinin de bir anlamı yok ama hepsi birleşirse Türkiye olur diye düşünüyorum.

...

Alt kimlik, üst kimlik gibi bir tartışmayı açmak çok yanıltır. Türkiye'de sosyologların yaptığı ortalama değerlendirmelere göre 13 milyon aile var, bunun 1,5 milyonunda eşler farklı kökenlerden. İsrail'de bir Filistinli ile İsrailli nişanlanmak istedi, olay oldu; çünkü toplum buna hazır değil. Biz, bunu toplum olarak aştık ama ne yazık ki bunu zorlayacaklar. Benim biraz önce Balkanlar ve Irak'tan örnek vermemin temel nedeni buydu.

Yaklaşık son yirmi yıl içinde Balkanlar'ı sekize, Kafkaslar'ı altıya, Irak'ı şu anda fiili olarak üçe böldüler. Bunun ortasında bir ülke olarak, bizimle ilgili planları olmaması mümkün değil. Haritaya baktığında bu ortaya çıkıyor.

Prof. Dr. Doğan SOYASLAN

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

Bugün Çanakkale Savaşı'nı ve şehitlerimizi andık. Bu tür anmalar bize geçmişi öğretir. Geçmişi öğrenmek geleceği aydınlatmak için zorunludur. Bu da bizim doğru düşünmemizin nedenidir. Hiç şüphesiz geçmişi uzak karanlıklardan görenler, önlerindeki uzak geleceği daha iyi göreceklerdir. Dileğimiz savaşı bir dünyanın olmasıdır. Ancak daha iyi olan, eğer savaşı mecbursak bu savaşı kendi evimizde değil, başka topraklarda yapmaktır. Doğru olan budur. Bunu yapmak için de ticari ve ekonomik bir yapıya, bilimsel bir kafaya sahip olmak gerekir. Ticari ve teknolojik bir kafaya sahip olanlar son 500 yılda hep başkalarının topraklarında savaştılar. Unutmayalım ki Çanakkale Savaşı Batılılar arasında başkalarının toprağında ama bizim açımızdan evimizde yapıldı.

Yaklaşık son yirmi yıl içinde Balkanlar'ı sekize, Kafkaslar'ı altıya, Irak'ı şu anda fiili olarak üçe böldüler. Bunun ortasında bir ülke olarak, bizimle ilgili planları olmaması mümkün değil. Haritaya baktığında bu ortaya çıkıyor.

Bu yazı, 20 Mart 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan panelin çözümlemesidir.

Prof. Dr. Sina AKŞİN
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

Atatürk Devrimi'nin Bilinmeyen Yönleri

**Atatürk Devrimi
hoşluk olsun,
şıklık olsun diye
yapılmadı.
Bir zaruretti.**

Genelde Atatürk Devrimi ile ilgili olan gözden kaçabilen bazı noktaları açıklamak istiyorum.

Birinci nokta, Atatürk Devrimi hoşluk olsun diye, şıklık olsun diye yapılmadı. Atatürk'ün Türk halkına bir hediyesi de değil. Atatürk Devrimi yapılmak zorundaydı. Tabi, Atatürk gibi bir dahi bu gerekliliği gördü, ne zaman, nasıl yapılacağını da o dehası ile en uygun şekilde yürüttü. Bir zaruretti. Şimdi o zarureti biraz açıklayayım.

Bilindiği gibi Türkler, Osmanlı Devleti içinde Viyana'ya kadar gittiler. Muazzam bir imparatorluk kurdular. Osmanlı Devleti aslında Türkleri ileri bir aşamaya taşıyan devlet oldu. Daha önce Türkler göçebe hayvancılıkla uğraşırken özellikle Malazgirt öncesinde, Anadolu ve Rumeli'ye geldikten sonra yoğun bir şekilde yerleşikliğe geçtiler. Tarım yapmaya başladılar, köylü oldular. Göçebe hayvancılıktan köylülü-

ğe geçmek, tarıma geçmek ilerici bir dönüşümdür. Hatta, buna devrim de diyebiliriz. Demek ki, Osmanlı Devleti'nin böyle devrimci bir misyonu var. Köylülüğü geliştirmek ve mümkün olduğu kadar göçbeleri oturtmak. Doğal olarak bu pek de kolay olmadı; çünkü özellikle Anadolu'nun coğrafyası göçebe hayvancılığa çok elverişliydi. Bağlar, yaylalar... Göçebe hayvancılığı sürdürmek burada kolaydı.

Türklerin ilk yurdu Çin'in kuzeyi, ikinci yurdu Orta Asya, üçüncü yurdu Anadolu ve Rumeli'dir.

Anadolu ve Rumeli'yi, diğer iki yurttan ayıran başlıca özellik, hiç çöl olmaması ve toprakların tarıma elverişli olmasıdır. Yağmur suyu ile tarım yapılabilen bölgeler bunlar. Bundan yararlanarak Osmanlı Devleti sözünü ettiğim toplumsal devrimi gerçekleştirdi, Türkler tarıma geçtiler. Fakat, Türkler tarih sahnesine geç çıkmış bir

halk, genç bir halk. Dolayısıyla Türkler az zamanda çok iş yapmak zorunda kalmışlardır. Örneğin, Batılılar, Avrupalılar uzun yüzyıllar ilk çağlarını, uzun yıllar ortaçağlarını yaşadılar ve uzun yüzyıllar boyunca da kapitalizmi kurdular. Uygarlığın önsafhasında oldukları için onlar bu işleri tadını çıkara çıkara, adım adım yapabilecek durumdaydılar. Türklerin böyle bir lüksü yoktu; çünkü Türkler genç bir halktı, tarıma geçme, köylü toplumu kurma aşamasından sonra kapitalizmi de başarmak durumundaydı. Malesef, Osmanlı Devleti bu işte çok geç kaldı. Kapitalizmin yolunu açan devrim, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde geldi. 1908'de II. Meşrutiyet Devrimi ile Türkler artık kapitalizme çok geç de olsa geçmeye başladı.

Türkler, Avrupa ile mücadelede bir süre sonra; yani Viyana'ya kadar gittikten sonra, yenik düşmeye başladılar. Bu, çok ızdıraplı bir olay oldu. 1699 Karlofça Antlaşması ile başlayarak Rumeli'de toprak kaybetmeye başladılar.

Türkler fetih yaptıkları zaman diyorlardı ki, buraya geldik, burası bizim yurdumuz ve birçok Türkü oraya getirip yerleştiriyorlardı. Orası Türk yurdu oluyordu. Tabi, Türk yurdu demezlerdi o sırada, bizim yurdumuz deniyordu. Bunu derken Osmanlılar hiçbir zaman, daha önce o bölgede yaşamakta olan insanların orada oturmaya, yaşamaya, serbestçe işini, gücünü görme hakkını yadsımadılar. Orası bizim yurdumuz dediler, fakat aynı zamanda Anadolu Rumların, Ermenilerin de yurduydur. Bulgaristan'a gelince burası bizim yurdumuzdur; ama aynı zamanda Bulgarların da yurduydur. Sırbistan'a gelince, burası Türk yurduydur; ama aynı zamanda Sırbların da yurduydur dediler. Dolayısıyla bu Hristiyan halklar, eski hayatlarını sürdürebildiler. Tarlasında, dükkanında çalışmaya devam etti, serbestçe tapınabildi, kiliseye gidebildi. Anlayış buydu. Birlikte yaşama anlayışı Osmanlı'larda vardı. Ne var ki bu anlayış Avrupalılar da yok.

Avrupalılarda başkalarıyla birlikte yaşama yeteneği yok. Mesela, İspanya'da Araplar 800 yıl kaldılar ve o süre içinde İspanya'daki Hristiyanlarla ve Yahudilerle birlikte yaşadılar; ama zamanla Hristiyanlar egemen oldu İspanya'ya. Bugün İspanya'da bir tek Arap mahallesi bulamazsınız. İspanya'da bir tek Arap köyü yoktur. İspanya'da Müslümanlardan kalan, Araplardan kalan bina da kalmamıştır. Birkaç tane çarpıcı büyük saray, Elhamra Sarayı gibi üç-dört eser dışında bir tek cami kalmamıştır mesela. Hepsisi yok edilmiştir. Bilindiği gibi Yahudileri de kovdular, onlar da Osmanlı Devleti'ne sığındılar. Türkiye'deki Yahudiler İspanya'dan gelmedir ve İspanyolca konuşurlar. Sicilya'da da aynı şey olmuş. 600 yıl Müslümanlar oraya egemen olmuş. Bugün

Sicilya'da bir tek Arap köyü, mahallesi yok, bir tek camii kalmamıştır. Halbuki bütün İslam aleminde, büyük kentlerde veya kırlarda Hristiyan kentleri vardır, Yahudi köyleri, mahalleri vardır.

Genellikle Müslümanlar birlikte yaşamayı bilirler. Batılılar da bilmiyorlar. Dolayısıyla, Türkler Rumeli'den kovulurken etnik temizliğe tabii tutulmuşlardır. "Burası Bulgaristan, burada Bulgarlar yaşar; burası Sırbistan, burada Sırb- lar yaşar; burası Yunanistan, burada Yunanlılar yaşar, başkasını istemiyoruz" demişlerdir ve İspanya ve Sicilya'daki gibi etnik bir temizlik yapılmıştır geniş ölçüde. Çok ileri gidememişlerdir; çünkü daha yakın zamanlara sarkan bir durum bu. Bilindiği gibi Balkanlar'da birtakım müslüman Türk cemaatleri yaşayabilmektedir; ama çok zor şartlarda.

Belgrad'da Osmanlı zamanında 70 camii varmış. Ben, 10 yıl kadar önce gittim. Dediler ki bir camii kalmış. Sonra işittim, o camiiyi de yakmışlar. Atina'da birçok camii vardı hiç şüphesiz, bir camii kalmış. Onu da başka amaçla kullanıyorlar. Türkler, demek ki çok kanlı bir şekilde tasfiye edildiler, 1700'den itibaren. Demek ki, 18'inci ve 19'uncu yüzyıl Türklerin Rumeli'den tasfiyesi dönemi. Bunun doruk noktası da Balkan Savaşı olmuştur. 1912-13 yılındaki Balkan Savaşları'nda Rumeli büyük ölçüde kaybedilmiştir. Çok ızdıraplı, çok kanlı bir olay. Onlarca Türk ve Müslüman insan öldürüldü, öldü. Birçokları kaçmak, göç etmek zorunda kaldılar ve Anadolu'ya geldiler. Bu işler olurken, sanıyorum Türklerin şöyle bir tesellisi vardı: "Atılıyor, gidiyoruz Rumeli'den; ama Anadolu'ya sığınabiliriz, Anadolu bizim yurdumuz." Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nı kaybedince, yapılan barış anlaşması olan Sevr Antlaşması ile anlaşıldı ki, ortaya çıktı ki, Türkleri Anadolu'da da yaşatmayacaklarmış.

Sevr Antlaşması'na göre, İzmir, Manisa, Ayvalık Bölgesi, Doğu Trakya Yunanlılar'a verildi. Peki, Yunanlıların birçoğu burada var mıydı? Yoktu. Rum çoğunluğu yoktu. Demek ki, başka bir esasa göre vermişler. Kuzey Doğu Anadolu, Tirebolu -Trabzon'un bir hayli batısında-, oradan güneye doğru Gümüşhane, Erzinçan, Muş ve Van Gölü'nün güneyinden doğuya doğru; yani bütün Kuzey Doğu Anadolu Ermenistan'a verildi. Peki burda Ermenilerin bir çoğunluğu var mıydı? Yoktu. Neye bakıyorlar? Bu işin esası acayip istatistikler yaparak, numaralar yaparak diyor ki, tarihsel hakka dayanıyor. Tarihsel hak nedir? Diyor ki, sen 1071'de geldin, Malazgirt'le geldin, daha önce yoktun. Demek ki buralar Malazgirt'ten önce kimindi? Buralar Ermeni ve Rumlarındı. Demek ki buralar artık gerçek sahiplerine verilecek. Böyle bir anlayış vardı.

Genellikle Müslümanlar birlikte yaşamayı bilirler. Batılılar da bilmiyorlar. Dolayısıyla, Türkler Rumeli'den kovulurken etnik temizliğe tabii tutulmuşlardır.

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nı kaybedince, yapılan barış anlaşması olan Sevr Antlaşması ile anlaşıldı ki, ortaya çıktı ki, Türkleri Anadolu'da da yaşatmayacaklarmış.

Sevr Antlaşması dikkatle okunursa Sevr'den sonra bir hayat yoktu, Sevr ölümdü; ama süslenmiş bir ölümdü. Bir kere Sevr'in yarattığı Osmanlı Devleti'nde ordu yok, sadece jandarma kuvveti var 50 bin kişi ve buna ek olarak 700 saray muhafızı. Bunların içinde subayların yüzde 15'i yabancı olacak, ordunun tankı, ağır topu, hava kuvvetleri, donanması olmayacak, seferberlik olanağı yok... Yani, Osmanlı Devleti, Sevr'den sonra kurbanlık duruma getiriliyor. Demek ki, Yunanistan Ege'ye iyice yerleştikten sonra, Ermenistan Kuzey Doğu Anadolu'ya iyice yerleştikten sonra, Osmanlı Devleti karşısında istedikleri anda, istedikleri yeri alacaklar.

Milli Mücadele sadece Yunanlılarla, Ermenilerle, Fransızlarla savaşarak başarılmadı, aynı zamanda bir iç savaş kazanılarak başarıldı.

Osmanlı Maliyesi de tamamen kontrol altında. Bir Fransız, bir İtalyan, bir İngilizden oluşan maliye komisyonu var, bütçeyi de onlar yapıyor. Muazzam bir eğitim seferberliği, kültür seferberliği yapalım desek buna da olanak yok; çünkü maliyesi de tamamen yabancıların elinde olacaktı. Ne oldu? Biz, müthiş bir mücadele verdik. Kurtuluş Savaşı yaptık ve bu sayede Lozan Antlaşması'nı elde ettik. Anadolu ve Doğu Trakya'da bağımsız bir Türk devleti böylece ortaya çıkabildi ama Batı acaba niyetlerinden vazgeçebilmiş miydi? Bunlar tükürdüklerini yalamak zorunda kaldılar. Acaba bu devam edecek miydi? Muhtemelen etmeyecekti; çünkü bu Batılılar çok akıllı, çok sabırlı, çok sistematik insanlar. Batıların o kadar zenginlikleri, o kadar güçleri var. Vazgeçerler mi? Bu bir çeşit kızıl elma onlar için.

Onların ideası, Anadolu ve Rumeli'yi tamamen Hristiyan ülkeleri haline getirmek. Atatürk bunun farkında olduğu için devrim yapıyor, Lozan'ı sürekli kılmak için. Lozan nasıl sürekli kılınabilir? Türklerin saygın, modern bir toplum olması sayesinde. Bu ne demek? Daha somut olarak, Türkler iktisadi bakımdan varlıklı olacak, sanayileşmiş olacak, kapitalizmi öğrenmiş ve uyguluyor olacak, varlıklı

olacak. İkincisi Türkler, Avrupalılar kadar kültür, eğitim ve bilimde güçlü olacak. Onlar kadar eğitilmiş, onlar kadar kültürlü, onlar kadar bilim sahibi olacağız. Onlar kadar sanayileşmiş, gelişmiş olacağız. Ne için? Bu topraklarda kalabilmek için. Bu topraklardan atılmamak için. Demek ki bu bir lüks değil, bu bir zaruret. Atatürk Devrimi bir lüks değildir, bir zarurettir. Atatürk Devrimi, bu topraklarda yaşamının onsuz olmaz şartıdır; çünkü Türk insanını Avrupalı kadar güçlü, gelişmiş kılmak üzere yapıldı. Bu, çok önemli bir nokta.

Bugün, bizi diz çöktürmüş vaziyetler, ufak ufak yapıyorlar; yani gören gözler bunun farkında, görmek istemeyenler görmüyor. Türkiye'de bir ikinci cumhuriyetçi kesim var, onlar görmek istemiyor. Radikal Gazetesi, Altan ailesi, Murat Belge, Cengiz Çandar, Mehmet Ali Birand böyle, bu çevreler diyorlar, sizin söylediğiniz tehlike bir paranoya diyorlar. Bunlar, Türkiye'nin adam olmasını Avrupalılardan bekliyor. Avrupalılar ve Amerikalılar bizi adam edecek diyorlar. Halbuki, Atatürkçü model kendi kendini adam etmektir. Onlar ise Avrupa'dan bekliyorlar. Bizi yola getirecekler, bizi uygarlaştıracaklar, magandalık kalmayacak, kuyruklarda sıraya gireceğiz, demokrasi tıkr tıkr işleyecek, bunları Avrupa'dan bekliyorlar.

İkinci Cumhuriyetçiler Atatürk Devrimi'ne neden kızıyorlar? O, tepeden gelme birşey, halkın verdiği bir kararla oy sandığından çıkma birşey değil diyorlar. Atatürk, oy sandığından mı çıktı? Hayır, tabi ki Atatürk tepeden indi. Orduya da dayanıyordu. Bu çok kötü diyorlar. Sandıktan çıkmamış, orduya dayanıyor, rezale. Halbuki kendileri tepeden inmeciliğin almasını yapıyorlar. Halbuki Avrupa'nın bizi adam edeceği falan yok. Avrupa topraklarımıza göz dikmiş. Kimse kimseyi adam etmiyor zaten.

İkinci nokta, gözden kaçan bir noktadır. Milli Mücadele sadece Yunanlılarla, Ermenilerle, Fransızlarla savaşarak başarılmadı, aynı zamanda bir iç savaş kazanılarak başarıldı. Osmanlı Devleti'ne demokrasiyi getiren neydi, İttihat ve Terakki denen bir örgüt, 1908'de. I. Dünya Savaşı yenilgiyle sonuçlanınca İttihat ve Terakki kendini dağıttı ve başlıca önderleri kaçtı. Padişah Vahdettin, "İttihat ve Terakki bize Meşrutiyet'i getirmişti. Meşrutiyet nedir? Demokrasi." diye düşünüyor. İttihat ve Terakki ne oldu? Yok oldu, savaşı kaybetti. O halde ben mutlakiyete dönebilirim diye düşünüyordu. Halbuki Milli Mücadele başlıyor, Milli Mücadele demokratik bir hareket. Diyorlar ki seçimler yapılmalı. Meclis toplanmalı. Meclisi de dağıtmış padişah, seçim yaptığı da yok. Erzurum ve Si-

vas Kongreleri'nin en önemli taleplerinden biri seçimler yapılsın, meclis toplansın. Demek ki Sivas ve Erzurum Kongreleriyle böyle demokratik bir mücadele veriliyor. Vahdettin bunu kabul etmedi ve ben bu adamlara savaş ilan ediyorum dedi. Nasıl bir savaş? İç savaş.

İç savaşın ilk adımı, Sivas Kongresi'ni basma kararı. Aşiretlerden toplama adamları derlemişler. Bunların eliyle Sivas Kongresi basılacak, Milli Mücadelenin önderleri tutuklanacak; fakat bu meydana çıktı ve başarısız oldu. Buna rağmen iç savaş padişah yürüttü. Dört bölgede isyanlar çıkarıldı. Marmara Bölgesi'nde Anzavur İsyanı. Daha kuzeyde, Adapazarı, Bolu, Düzce Ayaklanması ki bu ayaklanma çok başarılı oldu. Beypazarı'na kadar geldiler. Yozgat'ta Çapanoğlu İsyanı, ondan sonra Konya'da Deli Baş Mehmet İsyanı. Padişah bununla kalmadı, bir de Kuvayi İnzibatiye diye ordu kurdu ve savaş ilan etti. Günümüzdeki Vahdettinciler, Osmanlıcılar bunu pek göstermek istemiyorlar, bu çok çirkin bir olay. Ülke istilaya uğramıştı, Yunanlılar İzmir'e girmiş ve ilerlemekteler. Bu sırada savaş ilan ediliyor. Bu hainliktir. Vahdettin hain midir diye bir tartışma vardı. Vahdettin haindir. Bu bilimsel bir tespittir; çünkü düşman ülkenizi istila ederken siz iç savaş açarsanız, bundan daha büyük bir hainlik olabilir mi? Normal bir zamanda Vahdettin iç savaş açsaydı, bu bir hainlik olmazdı. Türkiye'de bir takım tarihçiler bunu gözardı etmeye çalışıyorlar.

Üçüncü nokta, Atatürkçülük bir ideoloji haline gelmiştir. Benim gençliğimde, Atatürkçülük deyince devrimler listesi vardı. Sonra altı oktan bahsedilirdi. Türkler Atatürk'ü severler, hayranlık duyarlardı. Biz, Atatürk'ü anlamıyorduk, sadece seviyorduk, hayrandık. Sonra, bir de baktık ki Kenan Evren diye bir adam çıktı, bir darbe yaptı. Ben, çok Atatürkçüyüm diye ortaya çıktık; fakat Atatürkçülüğe tamamen zıt şeyler yapmaya başladı. Zorunlu din dersi kondu. Amerikalılar Kenan Evren'e, komünizmin ilacı islamcılıktır, bunu öğretmişlerdi. İhsan Doğramacı ile bir oluyorlardı, rektörleri tarikatçı, muhafazakar adamlardan seçiyorlardı. Onlarda bütün yeni kurulan üniversitelerin kadrolarını kendi adamlarından oluşturuyorlardı, odacısına kadar. Öyle üniversiteler kurdular ama bir yandan da Kenan Evren, ben çok Atatürkçüyüm diye Atatürk'e benzemeye çalışıyor, O'nun gibi poz veriyor, bayılıyor Atatürk'e. Atatürkçülerin kafası karıştı. Bu nasıl bir şey diye! Ünlü Atatürkçülerimizden Nadir Nadi kitap yazdı. Kitabın adı, "Ben Atatürkçü Değilim." Nadir Nadi, Kenan Evren'in yaptıkları Atatürkçülükse ben değilim demek istiyordu.

Biz, felsefecilerimizin de yardımıyla Atatürkçülüğü anlar hale geldik. Bir kere bu felsefi bakım-

dan bir aydınlanma devrimi. Korkusu olmadan insanların serbestçe düşünebilmesi. Sadece düşünebilmesi değil, bunu konuşabilmek, yazabilmek de var tabi. Atatürk Devrimi demek ki bu. **Aydınlanma kime karşıdır? Ortaçağa karşıdır. Serbest düşünce Ortaçağ dogmatizmine karşıdır. İkincisi, Atatürkçülük bir kalkınma modeli getiriyor. Bu kalkınma modelinin özelliği, her alanda kalkınma olacak. Her şey öncelikli. Sporda, ahlakta, müzikte, tiyatrodan, sanayide kalkınma, aklınıza ne gelirse.** Bir de maddi kalkınma modeli var. Maddi kalkınma modelinin özelliği yol, baraj, fabrika, bilgisayar öncelikli, diğerleri ikinci planda ya da hiç yok. Bunun en iyi örneği Suudi Arabistan. Suudi Arabistan'da muhteşem şehirler, muhteşem binalar yapıyorlar. En iyi bilgisayarlara sahipler. Deniz suyundan içme suyu yapıyorlar, müthiş bir teknoloji ama Suudi Arabistan ortaçağı yaşıyor. Bütün o teknoloji, o bilgisayarlar, o televizyonlar ortaçağa çalışıyor. Atatürk'ün ki böyle değil, her alanda kalkınma. Hukukundan sanatına kadar her şeyde kalkınma. Ondan sonra da siyasi bir program. Bu da altı ok, Cumhuriyetçilik, Laiklik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik ve Devrimcilik. Bu muhteşem bir program.

Bu program, Atatürk'ün kafasında bir anda oluşmuyor. Olayların içinde pişerek oluşuyor. Örneğin, 1927 kongresinde üç buçuk ilke var. Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklikten de biraz bahsediyor. Mesela, altı okun oluşması 1931 Kurultay'ında oluyor. Demek ki bu zaman içinde oluşmuş bir program. Köy Enstitüleri mucize bir buluş. Çok fakir bir ülkede köylüyü -köylü o sırada nüfusun yüzde 80'inin üstünde, bu nüfusu- nasıl okutacağız? Çok basit fakat mucize bir buluş köy enstitüleri. Halkı kültürlendirmek için halk evleri. Türkiye'nin her tarafında. Sonunda 478 tane kültür merkezi var. 4322 tane halk odası var. Bunlar küçük halk merkezleri. Atatürk Devrimi, Türkiye'yi 1919'dan 1950'ye kadar getiren muazzam bir şey.

Bu programla oynamak isteyenler çıktı. Örneğin, 12 Eylül'de Reşat Kaynar Türk Tarih Kurumu'nda bir konferans verdi ve burada üç okun cici ok olduğunu, üç okun da pek o kadar cici olmadığını, çağ dışı olduğunu ifade etti. Cici oklar, Cumhuriyetçilik, Laiklik ve Milliyetçilikti. Nafile oklar da çağdışı Devletçilik; çünkü o sıralarda -1980'de- küreselleşmenin büyük tararruzu başlamıştı. Daha sonra Cumhuriyet Halk Partisi'nin içinde de, bu altı ok ne oluyor! Devletçiliği atalım, şunu atalım, bunu atalım diyenler çıktı. Örneğin, Atatürk'ün zamanında Kadro diye bir dergi çıkarıldı. Kadro Dergisi, bütün Atatürkçülüğü devletçiliğe indirgemek is-

Türkiye Cumhuriyeti tarihi ikiye bölünüyor. Biri Atatürk Devrimi Dönemi, 1919'dan 1950'ye kadar. 1950'den sonrası ise benim kısmi karşı devrim dediğim dönem.

tedi ve "Ötekiler hiç önemli değil, bu işin esası Devletçilik" dedi. Bu iş böyle olur mu? Olmaz! Bütün bunlar yanlış şeyler.

Küreselleşme taarruzu başladıktan sonra çok ilginç iki model çıktı. Bir tanesi Rus Modeli. Rusya, -Gorbaçov ve Yeltsin- küreselleşme karşısında bütün kamu mülkiyetinde olan işletmeleri, fabrikaları, hepsini sattı. Rusya mahvoldu, aç kaldılar. Üniversite öğrencisi/mezunu kızlar dünyaya nataşa oldu, aç kalmamak için. Bir de Çin Modeli var. Çinliler, bu kapitalizm iyi bir şey dediler, kapılarını açtılar. Çin kapitalistleri çıktı ama hiçbir zaman kamu kesimini tasfiye etmediler. Bilakis onu geliştirmeye devam ettiler. Çin'in uyguladığı model nedir? Bu, Atatürk'ün modeli, karma model; yani hem kamu kesimi olacak, hem özel kesim olacak. Çin, dünya liderliğine doğru gidiyor. Çin, çok partili sisteme de geçmedi, tek partiyle bu işi yürütüyor.

Atatürk, devrimlerini çok partili sistemle mi yaptı? Hayır, tek parti ile yaptı. Şimdi biz harıl harıl her şeyi satıyoruz. Bakalım başımıza neler gelecek? Tabi, Türkiye'deki şartlar fa- elleştirme biliyorsunuz, Türke sattık ne güzel diyoruz, dönüp dolaşıp yabancıların eline geçiyor; çünkü Türk kapitalizmi, Rus kapitalizmi ya da Çin kapitalizmi, Batı kapitalizmi ile hiçbir zaman boy ölçüşemez.

Batı kapitalizmi yüzyıllarca birikmiş servetlerin üzerine oturuyor. Batı kapitalizminin hazinesinde Aztekler'in, Inka'lar'ın altınları, gümüşleri var, köle ticareti var. Muazzam bir servetleri var. Onunla aşık atamazsınız. Onunla ancak karma ekonomiyle aşıkatabilirsiniz. Türk kapitalizmi devletin kanadı altında olmak şartı ile gelişebilir ama tek başına kaldığı zaman yabancıların eline geçecektir. Arçelik, Sabancı, Eczacıbaşı daha kaç yıl kalacak acaba? Ufak ufak gidiyor. Akbank'ın yüzde 20'si gitti geçenlerde. Batı kapitalizmi ile aşık atılmaz. Batı kapitalizmi ile aşık atabilmeniz için yanınıza devleti almanız lazım.

Son bir nokta. Atatürkçülüğü biz Kenan Evren ile birlikte 1980'li yıllarda anladık ve Atatürkçülük bir ideolojiye dönüştü. Atatürkçü Düşünce Dernekleri kuruldu 1989'da. Muammer Aksoy ve arkadaşları kurdu. Muammer Aksoy'u bir yıl daha yaşatmadılar. Faili meçhul bir cinayete kurban gitti. Çetin Emeç, Bahriye Üçok, Ahmet Taner Kışlalı gibi pek çok Atatürkçümüz öldürüldü. Kim öldürdü? Gayet basit. Türkiye'de şeyhlik ve ağalık sistemi öldürdü; çünkü Türkiye malesef ortaçağını halledememiş bir ülke.

İsmet İnönü 1945'te karar verdi çok partili sisteme geçmeye ve ondan sonra 1950'de Demok-

rat Parti iktidara geldi. O seçimlerden itibaren bütün seçimlerde kim söz sahibi oldu; şeyhler ve ağalar. Bir şeyh ayarlıyorsanız, o bölgedeki herkes size oy veriyor, bir ağa ayarlıyorsanız bu bölgedeki herkesi size oy veriyor. Bu şekilde Atatürk Devrimi ortada kaldı, durduruldu, donduruldu. 1950'den sonra Köy Enstitüleri gitti, Halk evleri gitti, bol bol imam hatip okulu açılmaya başlandı. Zorunlu eğitim beş yılda kaldı. Daha yeni sekiz yıla çıkabildik. Çünkü şeyhlik ve ağalık sistemi, insanlar okusun aydınlansın istemiyor; çünkü okumuş bir insanı kullanmak kolay değil. 1950'den beri Türkiye'de bütün seçimleri şeyhler ve ağalar kazandı. Peki bu şeyh ve ağaların güçleri nereden geliyor? Tabi tarihten geliyor. Bunlar çok zayıflamışlardı ve Atatürk Devrimi yürüseydi zayıflamaya devam edeceklerdi, fakat çok partili sistem onlara fırsat verdi. Oradan güç alıyorlar, bir de emperyalizmden güç alıyorlar.

Emperyalizm ortaçağa bayılıyor, şeyhlere, ağalara bayılıyor. Bakıyorsunuz, bu şeriatçı adamlar Türkiye'de barınamıyorlar, Hristiyan ülkelere, emperyalist ülkelere gidiyorlar. Fettullah Hoca gitmek zorunda kaldı. Dünyada 60 kadar müslüman ülke var. Endonezya'dan Fas'a kadar 57 ülke. 57 tane seçim hakkı var ama o Amerika'ya gitti. Amerika nasıl bir ülke? Amerika, emperyalist bir ülke, domuz yiyen bir ülke, çan sesleri içinde oturuyor orada. Cemalettin Kaplan, Türkiye'de halifeliği getirmek istiyor. O nerede oturuyor? Almanya'da. Nakşibendiler'in başı Esat Coşan Avustralya'da. 57 seçeneği, müslüman ülkeleri boşveriyorlar. Bu somut bir şekilde Türkiye'de ortaçağın, şeyhlik ve ağalığın emperyalizm tarafından desteklendiğini, beslendiğini bize açıkça gösteriyor; çünkü onlar Türkiye'nin kurtulmasını istemiyorlar. **Atatürk Devrimi amacına ulaşmamış, ortada kalmış bir devrimdir.**

Dolayısıyla bir sonuç ortaya çıkıyor. Türkiye Cumhuriyeti tarihi ikiye bölünüyor. Biri Atatürk Devrimi Dönemi, 1919'dan 1950'ye kadar. 1950'den sonrası ise benim kısmi karşı devrim dediğim dönem. Tam karşı devrim değil, tam karşı devrim olsa eski yazıya dönerdik, şeriat gelirdi ama öyle bir şey yok. **Devrim dondurulmuştur, durdurulmuştur. Bunu halkımıza sezdirmemek için, Atatürk Devriminin devam etmediğini insanlara sezdirmemek için müthiş bir tören Atatürkçülüğü yapıyor. 19 Mayıslar, 23 Nisanlar, 29 Ekimler büyük tantana ile kutlanıyor. He tarafa Atatürk'ün adı veriliyor, büstü dikiliyor. Bu aslında insanları uyutmak için, karşı devrim olgusunu sezdirmemek içindir.** Demek ki Türkiye Cumhuriyeti tarihini incelerken iki dönem dahilinde inceleyeceğiz.

Bu yazı, 12 Mart 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan konferansın çözümlemesidir.

Prof. Dr. Sina AKŞİN
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

Cumhuriyet

Son bir yıldır Sevr Antlaşması ile uğraştım. *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele* adlı kitabımın birinci ve ikinci ciltleri 1919-20 yıllarını kapsıyor. Şimdi üçüncü cildi yazıyorum. Üçüncü ciltte iç savaş var. Biliyorsunuz, Kurtuluş Savaşı'nın çok önemli bir yönü iç savaş. Bunu göz ardı etmeye, göstermemeye çalışıyorlar. Dış saldırılar kadar iç savaş da önemlidir.

Halide Edip, *Türk'ün Ateşle İmtihani*'nda anlatıyor. Ziraat Mektebi'nde kalıyorlarmış. Bolu Düzce'de başlayan isyan, Beypazarı'na kadar gelmiş. Her an kaçmak için tertibat aldık diyor Halide Edip. Kocasını Adnan Adıvar, Atatürk ve birtakım arkadaşları Ziraat Mektebi'nde kalıyorlar ve her an kaçmak için tertibat almışlar. Adnan Bey doktor. O da bir yüzük edinmiş, içine zehir koymuş, padişahçılarının eline geçerse intihar ederim diye. Halide Edip diyor ki "Geceleri silah sesleri duyardık, nereden geldiği belli olmayan." Onu okursanız, bu işin kil payı başarıldığı anlaşılır; çünkü Türk toplumu o zaman şeyh ve ağaların elinde bir toplum, bir ortaçağ toplumu. Yüzde 95'i oku-

ma yazma bilmiyor, kara cahil. Bu yüzde 95'in okuma yazma bilmemesi öyle tesadüf falan değil, böyle olması lazım. Ortaçağ toplumunda insanların okuması, yazması olmaması lazım. Sadece yöneticiler, küçük bir çevre belki okur yazar olacak. Padişahlık ve halifelik, bu şeyhlik ve ağalık düzeninin doğal zirvesi oluyor; çünkü padişah süper ağa, ağaların ağası. Halife olarak da şeyhlerin şeyhi, süper şeyh. Demek ki padişah ve halife ortaçağ toplumunun doğal lideri. Dolayısıyla, o doğal lider her şeyi yapabiliyor. Aklına esiyor, İngilizlerle işbirliği yapıyor, Anadolu'da doğan yurtsever demokratik bir hareketi vurun, öldürün dediği zaman herkes doğal liderinden emir almış oluyor, onu yapıyor ve isyan ediyorlar. **Mustafa Kemal ve arkadaşlarının demokratik, ulusçu mücadelesi akıntıya karşı bir mücadele.**

Sevr Antlaşması, Batı'nın Türkler hakkındaki niyetinin resmi belgesidir, Türkler hakkında düşündüğü plandır. Türkiye'yi anlamak için, Türkleri anlamak için, Atatürk'ü anlamak için,

**Sevr Antlaşması'nı
Atatürk şöyle
anlatıyor Nutuk'ta.
"Türkler aleyhinde
yüzyıllarca sürmüş
bir suikastin son
darbesi olarak
düşünüldü" diyor;
yani Türkleri yok
etmek istiyorlar.**

Atatürk Devrimi'ni anlamak için mutlaka Sevr'i anlamak lazım. Sevr bir travma. Travma darbe demektir. Sevr Antlaşması'nı Atatürk şöyle anlatıyor Nutuk'ta. "Türkler aleyhinde yüzyıllarca sürmüş bir suikastin son darbesi olarak düşünüldü" diyor; yani Türkleri yok etmek istiyorlar. Sevr ile bunu başardık diye düşünürken olmuyor, başaramıyorlar.

Bir kere Batılıları anlamak lazım. Batılılar nasıl insanlar? Batılılar, etnosantrik insanlar; yani kafayı etnosla bozmuşlar. İngiltere dediği zaman İngilizlerin yaşadığı ülke, Fransa dediği zaman Fransızların yaşadığı ülke, İspanya dediği zaman İspanyoların yaşadığı ülke. Osmanlı Devleti kendisinden şöyle bahsediyor. "Ben, devlet-i aliyeyim" diyor. Batılılar anlamıyorlar, ne demek diyorlar Devlet-i Aliye? Hemen etnik bir esas arıyorlar. Hatta, bu Osmanlı Handedanlığı nece konuşuyor diyorlar? Türkçe diyorsunuz. Tamam anlaşıldı diyorlar. Devletin resmi dili Türkçe değil mi? Evet. Tamam, siz Türkiye'siniz diyor. Ben, Osmanlı Devleti'yim diyor, onlar anlamayıp sen Türkiye'sin diyor. Osmanlı Devleti'nin resmi dili Türkçedir. Gerçi şimdi biraz zor bir dil olduğu için ona Osmanlıca diyoruz ama o Türkçe. Dolayısıyla bütün haritalarda, belgelerde, metinlerde, belgelerde Osmanlı Devleti geçen yerleri Turkey diye çeviriyorlar.

Araplar 711 yılında İspanya'yı fethetmeye başladılar ve orada 800 yıl kaldılar. Diğer Müslüman devletler gibi oradaki Hristiyan ve Yahudilerle birlikte yaşadılar. Bugün İspanya'da birtek Arap köyü ya da Arap mahallesi yoktur. Hiçbir bina kalmamıştır. Yahudileri silip süpürdüler. Yahudiler, Osmanlı Devleti'ne sığınmak zorunda kaldılar. Onun için bizim Yahudiler

İspanyolca konuşurlar. Sicilya'da Araplar 200 yıl kalıyor, bugün bir tek cami yok. Halbuki yüzlerce cami yapmışlar, medrese yapmışlar. İspanya'da sadece iki bina kalmış. Onlar da çok muhteşem binalar olduğu için demek ki kıyamamışlar. Meşhur Kurtuba Cami ile El-Hamra Sarayı. Batılılar başkalarıyla birlikte yaşamıyorlar.

Osmanlı Devleti de fetih yaparken Bulgaristan'a giriyor. Bulgaristan'a çok sayıda Türkü yerleştiriyor ve burası benim yurdumdur diyor. Bulgaristan'ın yarısı Türkmüş. O bir Türk yurdu ama Osmanlı, burası Türklerin yurdudur ama aynı zamanda Bulgarların da yurdudur, diyor. Dolayısıyla, Bulgarlar serbestçe tarlasını işliyor, dükkanını çalıştırıyor, kilisesine, okuluna gidiyor; yani Bulgarlığını sürdürabiliyor. Sırbistan'da da öyle olmuş, Yunanistan'da da öyle olmuş, Anadolu'da da öyle olmuş. Anadolu, Rumlarla Ermenilerin yurduymuş. Osmanlı'da tabiki Müslümanlarla Müslüman olmayanlar eşit sayılmıyor. Örneğin, Müslüman değilseniz cizye diye ayrı bir vergi ödemek zorundasınız. Tam eşitlik yok ama birlikte yaşayabiliyorlar. Yüzyıllarca birlikte yaşamışlar. 1700'lerden başlayarak Türkler Rumeli'den kovulmaya başlıyor ve orada kurulan ulusal devletler, "Biz kendi kendimize yaşayacağız, burada Müslüman, Türk falan istemiyoruz" diyorlar.

Galiba bu olayı bizimkiler çok iyi algılayamamışlar. Rumeli'den kovulurken atalarımızın şöyle bir tesellisi vardır. Sanıyorlar ki buradan kovuluyoruz ama Anadolu'ya sığınabiliriz, Anadolu'da rahat ederiz, Anadolu'da huzur içinde yaşayabiliriz. **Sevr Antlaşması, Türklerin Anadolu'dan da kovulacaklarını**

gösterir; çünkü Batılılar çok kurnaz, çok akıllı insanlar. Sevr'in bir ölüm olduğunu anlamak için biraz incelemek gerekiyor. Tevfik Paşa, 11 Mayıs 1920 tarihinde Sevr Antlaşması'nın metnini aldığı zaman otele gidiyor, koşulları inceliyor ve İstanbul'a şöyle bir telgraf çekiyor: "Burada bağımsızlık olmadığı gibi devlet de kalmamıştır." Bilindiği gibi, bağımlı devlet diye bir kavram vardır. Öyle bir bağlanmış ki Osmanlı Devleti, güya kalıyor ama yaşama umudu yok aslında. İstanbul'da padişah kalacak, 700 muhafızı olacak. O da şartlı olarak; Türkler uslu durduğu sürece kalabilecek padişah.

Sevr Antlaşması'nın idam hükmü olduğu söylendiği zaman edebiyat yapılmıyor. O gerçektir. Zaten Atatürk de bunu görmüş. Türklerde korkunç bir şok yaratıyor tabii bu. Bizi Anadolu'dan da siliyorlar. Rumeli'den giderken Anadolu'ya gideriz tesellisi vardı, peki Anadolu'dan nereye gidecek Türkler? Türklük yok olacak. Çoğu öldürülecek. Batılılar, başkalarını yok etme konusunda çok kabiliyetliler. İngilizler, İspanyollar, Portekizler, Kuzey ve Güney Amerika'da bir tahmine göre 90 milyon yerli öldürmüşler ve hala öldürüyorlarmış birtakım yerlerde. Avustralya'da Aborjinlerin başına gelenler, Yeni Zelanda'da, Afrika'da yapılanlar; yani çok büyük bir kabiliyetleri var kendilerinin, kendileri gibi olmayanları yok etme konusunda. Bilindiği gibi en son marifetleri de II. Dünya Savaşı sırasında 6 milyon Yahudiyi ve 1-1,5 milyon da Çingeneyi yok ettiler, hem de laboratuvar şartlarında. Bunu Hitler yaptı diyor ama Hitler bildiğiniz gibi Alman. Almanlar da Avrupalıdır, dolayısıyla Avrupalılar yapmış oldu bu işi.

Halbuki, Yahudiler Hristiyanların çok yakını.

Hristiyanlık bir Yahudi mezhebi olarak doğdu. Hz. İsa Yahudiydi ve Hristiyanların kutsal kitabının yüzde 80'i Eski Ahittir yani Tevrat'tır. Demek ki Yahudilerin kutsal kitabı, Hristiyanların kutsal kitabının yüzde 80'ini oluşturuyor. Buna bir yüzde 20 ekleniyor, o da İsa'nın hikayesi. Dolayısıyla Yahudilerle Hristiyanların çok sıkı fıkı olması lazım. Nitekim Bush'un bağlı olduğu bu Evanjelik akımı, Yahudiliği çok sayıyor, önem veriyor, el üstünde tutuyor ama bu Avrupalıların 6 milyon Yahudiyi laboratuvar şartlarında yok etmelerine engel olmadı. Şimdi bize saldırıyorlar, siz Ermenileri soykırma uğrattınız diye.

Biz yüzyıllarca Ermenilerle yaşadık. Sonunda o tehcir kararı zorunlu bir karardı; çünkü Ermeniler coşmuşlar "Biz Ermenistan'ı kuracağız,

Osmanlı Devleti'ni al aşağı edeceğiz" diye. Rus Ordusuna, düşman ordusuna katılıyorlar, çeteler kuruyorlar. Osmanlı Devleti kendini savunmasın mı? Kurbanlık koyun gibi teslim mi etsin kendini? Anadolu'nun büyük bir kısmını Ermenistan yapmaya kalkmışlar. Hem de savaş zamanında silahlı mücadeleyle ve hainlik yaparak Osmanlı yurttaşları bu Ermeniler tehcir edilmiştir. Tehcirden başka bir çare var mı? Tehcir sırasında öldüler, korkunç zahmetler çektiler ama başka bir çare yoktu. Hangi hükümet böyle bir şeye çare bulmak istemezdi? Çünkü, çare bulmazsanız siz gümbürtüye gidiyorsunuz. Batılılar kendi bozuk sicillerine bakmadan soykırım diye üstümüze geliyorlar. Aslında Ermeniler çok da umurlarında değil ama onların hedefi var, muhtemelen o hedef Sevr'i tekrar canlandırmak; yani Türkleri Anadolu'dan kovmak. Bu noktada Atatürk Devrimi tablonun içine giriyor.

Atatürk bir dahi ve dahi olduğu için Lozan'ı getirmekle Sevr'i tamamen yok etmemiş olduğunun farkında; yani Sevr'in sadece rafa konmuş olduğunun, ilk fırsatta bize tekrar dayatılacağına farkında. Sevr bir daha Türklerin karşısına çıkmamalı. Nasıl çıkmayacak? **Eğer Türkler ortaçağlarını yaşamakta ısrar ederlerse, dört kadın alacağız, kadını ezeceğiz, mirasta erkekler daha çok alacak, okumayacağız falan derlerse; yani ortaçağımızın keyfini çıkaralım derlerse, bu coğrafyada kalabilme ihtimalleri yok.** Bu işler yavaş yavaş olur, kadına saygı başlar, kadın eşitliği yavaş yavaş gelsin, oyla gelsin, böyle bir lüksümüz yok. Biz Afrika'nın göbeğinde bir yerlerde olsaydık, Güney Amerika'nın bir yerlerinde olsaydık belki böyle bir lüksümüz olabilirdi ama bu coğrafyada yok; çünkü sen Avrupa'nın böğrüne girmişsin. Hem Avrupa'nın böğrüne gir, hem de ortaçağımı yaşayacağım de, bu mümkün değil. **Atatürk Devrimi'nin amacı, Türkleri bu ortaçağdan çıkartmak ve Avrupalılar kadar eğitilmiş, kültürlü, bilgi sahibi, bilim sahibi, sanayileşmiş, üretken, varlıklı kılmaktır. Hoşluk olsun diye, şıklık olsun diye yapılmamıştır.** Türkler bunu yapmak zorundaydı. Bu hayati bir zorunluluktaki. Şeriatçılara sorarsanız Atatürk devrimi bir züppeliktir. Kravattan nefret ediyorlar; çünkü bu onlara göre Batılılaşma züppeliğinin bir parçası. Opera, bale böyle şeylerden nefret ediyorlar. Kadın-erkek eşitliğinden nefret ediyorlar ve demokrasi kavramına sarılmışlar.

Demokrasi bizde çok yanlış anlaşıyor. Demokrasi deyince pek çoğumuzun aklına gelen şey; birden çok parti olsun, seçimler dürüst yapılsın ve özgür bir basın

Batılılar, başkalarını yok etme konusunda çok kabiliyetliler. İngilizler, İspanyollar, Portekizler, Kuzey ve Güney Amerika'da bir tahmine göre 90 milyon yerli öldürmüşlerdir.

**Biz, 1980'den sonra
Atatürkçülüğün ne
olduğunu keşfettik.
Benim gençliğimde
Atatürkçülük diye bir
şey yoktu, Atatürk
sevgisi vardı.**

olsun. Bu harika formülle sandıktan ne çıkarsa iyidir. Bu saçma sapan bir düşünce, demokrasi bu değil; çünkü bu sandıktan her şey çıkabiliyor. Hitler sandıktan çıktı. Hitler'i, o anlı şanlı Alman milleti, çok partili özgür seçimlerde seçmişlerdi. II. Dünya Savaşı'nda zavallı Almanlar 15 milyon ölü verdiler, 20 milyon Sovyet vatandaşını öldürdüler. Yahudisi, Çingenesi, Avrupa'yı mezbahaya döndüren bir adam Hitler ve bu adam sandıktan çıktı. Bunu sandıktan çıktı diye alkışlayacak mıyız? Bizde, sandıktan hep ortaçağ çıkıyor. Türkiye'de bütün seçimleri 1950'den beri şeyhler ve ağalar kazanıyor. Hoş mu? Güzel mi? İyi mi? Arada Cumhuriyet Halk Partisi veya DSP birinci parti olabildi ama o iktidara gelmek anlamında değildir; çünkü seçimi kazanmak demek Meclisteki sandalyelerin yaridan bir fazlasını elde etmek demek. O anlamda asla hiçbir seçim kazanılamadı. Şimdi bunu alkışlayacak mıyız? Eğer Atatürkçüyseniz, eğer modern insanlarsanız ve bu sandık oyununu beğeniyorsanız, siz ya safsiniz ya da mazoşistsiniz. Batılılar bizi "Bravo yine demokrasi oynadı Türkler" diye alkışlıyorlar. Biz de bak bizi ne kadar beğeniyorlar diye seviniyoruz. Demokrasi o değil.

Demokrasinin ne olduğunu bize Fransız İhtilal'i söyledi. Neydi o üç prensip? **Eşitlik, Özgürlük, Kardeşlik. Kardeşlik manevi birşey ama esas somut olan eşitlik ve özgürlük. Demek ki demokrasi budur. Çok partili sistem bir mekanizmadır ve bu mekanizma bazen iyi işler. Eğer sandıktan çıkan iyi, doğru, güzelse çok hoş; eşitliğe, özgürlüğe hizmet ediyorsa bravo ama Ortaçağ çıkıyorsa çek kuyruğunu gitsin.** Demokrasi, eşitlik ve özgürlüktür. Örneğin, sandıktan tuhaf şeyler çıktığı zaman, sandık falan dinlemiyor Avrupalılar. Birkaç yıl önce Avusturya'da Heider diye bir adam seçildi, yarı Nazi bir adam. Avrupa'da kıyametler koptu, tanımadılar. Halbuki adam sandıktan çıktı, seçim kazandı. Canına okudular Avusturya'nın, ambargolar, ticari kısıtlamalar ve o adam iktidar olamadı. Onlar ters bir sonuç çıkınca sandık mandık dinlemiyorlar.

Demokrasinin babası Jean Jacques Rousseau'dur. Jean Jacques Rousseau iki türlü çoğunluk iradesi öngörüyor. Bir tanesi genel irade. Genel irade, iyi, güzel, doğru olandır. Çoğunluğun öbür kararları da sadece çoğunluğun iradesidir ve Rousseau onu makbul saymaz. Rousseau'ya göre sandıktan çıkan iyi de olabilir, kötü de olabilir. Eğer genel iradeye uygunsu iyi, doğru, güzelse mesele yok. Eşitlik ve özgürlüğe uygunsu mesele yok ama değilse de değil. Bu çoğunluğun iradesi ama makbul birşey değil.

ABD, Lozan'ı Neden İmzalamadı?

ABD, Lozan Antlaşması'nı imzalamadı; çünkü Lozan Konferansı'nda gözlemci olarak bulunuyordu. Sonra Lozan'da onlarla bir antlaşma yapıldı fakat senato Ermeniler'in yurdu meselelerini öne sürerek o antlaşmayı reddetti, onaylamadı ve tuhaf bir durum ortaya çıktı. Bir türlü Amerika ile hukuksal bir ilişkiye giremiyoruz. Bilindiği gibi ABD'de Ermeniler'in lobisi var. Zaten lobiye de ihtiyaçları yok. Amerikalılar, bütün Batılılar gibi Anadolu'nun gerçek sahipleri Rumlar ve Ermenilerdir diye düşünüyor. Biz, 1071'de gelmiş hödükleriz. Uygarlıktan yoksun, nafile bir halkız ve bir an evvel defetmek lazım diye düşünüyorlar.

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesi, Osmanlı Beyliği'ni, Osmanlı İmparatorluğu'na dönüştürdü. Ondan sonra böyle bir bürokrasi kuruldu. Daha önce tabi daha basit, daha ilkel bir yönetim tarzı vardı. İstanbul'un fethinden sonra imparatorluk yönetim tarzı başladı ama malesef Türkler o ortaçağı geçemediler. Türklerin matbaayı 334 yıl geç almaları bunun bir göstergesidir. Türklerin 20'nci yüzyılın başında yüzde 95 kara cahil olması yani okuma-yazma bilmiyor olması bunun bir göstergesidir. Ortaçağın gereğidir bu, insanlar okumayacak.

Atatürkçülük Nasıl İdeoloji Hali-ne Geldi?

Biz, 1980'den sonra Atatürkçülüğün ne olduğunu keşfettik. Benim gençliğimde Atatürkçülük diye bir şey yoktu pek, Atatürk sevgisi vardı. Okul kitaplarında devrimler listesi vardı, bir de altı oktan bahsedilirdi. Biz Atatürk'ü severdik, hayrandık, aşıkık ama biliyorsunuz aşk anlamaya engeldir. Aşık olduğunuz insanı anlayamazsınız. Zaten tarihtede büyük hareketler sonradan anlaşılmıştır. Atatürk'ün büyüklüğü sonradan anlaşıldı ve bu anlama sürecinde Kenan Evren cuntası önemli rol oynadı; çünkü onlar Atatürkçülük adına, Atatürkçülüğe hiç sığmayan şeyler yaptılar. O yüzden Nadir Nadi *Ben Atatürkçü Değilim* diye kitap yazdı. Bunlar Atatürkçü ise ben yokum anlamında yazdı ve ondan sonra biz Atatürkçülüğü keşfettik. **Atatürkçülüğün bir aydınlanma hareketi olduğunu, bir bütünsel kalkınma modeli olduğunu keşfettik.** Altı okun derinliklerine girdik. 1989 yılının 19 Mayıs'ında, Muammer Aksoy ve arkadaşları Atatürkçü Düşünce Derneği'ni kurdular. Bu Atatürkçülüğün ideolojiye dönüşmesiydi ve Muammer Aksoy'u bir yıl daha yaşatmadılar. Muammer Aksoy, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok, Necip Hablemitoğlu niye

öldürüldüler? Kim öldürdü bunları? Onu öldüren önemli değil, kim öldürttü bu insanları. Onları, bizdeki yaşayan ortaçağ, şeyhlik ve ağalık düzeni ve arkasındaki emperyalizm öldürttü; yani faili meçhul cinayet değildir onlar. Atatürkçülüğün ne olduğunun anlaşılması müthiş bir aydınlanma getirdi Türkiye Cumhuriyeti tarihine. Şimdi görüyoruz ki Türkiye Cumhuriyeti tarihi iki önemli döneme ayrılıyor. Nedir bu iki dönem? Biri, 1919'dan 1950'ye kadar olan Atatürk Devrimi Dönemi, diğeri ise 1950'den sonrası ise Kısmi Karşı Devrim Dönemidir. Biz kısmi karşı devrimi farkedemedik; çünkü tören Atatürkçülüğü devam etti. Atatürk edebiyatı, her yere Atatürk'ün heykelini, büstünü dikmek gibi tören Atatürkçülüğü yüzünden biz karşı devrimi ıskaladık, görmedik. Karşı devrim harıl harıl işliyordu ve bakın tam ortaçağ gibi davrandı. Köy Enstitüleri'ni kapattı. Bu, cehalet üzerine kurulu tam bir ortaçağ davranışdır. Halk Evleri'ni kapattı. Öğretmenliği ikinci sınıf meslek haline getirdi. Eskiden, Atatürk Cumhuriyeti'nin göz bebeği idi öğretmenler. Öğretmenlik müthiş bir şeydi, şimdi kapıcılık gibi bir şey. Öyle rağbet gören bir meslek değil. Kimse kızını öğretmene vermek istemiyor.

Türkiye ve Ortaçağ

Türkiye'de malesef yaşayan bir ortaçağ var. Bu töre cinayetleri, namus cinayetleri bunların göstergesi. Televizyonlar bu dizileri çevirerek muazzam paralar kazanıyorlar. Bu bir gerçeğe işaret ediyor. Türkiye'nin büyük çoğunluğunun ortaçağda yaşadığını gösteriyor.

Seçimlerde silindir gibi üstümüzden geçtiler. O üstümüzden geçen neydi? Ortaçağ. Tabi ortaçağcılar, karşı devrimciler, emperyalistler bunu beğenir; çünkü Türkiye yokuş aşağı gidiyor. Türkiye'nin bu coğrafyada kalabilmesinin tek şartı Atatürk Devrimi'ni uygulamaktır. Türkiye'nin Köy Enstitüleri'ne ihtiyacı var, Kent Enstitüleri'ne ihtiyacı var; çünkü köyler büyük ölçüde varoşlara taşındı. Türkiye'de Halk Evleri lazım; çünkü Atatürk de keşfetti bu **gericiliğin ilacı kültür, tiyatro, sanat, şiir, roman, resim, müzik**. Onun için bunlar kültür düşmanı.

Profesör Bozkurt Güvenç anlattı. Geçenlerde İstanbul'da bir yemekteymiş. İş adamları varmış. Bunlardan biri de Amerikalıymış. Amerikalıya sormuş, "Bu Irak'ta ne arıyorsunuz siz", diye. Adam da demiş ki "Biz, ulusal çıkarlarımız için oraya girdik." Bozkurt Güvenç de demiş ki, "Bize gelince ulus devlet öldü, milliyetçilik out diyorsunuz, kendiniz şimdi ulusal çıkar diyorsunuz." Amerikalı ne demiş beğenirsiniz,

Bu yazı, 5 Kasım 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan konferansın çözümlemesidir.

"Siz millet değilsiniz. Bankalarını yabancılara satan bir ülke millet değildir." Ne kadar ilginç değil mi? Bu çok üstünde düşünülmesi gereken bir olay.

Ne Yapmalı?

Demokrat Parti 1950'li yıllarda ne yaptıysa onun tersini yapacağız. Onlar köy enstitüleri ni kapattılar, biz yeniden açacağız. Halk evleri açılacak, kültür merkezleri açılacak, öğretmenlik birinci sınıf meslek haline getirilecek. Eğitim 12 yıla çıkarılacak. Bütün Türkiye'yi eğitimden geçireceğiz. O zaman kurtuluruz. Türkiye'de iki ana çelişki, bir Atatürk Devrimi, bir de karşı devrim var. Ya biri ya öteki. Atatürkçülerin örgütlenmesi lazım. İdeolojik mücadele vermeleri lazım.

O'nsuz 69 Yıl

Prof. Dr. Abidin KUMBASAR
Umut Hastanesi Başhekimisi

Bugünü, O'nsuz 69 yıl olarak değil de, O'nun göstermiş olduğu yolda yaşanmış 69 yıl olarak nitelerek isterdim. Bunu eğer yapamıyorsa sorumluluk Yüce Atatürk'ten sonra gelen

yönetimlerle birlikte hepimizindir. Bize Yüce Atatürk'ün emanet ettiği tam bağımsız, uluslararası saygınlığı olan, laik cumhuriyet eğer kuruluşundaki niteliklerini kaybetmişse, bunun ezikliği hepimiz duymalıyız ve bundan görev çıkarmalıyız. Eğer en basit sorunları çözemiyor, varolan bilgi birikimi ve gücümüzü kullanmak için bir yerlerden izin almamız gerekiyorsa, çağdaş ve bağımsız bir cumhuriyetin oğulları olduğumuzu iddia edemeyiz. Bu duruma gelmemizin en önemli nedenleri, başta eğitim olmak üzere, ekonomi ve yönetimde Atatürkçü yoldan sapmış olmamız olduğuna inanıyorum. Atatürk, bir aydınlanmacıydı. Tüm insanlığa ışık tutan aydınlanma akımının en önemli kuralı bilimle inanç çatıştığı zaman bilimden yana olmaktır. Bu gerçeği Yüce Önder Atatürk bize "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" diye tanıtarak gideceğimiz yolu çizmiştir ama ne yazık ki ondan sonraki yönetimler Eğitim Birliği Yasasından saparak ve Eğitim Birliği Yasasını çiğneyerek eğitimi yozlaştırmışlardır. Bu nedenle de Atatürk Cumhuriyeti'ne bağlı kuşaklar yerine, giderek ondan uzaklaşan kuşakların yetişmesine ne-

den olmuşlardır. Tüm insanlık tarihinde deha ile yönetsel erk çok ender olarak biraraya gelmiştir. Biz bunu yakın tarihimizde yüce Atatürk ile gerçekleştirmiştik ama ne yazıkki bundan sonra Atatürk'ün yolundan gitmeyip bugünkü ulusumuzun güçsüz duruma gelmesine hepimiz biraz sorumlu olarak neden olduk.

Onur ÖYMEN
Emekli Diplomat

Gerçekten içinde bulunduğumuz koşullarda Atatürk'ün dönemini ve ondan sonra geçen yılları birlikte düşünmek, birlikte hatırlamak hepimiz için vazgeçilmez bir görev. Atatürk hakkında çok şey söylendi, çok şey yazıldı. Aslında bazıları düşünebilir ki artık bilinmeyen hiçbir şey kalmadı veya biz herşeyi biliyoruz diye düşünenler olabilir ama ben kendi hesabıma söyleyeyim, her gün okudukça, araştırdıkça yeni şeyler öğreniyorum Atatürk dönemi hakkında. Bunların bazılarını da sizlerle paylaşmak istiyorum. Atatürk Dönemini önce bir hatırlayalım. Atatürk neler yapmıştır? Böyle bir kompozisyon yarışması açılmış bir okulda öğrencilere sormuşlar. Öğrenciler arasında bu yarışmayı kazanan öğrenci sadece bir cümle yazmış. Neler yapmadı ki? Bunun gibi Atatürk dönemini değerlendirirken gerçekten bizim anlatacağımız bir konferansın kapsamına sığmayacak kadar çoktur. Atatürk devrinde yapılanlar, olanlar, gerçekleştirilenler, 19 Mayıs 1919'u başlangıç noktası olarak alırsanız, ondan sonra gerçekleştirilenleri sıralamak için böyle bir konferans yetmez. Bazı kilit noktaları var Atatürk'ün eserleri içinde dikkate almamız gereken. Bunları değerlendirmekte yarar var.

Bir tanesi şu. Atatürk Samsun'a çıkıncaya kadar Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde bir ulus devletimiz yok. Atatürk'ün kendisi, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışından sonra bir ulus devletin kurulmaya başladığını söylü-

yor. Bir ulus devlet, tek bir millete dayalı bir devlet oluyor Türkiye. Osmanlı İmparatorluğu devrinde milletler sistemi var. Bu topraklarda yaşayan farklı gruplara, dini, etnik gruplara milletler deniliyor ama **Atatürk ile birlikte biz Türkiye'de ulus devlet yaratıyoruz.** Bu son derece önemli.

İkincisi; Atatürk, Sivas ve Erzurum Kongreleri'ni yaparken en yakın arkadaşlarından bile bazıları diyorlar ki biz düşmanı tek başımıza Türkiye'den çıkaramayız, bağımsız bir devlet haline gelemeyiz. Onun için en iyisi Amerikan mandasını, Amerikan yönetimini kabul edelim. Bu, Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde söylenen sözdür. Şaşılabilecek bir şey ama söylenmiştir. Atatürk, bunları elinin tersiyle itiyor. **"Milleti, sadece milletin gücü ve iradesi kurtaracaktır"** görüşünü benimsiyor.

Daha sonraki köşe taşlarından biri, **Kurtuluş Savaşı**. O başlı başına bir konferans konusudur. Nasıl oluyor da bir ülke kendinden çok daha güçlü sayıca, askerî malzeme ve teçhizat açısından son derece daha güçlü bir orduyu yenebiliyor. Bunun sırrını İsmet Paşa açıklamış. İsmet Paşa'ya demişler ki nasıl kazanacağız bu savaşı, bu kadar büyük bir güç var karşımızda. O da demiş ki "Düşmana şu mesajı vereceğiz. Bu ülkede son tepenin arkasındaki son Türk ölmedikçe siz bu ülkeyi işgal edemezsiniz." Bu iradeyle, bu güçle düşmanı Anadolu'dan uzaklaştırmışız. Bu çok önemli.

Bir iki köşe taşını hatırlayalım tekrar. **Lozan** son derece önemli. Lozan, bir devletin oluşunun temel taşı. Lozan'da biz ne yapmak istiyoruz? Lozan'da o kadar çok konu var ki 8 cilt. Sınırlar meselesi var, azınlıklar meselesi var, kapitülasyonların kaldırılması var, Boğazlar meselesi var ama en önemlisi nedir diye soracak olursanız bence şudur. **Lozan'da Türkiye büyük devletlerle eşit haklara sahip, egemen bir devlet olduğunu kabul ettirmeye çalışıyor ve bunu başarıyor.** I. Dünya Savaşı'nın mağlup ülkeleri arasında bunu başaran başka bir ülke yok. Kurtuluş Savaşı'nın verdiği güçle biz masaya mağlup bir devlet gibi değil, galip devlet gibi oturuyoruz. Churchill, "İngiltere'nin tarihinde bundan daha büyük bir hezimet yoktur, bundan daha büyük bir başarısızlık olmamıştır" diyor. Lozan Konferansı sonuçlandıktan sonra orada bütün işin can alıcı noktası Türkiye'yi eşit ve egemen bir ülke haline getirmek. Kapitülasyonları katiiyen kaldırmaya yanaşmıyorlar. Alışmışlar yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik kaynaklarını sömürmeye ve bundan vazgeçmeye yanaşmıyorlar. Bu yüzden kon-

Tüm insanlık tarihinde deha ile yönetsel erk çok ender olarak biraraya gelmiştir. Biz bunu yakın tarihimizde yüce Atatürk ile gerçekleştirmiştik ama ne yazıkki bundan sonra Atatürk'ün yolundan gitmeyip bugünkü ulusumuzun güçsüz duruma gelmesine hepimiz biraz sorumlu olarak neden olduk.

“Tarih boyunca sadece dört devlet bağımsız kalabilmiştir. Rusya, Çin, Türkiye ve Etiyopya.”

Brezinsky

ferans kesiliyor. İsmet Paşa'ya soruyor gazeteciler ne oldu diye. “Noldu paşam niye kesildi? O da “Hiç, sadece esir olmayı kabul etmedik” diyor. Türkiye'yi esir almak istiyorlar, işin özü budur ve başaramıyorlar. Sonra tekrar toplanıyor ve Türklerin istediği gibi bu konferans sonuçlanıyor.

Konferans sonuçlandıktan, cumhuriyet kurulduktan sonra Atatürk en çok neye önem veriyor? Atatürk'ün kendi sözlerine bakacak olursak, yaptığı konuşmalara bakacak olursak Atatürk'ün en çok üzerinde durduğu iki kavram var. Biri, egemenlik, diğeri bağımsızlık. Egemenlik, Türkiye'de milletin iradesinin hakim olması ve millet iradesi üzerinde hiçbir güç olmamalı. İşte bugün de TBMM'nin duvarına kazılı olan ‘Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir’ sözü bu anlama geliyor; yani Türkiye ile ilgili kararları Türk Milleti verir. “Tam bağımsızlık” diyor Atatürk. “Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir” diyor. “Ben, ulusumun ve atalarımın en değerli miraslarından olan bağımsızlık aşkı ile yaratılmış bir adamım.”

Amerika'nın ünlü strateji uzmanlarından Brezinsky yazdığı ünlü Satranç Tahtası kitabında diyor ki, “Tarih boyunca sadece dört devlet bağımsız kalabilmiştir. Rusya, Çin, Türkiye ve Etiyopya.” Onun dışındaki bütün devletler zaman zaman başka ülkelerin egemenliği altına girmiş. Biz hiç girmemiş olanlardan biriyiz. Onun için Atatürk, atalarımızdan beri bağımsızlık fikri bu ülkede yerleşmiştir diyorsa bunun sebebi gerçekten budur. Diyor ki; tam bağımsızlıktan bahsederken, “Tam bağımsızlık nedir? Tam bağımsızlık, sadece siyasi bağımsızlık değil. Siyasi bağımsızlığın yanı sıra mali, ekonomik, adli, askerî, kültürel ve bütün alanlarda bağımsızlık demek. Bunlardan bir tanesinden yoksun kalırsak bütün bağımsızlığımızı kaybetmiş sayılırız”, diyor. Atatürk döneminde bu kavramlar topluma gerçekten ikinci bir tabiat gibi yerleşmiş; çünkü bunun çok ilginç tecrübelerini yaşamışlar. Lozan'da bir gün İngiliz Dışişleri Bakanı ve İngiliz Heyeti Başkanı Lord Curzon, İsmet Paşa'ya

yanına çağırıyor. “Paşa senden hiç memnun değiliz, ne istersek reddediyorsun. Savaş bitse bile sonunda sen geleceksin, önümüzde diz çökeceksin; çünkü para bir bende var, bir de yanımda oturan Amerikalı'da var. Ülkeni kaldırmak için bizden borç isteyeceksin, işte o zaman şimdi reddettiğin tavizleri teker teker cebimizden çıkarıp önüne koyacağız” diyor. Yani, para gücüyle size istediğimizi yaptıracaksın diyor. Aynı şeyi I. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra 1918 yılında Wilson söylemiş. Sadece bizim için değil, tüm devletler için “Amerika'nın çok büyük bir mali gücü var ve biz savaştan sonra bu mali gücümüzden yararlanarak bütün ülkeleri istediğimiz gibi yönlendiririz” diyor. Para gücü ile devletlere hakim olma inancı o devirde çok yerleşmiş.

O yüzden Türkiye Cumhuriyeti hiç borç almadan varlığını sürdürmeye çalışıyor. Aldığı borçlar çok cüzi, birkaç milyon Dolar. Merkez Bankası'nın kurulması için, bir basma fabrikasının yapılması için filan. Alınan borçlar gerçekten bundan ibaret Atatürk Dönemi'nde. Ondan sonra İnönü döneminde, Türkiye hiç borç almadan kendi kaynaklarıyla kalkınmaya çalışıyor.

Öncelikleri var. Önce demiryolunu yapacağız, ulaşımı sağlayacağız diyor. Altyapı yatırımları yapıyor. Sanayileşme hamleleri yapıyor. Eğitimde çok büyük bir hamle yapıyor. Cumhuriyet kurulduğunda Türkiye'de okuma yazma bilenlerin oranı yüzde 10, kadınlar arasında yüzde 4,8. Böyle bir ülkeyi çağdaş bir ülke haline getireceksiniz. En zor iş bu. Bu bağımsızlık politikasını izlerken gerçekten bütün dünyada çok büyük bir saygınlık uyandırıyor. Atatürk'ün politikası hiçbir ülkeyi düşman saymamak, her ülkeyle iyi ilişki kurmak. Yunanistan'ı yendikten sonra Atatürk, “İki yıl oldu savaş biteli. Ben iki yıldan beri Yunanistan'la nasıl dost olabiliriz bunu araştırıyorum” diyor ve bunu beceriyor. O kadar beceriyor ki Yunanistan'ın başbakanı Atatürk'ten çok etkileniyor. Türkiye'yi ziyaret edip Atatürk'le görüşüyor. Atatürk'ün düşüncelerini öğreniyor ve sonra Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday gös-

teriyor. Bu son derece önemli bir şey. Birkaç yıl önce kendisiyle büyük bir savaşa tutuştuğu bir ülke liderini barışçı bir lider olarak Nobel Barış Ödülü'ne aday gösteriyor.

Yeni bir şey daha var. Yakın zamana kadar bilmiyorduk, en azından bilenlerimiz varsa da çok azdı. 1930'lu yıllarda ve 40'lı yılların başında çok ünlü bir Avrupalı düşünür var, Kont Kalergi. Bu zat AB fikrinin babası sayılıyor. Avrupa ülkelerini nasıl birleştiririz, nasıl bir araya getiririz? Kont Kalergi Venizelos ile görüşüyor. Onunla görüştüktan sonra aynen şunu söylüyor. "Venizelos ile görüştüm. Venizelos, Atatürk'ün yönetiminde Türkiye'nin Batı uygarlığının bir parçası olduğuna ve Avrupa'nın geleceği nasıl şekillenirse şekillensin Türkiye'nin bunun bir parçası olması gerektiğine beni ikna etti." "AB nasıl olursa olsun Türkiye mutlaka bunun bir parçası olmalıdır. Yunanistan'ın Pan Europa hareketine katılması için öncelikle Türkiye'nin bu hareketin içinde yer alması gerektiğini söyledi", "Atatürk'ten hayranlıkla söz etti" diyor.

Düşününüz, bugün bizi Avrupa kapılarında nasıl perişan ediyorlar, güçlük çıkarıyorlar bize. O devirde Yunanistan Başbakanı diyor ki ancak Türkiye girerse AB'ye ben girerim. Türkiye'yi bu kadar itibarlı, önemli bir çağdaş Avrupa ülkesi gibi görüyorlar.

Bunun dışında tabi söylenecek çok şey var. Atatürk'ün barışçılığı var, Atatürk'ün uygarlık düşüncesi var, egemenlik düşüncesinin yanı sıra kadın haklarına verdiği önem var. Bütün bunların hepsini yan yana koyduğunuz zaman çok çağdaş bir insan profili ortaya çıkıyor. En önemlisi de şu: Atatürk'ün düşüncelerini okuduğunuz zaman, bugün için de geçerli düşünceler olduğunu görüyoruz. 20'nci yüzyılda yaşamış çok önemli liderler var fakat bakıyorsunuz bunların hepsi zaman içinde değerini kaybetmiş. Bir kısmı kendi toplumlari tarafından dışlanmış, kötülenmiş, çağın gerisinde kalmış, Atatürk hariç. Atatürk'ün cümlelerini okuduğunuz zaman; o zaman için geçerliymiş, bugün bu lafların kıymeti yok diyemezsiniz. Bilimin üstünlüğünden bahsediyor, aklın üstünlüğünden bahsediyor. Bunlar Atatürk'ü çağdaş insan yapan özelliklerinden bir tanesi.

Atatürk öldükten sonra çeşitli ülkelerin devlet adamları, basını, bir çok övgü dolu yazılar yazıyor fakat bunlardan bir tanesi çok önemli. Diyor ki o yazıda, **Atatürk öldüğünde Türkiye'nin dünyada hiçbir düşmanı yoktu.** Bu, inanılmaz bir husus ve hiçbir örneği de dünyada

yoktur. Düşününüz ki, Atatürk öldüğünde iki savaş arası dönem, II. Dünya Savaşı'nın bulutları ortada, devletler birbirinin boğazına sarılmış vaziyette. Bütün ülkelerle o devirde dost olabilmek olağanüstü bir meziyet. Bunu yaparken şu inancı yerleştirmiş ki biz milli çıkarlarımızı koruyacağız ama hiç kimsenin toprağında gözümlük yoktur, hiç kimsenin kaynaklarında gözümlük yoktur. Atatürk'ün dünya görüşü bu. Bu çerçevede gerçekleştirdiği reformlara bakacak olursanız, Türk insanını da en çağdaş insanlar düzeyine getirmeye çalışıyor. Özellikle kadın hakları konusunda Atatürk'ün attığı adımlar gerçekten o devir için düşünülmesi bile çok zor şeylerdir. 20'nci yüzyıla girildiğinde, dünyada İngiltere başta olmak üzere demokrasi ile yönetilen pek çok ülke var. Bunlardan İngiltere dahil bir tanesinde bile kadınların seçme, seçilme hakkı yoktur ve bu hakkı ilk defa Avrupa'da Finlandiya 1906 yılında kabul ediyor. **Kadınların ilk seçme seçilme hakkını kabul eden ülkelerden bir tanesi Türkiye'dir, 1934 yılında.** Türkiye kadınlara seçme seçilme hakkı tanıdığına Fransa'da bu hak yok, pek çok Avrupa ülkesinde yok, İsviçre'de yok. Fransa, Türkiye'den 11 yıl sonra kadınlara seçme seçilme hakkı tanıyor. O devirde kadınların dünyaya açılması özgürlüğün bir simgesi. Türk kadını, dünya kadınları gibi dünyaya açık, açık fikirli, hem düşüncesi, hem görünümü itibariyle çağdaş insanlar haline getirmeye çalışıyor Atatürk. O devirde kadının açılması, dünyayla bütünleşmesi özgürlük sayılıyor. **Bazıları kadının kapanmasını özgürlük sayıyorlar. Kadının kapanma özgürlüğünden bahsediyorlar. Kadının dünya ile ilişkisini sınırlayarak, çağdaş bir yaşamı sürdürme olanaklarını sınırlayarak o kadını özgürleştirdiklerini iddia ediyorlar. İşte bunlar Atatürk'ün düşüncesine aykırı olan şeyler.**

Ekonomiye bakarsak, Atatürk döneminde ekonomide gerçekten olağanüstü adımlar atılıyor. Ülke o kadar fakir ki. Üstelik, biz Lozan'ı yaptığımızda bir hüküm koyuyorlar oraya. Diyorlar ki 5 yıl boyunca gümrük vergilerinizi arttıramayacaksınız. Böyle bir kısıntı var önümüzde. Bunu kabul etmek zorunda kalıyoruz. Buna ek olarak, Osmanlı borçlarını üstleniyor ve devletin zaten çok dar olan kaynaklarının bir bölümü Osmanlı devrinde yapılan şaşa için, saraylar inşaatı için, çoğu gereksiz harcamalar için yapılan bu masrafların bedelini ödemekle geçiyor. Düşününüz ki, biz Osmanlı İmparatorluğu'nun borçlarını ancak 1954 yılında tamamlayabildik. İşte bu koşullar içinde Atatürk, gerçekten olağanüstü bir ekonomik başarıya imza atıyor. O devirde, dünyada bü-

Atatürk'ün barışçılığı var, Atatürk'ün uygarlık düşüncesi var, egemenlik düşüncesinin yanı sıra kadın haklarına verdiği önem var. Bütün bunların hepsini yan yana koyduğunuz zaman çok çağdaş bir insan profili ortaya çıkıyor.

yük ekonomik kriz olmuş. 1929 Krizi, bütün büyük devletlerin ekonomisi çökmüş. İşte o dönemde Türkiye ayakta kalmayı başarıyor. 1923 ile 1930 yılları arasında bir yıl hariç, bütçe her yıl fazla veriyor, enflasyon kontrol altında tutuluyor, ticaret fazla veriyor, ihracatımız, ithalatımızdan daha fazla ve çok yüksek bir kalkınma hızı gerçekleştiriyoruz. 1924 yılında, gayrisafi milli hasılanın artış hızı yüzde 14,8 ve 1926 yılında yüzde 18,2. 1929 yılında dünya ekonomik krizini yaşarken kalkınma hızı yüzde 21,9. Böyle bir ekonomi devrediliyor Atatürk'ten sonraki, İnönü'den sonraki kuşaklara.

İnönü, 1950 yılında ekonomiyi devrettiğinde Demokrat Parti'ye, kasalarımızda 150 ton altınımız var, hiç borcumuz yoktu. Türkiye böyle bir devirden geçmiş, böyle parlak bir dönem yaşamış, öyle ki Amerika'nın Ankara Büyükelçisi George C. McGhee, -Lozan'da da Amerika'nın gözlemcisi olarak görev yapmış- diyor ki anılarında, "Bütün dünyada şunu çok açıkça söyleyebilirim, kendi hükümetim dahil, en başarılı hükümet Türk Hükümetidir." Atatürk, böyle bir saygı uyandırmış. Ondan sonra ne oldu? Bunu açıkça itiraf edelim. Eğer biz o havayı, o inancı, o dünya görüşünü sürdürebilseydik inanınız ki Türkiye şu an başka bir noktada olacaktı. 1950'den sonra Türkiye hızlı kalkınma hedefine erişmek için çok yoğun bir borçlanma politikası izledi. Giderek borçlar arttı ve bu döneme geldiğimiz zaman, bu hükümet döneminde Türkiye dünyanın en borçlu 5'inci ülkesi haline geldi. Gerçekten inanılmayacak derecede yüksek bir borç yükü altındayız.

Atatürk, bağımsızlık diyor. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete hakim oluşu. Bugün geldiğimiz noktaya bakınız. TBMM, egemence bir karar veriyor, Irak'taki teröristleri bertaraf etmek için oraya bir sınır ötesi operasyon yapabilirsin diye Türk Hükümeti'ne yetki veriyor. Hükümet bunu zamanında yapamıyor ve bu yetkiyi alır almaz Başbakan diyor ki ben 5 Kasım'da Amerika'ya gideceğim. Bunun anlamı ne? Amerika'dan izin isteyecek. Onlar onay verirse bunu yapacağım, vermezse bunu yapmayacağım anlamı çıkıyor. Nerden biliyoruz bunu? Şuradan biliyoruz. 2003 yılında da aynı şekilde iki kere yetki aldı Meclisten ama Amerika itiraz ettiği için bunu uyguluyamadı. Geldiğimiz nokta bu. Atatürk Dönemi'nde bunlar düşünülmeyecek şeyler.

23 Eylül 2003 tarihinde Amerika ile bir anlaşma imzalıyoruz, bu hükümet zamanında Dubai'de. O anlaşma 1 milyar Dolarlık hibe karşılığında Türkiye'nin sınır ötesi operasyonlarını yapmama taahhüdü vermesini içeriyor. Sonra bu basına sızdı, biz büyük tepki gösterdik. Onun için Mec-

lise getiremediler ama anlaşma imzalandı. Bu kadar kendi egemenliğimizi, bağımsızlığımızı kısıtlayabilecek anlaşmalar yapabiliyoruz. Bunun daha çok örnekleri var ama size şu kadarını söyleyeyim, çok da kötümser olmayacaksınız. Kötü gidiş dönemlerinde bile bakıyorsunuz bir anda Atatürk'ün döneminin iradesine kavuşmuş, bilincine, inancına kavuşmuş ve gerçek bir bağımsız devlet örneği sergilemiş. Nerede yapmış bunu? Örneğin Kıbrıs'ta yapmış. 1964'te Türkiye, Rumlar'ın saldırısından sonra Kıbrıs'a müdahale edeceğiz diyor. Bunun üzerine ABD Başkanı Johnson dönemin Başbakanı İnönü'ye bir mektup yazıyor. Diyor ki "Eğer siz müdahale ederseniz ve Rusya buna karşılık Türkiye'ye saldırırsa NATO Türkiye'yi korumayacaktır." İnanılmayacak bir şey ama sonunda Türkiye 1974 yılında, gene Amerika'nın bütün itirazına rağmen Kıbrıs Harekâtı'nı yapıyor. 1996 yılının başında Yunanistan, Ege'de kendine ait olmayan bir adayı işgal etmiş, asker çıkarmış, bayrak çıkarmış ve Türkiye bütün diplomatik yolları tüketmiş, mani olamıyor, Yunanistan'ın çekilmesini sağlayamıyor. Onun üzerine asker çıkaracak. Yine muazzam bir baskı Türkiye'ye, kesinlikle çıkamazsınız! Çıkıyoruz. Nasıl çıkıyoruz? Baskıları duymak bile istemiyor Türkiye. Türkiye'nin Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Dışişleri Bakanı telefonlarını kapatıyorlar. Biz bildiğimizi yapıyoruz. Bunlar örnekler.

Bu dönemde de var. Mesela 1 Mart Tezkeresi. Amerika ile anlaşmış hükümet. Amerika 65 bin askerini getirecek, Türkiye'de konuşlandırılacak. Bir kısmını Irak'a yollayacak, Türkiye'den cephe açacak ve geri kalanı da Türkiye'de kalacak. Ne kadar kalacağı belli değil; yani Türkiye bir Filipinler haline dönecek. Bunu yapan hükümet ama bizim itirazımızı üzerine, bizim öncülüğümüzde iktidar partisine mensup yaklaşık 100 milletvekilinin bizim gibi oy kullanması sonucunda reddediyoruz bu tezkeyi. Hiç kimse Türklerin ulusal bağımsızlığını, egemenliğini koruma azmini hafife almasın. En umulmadık dönemlerde bu çıkıyor ortaya.

Kıbrıs konusunda bir anlaşma yapıyor hükümet. 29 Temmuz 2005 tarihinde AB'nin baskısı üzerine ek protokolü kabul ediyor, imzalıyor. Ek protokol, Güney Kıbrıs'ın bütün Kıbrıs Devleti olarak tanınmasının yolunu açacak. Rum gemilerini, Rum uçaklarını, Türk limanlarına, havaalanlarına alacaksınız. Bunu, meclise getirip onaylatamadılar; çünkü gördü ki hükümet, 1 Mart Tezkeresi'ndeki gibi meclisten geçiremeyecek. Kendi milletvekilleri de oy vermeyecek. İki senedir getiremiyor meclise.

Değerli gençler, Atatürk'ün mirasına sahip çıktığımız taktirde, hiç kimse Türkiye'yi ikin-

ci sınıf bir devlet haline getiremeyecektir. Tam bağımsızlık, ulusal egemenlik daima bizim temel hareket noktamız olmalıdır. Bunu sağladığımız taktirde, hiç kuşkunuz olmasın ki Türkiye yakın bir gelecekte dünyanın en zengin değil ama en ileri ülkeleri arasında yer alacaktır.

Dünya ülkeleri ikiye ayrılıyor. Kendi kararını kendisi veren ülkeler, başkalarının kararına tabi olan ülkeler. İşte, Türkiye Atatürk zamanında, Lozan'dan itibaren, kendi kararını kendisi veren ülkeler arasında yer aldı. Türkiye'yi bir tabi devlet haline getirmek isteyenler var, bunlara yenilmeyeceğiz. En zor koşullarda bile Türkiye kendi kararını kendisi veren bir ülke olduğunu mutlaka kanıtlayacaktır. Neye dayanıyoruz bunları söylerken? Size dayanıyoruz; çünkü Atatürk, bu memleketi gençliğe emanet etti. Atatürk'ün gençliğe hitabını ne kadar okusanız azdır. Orada çok açık ve net bir şekilde Atatürk geleceği size emanet ediyor. Pek az devlet adamı ülkesinin geleceği hakkında bu kadar kaygı duymuştur. Gençliğe hitabesi, Atatürk'ün aynı zamanda gelecekte duyduğu kaygıların ifadesidir. "Bir memlekette iktidar sahipleri, gaffet, delalet, hatta hıyanet içinde olabilirler" diyor. Geçmişte görmüş Osmanlı İmparatorluğu'nda, tekrar olabilir diyor. O zaman bunları nasıl önleyeceğiz? Kim önleyecek bunu? Gençlik önleyecek diyor. Gençlere çok büyük bir görev vermiş Atatürk. Biz de sizlere güveniyoruz. Biz inanıyoruz ki bizden sonraki kuşaklar da, Atatürk'ün bu mirasına sahip çıkacaklardır ve hiçbir zaman, hiçbir koşulda Türkiye'yi ikinci sınıf bir devlet haline kimse-nin getirmesine izin vermeyeceklerdir.

Prof. Dr. Ünsal YAVUZ

Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Bize geleceğine emanet ettiği esere sahip olabildik mi? Ne derece sahip olabildik? Bu esere içeriden veya dışarıdan tehditler var mı? Dersimiz bu, bunları araştırırız. Öğrencilerimize ve toplumun tüm kesimlerine götürürüz ve üniversiteli olarak görevimizin gereğini yapmaya çalışırız. İkimizden bazıları bunları söylediğimiz zaman, üniversiteliler kendi işle-riyle uğraşsın diye bizi eleştirirler ama bizim işimizde sadece üniversitede bilim yapmak, eğitim-öğretim işlerini yürütmek değil; aynı zamanda devlete ve rejime sahip çıkmaktır. Bizim görevimiz budur. Güncel sorunlar nedir? Daha çok onların üzerinde duracağım.

İçinde bulunduğumuz yıl; Cumhuriyeti-mizin 84'üncü yılı, Atatürk'ün ölüm-süz-lüğünün 69'uncu yılı, Söylev'in okunuşu-nun 80'inci yılı.

Söylev, bütün yurttaşların başucu kitabı olmalıdır. Onu çok iyi okumak, değerlendirmek zorundayız; çünkü ileriye dönük bir sürü vizyonu beraberinde getirmiştir. En çarpıcı kısım da sonudur. Bu kitapta emperyalizmin yöntemlerini çok iyi takip edebiliriz. Emperyalizmin eğer bir ülkeyle, bir toplumla dertleri, sorunları varsa hangi yöntemleri kullanırlar? İçeride nasıl kişi ve grupları yanlarına çekmeye çalışırlar ve kullanırlar, bunların en güzel örnekleri 87 yıl önce bizim yakın tarihimizde vardı. Bu büyük yapıtta yabancı ajanları buluruz, istihbarat elemanlarını buluruz. Bunlar Anadolu'yu karış karış dolaşıp, Anadolu'nun etnik, mezhepsel haritasını çıkarıp raporlar hazırlayıp bugüne kadar uzanan vizyonların ilk hazırlayıcıları olmuşlardır. Bunu unutmamak lazım. Söylev'de tetikçileri buluruz. Söylev içinde, Meclis içinde sakallı birtakım gericileri, irticadan yana olanları buluruz, her devrime tepki koyanları buluruz. Bütün bunlardan sonra Atatürk en son paragrafını size bırakmıştır. Diyor ki "İstilacılar eşi benzeri görülmemiş bir utkunun temsilcisi olabilirler. Vatanın tüm kanallarına girilmiş, demiryolları, postahaneleri işgal edilmiş, ordu terhis edilmiş olabilir" ancak bütün bu olumsuzlukları saydıktan sonra da diyor ki, bundan daha elim ve vahim olmak üzere. Bundan daha elim ve vahim ne olabilir! Her taraf işgal edilmiş. Memleket toprağının her metrekaresinde 10 tane yabancı dolaşıyor. En stratejik sektörler yabancı denetim kontrolünde. Bundan daha kötü birşey olabilir mi? O'na göre olabilir. Diyor ki "İktidar sahipleri, -işte en büyük tehlike bu- kendi çıkarlarını istilacıların çıkarlarıyla bütünleştirmiş ve halkı fakirlik, sefalet içinde kenara atmış olabilirler." İşte üzerinde durulması gereken nokta bu. Eğer bunlara dikkat etmezseniz diyor, başta girişe gönderme yapıyor, 19 Mayıs 1919'da, Samsun'a çıktığım zaman genel görünüm şu idi, eğer bunlara dikkat etmezsek, bize verilen görevleri yerine getirmezsek başa döne-

Söylev, bütün yurttaşların başucu kitabı olmalıdır. Onu çok iyi okumak, değerlendirmek zorundayız; çünkü ileriye dönük bir sürü vizyonu beraberinde getirmiştir.

riz. Onun için Söylev hiçbir zaman elimizden düşürmememiz gereken bir çalışmadır. Birçok dillere de çevrilmiştir.

Büyük Atatürk çok kitap okuyan bir lider. Biz insanlar, kısa olan yaşamımızda yaşadıklarımızdan deneyim sahibi oluruz; ancak bunun bir destekçisi de okuduğumuz, başvurduğumuz kitaplardır. **Büyük Atatürk de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmayı planlar-ken büyük bir kütüphaneye sahipti. 3997 kitap okuduğu bilinmektedir. Yaşamının 40 senelik kesitinde okudu diyelim, sene başına 100 kitap düşer. Acaba siyasetler bırakınız ayı, yılda 7-8 kitap okuyorlar mı diye düşünmeden edemiyorum. Dolayısıyla, bütün deneyimini, tecrübesini içinde yaşadığı koşullardan aldığı gibi, kitaplardan da almış, kendi sentezini oluşturmuştur. Kurduğu devlet, fevkalade sıkıntılı durumlardan, yokluklar içinde geçerek, onurlu bir savaşın sonrasında tam bağımsızlık, ulusal egemenlik ve ulus devlet temel taşları üzerinde yükselen ve yönetsel modeli de laik ve demokratik cumhuriyet olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'dir.** Bu eser bize böyle bırakıldı. Sanayileşmiş, eğitim kalkınmasını gerçekleştirmiş, dedelerinin yaptığı mirası reddi miras edeceği halde üstlenmiş ve 1954 yılında bitirebilmiştir. Ama burada şuna dikkat etmek lazım. O'nun ömrü bile, aldığı akılcı önlemlere karşın bu borçların bittiğini görmeye yetmemiştir. Ne yazık ki 100 sene sonra Türkiye yine, bir taraftan IMF, bir taraftan Dünya Bankası, OECD derken yine dışarıya el avuç açmaya başlamıştır. Bugün toplam iç, dış borcumuz yanılmıyorsa 400 milyar Dolar civarında. Bugünkü bebekler de doğduğu zaman bu büyük borçtan kendi paylarına düşenleri sırtlayarak ne olduğunu bilmeden bir dünyaya gözlerini açıyorlar.

Atatürk'ün kurduğu devletin sahip olduğu niteliklerin bir kısmı tahrip edildi, bir kısmı da tahrip edilmek üzeredir. Bütün mesele, tehditlerin nereden geldiğini bilmekte, iyi tanı

koymakta ve ona göre de önlemler, çözümler geliştirmekten geçmektedir.

Ekonomik ve siyasi bağımsızlık. Atatürk bu lafı boşuna söylemedi. Tarihten edindiği deneyim sonunda ulaştığı sentezi ortaya attı. Ekonomik açıdan bağımlıysanız, bağımlısiniz dedi; çünkü ekonomik açıdan bağımlı olduğunuz taktirde ulusal çıkarlarınızı veya sorunlarınızı çözmede karar mekanizmalarınızı çalıştırmınıza izin vermezler. Bunun belirleyicisi bağımlı olduğunuz odaklar olur. İşte Atatürk'ün istemediği budur. Ekonomik bağımsızlık olmadan, siyasi bağımsızlık olmaz. Buna dikkat etmek lazımdı. Buna dikkat edemedik. Malesef, bunun da neler mal olduğunu görüyoruz. Bir terör belası yüzünden istediğiniz kadar karar alın, istediğiniz kadar meclisinizden tezkereyi çıkartın yine de son kararı vermek için bir taraflara bakmak zorunda kalıyorsunuz.

TBMM'nin duvarında egemenliğin ulusta olduğu yazılı. Ne kadar gerçek? Bugün parlamentonuzun aldığı kararlar, Avrupa Parlamentosu'ndan geri çevriliyor, düzeltmek için geri gönderiliyorsa demek ki bu işte de terslik var. Yargı bağımsız diyoruz, aldığınız kararlar yine Avrupa Yargı Sistemi içinde düzeltmeler yapılmak üzere geri gönderiliyorsa burada da bir terslik var. Bizim, o AB'ye girebilmek için yapmadığımız hokkabazlık yok. Gireceğiz diyoruz, Avrupalılar da diyor ki "Biz sizi bir kere boş bıraktık, başımıza sorun çıkardınız." O dönem de bizzat Atatürk'ün ülke ve toplumun yazgısını elde ettiği dönemdir; çünkü o dönemde Atatürk önce bir eğitim kalkınmasıyla düşünen, üreten, cumhuriyet kafasını devreye sokmuştur.

Siz bakmayın, Avrupalılar Atatürk'ü çok sevdiklerini söylerler. 20'nci yüzyılın en büyük lideri derler ama kafalarının içinde bir sarı leke vardır. Atatürk'ü gerçekten sevmezler; çünkü Atatürk yaptığı

bu kalkınma hamleleriyle, atılımlarıyla bu sanayileşmiş ülkelerin ülkemizi hortumlamalarına engel olmuştur. Niye sevinsinler ki! Onun için öyle söylüyorlar. Şimdi sizi kol boyu hizasında tutacağız. Girmek isteyeceksiniz, orada durduracağız sizi. Dönüp kaçmak isteyeceksiniz, ceketinizden yakalayıp bırakmayacağız, gözümüzün önünde olacaksınız diyorlar. Gözlerinin önünde olmak için de bütün mali, ekonomik uygulamaları, bütün hukuksal uyum anlaşmaları çerçevesinde bütün yaptırımcı ve biktirici bir aşamaya ulaşmış olan ısrarlı isteklerinden vazgeçmiyorlar. Bütün bunlardan sonra Türkiye'nin bağımsızlığı tartışmalı hale geldi.

Ulusal egemenlik Atatürk'ün daha işin başından beri sarıldığı kavramdır. Unutmayalım 1904 yılında Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin Selanik'teki şubesini kurarken iki temel kavram ortaya atmaktadır. Birincisi özgürlük. "Her ilerleme ve gelişmenin anası özgürlüktür" diyor. "Özgürlük olmayan ülkede yıkılış vardır" dedikten sonra konuşmasının son tümcesi de şu. Baskıcı yönetimlere karşı halkın direnme gücünü kullanarak bu yöntemlere son vermesi, ulusu egemen kılması. Tabi o dönemde baskıcı yönetim hangisidir? II. Abdülhamit'in despotik, jurnalciliğe dayanan hafife teşkilatını ön planda tutan modeldir ve gerçekten özgürlükçüler bu yönetime son vermişlerdir. Samsun'a geçtikten sonra artık ulus egemenliği bayraklaşmış bir slogandır ve sonunda da gerçekleştirmiştir.

Bugün ulus egemenliğinin böylesine bir yüzde 10'luk seçim barajı varken, ne kadarı gerçekleştirebiliyor? Gerçekleşti diyebiliyor muyuz? Diyemiyoruz. Peki toplumun tüm kesimleri Mecliste temsil edilebiliyor mu? Baraja takılıp edilemiyor. Peki, bu nasıl bir demokrasi demek aklımızdan geçmiyor mu? Bundan önceki dönemde yüzde 34 seçmen oyunu alan, karşısındaki yüzde 66'lık duvarı, engeli göz ardı ederek ben istediğimi yaparım dedi. Yapamadılar. Şimdi yüzde 47'yi yakalamış görünüyor. Bu kez de yüzde 53'lük bir duvar var. Yüzde 15 de sandığa gitmedi. Bu eder yüzde 68. Bunu görmezden gelemezsiniz. Ben istediğimi yaparım diyemezsiniz. Bakın yapamıyorsunuz. Anayasa diyorsunuz hala dolambaçlı yollardan ortada top çevirip duruyorlar. Onun için ulus egemenliğini gerçek anlamda ülkede gerçekleştirecek o zaman ben demokrasinin en önde koruyucularından biri olurum. **Demokrasilerde, demokrasiyi ortadan kaldırma özgürlüğü var mı? Yok. Böyle bir lüks yok demokrasilerde ama bir bakıyorsunuz Kurtuluş Savaşı'nda zararlı cemiyetler içinde yer alan Kürt Teali Cemiyeti ve Teali İslam Cemiyeti o dönemde Atatürk'ün**

varlığındaki dönemde ortaya çıkmamış ama Cumhuriyetin 84'üncü yılında siyasi partiye dönüşüp meclise girdiler. Bu demokrasi mi sizce? Bence değil. Eğer demokrasi buysa ben demokrat değilim. Ben Cumhuriyetçiyim. Demek ki temel taşlardan ulus egemenliği de deprem geçirmiş öyle görünüyor.

Ulus devlete geldiğimiz zaman, bizim tapu senedimiz bir bağlamda Lozan'dır. Bir yerde de Montrö Boğazlar Sözleşmesi. Bugün ikisi de delinmeye çalışılıyor. Lozan'da çözümlenmiş sorunlar tekrar tekrar ısıtılıp masaya getiriliyor. Eğer bunlardan ödün verirsek, Lozan'da bir gedik açılırsa toplum olarak şunun bilincinde olalım, Sevr Projesi bütün korkunçluğu ve haşmetiyle karşımıza çıkar. O gediğe izin vermemek lazım. Bırakınız Lozan'da çözülmüş sorunları tekrar masaya yatırmak, yeni azınlıklar yaratmak konusunda birtakım öneriler, yabancı komiserler eliyle topluma yedirilmeye çalışılıyor. Diyorlar ki "Kürt Müslümanlarla Müslümanlar Kürtler de azınlıktır. Onlara da azınlık statüsü verin." Veya "Aleviler de azınlıktır." Alevi kardeşlerimiz bir anda ayaklandılar. "Bu memleketin gerçek sahibi biziz" cevabını verdiler. Ondan sonra da Türk Silahlı Kuvvetleri yöneldiler; çünkü o kurum sürekli olarak Batı'nın hedefi olmaya ve onlarla dayanışma içinde olan içeridekilerin hedefi olmaya devam ediyor. İkide bir diyorlar ki "Demokrasilerde silahlı kuvvetler fazla konuşmaz; yönetme, yönlendirme yapmaz, kenara çekilir bekler." Kendi demokrasileri için o doğru. Bu öneriyi yapan ülkelerin, toplumların hiçbirinin yakınında, yanbaşındaki komşusundan kendisine yöneltilmiş tehditlere hedef değil ama ben 11 ülke ile sınırdışı. 11 ülkeden 11 değişik rüzgara hedefim. Ben burada güçlü olmak durumundayım. Bir de TSK'mızın ülke içindeki konumunu bilmiyorlar. **Cumhuriyeti, hakları, özgürlükleri bize kazandıran askerlerdir.** Atatürk de asker, İsmet Paşa da asker. 12 Nisan'dan beri verilen mesajlara bakın, Cumhuriyeti görürsünüz.

Avrupalılar demokrasiye o kadar hayran ise Heider Avusturya'da sandıktan büyük bir farkla çoğunluğu kazanıp başbakan olma yolunda kendini hazırlarken niye müdahale etti? Bu adam Neo Nazi, dolayısıyla başbakan olmayacak, dediler. Ambargoyu koyarım, hapı yutar-sınız. Hollanda'da Türk kökenli bir milletvekili ırkçı partilerin baskı yapması üzerine ayrılmak zorunda kaldı. Ben demokrasi dersini, insanlık dersini bu adamlardan mı alacağım! Ama malesef hiçbir kurum; sanki burası bir sömürgeymiş gibi, bu şekilde konuşan insanlara tepki

Atatürk'ün kurduğu devletin sahip olduğu niteliklerin bir kısmı tahrip edildi, bir kısmı da tahrip edilmek üzeredir.

göstermiyor. Bunlar, dışarıdan gelip ulus devlet geleneğini bozmaya çalışanlardır. İçimizden birileri Kürt sorunu vardır, dedi. Büyük Ortadoğu Projesi'nin merkezi Diyarbakır olsun, dendi. Bunlarda malesef, ne olduğunu düşünmeden bilinçli veya bilinçsiz Türkiye'nin birlikteliğini, bütünlüğünü bozmaya çalışan sözleri, sloganları söylemekten geri kalmayan, üstüne üstlük de siyasetçi geçinen insanlar. Demek ki, ulus devlet geleneği üzerine hem dışarıdan hem içeriden yüklenmeler var.

Geçenlerde, Scott Sullivan isimli bir milletvekili Amerikan Kongresi'nde bir söz söyledi. Şimdi o sözün peşindeyim. Adam dedi ki " İran, Amerika için yalancı hedeftir, bir hedef şaşırtmadır. Amerika'nın asıl hedefi Türkiye'yi parçalamaktır." Bütün bu oynanan oyunların arkasında Türkiye'yi zafiyete uğratma, zayıf düşürme hedefi var. Bunlar kafalarından geçen şeyler.

1 Mart Tezkeresi geçseydi çok iyi olurdu diyenler hala karşıma çıkıyor. Şaşırp kalıyorum. Tezkerenin birinci maddesi, Türkiye'nin yurt dışında asker bulundurma ile ilgili ama arkadan ikinci bir madde var ki ortada kalıyorsa-nuz. Çorlu, Afyon, Sabiha Gökçen, İncirlik, Muş Havalimanları'nı alacaklar. Bu yetmiyor bir de deniz limanları Taşucu, İskenderun. Bir de geri cephe açacaklarmış, Samsun, Trabzon. Bu nasıl bir cephe anlamaya olanak yok. Bütün aşkı uluslararası Karadeniz sularında ben de dolaşmak istiyorum diyen Amerika'nın planı, şu veya bu yolla bir şekilde Montrö'yü delip Karadeniz'e açılmak. Bilindiği gibi hem Bulgaristan, hem Romanya da yaptığı askeri anlaşmalarla hava üstleri, limanları var; yani Kafkas petrolleri ve Orta Asya'ya dürbünle bakıyor ama bundan haz etmiyor. Daha yakın olmak lazım. Bir de diyor ki Rusya'yı güneyden çevireceğim. Askeri otoriteler de dediler ki Rusya'yı güneyden çevireceksin ama bizi de kuzeyden çevireceksin! Böylesine planlar, programlar karşısında bizim gözümüzü kapama hakkımız dahi yok.

Bu ülke bize emanet edildi ve çok değişik rüzgarlara yüzyıllar boyunca hedeftik, yine hedefiz, yarın da hedef olacağız; çünkü bu coğrafya, bu jeopolitik, stratejik konum hiçbir zaman değişmeyecek. Onun için bunun farkında olalım ve ülkemize sahip çıkalım. Bu oyunlara evet demeyelim. Amerika müdahaleci. 1 Mart Tezkeresi geçmedi. Sen misin bunu geçirmeyen? Söylemedik laf bırakmadılar. Havalimanları, 60 bin asker, uçaklar, helikopterler. Bu neydi biliyor musunuz? Biz son yabancı postalını Ekim 1923'te İstanbul'daki işgalcilerin gitmesiyle gönderdik. O günden beri yabancı postal, bazı askeri anlaşmalar çerçevesinde ülkemizde sınırlı olarak var ama **bu tez-kere geçseydi ülkemizi gümüş tepsi içinde yabancılara sunmuş olacaktık.** Hala bunu

görmeyenler, anlamayanlar var. Kerkük petrolle-rinde, Musul petrollerinde ne güzel masa başında oturup tartışma. Sokarlar mı? Yaklaştırlar mı? Bırakın Kerkük, Musul petrolünü. Atatürk istese oralara da giderdi ama gitmedi; çünkü neredede duracağını bilen liderdi.

Ulus devlet tehlikeye düştü mü? Atatürk'ün kurduğu, anladığı bağlamda bir ulus devlet anlayışı burada yok. Peki laik, demokratik cumhuriyet modeli? Cumhuriyet çatısı bizde ilk çatılan çatıdır ve bu çatıyı ayakta tutan iki temel sütun var, laiklik ve demokrasi. Bu sütunlar tahrip edilirse, erozyona uğratılırsa çatı tepemize çöker ve malesef erozyona uğratılıyor. Demokrasi yara almış durumda. Laiklik tartışmaya açıldı. Aynı seçmeli dersler gibi, ya la-iksiniz ya da Müslüman. Biri olursa diğeri olamaz-sınız. Olur mu böyle şey?

Laiklik ve demokrasi sütunları erozyona uğrarsa onu yıkmak isteyenler de korumak isteyenler de hepimiz göçüğün altında kalırız. Onun için o sütunların tartışmaya açılması bile doğru de-ğil. Özenle onlara sahip çıkmamız lazım. Güncel tehlike işte bunlar. Devletin kuruluş felsefesi, sahip olduğu nitelikler gerçekten belli birtakım grupların hedefi. Kimlerin hedefi? Atatürk'e kin ve nefretle dolu olan grupların hedefi. Bugün tarikatçılar, 31 Mart'ın, Şeyh Sait Ayaklanması'nın, Kubilay'ın şehit edilmesinin, bunların hepsinin intikamını Cumhuriyetten almaya çalışıyorlar. Onun için bu konuda uyanık olmamız lazım.

Prof. Dr. Ahmet YALNIZ
Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dekanı

Son yıllarda malum Atatürk düşüncesi, Atatürk-çülük yok edilmeye çalışılıyor. Modern dün-yada artık hızlı iletişim, haberleşme, bilgisayar çağı, liberal ekonomi, küreselleşme, bütün bu gelişmeler içerisinde Atatürkçülük, ulus devle-ti savunmak sanki bir suçmuş gibi de empoze edilmeye çalışılıyor. Bu, Türkiye üzerinde politi-ka yapan, hem içerideki hem de dışarıdaki ke-simler üzerinden bazen açıkça, bazen de örtülü olarak bir propaganda şeklinde yapılmaktadır. Bunun haklı yanları olabilir, dünya değişmiştir; ancak şunu unutmamak gerekiyor ki Türkiye Cumhuriyeti ekonomisi ile, toplumu ile bu-gün tekrar Atatürk'ün doğduğu döneme geri dönmüştür ve inanılmaz bir şekilde koşullarda benzerlikler ortaya çıkmıştır. Nedir bunlar? Biz biliyoruz ki Batı dünyasının, Batı medeniyetinin Osmanlılar üzerindeki siyasi ve iktisadi projeleri her zaman var olmuştur ve fırsat buldukça bunu uygulamaya çalışmışlardır ve sonuçta kısmen başarılı olup imparatorluğun çökmesine neden olmuşlardır ama son aşamada Atatürk ve O'nun ideolojisi sayesinde bugün mevcut olan Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve yaşamayı başarmıştır.

Zannetmeyelim ki bu siyasi ve iktisadi projeleri bitmiştir. Kesinlikle bitmemiştir ve bitmeyecektir. Aslında bir müddet ertelenmiş olması; yani Sovyetler Birliği'nin, komünist dünyanın ortaya çıkması sonucu Türkiye'nin bir ileri karakol olarak kullanılmasıyla bu projeler ertelenmiştir. Ne zamana kadar? Duvar yıkılıp, tekrar Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra bu proje kaldığı yerden devam etmektedir. Dolayısıyla, Atatürkçülük ruhunun yeniden canlanması ve tabi ki günümüz koşullarına adapte edilerek canlanmasını gerektiren ortam oluşmuştur. Bunu kimse inkar edemez.

Siyasi olarak; 2000 yıldır Avrupalılar -son yüzyıl hariç- 200 yıl öncesine kadar Orta Asya'dan kalkıp kendilerinden daha sonra Anadolu'ya gelmiş ve bu toprakları yurt etmiş insanları buradan kovmak, onların iktisadi anlamda karşı güç olarak gelişmelerini engellemek ve kendi kültürlerini yaşatmak -o zaman din hakim bir anlayış da var- istemişlerdir. Kendi açılarından bakarsanız haklıdır. Biz de buna karşı mücadele etmekte haklıyız ve koşullar tekrar o Atatürk'ün dönemine gelmiştir.

Bunu kabul ettikten sonra mevcut dünyada ne oluyor? Bu gerçeğin üstü nasıl örtülmeye çalışılıyor? Günümüzde, hakim iktisadi güçler dünyada, kendi iktisadi faaliyetlerini rasyonalize etmek için her zaman bir teori uydurmuşlardır. Uydurma derken iki anlamıyla kullanıyorum; hem gerçeği açıklayan ilişkileri ortaya koymuşlardır, hem de bir miktarda uydurma yoluyla da kendi faaliyetlerinin en iyi doğru olduğunu, insanlığa, dünyaya katkı sağlayacağını da iddia etmişlerdir. Bu böyle çift yönlü şekilde ilerlemiştir. Zaman zaman öyle teoriler ortaya atılmıştır ki sanki dünyada herkesin, bütün insanların, bütün az gelişmiş ülkelerin de gelecekleri çok iyiye gidiyor, izlenimi vererek kendi politikasını hakim güçler uygulamakta başarılıdır. Bugünkü rüzgar da küreselleşmedir, liberal ekonomidir. **Küreselleşme aslında eski sömürgeciliğin yeniden canlanmasıdır.**

Sömürgecilik ne demektir? Ya birikmiş emeğin bir ülkeden diğerine aktarılması ya da doğal kaynakların yok pahasına yine merkez ülkelere aktarılmasıdır. Bu esas itibarıyla ticaret yoluyla yapılır. Sizin ürettiğiniz mal daha ucuza alınır, merkezde üretilen mal daha pahalıya satılır ve bu şekilde kaynak aktarılır. Günümüzde küreselleşme, Batı dünyasının iktisadi yapısı hızla geliyor ve orada artık firmalar, özellikle Anglo-sakson dünyada firmalar o kadar gelişmişlerdir ki ve kendi üretim teknolojilerini geliştiren, kendi kaynaklarını kolaylıkla temin edebilen, bütün dünyada mümessilleri olan ve yeteri kadar çok uluslu hale gelip kendileri daha önce devlet aracılığıyla yaptıkları işleri bizzat kendi kararla-

rını yapma imkanına sahip olduklarından Batı dünyasında çok büyük çok uluslu firmalar devletin fonksiyonlarını devralmışlardır. Dolayısıyla orada devletin yapacağı işler artık başka yöne kaymıştır. İktisadi hayatın gelişmesi için gerekli alt yapı yönlerine gitmiştir. Halbuki bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin -adı gelişmekte olan, ben kişisel olarak az gelişmiş olarak yorumlamayı tercih ederim- ise dünyada bu şekilde mücadele edebilecek, rekabet edebilecek gerçek bir değişim, haklı bir değişim sağlayabilecek büyük firmaları olmadığı için hala devletin fonksiyonları vardır. **Uluslararası firmalar karşılarında engel olarak sınırları ve devleti görmektendirler. Dolayısıyla bu küreselleşme denen modern sömürgeciliğin kaynak aktarma işleminin yapılabilmesi için karşılarında devletin organlarının giderek zayıflatılması ve yok edilmesi problemi vardır ve Batı dünyasının siyasetleri de artık bu firmaların emrindedir.**

Bugün dünyada üzerinde yapılan araştırma-geliştirme harcamalarının -devlet kurumları dahilyüzde 97.8'ini dünyanın ilk 500 büyük firması yapmaktadır. Bu ne demektir? Artık firmalar fonksiyonel olarak dünya iktisadının ve siyasetin içindedirler ve buna hakimdirler. Keşke Türkiye'de de böyle devasa firmalar olsaydı da biz de liberalizmi, biz de açık sınırları savunabilseydik.

Bugün Türkiye'de milliyetçilik demek, ırkçılık anlamı taşımaz. Bugün Türkiye'de devletçilik demek kapalı ekonomi, insanların özgürlüğünün, bireyin özgürlüğünün kısıtlanması anlamını taşımaz. Bugün liberal rüzgarlar altında Türkiye'nin bütün sahip olduğu kaynaklar dışarıya bırakınız aktarılmayı bir bir satılmaktadır. Ne adı altında? Liberalleşmenin özelleştirme alt programı altında yabancıya topyekün satılmaktadır. Düşünabiliyor musunuz, liberal ekonomilerde hangi ülke kaynak donanımı açısından daha güçlü ise o alanda yatırım yapar, uzmanlaşır. **Türkiye'de bugün kaynak donanımı açısından rekabet avantajlı olduğumuz alanlarda dahi bütün sermayemiz yabancıya satılmaktadır ve Türkiye artık bundan böyle kendi üretim faktörlerini elinden kaçırmaktadır. Üretim faktörlerinin tamamını, hele hele avantajlı olduğu alanlardaki üretim faktörlerinin mülkiyetini elinden kaçırmış bir ülkenin geleceğinin insanları sadece ve sadece dünya firmalarının vereceği düşük ücretle çalışmak zorunda olan köleler haline gelirler. O halde bizim günün bugün olduğunun farkına varıp ve mutlaka örgütlenip, ülkemizin iktisadi bağımsızlığı, özellikle de kaynaklarımızın yabancılarca kapatılmaması için organize olmamız ve bunu müdafaa etmemiz lazım.**

Sömürgecilik ne demektir? Ya birikmiş emeğin bir ülkeden diğerine aktarılması ya da doğal kaynakların yok pahasına yine merkez ülkelere aktarılmasıdır.

Irak'ın Dünü, Bugünü ve Yarını

Kasım ÖMER

Irak Demokrat Türkmen Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Irak'tan bahsetmeden önce, biraz siyasi tarihi değinmek istiyorum. Siyasi tarihi bilmeyenler bölgede ne olduğunu tahmin edemezler. Emperyalist güçler, 1900'lü yıllarda, Osmanlı İmparatorluğu'na saldırmak istedikleri zaman

derler ki, "Eğer biz Osmanlı İmparatorluğu'nu çökertmek istersek, İran'da bir Türk Devleti var, oradaki Türkler yardım ederler, biz Osmanlı İmparatorluğu'nu çökertmeyiz." Bu, İngilizlerin düşüncesidir. Bu çerçevede, önceden İran'da kalan Türk devletini Persler'in eline vermeye çalışırlar. Bununla ilgili detaylı bilgiler elimde var. Bu çerçevede şimdi bir Büyük Ortadoğu Projesine bakmak istiyorum. Selçuklu coğrafyası ile Osmanlı coğrafyasını örtüştürün, göreceksiniz ki bütün saldırılar, planlar Türk milletine yapılan saldırılar ve planlardır. Irak bahanedir.

1 Mart Tezkeresi'ni biraz inceleyelim. 1 Mart Tezkeresi direk Türkiye'yi işgal etme projesidir. 1 Mart Tezkeresi eğer geçseydi, Türkiye resmen işgal edilirdi. Çok basit örnek vereyim; ABD 80 bin askerle İskenderun'dan Irak'a giriyor, 60 bini Türkiye coğrafyasında kalıyor. Bilindiği gibi İskenderun'da, Karadeniz'de limanlar istiyorlardı. Oraya bir çizgi çekin, İskenderun ve Karadeniz'de olan yere, Bakü-Ceyhan Boru Hattı orada. Bu yapılmış olan Bakü-Ceyhan boru hattı ileride kendilerinde kalacak. 60 bin asker Türkiye

coğrafyasında, Güneydoğu Anadolu'da kalsaydı her biri 7 kişi örgütleyseydi, 420 bin direnişçi vardı şu anda Türkiye'de. Tabi ki Amerika da, Kuzey Irak'ta PKK'lıları örgütleyip Türkiye'ye gönderiyor. Ben, TBMM'ye çok güveniyorum arkadaşlar. TBMM'ye güvenin, 1 Mart Tezkeresini TBMM geçirmemiştir. Bazıları diyor ki meclis hata yapar. Geçsin, TBMM böyle hatalar yapsın, ben hep böyle hatalar yapmasını istiyorum.

Bu çerçevede Irak'a bakalım. Bunun diğer bir yönüne bakalım. Düşünün fizik kurallarını. Başta bir güç olduğunu düşünün, büyük güç karşı taraftaki güçle, büyükten aşağıya doğru güçler, şimdi siz büyük bir güç olursanız, karşıdaki güçlerden hangisini vurmak istersiniz? Önceden büyük gücü vurursunuz ki, diğerleri sinsin. Bölgede eğer 24 devletin coğrafyası, haritası değişecekse, bunların içinde en güçlü ülke Türkiye. Dolayısıyla, emperyalist güçlerin mantığı ile ilk önce Türkiye ele geçmeliydi, daha sonra İran, ondan sonra da Irak. Irak'ın ne gücü kalmıştı ki? 10-15 yıl ambargo uygulanmış, hiç bir şey yok. Onu işgal etmeye gerek yoktu ki. Bu kadar topla, uçaklarla, Amerika ordusuyla gelmeye bile gerek yoktu. Görüyorsunuz ki, adamlar geldiler ve bütün Irak'ı teslim aldılar. Irak'a kimyasal silahlar, şu silahlar, bu silahlar var, bin bahane getirildiler; yani medyaya inanmayın. Saddam'ı Frankenstein yaptılar, sonra da öldürdüler. Orada, Saddam da büyük güç değildi. Saddam da kendi adamlarıydı. Adamları kendileri getirdikleri gibi götürdüler.

ABD Irak'a girdikten sonra, Irak'ta çok büyük bir direniş başladı. İlk başlarda Türk medyasına rastlamıyordu. Ben 2003 yılının Nisan ayında Irak'taydım. 2004 yılına kadar orada kaldım. Bütün Irak'ı gezdim. Ben Telafar kökenli bir insanım. 2003 yılının Temmuz ayında Telafar'da direniş vardı. Hatta, hatırlarım, bir tane patlama oldu o günlerde. Amerikan karargahı vardı, Telafar'da Baas Partisi'nin olduğu binaydı. Arabalar oraya girdiler, 26 Amerikalının öldüğünü gözümüzle gördük, 250 tanesi de yaralandı. Basit olaylar ama Türk medyasına ve dünya medyasına bunlar yansımıyordu. Birileri örtüyordu veya kendileri örtüyordu. Telafar'da çok büyük bir haksızlık yaptılar. Orada peşmergeler Amerikalıları ikna etti veya kandırdı, orada bir güç var diye. Oraya onyedici kez saldırdılar. Saldırınca, oradaki insanlar da direnmeye başladılar. Direnmeye başladıkları zaman bu direniş Telafar'dan çıktı ve bütün Irak'a yayıldı. Musul'a, Bağdat'a, Felluce'ye yayıldı; Irak'ın hemen hemen bütün illerine yayılmaya başladı. O zamanlar Türk basınında şöyle bir haber yazıyordu, Irak'ta ortaya konan direniş Saddam'ın direnişi, Saddam'ın ordusu. Saddam'ın ordusuysa, Saddam'ın direnişiyse

Amerikalılar Irak'a geldiği zaman niye direnmediler? Arkasından Saddam'ı astılar. Saddam'ı astıkları zaman şunu göreceksiniz arkadaşlar; bir insanın arkasında güç varsa o insanı hiç kimse asamaz. Demek ki Saddam'ın arkasında güç yoktu ve adamı astılar. Bu çerçevede direniş, Irak'ın her yerine yayıldı.

Şimdi Irak'ta tarafları belirtmek istiyorum. Irak'ta iki taraf var. Bir tarafta direnişçiler. Bu direnişçiler içinde Kürtler var, Barzani ve Talabani'nin dışındaki Kürtler var. Irak Türkmen Cemaati'nin dışındaki Türkmenler var. Sünni Arap partilerin dışındaki Araplar, Sünni Araplar var. Sadır ve Bedir grubunun dışındaki Şii Araplar var. Bunlar Iraklı direnişçilerdir. İçinde Şiisi, Arabı, Sünni Arabı, Türkmeni ve Kürdü olan Irak'ın toprak bütünlüğünü savunan, Irak'ı bir vatan bilen, Irak için çarpışan insanlar bir tarafta. Diğer tarafta işbirlikçiler var. Bunlar arasında Kürt gruplarından Barzani, Talabani var, Şii grubundan Sadır Grubu var, Bedir Grubu var. Ayrıca Fazilet Partisi var, Sünnilerden de belli partiler var. Bir de Türkmenler'in küçük grupları var. Onlar Irak Türkmenlerinin yüzde 5'ini temsil etmeyenler, yani işbirlikçi konumunda olan taraflar.

Irak'a girilmeden önce, Kuzey Irak'ta bir toplantı yapıldı. Amerikalılar, şunda karar kıldılar; Biz Irak'a girdiğimiz zaman, Şii-Kürt ittifakını kullanacağız; yani Barzani ve Talabani'nin gücünü, Abdül Aziz Hakim'in grubunun gücünü kullanacaklar, asker ve ordu olarak. Tabi ki Abdül Aziz Hakim'in ordusu İran'da vardı, Bedir grubu adı altında. Bu çerçevede Irak'a girdiler. Şii-Kürt kartını iki tane güç kullandı. Biri; Irak'a giren Amerika ve müttefikleri, diğeri de İran. Bu çerçevede kendilerinden olmayanları ortadan yok etme projesi; yani Sünni Araplarla Türkmenleri ortadan kaldırma projesi. Tabiki öyle olunca buna gözle gördüğünüz Türkmen örgütleri ve diğer parti statüsünde olanlar, bunlara cevap veremiyorlar. Dolayısıyla, oradaki insanların örgütlenmesi gerekir, Sünni Araplarla Türkmenlerin ve diğerlerinin örgütlenmesi gerekiyordu. Bu güce karşı bir direniş yapmaları gerekiyordu. Bu çerçevede, Irak'ta direniş çok yükseldi, çok sert bir direniş var. Şu anda Irak'ın içinde 10 binden fazla intihar komandosu var.

Bilindiği gibi, genelde Amerikalılar diyorlar ki bizim ölü sayımız 3200 civarında. Bu rakam doğrudur ama şöyle doğrudur; sadece Deniz Kuvvetlerine tabii özel eğitilmiş askerlerdir. Bunlar, Türkiye'de Özel Kuvvetler Komutanlığı'na tekbül eden çok değerli askerlerdir. Bunun dışındaki insanları asker saymıyorlar, adamdan saymıyorlar. Bu adamdan saymadıkları ölen askerlerin sayısı 35 bin 200. Bunlar, bugün aldığım

rakamlar. Iraklı direnişçilerin internet sitesinden aldığım rakamları söylüyorum. İran'a bağlı Şii milislerinin ölü sayısı 36 bin 700'dü. Ölen peşmerge sayısı 2 binin üzerindedir. Düşen uçak, helikopterlerin sayısı 93, yat sayısı 7, tank ve hummer jeep bunlarla ilgili araçların sayısı 27 bin. Ölen Iraklı sayısı 1 milyon 200 binin üzerinde. Irak'ta, haftada 1200 eylem yapılıyor. Bunun 93'ünden Amerikalıların haberi oluyor. Diğerlerini internet üzerinden takip edip daha sonra öğreniyorlar. Bu ne demek biliyor musunuz? Amerika, İngiltere, İsveç istihbaratları ortaklaşa çalışıyor; demek ki bu istihbaratların Irak'ta iflas ettiği anlaşılıyor. Irak'taki Amerikalılar diyor ki, "Irak'ta 100 bin direnişçi var." Ben de diyorum ki Irak'ta 1 milyona yakın direnişçi var; çünkü herkes direniyor.

Irak'ta hapse girenlerin sayısı 700 bin, girip çıkanlar. Su anda 300 bin kişi hapishanelerde. Ayrıca Avrupa ülkelerinde ve hapishanelerde insanlar var. Irak'ta olan hapishanelerin dışında bir de gizli hapishaneler var. Bunların sayısı 52 tane. Irak'taki direnişçi örgüt sayısı 20 civarında ve şunları da belirtmek istiyorum, akıl hastası, yaralı, sakat Amerikalı sayısı 50 binin üzerinde. Bunlar Amerika'da tedavi olanlar. Oradaki direnişi görüp akıl hastası olanlar var. Bir de kaçanlar var. 50 binin üzerinde de sakat insan var. Irak'ın dışında şimdiye kadar 4 milyon insan göçü var. 2 milyon insanda iç göç var.

Cihangir DUMANLI
Emekli Tuğgeneral

Öncelikle askeri yönden konuyu ele alacağım. Daha sonra da Irak'taki gelişmelerin Türkiye açısından özellikle güvenlik bağlamında bir değerlendirmesini yapacağım.

Irak'taki olayları iyi okuyabilmek için bu olayların, bu savaşı sahneye koyan, yöneten, senaryosunu yazan gücün motivasyonuna

bakmak lazım. Amerika ne yapmak istiyor ona bakmak lazım. Hepimizin bildiği gibi, Amerika özellikle Bush yönetiminde yeni muhafazakarların, neoconların ağırlıklı olduğu yönetimde, soğuk savaştan sonra ele geçirmiş olduğu üstünlüğü kalıcı hale getirmek istiyor. Açıkça **"21'inci yüzyılı Amerikan yüzyılı yapacağız"** diyorlar.

Bunu yapmak için ne gerek? Bunun için bir kere, enerji kaynaklarını ve bu enerjinin pazarlara ulaştığı yolların güvenliğe alınması gerekiyor. Bunun için özellikle Ortadoğu'da ve Avrasya'da rakip güçlerin çıkmasının ve bu güçlerin birbirleriyle işbirliği yapmasının önlenmesi gerekiyor. Yeni muhafazakarların anlayışına göre de bütün bunları Amerika kuvvet kullanarak yapmalı; çünkü Amerika askeri bakımdan bir süper güç.

'Bush doktrini' dediğimiz şu anda uygulanan doktrinin bir çok ögesi var ama bunlardan iki tanesi önemli. Bunlardan bir tanesi ön alıcı taarruz; yani tehlike veya tehdit gelişmeden ben onu vurmaliyim. Tabi bunun uluslararası hukuktaki konumu tartışmalı. İkincisi de Amerika kendi ulusal çıkarlarını sağlamak için hiçbir ülkenin iznine veya onayına tabii değildir. Gerekiyorsa tek başına ulusal çıkarlarımızı sağlarız dedikleri tek yanlılık.

Aslında savaş, siyasetin başka vasıtalarla bir devamıdır. Tabi, siyaset böyle olunca, yayılmacı, egemenlik kurmaya yönelmiş bir siyaset olunca, savaş da bu siyasete hizmet edecektir. Şu anda Irak'ta yürütülmekte olan savaşın bir açıklanan, bir de açıklanmayan nedenleri var. Bu savaşta beklenen siyasi hedefler, Amerika'yı Irak kaynaklı tehditten korumak. Bunun olmadığını gördük. Irak'ın kitle imha silahlarını ortadan kaldırmak. Onun da olmadığını bizzat açıkladı Amerikalılar. Irak kaynaklı terörizmi önlemek. Bunun da gerçek olmadığını ortaya çıktı. Bilindiği gibi 11 Eylül olayından sonra, bu saldırıyı Irak'ın yaptırdığına dair yoğun bir propagandanın sonucunda, Amerikalıların yüzde 70'i, 11 Eylül'ü Irak'ın yaptırdığına inanmış durumdaydı. Bunun da gerçek olmadığını ortaya çıktı. Irak'ın BM Güvenlik Konseyi kararlarına uymasını sağlamak dediler. Bu, zaten sağlanabilir bir şeydir. İlla savaşmak gerekmiyordu. Irak halkını Saddam zulmünden korumak için yapıyoruz dediler, kendileri daha büyük zulüm yaptılar. Orta Doğu'ya barış ve istikrar sağlamak için bu harekâtı yapıyoruz dediler. Orta Doğu'ya ne derece barış ve istikrarın geldiğini hepberaber görüyoruz. Yani **açıklanan nedenlerin geçerli olmadığını görülmektedir.**

Bir de savaşın açıklanmayan, siyasi hedefleri var. Bunlar neler? Yeni muhafazakarların ağırlık kazandığı Yahudi lobisinin etkisiyle, Orta Doğu’da, İsrail’in stratejik durumunu güçlendirmek gerekiyordu. Irak, parçalanarak, Irak Silahlı Kuvvetleri yok edilerek İsrail rahatlatılmıştır. Bunu açıkça söylemiyorlar ama çok açık olduğu belli. Sebeplerden bir tanesi de petrol kaynaklarına hakim olmaktı. Yine petrol bakımından özellikle sadece Suudi Arabistan’a bağımlı kalmak istemiyorlardı. Başka petrol kaynaklarına da el atmak istiyorlardı. Yine, Büyük Ortadoğu Projesinin ilk ayağı olarak gördükleri Irak’ı kendilerine göre “demokratik” hale getirmek istiyorlardı. Bunun da ne kadar demokratik olduğunu, demokrasinin nasıl geldiğini görüyoruz. Potansiyel rakip güçlerden önce Orta Doğu’ya el atmak, 11 Eylül olayına daha büyük bir tepki göstermek, Afganistan ile yetinmeyip daha büyük tepki göstermek ve 1991’de Baba Bush’un yarım bıraktığı işi bitirmek. İşin nasıl bitirildiğini de, Irak halkının ne durumda olduğunu bugün gayet iyi görüyoruz.

Askeri açıdan biraz yoğunlaşırsak, her savaşta öne çıkan bazı teknolojiler ve taktikler vardır. Örneğin; II. Dünya Savaşı’nda tanklar öne çıkmıştır. Vietnam Savaşı’nda helikopterler öne çıkmıştır. Bu savaşta da bazı öne çıkan teknolojiler ve taktikler var. Bunlardan bir tanesi dijital muharebe sahası. Burada ilk defa askeri teknoloji bakımından bir yenilik var. Bütün birlikler, bütün unsurlar birbirlerini gerçek zamanlı olarak görme olanağına sahip. Bütün bilgiler, her kademede birbirine aktarılabilir. Tabi burada bilgi yönetimi sorunları ortaya çıktı. Bu savaşın bir özelliği de akıllı silahların kullanılması. 1991’deki savaşta atılan bombaların yüzde 10’u akıllıydı. Kosova’da yüzde 30, Irak’ta yüzde 80.

Akıllı silah ne demek? Bunların en önemlisi füze-leri. 1100 kilometreye menzilli. Bunu, Karadeniz

üzerinden attılar. “Bağdat’taki istihbarat binasının ikinci katının üçüncü penceresinden şu dakikada içeri gir” diye komut veriyorsunuz. Bunda önemli olan sivil zayıfatı azaltmak, sadece nokta hedefini vurmak. Yine, bu savaşta uzay etkin olarak kullanıldı. Özellikle de istihbarat, seyrüsefer, uzaktan algılama, ürün sistemleri gibi konularda. İnsansız hava araçları bu savaşta ilk kez taarruzi olarak kullanıldı. Daha önce gözetleme maksadıyla kullanılan insan savarları artık gördüğü şeyi üzerindeki bombalarla vurma imkanına da sahip oldu. Yine bu savaşta özellikle önemli bir özellik daha var. Yoğun bir psikolojik hareket, buna para dahil. Irak Silahlı Kuvvetlerini, komutanlarını, kritik personelini satın aldılar, kandırdılar ve Irak Ordusu direnmeden dağıldı. İliştirilmiş basın olayı yine bu savaşta ortaya çıktı. İliştirilmiş basının bize gösterdiği şekliyle savaşı odalarımızda yaşadık.

Burada klasik -I. Körfez Savaşı’nda olduğu gibi- itici bir taarruz yapılmadı. Birlikler süratle Bağdat’ı ele geçirdikten sonra etkiyi oradan yaymaya başladılar. Savaşın klasik bir özelliği düşman silahlı kuvvetlerinin imha edilmesi lazım savaş kazanmak için. Burada düşman silahlı kuvvetleri imha edilmeden dağıtıldı ama direniş arkadan gelmeye başladı. Çok kaba bir kuvvet karşılaştırması yaparsak savaşın başlangıcında, Amerika ve koalisyon kuvvetleri çok büyük bir güç üstünlüğüne sahipti. Bir kere Irak Silahlı Kuvvetleri 1991’de aşığı yukarı yüzde 60’ını kaybetmişti. Ondan sonra da büyük bir ambargoya maruz kaldı ve çok zayıf bir durumdaydı; ancak 50-60 bin kişilik bir cumhuriyet muhafızları birlikleri vardı.

1 Mart Tezkeresi: Önceki Amerikan Savunma Bakanı Rumsfeld, “Türkiye kuzeyden cephe açmamıza mücadele etseydi bu işi daha kısa sürede bitirecektik ve direniş daha az olacaktı” dedi. Bu aslında bir yalan; çünkü böyle bir zorunluluk yok. Bir kere Amerikalılar için kuzeyde bir tehdit

Amerika özellikle Bush yönetiminde yeni muhafazakarların ağırlıklı olduğu yönetimde, soğuk savaştan sonra ele geçirmiş olduğu üstünlüğü kalıcı hale getirmek istiyor.

**Amerika'nın Irak'taki
çıkış stratejisinin
esası, Irak Güvenlik
Kuvvetlerini eğitmek,
onlara ülkeyi
teslim edip çıkmak
şeklindeydi.**

**yoktu. Bu, tamamen Türkiye'yi bu işe bu-
laştırmak, bundan sonra olası bir Suriye,
İran ya da başka bölgedeki herhangi bir
harekâta artık Türkiye'yi bir daha geri çe-
kilemeyeceği şekilde bu işe sokma amacını
güdüyordu.**

Harekât safha safha planlanır. Bu harekât da 5 safhada planlandı ve icra ediliyor. Hazırlık safhası 1991 yılında, 1. harekâttan hemen sonra başladı. Sonra bir yığınaklanma safhası başladı. 2002 yılının sonlarından savaşın başladığı döneme kadar. Sonra, yoğun çalışmalar safhası oldu. Savaşı izledik bilindiği gibi. 20 Mart'ta başladı ve 1 Mayıs'ta Başkan Bush'un o uçak gemisine çıkıp artık savaş bitmiştir dediği güne kadar ve bu dönemde 138 ölü verdi Amerika. Dördüncü safha, şu anda yürütülen safha; istikrar ve yeniden yapılandırma safhası. Bu da 1 Mayıs'ta başladı Bush'un açıklamasından sonra, hala devam ediyor ve bundan sonraki safha da çekilme safhası. Bunun da kongrede tartışmaları sürüyor.

Ölen Amerikalı sayısı 3358. Bu en son Amerikan Savunma Bakanlığı internet sayfasından aldığım rakamdır. Yaralanan Amerikalı asker 25 bin 190. Ölen Iraklı polis ve asker 3500'den fazla. Ölen Iraklı sivil 655 bin. Bunu bağımsız araştırma kuruluşları açıkladı. Günlük ortalama eylem sayısı 2006 yılının Ocak ayında 70 iken, bugün günde 180 eylem yapılıyor. Irak içerisinde yerinden edilen Iraklıların sayısı 1.6 milyon. Irak dışına çıkan göçmenlerin sayısı 1.8 milyon. Irak'ta ve çevresindeki ülkelerde 180 bin Amerikan askeri ve 17 bin Koalisyon askeri var. Koalisyona katkıda bulunan ülkeler başlangıçta 40 iken, bugün 21'e düşmüştür. İngiltere de askerlerini büyük ölçüde azaltma kararı almış ve azaltmıştır.

Bu savaşın bir özelliği de bazı askeri hizmetlerin sivil kurum ve kuruluşlara verilmesidir. İstihbarat, cezaevlerinin güvenliği gibi bir çok hizmet sivilcilere veriliyor. Bu alanda da çalışan 20-25 bin personel var.

Amerika'nın Irak'taki çıkış stratejisinin esası, Irak Güvenlik Kuvvetlerini eğitmek, onlara ülkeyi teslim edip çıkmak şeklindeydi. Bu amaçla 326 bin kişilik bir Irak güvenlik gücünü eğittiler; fakat bunların durumu da yürekler acısı. Askerlerin yarısı fırarda. Posta sistemi, banka sistemi olmadığı için maaş alan askerler ayda bir hafta izin sayılıyorlar, maaşlarını alıp köylerine götürebilmek için. Çok büyük bir disiplinsizlik ve tesisat bakımından da zafiyetleri var. Şu anda Irak'ın güvenliğini sağlayacak durumda değiller. Amerika çekildiği zaman Irak'ın güvenliğini sağlamak da yetmez. İran'a karşı bir denge unsuru da olması gerekir Irak güvenlik güçlerinin ama bundan da çok uzak durumda.

Savaşın Amerika'ya maliyeti şimdiye kadar 400 milyar Dolar. Aylık maliyet 8 milyar Dolar. Vietnam'ın maliyeti 5.1 milyar Dolardı. En son yayınlanan Irak Çalışma Grubu raporundaki tahminlere göre de 2 trilyon Doları bulacağı sanılıyor. Bir karşılaştırma yapmak için 400 milyar Dolara neler yapılır? 400 milyar Dolara 6 yıl boyunca dünyada açlık kaldırılabilir. Bunun yanında AIDS ile mücadele yapılabilir. 6 yıl boyunca dünyadaki tüm çocukların temel aşıları yaptırılabilir. Yine bir karşılaştırma rakamı veriyorum. Atatürk Barajı 4 milyar Dolar, bütün GAP projemiz 32 milyar Dolar.

Peki noldu şimdi? Nereye geldik? Bu kadar para harcadı, bu kadar insan öldü, durum nedir? **Irak parçalandı, artık bir daha üniter bir Irak'tan bahsetmek hayaldir. İç savaş başlamıştır. Irak güvenlik güçleri söylediğim gibi yetersiz durumdadır. Bir ülkenin egemenliğinin temel koşulu, güç kullanma tekelidir; yani bir ülke, bir devlet güç kullanma tekeline sahipse orada egemendir.** Halbuki Irak'a baktığımızda sekiz askeri güç var. Koalisyon güçleri, Irak Güvenlik Kuvvetleri, peşmergeler, El Kaide'nin unsurları, Mehdi Ordusu, diğer şii kuvvetler var. Irak'ın egemenliğinden bahsetmek mümkün değil. Başlangıçta terörle hiç ilgisi olmayan Irak, bu olaylar sonucunda terörün merkez cephesi haline gelmiştir. Ekonomisi çökmüştür. Kürtler bağımsızlığa son derece yaklaşmışlardır ve bütün bunların sonunda İran güçlenmiştir ve Amerikan dışmanlığı da Türkiye dahil bütün bölgede artmıştır. Amerika, bir çıkmaz içerisinde. Uzun kalırsa zayıflıyor, maliyeti artıyor, iç kamuoyu baskısı artıyor, Amerika düşmanlığı artıyor; çekilirse prestij kaybedecek, Büyük Ortadoğu Projesi bitmiş olacak, bölge daha büyük bir kaosa girecek. Dolayısıyla çıkmaz içerisine girmiş durumda.

Mustafa BALBAY
Cumhuriyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi

Irak'ın dününü çöktürtiler, bugününü kararttılar, geleceğini de yok ettiler ama bir direniş

var ki o direnişin ışığında yeni bir çalışma, yeni bir Irak planları doğabilir.

Bu savaş niye yapıldı? Amerika, Irak'a niye girdi? Benim gördüğüm, Amerika'nın tek tek; yani Irak planı, Afganistan planı, İran planı gibi planları yok. Bir bölge planı var. Hatta bir dünya planı var. Irak bunun parçası. 1 Mart Tezkeresi sürecinde Amerika-lılarla müzakereye Türkiye'den büyükelçiler ve askerler katıldı. Korgeneral Köksal Karabay katıldı, Dışişlerinden Büyükelçi Deniz Bölükbaşı katıldı. Onlarla o süreçte konuştuğumda demişlerdi ki "İki elini yana aç, göğsünün olduğu yer Türkiye, hemen altında Irak başlıyor, burdan yukarı çıktığında İran, Pakistan, Afganistan, Moğolistan uzanıyor. Burdan yukarı çıktığında yine Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Polonya, Baltık Cumhuriyetleri uzanıyor. İşte, Amerika bu hattı ele geçirmek istiyor." Doğrusu, benim de evet, böyle görünüyor dediğimiz bir durumdu. Sonraki gelişmeler zaten hep o çerçevede oluştu.

Amerika'nın Irak'a girişinde başlangıçta bazı ülkeler sembolik destek verdi. İşte, o sembolik destek verenler genellikle bu kanatta Amerika ile birlikte hareket eden Letonya, Litvanya, Romanya, Bulgaristan gibi ülkelerdi. 100-200 asker verdiler. Amerika'nın orada başlıca kaygısı işte 40 ülke benimle beraber demektir. O ülkeler neden Amerika ile birlikte hareket ettiler. Bu, Türkiye'yi de çok yakından ilgilendiren bir durum.

1993 yılında oluşturulan Kopenhag Kriterlerine bakalım. 1991 yılında Sovyetler Birliği çöktüğünde oluşan yeni dünyada Doğu Avrupa ülkelerini AB'ni erken kapacak, Amerika mı? Böyle bir yarış girdiler. AB hemen 1993 Kopenhag Kriterlerini getirdi, çok partili demokrasi, liberal ekonomi, bu tür temel kurallara uyanları üye yapacağız dedi ve hemen o ülkeleri alma kararı aldı; çünkü AB onları öncelikle Moskova ekseninden hemen alıp, kendi eksenine katmak istedi. Bunun üzerine Amerika ne yaptı? O da "o zaman bende NATO'ya alayım" dedi. Dikkat ederseniz, AB'nin üye sayısı ile NATO'nun üye sayısı artmıştır; çünkü karşılıklı olarak orayı kendi eksenlerinde tutmak için.

Amerika'nın tek tek ülke planı değil de bölge planı olduğu tezinden yola çıkarsak, Irak'tan çıkması ya da çıkmamasından çok, bu politika-nın çökmesi bence önemli. Bu politika çökerse eğer bu bölge rahat edebilir; çünkü bu politikayı yerleştirmek için Amerika, bütün öteki küresel güçleri de beraberinde kullanıyor. Daha doğrusu 20'nci yüzyılda oluşmuş pek çok yapıyı da kendisine benzetti ve bence büyük ölçüde işlevsiz hale getirdi. Şu anda BM'nin açılımı

'Bushlaşmış Milletler'dir; çünkü artık BM Bush'a rağmen, Amerika'ya rağmen bir karar alabilecek durumda değildir. Öyle ki orada Amerika daha doğrusu BM askeri öldü, Lübnan'da, Irak'ta. Dediler ki dönemin BM Genel Sekreteri Annan'a, en azından bir kına. O da kına sözcüğünü başka anladı ve malesef kendi elemanlarının, askerlerinin katledilmesini bile kınayamadı. Bu olmamalıydı diyemedi.

Bu yapıya karşı başka bir dünya mümkün mü? Bu da çok tartışılan bir durum ama özellikle bu bölgedeki politikaları çökmekte şu an, ben öyle görüyorum. Devamında belki mümkün olabilir ama yakın gelecekte Irak'tan bir çekilme görülüyor.

Irak Savaşının kilometre taşlarına baktığımızda; 20 Mart'ta Amerika'nın girişi, 9 Nisan'da Bağdat'ın düşüşü, 20 Mayıs'ta Bush'un savaş bitti diye ilan etmesi, 10 Aralık'ta Saddam'ın yakalanması ve böyle devam eden bir süreç. Irak'ı iç savaşın eşğine getiren Şiiilerle Sünnilerin ve temel grupların birbirine girmesinin en önemli kilometre taşı 15 Aralık 2005'te yapılan genel seçimler oldu. Bir ülkede genel seçim yapılırken iç savaş çıkar mı? Eğer genel seçimde listeleri Şiiiler, Kürtler, Türkmenler, Sünniler diye yaparsanız çıkar, o ülkeyi parçalamış olursunuz. Türkiye'yi de bekleyen tehlikelerden biri de budur. Eğer siyaset, böyle bir temelde yapılırsa artık siz düşüncenize dayalı değil nüfus cüzdanınıza dayalı olarak sandığa gideceksiniz. Nüfus cüzdanında ne yazıyor? Şii mi? Oraya oy vereceksiniz.

Demokrasinin ruhunda kendini anlatabilmek ve düşünceye dayalı bir ülke yönetimi oluşturabilmek yatıyor ama Irak'ta seçimleri böyle yaptılar arkadaşlar. Bence 21'inci yüzyılın alçakça oluşturulmuş politikalarından biri budur; çünkü bunun çok benzerini Balkanlarda denediler. Balkanlar'da da şu anda Kosova aynı şekilde parçalanıyor.

Bu savaşla birlikte akıllı silahların kullanım oranı yüzde 80'e (1991 yılında yüzde 10) çıktı. **Irak'ı değerlendiren Amerikalıların yaptığı çalışmaların ana sonuçlarından biri şu: Irak Savaşı bizim son konvansiyonel savaşımızdır; yani topla, tankla bir ülkeye girip işgal ettiğimiz son savaştır. Peki ne olacak bundan sonra? Yine onların söylemiyle bilgi bombardımanı, medya operasyonlarıyla bunu yapacağız diyorlar. Nasıl yapabilirler?** Medya olayından biraz bahsetmek istiyorum; çünkü çok önemli. Amerika Irak'ta kitle imha silahları var dedi. Ben bunları arıyorum. Neydi bunlar? Nükleer, kimyasal, biyolojik silahlar. **Deyim yerindeyse Amerika artık kitle imha silahı kullanmayacak. Daha çok kitle imal**

**“Coğrafya, ülkelerin
kaderini belirler.”**

Napolyon

silahlı kullanacak; yani kendine göre bir kitle imal edecek ve o kitle diyecek ki bu ülkede bizim birarada yaşamamız olanaksız, biz başkayız onlardan. Bunu insanlara dedirtecek. Bunun da en önemli unsuru medya. Örneğin Amerika, geçen yıl bütçesinin bütün çalışmalarının dışında 75 milyon Dolar ek koydu, Farsça bir radyo-televizyon için. Amerika, İranlıları çok seviyor, onların bilgi edinme hakkına çok saygı duyuyor, orada demokrasinin gelişmesi için bütçeden para ayırmış. Öyle mi? Elbette değil. Orada, kendine göre bir kitle imal etmek, bu kitle aracılığıyla hedefine ulaşmak için bunu planlıyor. Medya, yeni dönemin yeni bir savaş yöntemidir. Medyanın bu amaçla kullanılmasına Fransız meslektaşlarımızın getirdiği yorum şu: Yeni ortaçağ. Çünkü, diyelim ki sen tüm medya gücünü eline geçirdin ve hepsiyi birden -Irak'ta yaşandığı gibi- Bush adlı bir melek Saddam adlı şeytani yok edecek diye sahneye çıkıyorsun. Bütün dünyayı buna inandırıyor-sun. O zaman medyayı bu Yeni ortaçağın'da bir parçası yapıyorsun.

Irak'tan bizim de almamız gereken çok ders var. Ecevit Hükümeti'nin devrilmesindeki temel nedenlerden biri; Ecevit'in Amerika'nın Irak operasyonuna destek vermemesi olmuştur. Bugün, 1 Mart Tezkeresi geçmedi ama gizli kararnamele orada verdikleri sözlerin çoğunu Türkiye yerine getirdi ve AKP bu anlamda Amerika'nın çoğu isteğini yerine getirdi. İran için kafasındaki operasyonu bu hükümetle yapar mıyım, yapamaz mıyım diye tartışıyor. Napolyon diyor ki 'Coğrafya, ülkelerin kaderini belirler.' O yüzden bizim de Irak'ta olanları adete iç işimizmiş gibi değil ama doğrudan bizi de etkileyecek önemli bir olaymış gibi irdelemek ve dersler çıkarmak zorundayız. En önemli ders de, Irak'ın Amerika tarafından demokrasi ile tanıştırılmasıdır ki işte oradaki yöntemleri bizim Amerika'ya sağol, biz almayalım dememiz gerekiyor diyorum.

Prof. Dr. Türker ALKAN

Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Sayın Cihangir Dumanlı'nın savaşın maliyeti hakkında verdiği rakamlar vardı. Buna bir şey eklemek istiyorum. Savaş olmasa bile dünyada normal zamanda silahlanmaya harcanan para miktarı 1 trilyon Dolar civarında. 1 trilyon Dolara neler yapılır? Mesela, az gelişmiş ülkeleri bir kaç sene içinde kalkındırmak mümkün olur. Savaş olmasa bile bu para silahlanmaya gidiyor.

Dr. Faruk LOĞOĞLU
Emekli Büyükelçi ve ASAM Başkanı

Bugün pek çok insan, Irak'ın yarını hakkında pek iyimser değil. Genelde bu kanı sadece Türkiye'de ya da sadece bölgede geçerli değil. Amerikan kamuoyunun büyük bir kısmı bile Irak'ın geleceğinden fazla iyimser değil. Ben, bu konuda biraz farklı düşünüyorum. **Irak'ın nasıl dünü olmuşsa, bugünü varsa, bana göre yarını da olacak.** Ben bu geleceği, Türkiye'ye yine tek bir Irak'ın komşu olacağı şeklinde olarak anıyorum. Bu iyimserliğimi size ispat etmek için yeterli sebebim, yeterli elimde sizi ikna edecek veriler yok. Aksine bunun böyle olmadığını gösterecek bir çok şey var; fakat ben Irak'ın geleceği bakımından iyimserim; çünkü neticede Irak'ın geleceğine ABD değil, İran değil, Suudi Arabistan değil, Türkiye değil, Suriye değil Irak halkının karar vereceğini, bunu Irak halkının belirleyeceğini düşünüyorum ve Irak halkına da bu açıdan güveniyorum. Ülke onların, tarih onların, bugün onların, gelecekte onların. Evet, şanssız bir dönem geçirdiler son 20-25 yıldır. Bugün belki en kötü dönemlerini yaşıyorlar ama mü-sade edin biraz da Irak halkına güvenelim ve Irak'ın geleceğini Irak halkının bütün unsurlarıyla birlikte yeniden yapıştırmayı, yapılandırmayı yapabileceklerine biraz güven duyalım.

Irak konusu niçin önemlidir? Irak bütün dünya için önemli. Amerika için, AB için de önemli. Türkiye açısından çok belirgin sebepleri var Irak'ın. Önemli bir stratejik dış politika; hatta iç politika konusu olması. Başta komşu ülke olarak Irak bütünlüğünü, birliğini muhafaza edebilecek mi? Bu konu Türkiye'yi çok yakından ilgilendiriyor. İkinci orada önemli bir soydaş topluluğumuz var, Türkmenler var. Onların geleceği, bugünleri, refahları bizi çok yakından ilgilendiriyor. Tabi Kerkük, Musul gibi yine biraz Türkmenlerle bağlı ama ondan da soyut olarak, bağımsız olarak Türkiye açısından önem taşıyan bir tablo var. Bir de Kuzey Irak'taki PKK faaliyetleri Türkiye açısından çok büyük önem taşıyor.

Ben 35 senedir Dışişleri Bakanlığı'nda görev yapan şimdi emekli olmuş bir diplomatım. Bizim mesleğimizde ne kadar sıkıntılı bir durumla karşı karşıya olursak olalım, mutlaka o tablo karşısında soğukkanlı olmalıyız, hislerimize kapılmadan o tablonun objektif unsurlarını inceleyebilmemiz, bulabilmemiz alışkanlığını bize getirmiştir. Bu nedenle Irak'a böyle bir açıdan baktığımızda, elbette ABD'nin sayısız hataları olmuştur ve olma-ya da devam etmektedir ama bu kadar büyük hataları yapan ABD, oradan çıktığı anda Irak'ın sorunları biter demek eşit derecede vahim bir hata olur. Amerika'nın çıkması bana göre de askerlerini çekmeye başlaması, Irak'ın bugünkü koşulları açısından doğru bir tercih olur. Zaten Amerikan kamuoyu, Amerikan Kongresi, özellikle Demokratlar, hatta şimdi iktidardaki Cumhuriyetçiler içinde bazı milletvekilleri bu yönde bir baskı oluşturmaya başladılar ama **Irak'ın geleceğinin tarifini, tanımını tayin edecek faktörler arasında artık ABD en önemli faktör bile değildir. Amerika hala önemlidir. Amerika'nın yanı sıra Irak'ın geleceğini belirleyecek olan unsurlar arasında komşu ülkeler vardır ve en başta söylediğim gibi Irak halkının kendisi vardır.**

Komşu ülkelere baktığımızda en son yapılan toplantıda, Irak lehine bölgesel bir dinamik oluşturma konusunda biraz mesafe alınmış durumda. Hatırlayalım, Türkiye'nin bu bağlamdaki en önemli girişimlerden biri, 'Komşu Ülkeler Forumu' olmuştur. Bunda Irak'ın bütün komşuları defalarca dışişleri bakanları seviyesinde, içişleri hatta adalet bakanları biraraya gelmişler ve her defasında -ki bunların içinde İran ve Suriye de vardır- Irak'ın toprak bütünlüğü, ulusal birliğinin korunması, bunun bozulmaması, bunu bozacak hareketlerden kaçınılması şeklinde bir tutum almışlardır. Bu bağlamda özellikle Türkiye'nin oynayacağı önemli rol başta İran ve Suriye olmak üzere, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunmasının bu ülkelere iyi anlatılması, aynı şekilde bizim aynı mesajı ABD'ye de vermemiz gerekiyor; çünkü **Irak'ın parçalanması, Türkiye'nin sıkıntılarını çok önemli ölçüde artıracak bir gelişme olacaktır. Bölge zaten sorunlarla dolu olan bir bölgedir. Arap-İsrail, İsrail-Filistin, İsrail-Suriye, İsrail-Lübnan anlaşmazlıkları henüz çözülmuş değildir. Irak sorunu bu tabloyu ağırlaştırmıştır. Şimdi dışardan bir de İran konusu gündeme girmektedir. O bakımdan Irak'ın mümkün olduğu kadar bugün içinde bulunduğu durumdan çıkması ve bunu başaracak yeteneğe, hem Irak halkına hem Irak Hükümet'ine**

yeteneğin kazandırılması en önemli hedeflerden biri olmalıdır. Türkiye, bana göre bu konuda öncü bir rol oynayabilir. Aynı şekilde Türkiye'nin Irak'taki bütün kesimlerle sürekli temas halinde olması lazım, çeşitli sebeplerle, hem ekonomik sebeplerle, hem PKK bağlamındaki görüşlerimizin anlatılması, taleplerimizin iletilmesi bağlamında; fakat bir de bütün bu gruplara, Şii olsun, Sünni olsun, Kürtler olsun, geleceklerinin, güvenlerinin ve güvenliklerinin, refahlarının tek bir Irak çatısı altında en iyi seviyede olabileceği mesajını anlatmak ve bunları Irak'ın bütünlüğü açısından bir hizaya getirmek veya kendi kendilerinin oraya gelmelerini sağlama açısından Türkiye'nin oynayabileceği bir rol var.

Bütün konularda olduğu gibi, hiçbir zaman hiçbir konu siyah-beyaz değildir. Daima bir konunun aleyhinde sıralanabilecek eksiler var ise onun karşısında, karşı görüşte olanların sıralayabileceği artılar vardır. Mesela 1 Mart Tezkeresi. Çok açılardan geçmemesi iyi olmuştur. Türk askeri, mehmetçik büyük bir badireden belki sakınılmış olmuştur. Eğer 1 Mart Tezkeresi başka türlü tecelli etseydi, bugün acaba Irak bu kadar sıkıntıda mı olurdu? Acaba Türkiye, Amerika'nın yaptığı bu hataları zamanında, sahada uyarmak suretiyle engelleyebilir miydi? PKK, bugün Irak'ta bulunduğu noktada bulunabilir miydi? Kuzeydeki Kürt oluşumlarının önü bu kadar açık ve serbest olabilir miydi? Bu soruları sordüğümüz zaman konunun biraz daha dengeli tartışılması mümkün olabilir diye düşünüyorum.

Bizim, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması, siyasi birliğinin muhafaza edilmesi, oradaki Türkmen varlığının güvence altında olması, kuzeydeki PKK faaliyetlerine ve varlığına son verilmesi gibi başından beri izlediğimiz politika, iyi bir politika olmuştur ama hakikaten Irak bir parçalanma süreci içerisine girerse o zaman Türkiye'nin başka türlü planları, planlamaları da olması gerekebilecektir. Genelde hep şunu iştiriz; Türkiye'nin A planı var, B planı yok. Türkiye, sandığınızdan çok daha derin bir devlettir. O derin devletten bahsetmiyorum, devletin kendi doğal derinliğinden bahsediyorum. Türkiye kurumları ile -Dışişleri Bakanlığı, Başbakanlık, MGK, MİT, Cumhurbaşkanlığı- Türkiye'nin önündeki ciddi sıkıntılar üzerinde muhtelif senaryolar hazırlamışlardır. Bunların hepsi inceleme altındadır. O bakımdan Türkiye'nin alternatif gelişmelere hazırlıksız olduğunu en azından devlet seviyesinde düşünmek yanıltıcı olur. Hükümetten değil, devletten bahsediyorum.

Genelde hep şunu iştiriz; Türkiye'nin A planı var, B planı yok. Türkiye, sandığınızdan çok daha derin bir devlettir.

Kasım ÖMER

Irak Demokrat Türkmen Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Amerikan'ın Orta Doğu coğrafyasında bize göre üç kartı vardır. İlki Şii, ikincisi Sünni ve üçüncüsü de Kürt kartı. Kürt kartında üç ayak var, ilk ikisi Barzani ve Talabani, üçüncüsü ise PKK. Kürt kartını biraz açmak istiyorum. Barzani, Dohuk, Erbil ve Suriye'de kalan Kürtlerle, Türkiye'deki Kürtler üzerinde oynanan bir kart.

ABD, Barzani üzerinden Dohuk, Erbil, Suriye ve Türkiye'deki Kürtleri kışkırtmak istiyor. Bunun işaretlerini Türkiye'de görüyoruz. Bazen medyada Güneydoğu Bölgesi Barzanileşti diye haberler çıkıyor. Medyada çıkan Barzanileşti kelimesi, Barzanileştirilmek isteniliyor kelimesi o karttır. Diğer bir kart ise Talabani'dir. Talabani kartını, Süleymaniye Bölgesi ile İran'da Kürtlerin yaşadığı yerler için kullanıyor. PKK kartı ise bir sopadır; yani coğrafyası yoktur. ABD, Türkiye'ye karşı herhangi bir sıkıştırma ya da herhangi bir şey yaptırmak isteyip yaptıramadığı zaman PKK kartını kullanıyor.

ABD, Irak'ta kullandığı Şii-Kürt kartının neticesinde yapılan eylemlerin sonucundan kendisi yararlanamıyor, İran yararlanıyor. Bunun üzerine projesini değiştirerek Sünni kartıyla oynamaya başladı. Bu çerçevede ne oluyor Irak'ta? İlk başlangıçta Irak'a kimler girmişti? Amerika, İngiltere, İsrail başta olmak üzere 33 ülkenin saldırısına uğradı Irak. Bugün oradaki gücün parçalandığını görüyoruz; çünkü şimdi olaylar daha farklı bir aşamada. Amerika, İsrail, peşmergeler bir çizgide, İngiltere, İran ve Şii milisler ayrı bir çizgide. Şu anda durum bu. İngilizler Basra körfezi'ni istiyor; ayrıca İngiltere ile İran arasında bir anlaşma yapıldı ve İran'da olan petrolün işletmesi İngilizlere verildi. ABD, İngiltere'ye İran'a saldırmayı öneriyor, İngiltere ise "Bizim elimizde hazır kartımız var, saldırmaya gerek yok" (Biz petrolü zaten anlaşma ile almışız) diye düşünüyor.

Türkiye'nin yöneticileri, önce "Biz Irak'ın toprak bütünlüğünü istiyoruz", arkasından da "Kerkük'e özel statü istiyoruz" diyorlar. Irak'ın toprak bütünlüğünü istemek ayrı bir olay, Kerkük'e özel statü istemek ayrı bir olay.

Kerkük'e özel statü istemenin Barzani ve Talabani'nin Irak'ı bölme, federal devlet istemesinden, Şii-lerin güneyde federal bir devlet istemesinden hiçbir farkı yok.

Bunları niye anlatıyorum? Başkasının projesi varsa, sizin de projeniz olmalı karşı tarafın projesine karşı. ABD ve müttefiklerinin projesi, Irak'ı bölme üzerine kurulu. Türkiye, buna karşı -yanlış olsa bile- Irak'ın toprak bütünlüğünü sağlama mecburiyetindedir. Neden bunu söylüyorum; çünkü sizin projeniz olmayıp da başkasının projesi varsa, siz o projesinin parçası olursunuz; yani siz Kerkük'e özel statü isterseniz ya da Türkmenlere bir federal devlet isterseniz, onların projesinin bir parçası olmuş olursunuz. Dolayısıyla siz karşı tarafın planları çöktürmek için onun istediğinin tam tersi bir denklem kurmanız gerekir.

Türkiye şunu savunmalı: Biz Musul vilayetini tek Irak'a bıraktık. Biz Irak'ın bütünlüğünü istiyoruz. Eğer sizler Irak'ı federal devletlere veya özel statülere bölerseniz, ben de Musul'u geri alacağım demeli. 1926 Ankara Anlaşması'nı savunmanız gerekiyor. Türkiye'nin tezi bu olmalı. Başka tez Türkiye'nin aleyhine. Bugün için söylüyorum.

İran'ın da Irak'ta yedi tane kartı var: İngilizlerle irtibatı var. Barzani, Talabani kartları var. Ayrıca Bedir, Behsador grupları, Hizbullah, Tarullah kartları var. İran, Irak'ta iki boyutlu kart oynuyor. Birinci boyut diyor ki; bugünkü hükümet benim kontrolümde olsun; yani Şii-lerden oluşsun; ayrıca, ben Şii-leri gene silahlı güç olarak örgütleyeyim; yarın eğer Irak'ta Sünni direnişçiler hakim olursa, benim de Şii direnişçilerim olsun. İran'ın böyle bir projesi var. Bunlara karşı Türkiye kendi planlarını koymalı, kendi ağırlığını Irak'ta hissettirmeli.

Cihangir DUMANLI

Emekli Tuğgeneral

Bu bölümde, Irak'taki gelişmelerin Türkiye açısından bir değerlendirmesini yapacağım.

Öncelikle, Irak'ın bugün içinde düştüğü yürekler acısı durumun nedenini ortaya koymak istiyorum. Bunun için de çok kısa bir karşılaştırma yapmak istiyorum. Bilindiği gibi Irak 400 yıl gibi bir süre Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası idi. 19'uncu yüzyılda emperyalizmin gelişmesi, orada petrolün bulunması, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması gibi nedenlerle I. Dünya Savaşı'ndan itibaren biryol ayrımına girdi. Türkiye'nin bağımsızlık savaşıyla Irak'taki olayları karşılaştırsak şunları görüyoruz: **Biz 23 Nisan 1920'de TBMM'yi kurarken, Irak 25 Nisan 1920'de San Remo'da İngiliz mandası altına girdi. Biz, 1921 yılının Ağustos ayında Sakarya Meydan Muharebesi yaparken, emperyalizmin desteklediği Yunan ordularını Sakarya önünde yenerken, İngilizler Irak'ın başına Mekke Şerifi Hüseyin'in oğlu Hüseyin'i kral yaptılar. Biz, düşmanı topraklarımızdan kovup Büyük Taarruz'dan sonra Mudanya Müterakesi'ni imzaladığımız günlerde Irak, İngiltere ile sömürge antlaşması diyebileceğimiz bir antlaşma yapıyordu. Yine biz Atatürk'ün önderliğinde Aydınlanma Devrimi'ni gerçekleştirdiğimiz günlerde, 1930'larda, Irak yeni bir anlaşmayla İngiliz ordusuna Irak içerisinde istediği gibi davranma hakkı, petrollerine el koyma hakkı veriyordu. İşte, burada Irak'ın kaderi belli olmuştur.**

Buradan bizim çıkaracağımız ders şudur: Manda ve himaye kabul edilemez. Manda ve himaye kabul edenin ne hale geldiğini şimdi görüyoruz ve Atatürk'ün, Kurtuluş Savaşı'nın en zor koşullarında bile manda ve himaye kabul etmemesinin ne kadar öngörülü olduğunu, bugün yaşadığımız olaylarla görüyoruz.

İkincisi, **etnik ve dini temellere dayalı ülke yönetimi olmaz, mutlaka parçalanmaya götürür.** Bunun örneklerini çok gördük. En son Yugoslavya'nın parçalanmasını gördük. Irak'ta da yaşıyoruz.

Diğer önemli bir ders: **Aydınlanma devrimi ve laiklik gerçekleştirilmezse kurtuluş yok. Bugün, Orta Doğu ülkelerinin kurtuluşu hem aydınlanma devrimini, hem laikliği, antiemperyalist bir yaklaşımla gerçekleştirmektedir.** Bugün gerçi Orta Doğu'da anti-emperyalist mücadeleler var ama bunların çoğu laik değil. Dolayısıyla, başarı şansları yok ve bütün bunlardan çıkaracağımız ders, -bazılarının iddia ettiği gibi- 'Kemalizm' gericilik değildir. Kemalizm, Türkiye'nin bugünkü duruma gelmesini sağlamıştır. Bugün, 14 Nisan'da, Tandoğan'da veya Çağlayan'da kadınlarımızın çoğunlukta olduğu aydın bir kesimin hareketi,

İran'da, Irak'ta, Suriye'de akıllara bile gelmez. Bunu da sağlayan Atatürk'ün, "Manda ve himaye kabul edilemez" sözüdür.

Türkiye, nasıl bir Irak ister? Türkiye'nin Irak ile ilgili politikasını belirlemek için önce bizim ulusal çıkarlarımıza uygun bir Irak resmini çizmemiz lazım. Nedir bu Irak resmi? Bir kere bütünlüğü korunmuş bir Irak'ı isteriz. İsterdik. Şu anda bunun gerçekçi olmadığını düşünüyorum. Kürtlerin bağımsız olmadığı veya bağımsızlığa çok yaklaşmadığı bir Irak isterdik. Bunlar bizim kırımızı çizgilerimizdi savaşın başında. Türkmenlerin haklarının korunduğu bir Irak isteriz. PKK'nın barındırılmadığı bir Irak isteriz ve istikrarlı bir Irak isteriz yani başımızda.

Bütün bunların yaşanan olaylardan sonra gerçekleşmesinin güç olduğunu düşünüyorum. Bu koşullarda Türkiye için en tehlikeli senaryo nedir? Kürtlerin bağımsızlığı ilan etmesi; yani bu Irak'ın parçalanması, Türkmenlerin soykırıma uğraması demektir.

1 Mart Tezkeresi'ni geçirmedik; ancak bu savaşta Amerika'ya çok büyük destekler verdik ve veriyoruz. 91 Savaşı'ndan sonra, Kuzey'den keşif harekâtı veya Çekiç Güç gibi harekâtlarda Amerika'ya destek verdik. Bizim sayemizde İncirlik'ten yaptılar bu harekâtı. Yine, bu savaşın başında Özel Kuvvetler'in sızmasını sağladık. Hava sahamızı açtık. İncirlik'i kullanıyoruz. Irak'a yapılan hava ulaştırmasının yüzde 75'i İncirlik üzerinden yapılıyor. İncirlik'te yine bir Amerikan filosu var. Orada eğitim yapıyor. Amerikalıların İncirlik'te, havadan yakıt ikmali yapan uçakları var. Irak'a ve Afganistan'a giden uçaklar havadan yakıt ikmali yapıyor, İncirlik'i kullanıyor. Oradaki birliklerin lojistik desteği de kuzeyden, Mersin Limanı'ndan başlayarak Habur Sınır Kapısından hala sağlanıyor. Şu anda Koalisyon, Amerikan kuvvetlerinin kullandığı akaryakıtın yüzde 25'i Habur'dan geçiyor. Irak Güvenlik Kuvvetleri'nin eğitimine destek veriyoruz. 1 Mart Tezkeresi'ni geçirmedik ama bütün bunlar çok büyük ölçüde destek verdiğimizizi gösteriyor.

Bizim için önemli olan Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin kurulmaması. Hangi koşullar olursa böyle bir devlet kurulabilir? Bu temel koşul Amerika'nın desteğidir. Bugün Amerika desteğini çeksın, Barzani ve Talabani terbiyesizce konuşmalarını yapamazlar, Türkiye'ye kafa tutamazlar. Bunun örneklerini daha önce Suriye'de gördük. Suriye'ye bir tehdit gösterdik ve istediğimiz sonucu elde ettik. Bölge ülkelerinin bu devlete karşı koyması lazım. Kerkük de çok önemli başka bir faktör. Kerkük bu devletin eline geçtiği takdirde onlara büyük bir avantaj sağlayacak.

Biz, yıllar önce tartışıyorduk Amerika, bağımsız bir Kürt devleti ister mi, istemez mi diye. Artık bunu da tartışmanın zamanı geçti. Amerika orada fiilen bir Kürt devleti kurdurdu. Bizim de malesef yardımımızla. Amerika'ya ne gibi avantajlar sağlar böyle bir Kürt devleti. Bir kere İsrail'i rahatlatır. Kendi güdümünde olacak bir devlet kurar, İran'a yakın, güvenli bir üs elde eder. ABD'nin 1 Mart Tezkeresi'nden aldığı ders, Türkiye'ye her zaman çok güvenemeyeceği şeklindedir. ABD, gelecekte İran'a yapacağı bir harekatta kendi kontrolünde, daha güvenli olarak kullanabileceği, İran'a daha yakın üsler elde etmek ister. Oradaki petrolü ele geçirir ve Türkiye, İran ve Suriye'ye karşı koz elde eder.

Bağımsız bir Kürt devletinin kurulması, Türkiye'nin bağımsızlığı açısından son derece sakıncalı, ulusal çıkarlarımıza aykırı bir durum. Neden? Bu, Kürt milliyetçiliğinin bölgede artması demek. Bizim içimizde de Kürt kökenli vatandaşlarımızın bir kısmının onun cazibesine kapılması demek. PKK terörünün artması demek. Orada, terörün devam etmesi için biliyorsunuz iki desteğe ihtiyacı var; iç destek ve dış destek. Dış destek olmaksızın terör sürdürülemez. O zaman kuzeyde PKK yeni bir kolaylık elde edebilir. Böyle bir devlet kendi sınırları içinde durmaz. Barzani'nin açıklamalarından da görüyoruz, bu Orta Doğu'da daha yayılmacı, İran'ı, ülkemizi ve Suriye'yi de kapsayan yayılmacı bir politika izler, istikrarsızlık artar. Orta Doğu'da sınırlar o kadar hassas dengelere bağlı ki birini değiştirdiğiniz zaman bunun nerede duracağını bilemezsiniz. Dolayısıyla bu bizim ulusal çıkarlarımıza aykırıdır.

Son olarak, sınır ötesi hareket yapmalı mı, yapmamalı mı tartışmasına gelmek istiyorum. Bir askeri gücün kullanılması için bazı faktörler var. Bu faktörler ışığında bakarsak, PKK'ya karşı bir sınır ötesi hareket yapılmalı mı?

Yaşamsal ulusal çıkarımız var mı? Bir yere askeri güç kullanmak için yaşamsal ve ulusal çıkarımızın tehdit altında olması lazım. Bu, PKK terör örgütü ülkemizin bütünlüğüne yöneliktir ve tedbir alınmadığı takdirde artarak büyüyecektir. Biz yıllardan beri bütün diplomatik, ekonomik, siyasi kozlarımızı kullandık. Amerikalılara yıllardan beri söylüyoruz, "Ya siz yapın ya da bırakın biz yapalım." Bundan sonuç alamıyoruz. Genelkurmay Başkanımızın da son açıklamasında söylediği gibi, böyle bir hareket gereklidir. Gücümüz var mı? Var. Türk Silahlı Kuvvetleri 50-60 bin kişilik bir kolorduyu çok kısa bir zamanda harekate sokabilir, 5-6 taburluk gücünü gece dahil uçar birlik harekâtıyla helikopterlerle gönderebilir. Güç konusunda hiçbir sıkıntımız yok. Kamuoyu destekler mi böyle bir harekâtı? Destekler. Uluslararası destek var mı? Yok.

Bunun risklerini de gelecek tepkileri de dikate almamız lazım ama buna karşı da bizim hazırlıklı olmamız gerekir. Böyle bir hareket uluslararası hukuka uygun mu? Uygun; çünkü BM Anlaşması'nın 51'inci maddesi devletlere meşru müdafaa hakkı vermiştir. Bir saldırı altında olan devlet, Güvenlik Konseyi gereken tedbirleri alıncaya kadar kendisini savunmak durumundadır. Burada Türkiye tam bir saldırı altındadır, Kuzey Irak'tan yönelen teröristler ülkemizde eylem yapmaktadır. Dolayısıyla, buna karşı harekate geçmek, bizim uluslararası hukuktan doğan en doğal hakkımızdır. Bir faktör daha; atacağımız taş ürküttüğümüz kurbağaya değer mi? Değer; çünkü böyle bir harekatta teröre büyük bir darbe vurmuş olur, başarı umutları kırılmış olur, Türkiye kararlılığını göstermiş olur. Tabi bunun riskleri de var. En başında zayıyat riski var. Hiçbir hareket zayıatsız gerçekleşir. Uluslararası camianın tepkisini çekme riski var. Orada, peşmergelerle çatışma riski var. Harekatin uzaması riski var. Bunlar, beklediğimiz etkiler, bu maliyetlere değer. Sonuç olarak, bu faktörlere baktığımız zaman böyle bir harekâtı yapmamız gerekir.

İkinci tartışılan bir konu da Kerkük'e bir hareket yapmalı mı? Bu faktörlere Kerkük açısından bakarsak, yaşamsal ve ulusal çıkarımız var mı? Var; çünkü Kerkük, Kürt devletinin eline geçerse orada bağımsızlığı için son kalede ele geçirilmiş olur. Bu, bizim ulusal çıkarlarımıza aykırı. Son çare mi? Hayır. Ekonomik ve siyasi tüm güçlerimizi Kerkük'te malesef henüz kullanmadık, kullanacağımız güçlerimiz var, bunları kullanmadan doğrudan doğruya askeri bir hareket yapmak uygun bir hareket tarzı olmaz. Gücümüz var mı? Var fakat Kerkük yaklaşık 450 kilometre içeride olan bir yer. Bu gücümüzü açıkça zorlar.

Türkiye'nin sadece tek sorunu da bu değildir. Başka cephelerde de bilhassa Trakya'da ve Ege'de de aynı zamanda gücümüzü korumak zorundayız. Uluslararası destek olur mu böyle bir hareket yaparsak? Bunun olmayacağını, çok daha büyük tepkiler alacağını biliyoruz. Uluslararası hukuka uygun mu? Malesef bu konuda da PKK'ya yapacağımız hareket kadar, Kıbrıs'ta yaptığımız hareket kadar elimizde bizi güçlendiren hukuki gerekçeler yok. Kerkük'e yapılacak bir hareketin maliyetinin çok daha büyük olacağını, çok daha uzun süreceğini düşünüyorum. Bu nedenlerle baktığımız zaman olaya, PKK'ya karşı Kuzey Irak'ta bir sınır ötesi harekâta evet, fakat Kerkük'e karşı daha çok yapılacak şeyler vardır. Buna hayır diyorum.

Son olarak, **Barzani, Talabani, Abdullah Öcalan ile DTP ile tek tek uğraştığımız ama Amerika'ya karşı birşey yapmadığımız taktirde sonuç alamayacağız. Esas**

muhatabımızın Amerika. Sonuç alıcı girişimlerin Amerika'yı karşımızda alarak veya ona karşı tepkimizi göstererek, gücümüzü kullanarak olacağını düşünüyorum.

Mustafa BALBAY

Cumhuriyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi

Ben Amerika'ya değil, Bush'un politikalarına düşmanım. Bu bölgede Amerikan politikalarının, şu anda izlediği yöntemin çok da hayır getirmeyeceğini düşünüyorum. Bu bölgede yönetilebilir küçük devletler oluşturmak istiyorlar. Temel hedef bu. **Doğal olarak, her sınır kan demek. Her ayrışma yeni bir düşmanlık demek.** Düşünün ki Saddam'ı idam ederken bile, Irak içindeki ayrılaşmayı derinleştirecek bir yerden tutturdular. Bir Şii köyüne yönelik bir katliamdan tutturdular. Halbuki ona benzer on katı suçu var Saddam'ın ama hiçbirinden değil sadece ondan. Niye? Çünkü Saddam Sünni kökenli, o köyde katledilenler Şii kökenli, Saddam katledince Şiiler sevinecekler intikamımız alınacak diye, Sünniler kahrolacaklar böyle bir durumla karşı karşıya geldik diye. Düşünün, o diktatörün yok edilmesini bile böyle bir iç gerilime malzeme olabilecek halde anlattılar. O yüzden, bu bölgedeki Amerikan politikalarını çok iyi ayırtırmak lazım. Bu bir Amerikan düşmanlığı anlamında değil. Amerika bölgeyi, bütün dünyayı bir Amerikan gölüne çevirmeye çalışıyor. Bizim Amerika ile bu konuları en yoğun görüştüğümüz anda, Ankara'da aldığımız bilgiler kadarıyla Saddam'ı devirdikten sonra yapacakları ile ilgili tatmin edici bilgi vermediler.

Herşey siyah beyaz değil. Ben başka açıdan bir senaryo yazıyorum. Eğer, Amerika 70 bin askerini Türkiye'de konuşlandırsaydı, -bilindiği gibi Mersin Limanı'nın bir kısmını verdik, İskenderun Limanı'nın bir bölümünü verdik, Silopi'yi ve Gaziantep Havaalanı'nın çevresini kiraladılar, dönümü 1000 Dolara- Diyarbakır'da, Silopi'de Amerikan askerleri olacaktı. Amerika, Kore'ye 1950'lilerin başında altı aylığına girdi. Şu anda Güney Kore'de 40 bin Amerikan askeri var. Girdiği bir yerden çıkmaz Amerika. O yüzden Güneydoğu Anadolu Bölgemize yerleştiktikten sonra, benim tahminim o bölgedeki kimi yerel yöneticiler, bir sorunu olduğunda Amerikan'ın komutanına gidecekti. Orada başka bir çekim merkezi başlayacaktı. Türkiye, bundan rahatsızlığını ilettiğinde Amerikalı, çözüm için son derece iyi niyetli diyecekti. Orada yerel kıpırdanmalar başlayacaktı. Bu yüzden ben tezkerenin geçmemesi Türkiye için çok iyi olmuştur. Türkiye'nin de içinde olduğu bir sürecin en azından ötelenmesini beraberinde getirmiştir. Bundan sonra izlenecek politikalarla bu biraz daha değiştirilebilir.

Bunun yanında yine Kerkük'te bir referandumun Amerikan oyunu olduğunu düşünüyorum. Basra'da, Kerbela'da referandum yok. Telafer'in yüzde 95'i Türkmen, orada referandum yok, Musul'da yok, Bağdat'ta yok, Kerkük'te var. Türkiye'nin buna hayır diyeceğini, orada bir rahatsızlık yaratacağını biliyorlardı. Belki de er-teleyecekler bu referandumu ama Demokles'in kılıcı gibi onu arada bir sallandırmak istiyorlar. Ellerinde birşey bulundurmamak istiyorlar. Referandumu tanımıyoruz deyip baştan böyle bir şeyi yok sayacağımızı ilan etmek, belki bu işin parçası olmaktan sıyrıldı.

Sonuç olarak, Amerika'nın bu politikasında da hedef ülkelerin şu anda çok da sağlıklı yönetilmediğini gördüğümüz için ve demokrasi diye girdikleri ortamlarda o ülkelerin başına ne geldiğini de gördüğümüz için diyorum ki "Kılavuzu Amerika olanın ülkesi kandan kurtulmaz."

Cihangir DUMANLI

Emekli Tuğgeneral

Neden şimdiye kadar askeri bir harekât yapılmadı? Bu tamamen siyasi irade meselesi. Silahlı Kuvvetler tek başına ben gideyim, Irak'a bir hareket yapayım diyemez. Anayasamıza göre bu, siyasi iradenin, **TBMM'nin yetkinde olan birşeydir. Siyasi irade niye yok diye sorarsanız, ben bunun cevabını bağımlılık olarak veriyorum. Siz ekonomik, siyasi, askeri ve askeri teknoloji bakımından büyük ölçüde bağımlılığınızı devam ettirdiğiniz sürece, kendi inisiyatifinizde ulusal çıkarlarınızı gerçekleştiremezsiniz. Tek çözüm, Atatürk'ün söylediği, "Tam bağımsız Türkiye". Tam bağımsız Türkiye olmadığı taktirde bu gibi sorunlarla her zaman karşılaşma olasılığı vardır.**

Mustafa BALBAY

Cumhuriyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi

Medya çok büyük bir güç ama medya gücü diye bir güç yok. Güçlerin medyası var. Kimi ulusal konularda, örneğin şu anda ben Papadoupoulos olarak Türkiye ile bir müzakere edecek olsam, bir heyet kursam yanıma Rum heyeti almam, Türk medyasından bir heyet alırım. Türkiye'ye karşı daha çok hak elde ederim. Öylesine yoğun onların politikalarını destekleyen arkadaşlarımız var ama bunun arkasında çok ciddi bir medya planı var. Örneğin; Irak'ta, Amerikalı general aynen şunu söyledi: "Biz, Irak gazetelerinin Amerika aleyhine yazmaması için 500 milyon Dolar dağıttık." Amerika'nın bizim bölgede demokrasinin gelişmesi için 2005 yılındaki bütçeden ayırdığı para 1 milyar Dolardı. Bunun en önemli halkası medya; yani bizim de kendi ulusal medyamız.

Medya çok büyük bir güç ama medya gücü diye bir güç yok. Güçlerin medyası var.

Bu yazı, 8 Mayıs 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan panelin çözümlemesidir.

Özgürlükler ve Türk Ceza Kanunu 301'inci Maddesi

Prof. Dr. Erzan ERZURUMLUOĞLU
Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ekonomi-
Maliye Bölüm Başkanı

Özgürlükler ve güvenlik dengesi, toplumda her zaman sürtüşme ve çatışma nedeni olabilmektedir. Dengeyi sağlamaya yönelik olarak ceza yasalarında yer alan düzenlemeler ya da kurallar her zaman tartışmaya açıktır. Eski ceza yasamızda yer alan 159'uncu maddede de çok tartışılmış, değişen koşullar nedeniyle sekiz kez değişikliğe uğramıştı. Avrupa Birliği'nden vizeli olarak çıkan Türk Ceza Kanununda yer alan 301'inci madde daha çiçeği burnunda sayılacak bir süreçte sert tartışmalara konu olmuştur. Halen tartışmalar sürmektedir. 301'inci madde bize özgü bir düzenleme değildir. AB'nin hemen her ülkesinde benzer düzenlemeler vardır. Özgürlük ve güvenlik, birbirinin karşıtı iki kavram gibi görülmese,

aslında bunlar birbirinin mutlak anlamda karşıtı değildir. Önemli olan aralarında sağlanacak dengedir. **Shakespeare, "Ölçüsüz bir özgürlük, sıkı düzene gebedir"** diyor.

Prof. Dr. Yahya ZABUNOĞLU
Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku
Anabilim Dalı Başkanı

Aslında konu insanlığın var oluşundan bu yana içinde bulunduğu özgürlük problemi ile ilgilidir. Ben, işin genel anlamda felsefi, siyaset felsefesi, siyasal düşünceler boyutundan yola çıkarak, özgürlükler kuramına ondan sonra kural düzenlemelere kadar giden kısmı üzerinde durmayı yeğliyorum.

İnsanlığın var oluşundan beri birçok temel kavram hep zihinleri işgal etmiştir. Onlardan bir tanesi özgürlük, öbürü eşitlik, diğeri adalet, itaat ve iman, inanç sorunlarıdır; fakat

özgürlük hiç şüphe yok ki bu temel ve hala çözümlenemeyen pek çok bakımdan birbirleriyle olan ilişkileri gündeme geldiğinde, bir çok riskleri, tehlikeleri beraberinde getiren kavramların başında yer alır. Şunu söylemekte zannedersem bir sakınca yoktur. İnsanın ne zaman düşünmeye başladığı ve düşünmenin ilk belirtileri nasıl ortaya çıktığı bugün ancak antropologların, etnografların, bir anlamda da arkeologların işi ama bu varoluş kuramları ile ilgili inançsal boyutu belirgin çözümlmeleri bir tarafa bırakırsak insanın, insan olması düşünce ile birlikte başlamıştır. “Düşünüyorum, o zaman varım” aslında sadece Rodin’in heykelindeki görüntü değil, herhalde bugün saptayamadığımız tarihsel derinliklere; yani tarih öncesi devirlere de bakarak insanın ortaya çıkmasıyla beliren bir haldir, bir değerdir. Çok eski bir mazisi olan ve bir çok sorunları içinde yumaklandırıran bir kavram hürriyet veya özgürlük. Şöyle bir baktığımızda özgürlük kavramının düşünce olayıyla aynı anda veya aynı dönemlerde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Zaten özgürlüğün kendisi de bir düşüncedir. Onun daha sonraki gelişmesi özgürlük kavramının kendi iç dinamikleri ile dış dinamiklerinin belirlenmesi ile ortaya çıktı. Hint felsefesine, Çin’e veya eski Mısır ve Sümer uygarlıklarına baktığımızda özgürlüğün ifade ile birlikte; yani düşüncenin bir şekilde iletilmesiyle bir başarı gösterdiğini görüyoruz. Giderek yakın çağlara ve uygarlık döneminin bize yeni çağlara yaklaştıran dönemlere baktığımızda bunun daha somut ifadeleri özellikle olayın sanatlara, özgürlüğün sanata, yeniden doğuşa yani Rönesans’a ve nihayet hukuka girmesiyle veya hukuk alanındaki düzenlemelere konu olmasıyla daha bir somutlaşmıştır. Deyim yerindeyse engin, ezeli ve mutlaka ebedi ve sorunları hep içinde barındıran bir kavram olan hürriyet fikri insanlığı hep meşgul etmiştir, ilerde de meşgul edeceği benzetilmektedir.

Biz bir kamu hukukçusu olarak bu macerada nerede, nasıl kendimize sağlam bir başlangıç noktası elde edebiliriz? Hiç şüphesiz özgürlük ve onun ifade özgürlüğü şeklinde belirtilmesi insan düşüncesi ile birlikte ortaya çıktı; ancak bu özgürlük felsefesinin de katkılarıyla giderek daha anlaşılır ve somuta doğru giden bir kavram haline getirildi. Özgürlük felsefesi, genel felsefe, bunun ifade ediliş tarzları hiç şüphesiz giderek bir özgürlük kuramının ortaya çıkması şeklinde tecelli etti. Bir hukukçu olarak bizim gözlemimiz şu. **İnsan düşüncesinin ürünü olan özgürlük, düşünce özgürlüğü ile birlikte diğer özgürlük kategorilerinin ortaya çıkmasından evvel bir özgürlük teorisi olarak şekillenmiş ve çiçeklenmiştir.**

Bu özgürlük kuramını biraz daha anlaşılır hale getirmekte yarar var. Özgürlüklerin çözümlenmesi, ayrımlanması nedir? Özgürlüklerin sınırları nedir? Özgürlük nasıl gelişir? Yeni özgürlüklere kapı açılabilir mi? Bir kişinin özgürlüğünün hak şekline dönüşebilmesi için nasıl bir düzenleme yapılabilir? Bunlar hep özgürlük kuramının teorisinin üzerinde durduğu konulardır. Bilmemiz gereken şu ki özgürlük giderek rafineleşmiş, daha incelmış, kategorize edilip kendi içinde bölümlere ayrıldıktan sonra kural düzenlemelere uygun bir doğaya kavuşturulmuştur. Nitekim, 1789 sonrasındaki oluşumlar bu söylediklerimi doğrulamaktadır. İlk defa 1789’da beyannameler, Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannameşi ile birlikte ilan edilen özgürlükler, eşitlik başta olmak üzere diğer kavramlar, daha sonra anayasallaşma hareketleri ile birlikte anayasalara girmiştir. Özgürlüğü, deyim yerindeyse felsefi boyutlarından yarıya indirip, anlaşılır kural düzenlemelerle, elverişli bir kavram, olgu haline getirmek genel kamu hukukçularının alanıdır.

Anayasa hukukçularına gelince, onların işi bir anlamda kamu hukukunun ve siyaset felsefesinin, özgürlük felsefesinin hamurunu hazır ettiği özgürlük kavramını daha da kristalize edip anayasal normlar, kurallar haline getirmektir ve bu böylece de devam etmektedir. Ancak, biliyoruz ki hemen bütün özgürlük neviyetleri sadece bu genel sıralama veya oluşum içinde; yani deyim yerindeyse doğuşundan itibaren insan düşüncesinin anayasalara kadar intikalinde geçirdiği macerayla ömrünü tamamlamıştır. Yasal kural düzenlemelere de intikal etmiştir. **Özgürlükle ilgili hemen bütün sorun yasal düzenlemelere ulaştırıldıktan sonraki aşamada karşımıza çıkmaktadır ki üzerinde hep tartıştığımız, anlaşılmadığımız, değişik çözümlmelerin, görüşlerin öneriler halinde getirildiği 301’inci maddeyle ilgili**

**düşünce de bu çizgi içinde düşünülmeli-
dir.** Şimdi bu çizgi içinde demek ki 301 ile ilgili
salim bir çözüm yolu aranmalıdır. Bilindiği gibi
öneriler, 301 tamamen kaldırılın, değiştirilsin,
anlaşılır hale getirilsin şeklindedir.

Özgürlük düşüncesinin başlangıcından itiba-
ren geçirdiği süreci günümüzün gerçekleri ve
günümüzde ulaştığı noktalar itibarıyla değer-
lendirmekte yarar vardır.

Bir kere şu anlaşılmıştır ki **düşünce özgür-
lüğü bütün özgürlüklerin anasıdır. Her
türlü özgürlük kategori olarak, bir alt
bölüm olarak önce insan düşüncesinde
kendisini bulmuştur.** Dernek kurma öz-
gürlüğünden tutunuz da dokunulmazlıkların
tamamına, pozitif statü haklarına kadar hepsi
aslında yine insan düşüncesi ürünüdür; ancak
insanın kendi mekanında düşünmesi, düşünce
özgürlüğünün varlığı anlamına gelmez. Onun
ifade edilmiş olması gerekir. Bu nedenle, **bu-
gün düşünce özgürlüğünden anlaşılması
gereken ifade özgürlüğüdür, belirtme
özgürlüğüdür, düşündüğünü açıklama
özgürlüğüdür. İş, bu noktadan itibaren
problematik kimliğini kazanmaktadır.** Bı-
rakınız düşünsünler ama açıklamasınlar, böyle
bir özgürlük anlayışı olamaz. Düşünce özgür-
lüğü'nün varlığından söz edebilmek için açıkla-
ma, belirtme, ifade özgürlüğüyle bütünleşme-
si veya bunlarla birlikte ortaya çıkması gerekir.
Oysa ifade, günümüzün teknoloji ile birlikte
düşünüldüğünde, o kadar değişik, beklenmez
ve hatta hızı takip edilemez boyutlarıyla ortaya
çıkmıştır ki bu nedenle, 19'uncu yüzyıldaki an-
layışlar, içinde bulunduğumuz teknoloji-yoğun
çağda düşünce özgürlüğü ve ifade özgürlüğü
artık eski etkinliklerini kaybetmiş, yeni boyut-
larda karşımıza çıkmıştır. Problemin can alıcı
noktası da buradadır.

**Düşünce özgürlüğüne sınır getirilemez.
İfade özgürlüğü, düşünce ile bütünleş-
miş bir özgürlük kategorisi olarak acaba
sınırlara tabii midir?** 1961 Anayasası'ndaki
hüküm hatırlandığında, anayasanın ilgili hük-
mü buna imkan veriyordu; çünkü düşünce öz-
gürlüğü, ifade özgürlüğü ile birlikte düşünül-
düğünde sadece düzenlenebilir bir sistem,
değer olarak düşünülebilirdi. Düzenlemenin
ötesinde sınırlandırma, bu naif, bu çok hassas,
bu zarif olguyu tahrip etmekle eş anlamlıydı.
Artık bu tartışmaların da ifade özgürlüğüyle
birlikte düşünülerek sınırlamanın mümkün
olmadığı yolundaki düşüncenin de bugün
geride kaldığını düşünüyorum. Belki bu bir
temenniydi, belki ilerde olabilecekti ama bu-
günkü gerçekler şunlar: Bağlı olduğumuz

milletlerarası anlaşmalar, başta BM Antlaşması
olmak üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşme-
si, onunla bağlantılı olarak diğer sözleşmeler,
bütün özgürlüklerin sınırlandırılabilceği ilke-
sini, daha sonra da anayasalara intikali itibarıy-
la artık normatif bir hukuk normunu, bağlayıcı
bir hukuk normu haline getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası'na
baktığımızda, 13'üncü maddede bunu çok
açık görüyoruz. Bu nedenle, düşünce özgür-
lüğü sınır kabul etmez, sadece düzenlemek-
le yetinebilir, ifade özgürlüğü ile bağlamalı
olarak düşünüldüğünde de bu sınırsızlık
esastır. Bırakınız, istenilen söylensin, isteni-
len yapılsın, istenildiği şekilde, hatta tahkir ve
tezyife varacak şekilde TCK'nın eski 159'uncu
maddesindeki ifadeyle, belirtmeler dahi bir
ceza yaptırımına uğratılması, sınırlandırılma
anlamında gibi bir düşüncenin artık yeri yok-
tur. Nitekim, işin bu genel hatlarıyla çizdiğim
tablo bakımından, pratiğe aktarılan en prob-
lematik tarafı da budur. Düşünce özgürlüğü
de sınırlanacaktır; ancak Avrupa İnsan Hakları
Mahkemesi'nin bu konuda getirdiği çok il-
ginç, somut olaylarla bağlamalı olarak örnek-
lere bakmakta yarar var.

Bir siyasimiz -kendisini biliyorsunuz- karika-
türde kedi olarak resmedildiği için dava açtı.
Oysa bakıyorsunuz, siyasi partilerin eşek, fil
görüntüleriyle belirtilmesinin ötesinde, Batı
basınında özellikle karikatür sanatı boyutun-
da akıl almaz benzetmeler ortaya çıkmaktadır.
AİHM, bir kararında haklı olarak özellikle siya-
silerin bunlara tahammül etmesi; yani yerine
göre kedi, yerine göre aslan, yerine göre tilki
olarak resmedilmesinden de kişilik hakları-
nın zedelendiği iddiasının ortaya atılmasının
mümkün olmadığı görüşünü benimsemek-
tedir. Demek ki sınırlama vardır ama olayına
göre de bunun değerlendirilmesi ve yargı
kararlarıyla ortaya çıkan yeni açılımların getir-
diklerine uyulması esas olmalıdır.

Toparlamak gerekirse, özgürlük hala bütün
devinmesiyle karşımızda, problemleri içinde
barındırıyor. 301'inci maddemizdeki olay da
özgürlük problematiğiyle çok yakından ilgili
ama çağın gelişmelerini, yargı kararlarının ge-
tirdiklerini önemle ele almak gerekiyor. Hala
normatif anlamda anayasal düzenlemelerle,
mesela hürriyeti yok etme hürriyetini kabul
etmek gibi bir anlayış bugün geçerli değil.
Özgürlüğün ateşle imtihanına imkan verebile-
cek olgunluğa ve erginliğe ulaşmış toplumsal
siyasal yapılar hala çok az. Hala tahkir ve tezyif
anlamındaki 301'in öngördüğü suç nebiyetle-
rinden birisi de geçer. Belirtmeleri hoşgörülle

karşılama imkanı yok ama birtakım genişlemeler, oluşumlar var. Bunların da 301'inci maddenin yeniden düzenlenmesinde nazara alınması gerektiğini düşünüyorum.

Doç. Dr. Osman CAN
Anayasa Mahkemesi Raportörü ve
Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Konumuz 301, konumuz düşünce özgürlüğü, konumuz özgürlük, konumuz devlet ile özgürlük arasındaki ilişki, konumuz aslında birey ile devlet arasında tercihi ne yönde yapacağımıza yönelik soru.

301, modern devletlerin ortaya çıkardığı bir sorundur aslında. Devletin bireyi karşısında koruması paradokstur ama paradoks modern devletlerin ortaya çıkardığı paradoks. Burjuva siyasal sistemlerin ortaya çıkardığı bir paradoks.

Düşünce özgürlüğü sınırlanabilir mi? Tabiki düşünce özgürlüğü sınırlanabilir ama düşünce özgürlüğü sınırlanırken kullanacağınız ya da takacağınız gözlüğe göre ortaya çıkan tablo faşizan, despotik, özgürlüklere hayat akıtılmayan bir tablo olabilir, takacağınız gözlüğe bağlı olarak çok daha farklı bir tablo olabilir. Türkiye'deki farkla Hollanda'daki farkı herhalde bu şekilde tanımlayabiliriz; çünkü 301 benzeri düzenlemeler Avrupa'da da vardır. Türkiye'de bir insan ağızını açıp 301'den yargılanabiliyor ama Avrupa'da 301'in uygulama alanı yok ya da en son uygulandıkları tarihler 1960'lar, 1970'ler; yani Avrupa'nın belli bir gerginlik içerisinde olduğu dönemler.

Hukuk nedir, ne değildir? Bir hukuk fetişizmi yaşıyor ülkede, hukuk çok fazla değerlidir, hukuk üstündür, hukuk şöyle, hukuk böyle... Biz bunu yaparken hukukun bir araç olduğunu görmezden geliyoruz. Neyin aracı? Özgürlüklere ulaşmanın, insanın refah ve mutluluğunu gerçekleştirmenin aracı. Onun

ötesinde bir işlev üstlendiği zaman hukukun yüksekliğinden, hukukun kutsallığından ya da hukukun kendinden bir değer olduğundan söz etme olanağımız yok. Zaten hukuk, kendinden bir değer değildir. Hukuk, sadece araçsal bir değerdir. Hukuku araçsal bir değer olarak nitelendirdiğimiz an, bunun üzerine kuracağımız bütün kurumsal yapıların da araçsal değer olduklarını söylememiz gerekiyor. Araçsal değerler nedir? Belli bir amacı gerçekleştirmekte işe yaradığı ölçüde değerlidir ama işe yaramadığı ölçüde, problem çıkardığı ölçüde değiştirilir, parça eğer işe yaramıyorsa çıkarılır, atılır yerine yenisi getirilir. Birey ile devlet arasındaki ilişkide biz olayı bu şekilde tanımlamazsak, sürekli olarak bireyi, tanımlanmış belli bazı verilere, olgulara, yukarıdan aşağıya doğru biçimlenmiş bazı gerekliliklere ya da zorunluluklara çok rahat bir şekilde feda edebiliriz, yüce değerler adına.

Benim burada itirazım var. Bu itiraz aslında insanlık tarihine ilişkin bir itirazdır. Bu itiraz burjuva kapitalistlerin ortaya çıkmasıyla birlikte başlayan bir itiraz. İnsan haklarının burjuva siyasal düşüncesi çerçevesinde biçimlenmesi, bu şekilde formüle edilmesine yönelik bir itiraz. Biz biliyoruz ki insan hakları söylemi, uluslararası sözleşmeler, anayasalar, normatif bütünlükler hepsi belli ölçülerde ülkelerin ya da toplumların içerisindeki güç ilişkilerinin kendi aralarında uzlaştıkları bir metin olarak ortaya çıkmışlardır. Kısacası güç ilişkileri aslında normatif yaşamın normatif platforma yansımalarından başka bir şey değildir. Bu realiteye karşı mitte gözümüze sokarcasına söyler. Biz karşı miti 'faşist' olarak nitelendiririz. Alman faşizminin teorik temellerini ortaya atan kişi olarak değerlendiririz ama realite bu; fakat biz karşı mittten hangi yönde farklılaşıyoruz? Hayır, böyle olmaması gerekir demekle aslında farklılaşıyoruz. Hukuk böyle, siyasal sistemler böyle, mekanizmalar böyle, yapılar böyle. Hiyerarşi olarak kurguladığınız ne kadar yapı varsa hepsi aynı işlevi üstlenir. Bu böyle doğru ama böyle olmaması gerekir. Biz budan hareketle sistemlerin, mekanizmaların, siyasal sınırların ve hukuksal düzenlemelerin insanileştirilmesi gerekliliğinden söz ediyoruz.

Aslında insanlık tarihi de bu paradoks çerçevesinde bu ikilem üzerinde yürümüş ve bugüne kadar gelmiştir. Bunu mitolojilerden itibaren başlatabiliriz. Zeus Tapınağı'ndaki kabbartmalara baktığımız zaman, orada Olympos tanrıları -bunlar yeniçağ tanrıları, yeni kuşak tanrıları- ile eski doğa tanrıalarının -biraz daha vahşidir, biraz daha barbar olarak tanımlanırlar- arasındaki savaştan söz edilir. Bunlar arasındaki savaşta insanlar da yardıma çağırılır ve

**Hukuk,
özgürlüklere
ulaşmanın,
insanın refah
ve mutluluğunu
gerçekleştirmenin
aracıdır.**

insanların yardımıyla Olympos tanrıları, eski doğa tanrılarını yeraltına sürer. Peki ne oldu ondan sonra? Olympos tanrıları kendi iktidarlarını meşrulaştırdılar, güçlendirdiler. İnsanlar nerede? İnsanlara bu oyunda herhangi bir yer yok; çünkü işin doğası böyle.

1789'a kadar bu tabloda çok fazla bir değişiklik görmüyoruz. 1789 Devrimi ile birlikte insanlık tarihinde çok önemli bir kırılma yaşanır. Biz Antik Yunan'dan öğrendiğimiz kadarıyla Olympos tanrıları, Olympos Dağı'ndaki iktidarlariyle meşguller ve insanlara çok fazla karışmazlar. Mutlak iktidarları vardır. İnsana, özgürlüklerine çok fazla karışmazlar. İnsanlar kendi yaşamlarına devam ederler. 1789'da gerçekleşenle 1789 arasında olan Olympos tanrılarının yeryüzüne yayılmasının dramatize ettiği bir şeydir; yani iktidarlar sadece kendi kaleleri içerisinde bir iktidar talebinde artık bulunmuyorlar. Bu yeterli değildir. İktidarlar bunun ötesine taşıyorlar, iktidarlar sınırlar çizerler. Hiç kimsenin aslında olmayan toprakları parsellerler, sınırlar çizerler, yeni bir ulus devlet yaratırlar ve bu ulus devlet içerisinde yaşayan bütün insanların bütün yaşamına, yaşamının bütün boyutlarıyla kapsama edası içerisinde girerler ve iktidarlar insanların düşüncesi dünyasına da karışmaya başlarlar. Kültürel yaşamına, sosyal yaşamına karıştıkları gibi düşüncesi dünyasına da karışmak isterler ve Olympos Dağı'ndan inen tanrılar insanların yaşantısına karışınca insanların da itirazı yükselir ve insanların itirazı yükseldiği zaman bu sefer iktidarlar bu insanları cezalandırma yolunu seçerler. 301 ve benzeri anayasal düzenlemeler aslında bunun bir yansımasından başka birşey değildir.

Devlet kavramının evrenselleşmesi, devletin bütün insanları kuşatıcı hale gelmesi sorunun temelinde yatan problemidir.

Bu açıdan bakıldığında zaman Marx'ın eleştirileri vardır çok çeşitli eleştiriler vardır, liberal kanattan da gelen eleştiriler vardır, fakat bütün bu eleştiriler o gerçeğin altını sürekli olarak çiziyor. İktidar ilişkileri kendi içerisinde hukuksal gereklilikler yaratır, kendi içerisinde bir paradigma yaratır, bu paradigma içerisinde değerler yaratır. Özellikle modern devletin ortaya çıkmasıyla birlikte insanlara bu değerler çatışır ve insanlar gözlük takmaya başlar ama bu gözlük takmayı reddeden insanların karşısına direk 301'ler çıkar.

Siyasal sistemler araçsal değer olarak varlıklarını devam ettirdiği sürece ve biz bu siyasal sistemleri, yapıları, hukuksal düzenleri eleştirmedeğimiz sürece de bundan kurtulmamız çok fazla mümkün değil.

301 meşrulaştırılabilir mi? Tabi ki ama 301'in meşrulaştırılması bizim bu sözünü ettiğimiz paradigma üzerine gerçekleşiyorsa problem yoktur ama biz o paradigmanın temel yapısının sorun olduğunu söylüyoruz. Paradigmanın insanı amaçlamayan bir paradigma olduğunu söylüyoruz. Peki, insanı amaçlayan paradigmalar var mıdır? İnsanlık mücadelesi, insanlık tarihindeki mücadeleler aynı zamanda paradigmanın tepesine, iktidar ilişkilerini değil de insanları yerleştirme, insan onurunu yerleştirme mücadelesidir aynı zamanda. Sanırım Türkiye'de ya da dünyanın herhangi bir köşesinde insanlar halen bu mücadeleyi veriyorlar. Bu mücadele verilmeye devam edilmektedir ve korkarım ki bu mücadele verilmeye devam edecektir. Bizim temel sorunumuz paradigmanın tepesinde devletin ya da devlet olarak ortaya çıkardığı gerekliliklerin alınıp yerine insanın yerleştirilmesi ve bütün devletin, devletin hukuk düzeniyle birlikte, bütün kurumsal yapısıyla birlikte, insan özgürlüklerini yaşama geçirmeye başlayan bir araç olarak kullanması. Temel düşüncem, yapılması gereken şey de bana göre bu.

301 modern devlet problematigi'dir demiştik. Modern devletin ortaya çıkmasıyla ortaya çıkan aslında modern bir normdur. Devleti, devlet mekanizmasını koruyan bir normdur ama devleti soyut, kamu yararına gerçekleştirme amacı üstlenmiş ya da o işlerle yükümlü olan bir devletten söz etmiyoruz. İktidar ilişkilerinin, oligarşik güç yapılarının ortaya çıkardığı bir devletten söz ediyoruz. Amaç özgürlük değil, amaç iktidar ilişkilerinin süreklileştirilmesi.

İnsanileşme açısından Avrupa'daki örneklerle baktığımız zaman, Avrupa ile Türkiye arasında farklar bulunmakta. Avrupa'da bazı yönlerde insanileşmenin gerçekleşme noktasında olduğu ama Türkiye'de bu yönde henüz adımların atılmadığı görülmekte.

301'ler 1936 yılında bizim Ceza Kanunumuza girdi. Daha doğrusu bir değişiklikte bugünkü biçimini aldı. Nereden aldık bunu? Bu süreç, faşizmin İtalya'da yükselişiyle birlikte, İtalya'da gerçekleşen değişiklikleri bizim çok hızlı bir şekilde takip edip ceza düzenlememize dahil etmemizle başlayan bir süreç. 1930'da İtalyan Ceza Kanununa girmiş. Hangi İtalya? Faşist İtalya. Fransa'da, 1944'te Basın Kanununda yapılan değişikliklerle ortaya çıkmış. Aynı dönemden, o travmanın henüz atlatılmadığı bir dönemden söz ediyoruz. 301'ler aynı zamanda, biraz daha insafsızlaşmış olan bir güç ve iktidar ilişkisinin kendini koruma amacı içinde ortaya çıkan bir maddedir. Bu değerlendirmeleri yapar-

ken 301'in bugünkü anlamda bir özgürlükçü norm olduğunu söyleme olanağımız yoktur. Bu değerlendirmeyi yaparken 301'in kurduğu değerlerin temel hak ve özgürlükler ekseninde oturabileceği herhangi bir zemin olmadığını da söylemek durumundayız.

Devlet organları yalnızca bireysel özgürlükleri gerçekleştirmek üzere kurgulanmış organlar olmalıdır. Siyasal düzenin insanileşmesinden söz ediyoruz.

Bir Alman Anayasa Mahkemesi kararından bazı pasajlar okumak istiyorum.

"Askerler, potansiyel canilerdir, potansiyel katillerdir. Bir şey kesin, askerler, katil olmaya eğitilmektedirler. Dinsel bir kural olan öldürmeyeceksin kuralı askerler için öldüreceklerine dönüştürülür bütün dünya üzerinde ama aynı zamanda federal silahlı kuvvetler de kitlelerin imhası, katli, cinayetler, yıkımlar, vahşet, işkence, insafsızlık, terör, tehdit, insanlık dışı muameleler, kin ve intikam, bunlar askerler vasıtasıyla barış döneminde provası yapılmakta, savaş döneminde de doğrudan doğruya uygulanmaktadır. Askerler bunun için vardır, bunun için yaratılmıştır, tüm dünyada ama aynı zamanda Alman Silahlı Kuvvetleri'nde. Eğer, askerler kendi görevlerini yerine getiriyorlarsa, emir verip emir alıyorsa burada sivilleri bekleyen tek şey sadece ve sadece ölümdür, katledilmektir. Militarizm öldürmektedir; hatta silah olmadan bile. Barış için silahlardan arınmak ve insanlık için askerliği reddetmek ve militarizme karşı mücadele etmek gerekir" propaganda ifadesi basında yer almış ve bunun üzerine dava açılmış. Bunun üzerine 1990 yılında Almanya'da mahkûmiyetler yaşanıyor ve Alman Anayasa Mahkemesi'ne geldiği zaman, mahkeme bunun ifade özgürlüğü içinde kaldığını söylüyor. Şöyle ifadeler kullanıyor Anayasa Mahkemesi: "Kültürel aidiyetler, devlet kurumları, sosyal roller ve rol beklentileri çerçevesinde kendini ifade etme olanağı bulunan bireylerin, görevlilerin bir şekilde bu sosyal fenomenlere yönelik aşağılayıcı ifadelerden etkilenmesi söz konusu olabilir. Bu çerçevede yasaklayıcı bir düzenleme meşru olabilir; ancak bu tür bir düzenlemenin her zaman düşünce özgürlüğünün özel anlamını, içeriğini boşaltacak bir boyutu da bulunmamaktadır." Çeşitli yabancı hukuk düzenlemeleri, özellikle Anglosakson hukuk düzenlerinde sosyal fenomenleri veya kurumları aşağılayan ifadeler cezalandırılmamaktadır; ancak ifadeler somut kişiler veya kurum çalışanlarının aşağılanması durumunda cezai yaptırım devreye girmektedir. Alman hukuk düzeninde cezai yaptırım

öngörülmekte; ancak bu yaptırımlar uygulanırken ifadelerle gruba ait olan ya da kuruma mensup olan kişiye, onurlarının zedelenmiş olup olmadığının da incelenmesi gerekir. Böyle bir durum yoksa, açıklamanın cezalandırılması olanaksızdır. İfadenin yöneldiği kurum ya da kurum mensuplarının kişisel onurlarının zedelenmediği yerlerde yasaklamalar daima anayasaya aykırıdır. Bu, Alman Anayasası'nın çıkardığı bir sonuçtur. Özgürlükleri yorumlayarak çıkardığı bir sonuçtur.

Bizim anayasal düzenimiz tamamen devleti koruma eksenine kurulu. Devleti özgürlükler karşısında koruma gibi bir işlevi vardır. Anayasa Mahkemesi'nin kurumsal görüşünü burada yansıtmada durumunda değilim, tamamen kendi öznel düşüncelerim, bizim anayasamıza bu kötülüğü yapamayacağımızı düşünüyorum. Bizim anayasamızda da özellikle 1995'ten sonra yapılan 2001 değişikliğiyle, 2004 değişikliğiyle paradigma değişikliği yaşanmıştır. Bizim anayasamızda paradigmadaki artık devlet, kutsal devlet, yüce devlet dediğimiz kavramların yerini insan onuru yerleştirilmiş durumdadır. Biz bu açıdan baktığımız zaman, insan haklarına saygılı ve insan haklarına dayanan devlet, demokratik cumhuriyet düşüncesini esas alan bir anayasayı değerlendirdiğimiz zaman, anayasanın 26'ncı, 25'inci, 12'nci ve 2'inci maddesinden 301 ve benzeri bir düzenlemeyle, kısacası devletin kendinden değer olarak korunmasına yönelik hiçbir direktif çıkaramıyoruz. 25, herkes kendi düşünce ve kanaatlerini oluşturabilme, bunu oluşturabilmek için kaynaklara ulaşabilme hakkına sahiptir ve bu yönde oluşmuş bu düşünce ve kanaatler nedeniyle hiçkimse kınanamaz ve suçlanamaz. Bu, savaş halinde dahi olsa geçerli olan temel bir direktiftir. Buna dokunduğu andan itibaren devletin ya da devlet organlarının meşrutiyeti ortadan kalkar.

Anayasanın 26'ncı maddesi ise ifade özgürlüğünü düzenlemektedir. Herkes ifadesini söz, yazı, resim veya benzeri yollarla açıklayabilir, tek başına ya da toplu olarak yapabilir, bu ifadeleri kullanırken gördüğümüz kadarıyla düşünce içerisinde hangi düşüncelerin açıklanabileceği, hangilerinin açıklanamayacağına karşı hiçbir sınırlayıcı hüküm yoktur anayasada.

Anayasa, açıklanan düşüncelerin niteliğine bakmaz, anayasa düşüncenin anlamlı, anlamsız, değerli, değersiz, kötü, iyi, çirkin olmasına bakmadan hepsini koruma içerisine almış durumdadır ama ifade edilenin hiçbir şekilde sınırsız olması mümkün değildir. Birincil olarak devleti zaten meşrulaştıran temel unsur, bireyler arasındaki sorunları ortadan kaldırabilmek, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine yönelik bir saldırı

gerçekleştiği zaman, hukuka aykırı bir saldırı gerçekleştiği zaman, bunun karşısında koruma mekanizmaları yaratabilmek. Eğer bir birey, açıkladığı düşünceyle bir başka bireyin şeref ve haysiyetine kaçınılmaz, tartışılmaz bir şekilde ihlal ediyorsa tabi ki devlet o konuda harekete geçmek zorundadır. Ama devlet birey ile kendisi arasında, kısacası bireyin düşünce açıklamasıyla kendini koruma; yani kendisinin karşı karşıya geldiği alanlarda bu kadar rahat hareket edemez; çünkü orada her hareket edişi, her bir eylemde bulunuşu düşünce özgürlüğüne müdahale olarak değerlendirilebilir.

Devlet düşünce özgürlüğüne müdahale edebilir mi? Evet. 26'ncı maddenin 2'nci fıkrasında müdahale edebilir ama bu müdahale kategorilerine baktığımız zaman, bunu kuralı bir şekilde yapamaz. Orada sayılanların düşünce özgürlüğünü sınırlandırabilme potansiyeline sahip olması gerekir ki getirilen aracın düşünce özgürlüğünü sınırlama konusunda korunan değeri, hakikaten korumaya elverişli olabilir, olması gerekir. Üçüncü olarak, eğer bir sınırlama gerçekleştiriliyorsa bu sınırlama kaçınılmaz olacak. Başka türlü o anayasal değeri koruma şansına sahip değilsiniz; ancak bu durumlarda bir düşünce özgürlüğünü sınırlama olanağı vardır.

Tekrar 301'inci maddeyle ilgili kısa bir değerlendirme yapalım: Devletin çeşitli organlarını, kurumlarını aşışılama, bunları cezai yaptırım altına almaktadır. Peki, bunların şahsi maneviyatı var mı? Yok. Kurumun şahsi maneviyatı yoksa, acaba ona hakaret etmek mümkün müdür? Biz az önce paradigma değişikliğinden söz ederken dedik ki paradigmanın tepesine kurumu değil de insanı yerleştirdiğimiz zaman değerlerimiz, bakış açılarımız, taktığımız gözlük tabi ki farklı olacaktır. Devlet ve kurumları sadece ve sadece araçsal niteliğe sahip olacaktırlar; yani belli bir amacı gerçekleştirdikleri sürece değerlidirler. O halde, devlet ve kurumları bakımından korunabilecek tek bir değer vardır, o da onların çalışabiliyor olmaları. Kısacası, işlevsellikleri. O halde 301'inci madde ancak ve ancak sözü edilen kurumlar işlevselliklerini korudukları sürece meşrudur ama 301'inci maddenin içeriğine baktığımız zaman böyle bir şey yok. İşlevsel olup olmadıklarına bakmaksızın hakaret, tahkir ve tezyif ve benzeri olgular devreye girdiği zaman cezai yaptırım devreye giriyor. İşte burada bizim problemimiz başlıyor; çünkü siz bir bardağa hakaret edemezsiniz. Para, altın için canınızı verebilirsiniz ama onlara hakaret etmek mümkün değil. Paraya hakaret etmek mümkün değil; çünkü işe yarayan şeylerdir. Devlet ve devlet kurumları da bu alanda de-

ğerlendirilmesi gereken şeylerdir. Böyleyse, işlevselliğini korumamız gerekiyor ama başlı başına bir değer olarak korunabilmesi mümkün değil ise eğer 301'in Ceza Hukuku ve Anayasa Hukuku Sistemimiz içerisindeki temeli yok. İkinci bir nokta olarak, eğer elverişli değilse; yani 301 hakikaten orada sayılan anayasal değerleri korumaya elverişli değilse, anayasanın 13'üncü maddesi çerçevesinde bir problem yaşıyoruz. Elverişlilik yok. İşlevselliklerin yanında eğer o kurumlarda çalışan insanların da korunması arzulanıyorsa, onların da korunmasına yönelik zaten ceza hukuku düzenlemelerimiz var. Ceza hukuku düzenlemelerimiz varsa ve sadece devletin işlevselliğini koruma gibi bir cezai yaptırım, özellikle düşünce özgürlüğü karşısında ancak meşru olabiliyorsa 301'in anayasal temeli bulunduğundan pek fazla söz edemeyiz.

Prof. Dr. Doğan SOYASLAN

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

Yabancı hukuklardan örnek verip, yabancı mahkûmiyet kararlarından da söz edeceğim. Somut konuşmak görevimiz. Bir insana çok iyi dediğimiz zaman onun toplumda sevilmesini, saygınlığını, şöhretini arttırıyorsunuz. Şöhretine şöhret katıyorsunuz. O insanın diğer insanlarla ilişkilerini kolaylaştırıyorsunuz. İnsana iyilik ediyorsunuz fakat o katildir, terbiyesizdir dersiniz insanı sıkıntıya sokuyorsunuz. Çevresinde o insana karşı husumet duyguları doğuyor. İşte Ceza Hukukunda zarar denilen şey bu. Bunun için cezalandırılıyor insanlar. Haysiyetine zarar veriyorsunuz, insanların ona düşman olmasına neden oluyorsunuz. Buna hakkınız yok. Yalnız burada Bay A dediğim zaman, düşüncemi ifade ediyorum, onun lehine konuşuyorum. Katildir deyince adama zarar veriyorum. Her iki halde de düşüncemi ifade ediyorum. İfade özgürlükleri, özgürlüklerin anasıdır, temeli-

dir, toplumsal ilerlemenin kaynağıdır ama insana zarar verme hakkım var mı? İfade özgürlüğünün sınırı buradan başlıyor. İfade özgürlüğünün başka sınırları da var. Bunu anayasanın 26'ncı maddesinde görüyoruz. Kamu düzeninin korunmasıdır biri de. Ben şimdi burada "Çankaya Üniversitesi'ni yakın, yakın arkadaşlar" dediğim zaman, eğer yakma, yıkma havası varsa ki bu somut tehlikedir. O zaman benim fiilimi suç sayıyor. Bunu devlet için de aynı şekilde düşünebiliriz.

Kişi bazında düşündüğümüz zaman burada ufak bir ayrımı işaret edeyim. Bay A katildir demeyi iki kişiye söyleyebilirsin ama üçüncü kişiye söylersen, üç kişiye duyurursan ifade özgürlüğünün sınırını aşmışsındır diyor. Ceza hukukunda buna ihtilat etmek denir. Yüzüne karşı teke tek de söylesen cezalandırırım diyor ceza hukuku, burada sınırı aşmış sayıyor. Niçin böyle? Adam da size küfreder, ondan sonra kavga çıkar aranızda. Bunun sebebi bu. Şimdi bu misali devlete uygulayalım. Her şeyden önce tüzel kişilik zorunlu değildir, bir grubun suç mağduru olması için. Bu kanun koyucunun takdiridir, olabilir de olmayabilir de. Grup da suç mağduru sayılabilir. Hepimiz, bütün toplumlar gibi bir topluma aidiyet duygusuna sahibiz. Toplum, devlet olarak organize olmuştur. **Fransız İhtilali'ndan sonra, ulusal devletler kurulmuş, devlet de kendisini korumak ihtiyacı hissetmiş, diğerlerine karşı korunmak, topluma karşı korunmak, itibarını korumak zorunda kalmıştır.**

Konuşmamın sonunda öyle örnekler vereceğim ki, Türkiye'de olmuş, şaşıracaksınız ne biçim devlete hakaretler var. Bu hakaretleri biz ifade özgürlüğü içinde nasıl sayacağız?

"Türkiye Cumhuriyeti laik, sosyal bir hukuk devletidir" diyerek ne düşündüğümü de ifade ediyorum. Devletin itibarı artıyor, saygınlığı artıyor. Devletin itibarının artması ne demektir? Vergiyi rahat verirsiniz, askere giderken rahat gidersiniz. Devletin emirlerine itaat edersiniz. Kamu düzeni de bozulmamış olur. "Türkiye Cumhuriyeti, söz gelimi bir mafya devletidir, devletten başka her şeydir, vergi vermek enayiliktir bu devlete" dersanız, kimse vergi vermek istemez, aidiyet duygusu zedelenir. Neticede kamu düzeni bozulur. Birisi de sen benim devlete mafya devleti diyemezsin der, kavga olur, düzen bozulur. Buradan da zarara gelmek istiyorum. Kamu düzeninin bozulması, ceza hukuku açısından zarardır.

Avrupalılar 301'i kaldırın diyorlar. Türk sosyal yapısını tanımıyorlar. Devlet hakkında kötü konuşurken aynı zamanda düşüncemi ifade

ediyorum ama devlete zarar veriyorum. İyi söyleyince devletin saygınlığını, itibarını artırıyorum, Kötü söyleyince verilecek zarar kamu düzenini bozacak neticeler doğurabilir.

Madalyonun bir tarafı da ifade özgürlüğü. Kutsal bir özgürlük, doğru da ama bu özgürlük nereye kadar olmalı? İnsanların, toplumların, grupların haysiyet ve şerefi karşısında bu ifade özgürlüğünün bir sınırı olmalıdır. Şimdi bu bir yönüyle de basın özgürlüğüyle ilgilidir ama onun da sınırı var. Söylediğim gibi bunun sınırlarından birisi başkalarının haysiyet ve şerefidir. Başkasının haysiyet ve şerefi, bizim haysiyet ve şerefimiz, devletin haysiyet ve şerefidir. Kişinin haysiyet ve şerefini ceza kanunlarında korumayalım dersanız, gün gelir belki korumayabilirsiniz. O zaman devletinkini de kaldırırınız diye düşünüyorum. Aslında, **Türkiye'nin sorunu; ifade özgürlüğünün sınırı nereden başlıyor sorunudur.**

Eleştiri hakkı konusunda 301'inci maddede, eleştiri maksadıyla yapılan sözler suç sayılmaz deniyor. Eski 159, yeni 301. Şimdi sınır ne? Eleştiri ne? Nerede başlar, nerede biter? Aslında böyle bir terime gerek yoktu. Burada sadece eleştiri değil, haber verme hakkı da var. Mesela bir olay yaşanıyor. Bu olay sizi küçültücü ama basın mensubu bunu haber yapmasın mı? Ben bu konuda bir sınır çizmeye çalıştım. Düşünme hakkı, ifade hakkı, haber verme hakkı fakat bu hakkın sınırı nerededir?

Aslında bizim kanun o kadar da kötü değil. Diyor ki bu aşağılamayı alenen yaparsanız cezalandırırım. Herkesin duyacağı, göreceği yerde yapma diyor. Aleniyeti araması bir kere insanların lehine. Kişiye hakarete aleniyet ağırlaştırıcı sebep; yani suç daha evvelinden var. Devlet daha geniş davranmış ifade özgürlüğüne imkan vermiştir. Yeni kanun aşağılama terimini getirdi. Aşağılama terimi çok genel, çok esnek bir terim. Tahkir ve tezyif daha tekniktir, hakaret etmek, maskaraya çevirmek anlamına geliyordu. Yeni kanunun çok maddesi böyle oldu. O yüzden ben hala rahat değilim.

Aşağılama, nereye çekerseniz oraya gelir. Türklük kelimesi buradan çıkabilir, Türk milleti olur. İtalyanlar 1930'da yapıp İtalyan milleti dediler. Hala Polonya halkı var. Bir kanun koyucu, ben bunu suç haline getireceğim dediği zaman getirebilir. Bu, uluslararası değerlere de ters düşmüyor; çünkü İtalya'da ve Polonya'da var bu hüküm.

Cezalarda değişiklik yapabilirsiniz. Almanlar alternatif olarak hapis cezası veya para cezası

öngörüyor. Fransızlar para cezası veriyor, İtalyanlar para cezasına çevirdiler. Bizim sistem daha ziyade son zamana kadar İtalyan sisteminden etkilenmişti. Bunun da gerekçesi şu; mutsuz insanların devlete yönelttikleri aşağılayıcı sözler hapis nedeni olmasın, para cezasıyla cezalandırılalım, o da bir ceza şeklinde düşünülüyor. Bugünün düşüncesi bu. Bu olabilir diye düşünüyorum. Tamamen cezasızlık düşünemiyorum.

Fransızlar, ilgili kurumun şikayetini arıyor. Diyelim, devletin emniyet güçleri hakarete uğradı. Onun başı kimse, Fransızlar onun şikayetini arıyor. İtalyanlar, Adalet Bakanlığı'nın iznini arıyor. Almanlar, ilgili kurumun şikayetini arıyor. Bu gibi şartlar niye konuyor? Dava açıldığında topluma, kamu düzenine daha büyük zarar vermeyi engellemek için. Bunu daha iyi değerlendirmek durumunda olan Adalet Bakanıydı. Türkiye'nin sorunu eleştirinin sınırı meselesi. Kendime göre şöyle bir tarif getirmeyi düşünüyorum. Bir kere konu kamuyu ilgilendiriyor mu? Bir gazeteci haberi yazıyor veya televizyonlar küçültücü nitelikte veriyor haberi. İnsanları gerçekten maymuna çeviriyorlar. Kamuyu ilgilendiriyor mu? Devlete ilişkin isnatlarda bulunuyorlar. Bazen doğru da olabiliyor bu. İncelenmesinde, konunun yazılmasında, eleştirilmesinde, devleti küçültten şeyin yazılmasında kamu yararı var mı? Ölçülerden birisi bu olmalı diye düşünüyorum. Konu güncel mi? Doğru veya doğru olması çok muhtemel mi? İfade edilmek istenenle ifade edilme şekli arasında denge var mı? Haberin içeriği ile haberin veriliş şekli arasında denge var mı? İfade edilmek istenen ile kullanılan kelime arasında zorunluluk var mı; yani olayı başka türlü anlatmama imkanı var mı? O kelimeler isabetli kullanılmış mı?

İnsan Hakları Mahkemesi'ne şöyle bir olay gitmişti. Avusturya'nın meşhur bir başbakanı vardı. II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerle olan ilişkisini gazeteciler fotoğrafla belgeleyerek haber yapmış. Avusturya Başbakanına onur kırıcı şekilde hakaret ediyor. Konu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne intikal ediyor, başbakan mahkûm oluyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, gerçekten bu olay onursuz ise gazeteci bunu söyleyebilir; ayrıca sen yüksek derecede bir kamu görevlisin, senin özgürlük alanın dardır, eleştiri alanı bu konuda çok geniştir diyor. Ben bu düşüncelere katılıyorum. Derecesine göre siyasilerin alanı dar olmalı, eleştiri alanı geniş olmalıdır. Bu demek değildir ki kamu görevlilerine, devlete hakaret kapısı olabildiğince açık olsun. Bu demek değildir ki 301 kaldırılın.

Devlet organlarının saygınlığını tehlikeye düşürecek somut tehlike kriteri gelsin diye bir teklif var. Bu suç tehlike suçu değil. Orada bir yanlışlık var. Tehlike suçu dediğim gibi suç işlemeye tahriklerde olur. İfade özgürlüğünde yarar olduğu için AIHM diyor ki kamu görevlileri, eleştiriye razı olmalı. Bazen öyle bir hakaret oluyor ki Avrupalılar bile tahammül edemiyor. Örneğin, Fransızların da bizim gibi hassas olduğu konular var. Bir avukat sorguya çekilmiş, polis bana Gestapo gibi, Vichy hükümeti gibi davranıyor demiş. 2002'de Fransız Temyiz Mahkemesi cezaı vermiş. Niye? Gestapo Nazi döneminde Alman Gizli Servisiydi, Vichy de Nazilerin kurdurduğu Fransız hükümeti. Benzer kararlar Almanlarda da var. "Almanya'yı oyuncak ve satılık domuz ahırına haline getirdiniz. Alman Devleti, kendine güvenen, bağımsız gerçek devlet olamaz. Almanya, Amerika'nın, Fransa'nın Yahudilerin emrine amadedir. İmparatorluk geri dönmelidir" demiş adam yazısında, karar mahkûmiyet. Bir başka olay: Almanya'nın çift başlı kartal arması, Hitler'in gamalı haçı ile birbirine sarılmış. Sonuç, mahkûmiyet. Görüldüğü gibi Hitler dönemi çok trajik bir dönem ve Almanlar bu konuda ne kadar hassaslar. İtalyanların toplumun düzeni ile ilgili 1976'den önceki mahkeme kararları. "Ordu baskıcı, ordu baskıcı toplumdan yana. Onun tamamlayıcı bir parçasıdır. Orduda itaat her suçu haklı kılar." Sonuç, mahkûmiyet. Alman kökenli iki İtalyan "İtalya'nın kölesi olmak istemiyoruz" demiş ve İtalyan milletine hakarettten cezalandırılmışlar. 1970'te "Mahkemelerde verilen hükümler taraflı, patronların yararına, Adliye Teşkilatı patronların hizmetinde" demişler, cezalandırılmışlar. 1969'da "Kokuşmuş hükümetten kendimizi kurtarmalıyız" demişler, hakarettten cezalandırmış İtalyanlar.

Gelelim bizim mahkeme kararlarına. Karşılaştırmayı siz yapın. "Sıkıyönetim Mahkemelerinin ününü hepimiz biliyoruz. Orada işkence yapılır, gasp yapılır. DGM'lerin işlevi de bunlardan farksız olmayacaktır. Hakim sınıflar DGM'leri kurdurdular, halkın uyanışını ve mücadelelerini bastırmak için DGM'ler yobaz patronların faşist kurumlarıdır." Yıl 1982, sonuç mahkûmiyet.

Orduya ve subaylara küfür, mahkûmiyet. "1 Mayıs 1977 katliamı CIA ile MIT'in işi" demiş bir gazete, mahkûmiyet. "Bir mitingden sonra iktidarın köpekliğini yapan polis panzerle halkın üstüne yürüdü." Sonuç mahkûmiyet.

Bu yazı, 3 Nisan 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan panelin çözümlemesidir.

Diren ÇAKMAK
Çankaya Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Araştırma Görevlisi

II. Mahmut Döneminin Yapısal ve Çevrimsel Tarihi

II. Mahmut döneminde imparatorluğun dört ana sorunu olduğu söylenebilir. İmparatorluğun birinci sorunu; âyanlaşmanın imparatorluk içinde çok güç kazanması ve imparatorluğun bekasını tehdit eder hale gelmesiydi. Şöyle ki âyanın kendi askeri gücü ve bürokrasisi vardı -vergi, yönetim vb. açısından- ve merkez asker ve vergi toplama işini de ancak bunlar aracılığıyla yapıyordu. Âyanlar ayrıca eğitim -Avrupa'dan subaylar getirmek, Harp Okulu kurmak vb.- ve ekonomide -özellikle tarım ve tarım ticaretinde- önemli işler yapıyorlar ve Avrupa devletleriyle de birebir ilişkiler sürdürüyorlardı. Âyanların en büyükleri Yanya Âyanı Tepedelenli Ali Paşa ve Mısır Âyanı Mehmet Ali Paşa idi. İmparatorluğun ikinci sorunu; klasik Osmanlı ordusunun yetersizliği idi. Üçüncüsü; bunlara bağlı olarak imparatorluğu yönetenlerin artık tam anlamıyla kabul ettikleri Osmanlı Devleti'nin geleneksel yöndeki kuruluş-

larını diriltilemeyeceği ve devletlerarası sistem içerisinde rekabet edilebilirlik açısından Batılı modellere dayanan kapsamlı reformlar yapmaktı. Devlet gücünün Batılı yöntemlere göre yetiştirilmiş bir ordu ve bürokrasi ile desteklenmesi ve bunun gerçekleşmesi için gene Batılı modele uygun her türlü teknolojik ve ekonomik kalkınmanın zorunlu olduğu fikri hakimdi. İmparatorluğun dördüncü sorunu ise, imparatorluk içerisindeki unsurların etnik-ulusal temelde isyanlara girişmeleri ve imparatorluktan kopma istekleriydi. Nitekim bu dönem içerisindeki Sırp ve Yunan isyanları göze çarpmaktadır.

İşte tüm bu sorunlar bağlamında II. Mahmut, Osmanlı tarih yazımında genellikle imparatorluğa reformlarla Batılı yapı ve kurumları taşıyan en önemli padişah olarak görülür. Gerek devlet aygıtını merkezileştirme çabaları, gerekse de bürokrasiyi ve orduyu Batılılaştırması, ba-

tılılaşma tarihini ondan başlatmak için yeterli görülür. Fakat bu dönem aynı zamanda imparatorluğun parçalanmasının, yarı sömürgeleşmesinin, askeri ve mali iflasının da en yoğun olduğu dönemdir. Ortada duran bu paradoks; yani bir yandan imparatorluğun modernleşmesi aynı anda da kendini yıkacak bir sürece koşar adım ilerlemesi bu çalışmanın ana sorunsalı olacaktır. Bu paradoksu aydınlatmada, Wallerstein'in modern dünya sistemi analizinin ve bunun yanı sıra Wallerstein'in tarih yazımında kullandığı tarihsel zamanlar perspektifinin uygun bir metodoloji sunabileceği varsayımı ile hareket edilecektir.

Kapsamı dar ve kısıtlı bu çalışma ile hem tarihsel zamanlar perspektifinin hem de dünya sistemi analizinin ışığında II. Mahmut dönemi incelenecek; dönemin olgu ve olaylarının kronolojik olarak aktarılabilmesi episodik tarihine (olgusal tarih) yer verilmeyecek; ancak dönemin olgu ve olaylarının dünya sisteminin yapı ve çevrimiyle olan bağı ve ilişkisi belirlenmeye çalışılacaktır.

İlk önce, II. Mahmut döneminin paradoksal durumunu, modern dünya sisteminin yapısal özelliklerine bağlamanın mümkün olup olmadığına bakmak yerinde olacaktır. Bu, aynı zamanda II. Mahmut döneminin yapısal tarihini yazma girişimi olarak da değerlendirilebilir.

Osmanlı İmparatorluğu, 17'nci yüzyıla kadarki döneminde gelişmekte olan bir dünya imparatorluğu -klasik dönem denilen- idi. Yöneticilerinin egemenlik biçimi patrimonyal -siyasal yapının ekonomik ve bürokratik araçların tümüne sahip tek bir merkezi olduğunu ifade eder ve bu merkezin gücünü bir merkezden atan, merkeze tam anlamıyla bağlı bir yönetici kadrosuyla kullandığı anlamına gelir- nitelikteydi ve imparatorluğun düzeni yeniden dağıtımçı-haraççı esaslara göre -yeniden dağıtımçı-haraççı sistem, toprağın ve emeğin ürünlerini, üretici ve tabii sınıflardan üretken olmayan merkeze ve yönetici sınıfların kullanımı ve tüketimine aktığı ve çeşitli mal ve kaynaklar üzerinden de üretici ve tabii sınıflara yeniden dağıtıldığı imparatorluğu bir arada tutan ana eksenidir- kurulmuştu. Bu özellikleri ile Osmanlı klasik dönemi tam anlamıyla bir dünya imparatorluğudur ve kendi başına incelenebilecek bir birim oluşturmaktadır. Fakat bu birim, modern dünya sistemi olan kapitalist dünya ekonomisinin imparatorluğa doğru genişlemesi ile çözülmüş, kapitalist sisteme katılmış ve hatta daha sonra gittikçe çevreleşmiştir.

Modern dünya sistemi olan kapitalist dünya ekonomisi, ilk kez 16'ncı yüzyılda Batı Avrupa'da tam gelişmiş ve ekonomik üstünlüğünü ilan etmiş bir pazar olarak karşımıza çıkmıştır. Daha sonra ise o zamana kadar dışında kalan her alanı içine alıp kapsayarak genişleyip yayılmıştır. Sistemin varlığı ve asli toplumsal faaliyet dinamiği öncelikle kapitalist rasyonellik diyebileceğimiz kesintisiz, sınırsız sermaye birikimine dayanır; yani bu sistemde her şey daha çok sermaye için yapılır. Sistemin uzun dönemli eğilimlerinin kaynağını bu temel amaç oluşturur. Hep daha fazla sermaye, daha fazla üretim ve tüketim, daha fazla teknoloji... Sistem hep "daha fazla"dan beslenir. Sistem içinde hemen her şey metalaş(tırılır) ve birbirlerinden farklı coğrafi bölgelerdeki üretim faaliyetleri uzun meta zincirleri oluşturacak biçimde birbirlerine bağlanır. Sistemin can damarı ise "iş bölümü"dür. Sisteme bağlanan coğrafi bölgelerin iş bölümü içerisindeki konumları, o bölgenin sahip olduğu tarihsel etkenlere bağlıdır. Bu etkenler ve bölgelerin iş bölümü içerisindeki göreceli yeri değişkendir ama sonuçta düzen her zaman hiyerarşik olmuş ve merkez, yarı çevre ve çevre olarak tanımlanan üçlü bölünmeyi içermiştir.

Kapitalist dünya ekonomisinin en başından beri dayandığı temel siyasi yapı ise devletlerarası sistemi oluşturan modern devletler dediğimiz siyasi oluşumlardır. Siyasal bir üstyapıyı niteleyen, işte bu devletlerarası sistemin üyesi olan ve onun tarafından tanımlanan egemen devletler ağıdır. Kapitalist dünya ekonomisi, tek bir iş bölümü ile tanımlanır ama dünya imparatorluklarının tersine bu yapıda birden fazla siyasal birim bulunur. Çünkü sonsuz sermaye birikimi böyle bir yapıyı dayatır ve bu yapıda sistemi yeniden üretir. İmparatorluklardaki siyasi gücün belirlendiği patrimonyal ve yeniden dağıtımçı-haraççı yapı sistemin temel özelliği ile çelişir -sermaye birikiminin müsadere edilebilmesi örneği-. Daha açık bir ifadeyle, egemen devletlerden oluşan bir siyasal üstyapı olan devletler arası sistemin doğuşu ve gelişimi sermayenin sonsuz birikimi sürecinin -karşılıklı ilişkililik bağlamında- hem başlıca motoru hem de bu sürecin bir çıktısıdır. Bu çerçevede denilebilir ki kapitalizm ve bir dünya ekonomisi -tek bir iş bölümü, ama siyasal ve kültürel çeşitlilik- aynı madalyonun iki yüzü gibidir. Bu yapılar tesadüfen birbirleriyle örtüşmüş farklı öğeler değil, çeşitli etkileşimleri olan, birbirlerini içeren bir bütünün parçalarıdır. O bütün ise tarihsel bir sistem olan kapitalist dünya ekonomisidir.

Sistemde politik iktidar sahipleri ile ekonomik üreticiler arasındaki ilişkiler çok özeldir. Tam bir piyasa ekonomisi tarihsel kapitalizmde ne mümkündür ne de ekonomik üreticiler açısından istenilen bir şeydir. Sonsuz sermaye birikiminin hep daha fazladan beslenmesi -bu "daha fazla" yarı veya doğrudan tekelci konumla güçlenir- ve iş bölümündeki hiyerarşik yapının mevcudiyeti -var olan eşitsiz mübadele- birikmiş sermayeyi, politik olarak güçsüz bölgelerden; yani çevre ve yarı çevreden politik olarak güçlü bölgelere yani merkeze doğru akıtır. Rekabetçi ve hiyerarşideki konumlar arasında geçişlerin kısmen mümkün olabildiği devletler arası sistem hem devlet politik iktidar sahiplerinin hem de ekonomik üreticilerinin daha güçlü, daha egemen bir siyasal yapı -modern devlet- istekleri ve sistemin zorunlulukları ile örtüşür. Daha açık bir ifadeyle bir devletler sistemi çerçevesinde varolan modern egemen -egemenliğin iç ve dış ikili özelliği unutulmadan- yani devlet hem içeride; yani sınırları dahilinde otoritesini güçlendirmek, hem de dünya sisteminin rekabetçi ortamında gücünü devamlı korumak ve artırmak -Reason D'etat- zorundadır.

Avrupa'da tarihsel olarak bu süreç, merkezi egemen devlet içte ve dıştaki bu zorunluluklar karşısında fiili iktidarını artırmanın yolunu aradığı uzun dönemli bir eğilimin hikayesidir. Bu bağlamda içte, sınırları dahilinde geleneksel olarak görece otonomi sahibi feodal beylerin gücünü kaldırmaya, en azından sınırlamaya çalıştı. Bu noktada merkezi devlet, gücünü her arttırmak istediğinde uzun vadede feodal güçlerin elinde tuttıkları siyasi -vergilendirme ve şiddet araçlarının tekeli ele geçirmek ve bu bağlamda merkezin askeri bağımlılığını ortadan kaldıracak sadık ve etkin bir ordu kurma arayışı- ve mali -her iki grup da kendi gelir kaynaklarını arttırmak istediğinden ve ortada görece sabit miktarda kaynak varken merkezin, hem mali araçları soyluların elinden alma ve/veya alternatif bir gelir kaynağı bulma arayışı- araçları almak zorundaydı. Bu durum, her iki taraf açısından da yoğun bir uzlaşmazlık ve çatışma süreci demekti. Dışta ise sistem, devletin ve sınırları dahilindeki ekonomik üreticilerin güçlerinin hep daha fazla artırılmasına yönelik bir yönetim anlayışına sahip olmayı dayatıyordu. Sonuç olarak gerçek devlet iktidarının artması, sistemin asri eğilimini oluşturdu ve bu süreç sonunda bilinen anlamıyla modern egemen devlet yaratıldı. Bu devletin tarihsel olarak iki temel özelliği de bu dönemde yaratıldı. Bunlardan ilki, merkezi askeri

örgütlenme, ikincisi ise her türden merkezi kurumsal bürokratik yapıydı.

Osmanlı İmparatorluğu da kapitalist dünya ekonomisinin adım adım kendi egemenlik alanlarına doğru yayılıp genişlemesinden oldukça etkilendi. İlk olarak 16'ncı yüzyılın sonlarında Balkanlar'da merkezi bürokrasinin denetimi dışında kaçak tahıl ticaretinin başladığı görülmektedir. Fakat bu durum, kısa dönemler ve kısıtlı biçimlerde geliştiğinden imparatorluğun dünya ekonomisine tam anlamıyla katılmasını sağlayacak uzun dönemli eğiliminin başlangıcı olamadı. Fakat 17'nci yüzyılın sonlarından itibaren yaşanan gelişmeler süreci değiştirdi. Bu dönemden itibaren imparatorluk merkezinin şehirlerdeki küçük sanayi üretimi ve kırdaki tarımsal üretim üzerindeki denetimi zayıflamaya başladı, siyasal önceliklere göre düzenlenmiş kısıtlamalardan ve düzenlemelerden kurtuldukları oranda bunların zaman zaman canlanıp büyüdükleri gözlemlendi. 18'nci yüzyıl ile beraber genellikle imparatorluğun uç bölgelerinde gayrimüslimlerin yürüttüğü kaçak ticaret faaliyetine ek olarak ticari amaçla üretilen pamuk, üzüm, tütün, mısır ve canlı hayvan üretimi yoğunlaştı. Devlet bu tip faaliyetleri eskisi gibi vergilendiremiyor, bu işi yapanlar açısından ise kişisel birikim ve kazanç kapısı açılıyordu. Üretim ve vergileme üzerindeki merkezi denetim ortadan kalkınca hem kaçınılmaz olarak ticaretin ve yatırımların daha serbestçe ortamda yapılabildiği bir durum oluştu hem de merkezden uzak yerel eşraf ve yöneticilerin -bu durumdan nemalanması ve buna koşut olarak merkezin mali anlamda güçsüzleşmesi sayesinde- güçlenmesine yol açtı. Âyan ve diğer taşra grupları artık kendi askeri güçlerini beslemeye, zor kullanma araçlarını edinmeye, kendi bürokrasilerini oluşturmaya başlamışlardı. Merkezin zayıflamaya ve bunun karşısında imparatorluğun merkezkaç kuvvetlerinin güçlenmeye başladığı bu dönemde Osmanlı padişahları eyaletlerden asker toplamak ve vergiden pay almak için diğerleri ile müzakere ve pazarlık etmek zorunda kaldı. (Sened-i İttifak). Fakat bu durumda gittikçe daha fazla imparatorluğu içine alan kapitalist dünya ekonomisinin zorladığı modern egemen devlet yapısıyla çeliştiğinden kısa bir süre sonra bu güçlerin yok edilip yeniden merkeze bağlama çabalarına girişildi. Bu süreçte Mısır ve Mehmet Ali Paşa merkezi çok zorladı fakat bu sorun da Düvel-i Muazzama'yı devreye sokarak çözülmeye -askeri yenilgi ve İngiliz Ticaret Anlaşması hatırlandığında- çalışıldı. Fakat bu

da imparatorluğu, sistemin çevresinde bırakacak gelişmeleri hızlandırdı.

Bu bağlamda 18'nci yüzyılda hızlanan ve 19'uncu yüzyılda artık geri döndürülemez bir süreç olan imparatorluğun bölge bölge ve daha sonra tamamen kapitalist dünya ekonomisine eklemlenmesi ikili bir sonuç doğurdu. Bu ikili ayağın bir tarafında eklemlenen her bölgenin merkezin ticareti, üretimi ve sermaye birikimini kısıtlayan, denetleyen geleneksel engellerini yıkmak için ayaklanıp seferber olması, diğer tarafında ise merkezin bu durumla baş etme çareleri araması bulunur. Bu dönemlerde yoğunlaşan ticarileşme ve parasallaşma dalgası, yerel âyanın ve eşrafın güç birikimine olanak tanımış, yeni tüccar gruplarının, yeni kentlilerin ve yeni orta sınıfların ortaya çıkmasının koşulları oluşmuştur. Bu yeni güçler, merkeze karşı ayaklanmalarını Balkanlar'da olduğu gibi bir etnik ve ulusal temele oturtmuşlar, bu bölgeler imparatorluktan kopup birer modern egemen devlete dönüşmüşlerdir. Bu noktada örneğin, Sırp isyanının önde gelen ismi olan Kara Yorgi'nin varlıklı bir domuz tüccarı, Yunan isyanının hem örgütsel hem de ideolojik bazda odak noktası olan Filiki Eteryâ Örgütü'nün de bir Yunan tüccarları örgütü olması anlamlı hale gelmektedir.

Merkezkaç ayaklanmaların etnik veya ulusal bir temele oturmadığı yerler ise imparatorluktan

koparak sömürgeleştiler. (Mısır, Suriye, Irak ve diğerleri.) Merkez ise tüm bu gelişmelerden kendini merkezileştirerek, modern ordu ve bürokratik yapıları inşa ederek kurtarmaya çalıştı. Bu bağlamda III. Selim ile başlayıp II. Mahmut ile devam eden reformların ana amacı kapitalist dünya ekonomisine tam olarak eklemlenmiş imparatorluğunun devlet yapısını devletler arası sistemin rekabetçi ortamında modern bir hale getirmek ve güçlendirmektir. Bu çerçevede II. Mahmut döneminin paradoksal durumunu, modern dünya sisteminin yapısal özelliklerine bağlamak yanlış olmayacaktır.

II. Mahmut döneminin paradoksal durumunu, modern dünya sisteminin yapısal özelliklerine bağlamanın mümkün olduğunu tespit ettikten sonra, dönemin olgu ve olaylarının dünya sisteminin çevrimiyle olan bağı ve ilişkisini belirlemeye geçmek yerinde olacaktır. Bu, aynı zamanda II. Mahmut döneminin çevrimsel tarihini yazma girişimi olarak da değerlendirilebilir.

18'inci yüzyılın başından itibaren güçsüzleşen Hollanda'nın hegemonik gücünü ele geçirme ve bu bağlamda onun ticaret ve güç ilişkileri ağını kendi egemenlik alanlarına bağlama mücadelesinin Fransa ve İngiltere arasında yoğunlaştığı görülür. Bu hegemonik gücü elde etme mücadelesinin ilk raundunu 1756-1763 Yedi Yıl Savaşları oluşturmuş ve sonucunu ise İngiltere'nin Fransa'yı dize getirdiği 1815'te biten Napolyon Savaşı belirlemiştir. Bu uzun süre alan hegemonya mücadelesinde İngiltere, gerek devlet aygıtının rakibine göre daha etkin, verimli ve güçlü olması, gerekse de o dönemde hızla artan sömürgecilik ve kapitalist kölelikten aslan payını alması nedeniyle üstün geldi ve en azından Birinci Dünya Savaşı'na kadar dünya hegemonik gücü oldu. Bilindiği üzere, modern dünya sisteminde hegemonya, uluslararası alanda merkez; yani büyük güçler arasındaki süre giden rekabetin, bunlardan bir tanesinin eşitler arasında birinci haline gelerek kendi kurallarını ve isteklerini diğerlerine empoze edecek kadar dengesizleştiği bir duruma işaret eder. Bu istek ve kurallar sadece askeri, ekonomik ve politik alanda değil, sosyal, kültürel, ideolojik, örgütsel alana da uzanıp hepsini içine alır.

Hegemonik güç kabaca, önce en azından büyük güçler arasında bir savaşı engelleyecek istikrarlı bir devletler arası sistemi bütün kurum ve kurallarıyla oluşturmak, ikincisi ise kapitalist dünya ekonomisinin sınırsız sermaye birikimi dinamiğine temel olacak ekonomik,

sosyal, kültürel ve ideolojik bir yapıyı kurmak zorundadır. İngiltere bu bağlamda temeli Westfalia'da atılmış Avrupa devletler arası sistemini Napolyon Savaşı sonrası toplanan Viyana Kongresi ile tekrar oluşturdu ve 1914 yılına kadar sürecek olan Avrupa Barışı tesis edildi. İkinci olarak ise, takas sistemine dayalı, dünya ticaret emperyalizmi adı verilen ve dünya ticaretinin antrepusunun Londra'ya kaydığı bir ticari yapı, İngiliz Merkez Bankası'nın önderliğinde ve Sterlinin dünya parası haline geldiği altın standardı bir mali yapı ve üretim maliyetlerinin içselleştirildiği -kabaca hammadde, kaynakların İngiltere'ye aktığı, buradan mamul ve yarı mamul olarak tekrar dünyaya dağıtıldığı bir sistem- bir sanayi ve tarım yapısı kurdu. İngiltere bu dönemde kapılarını sonuna kadar dünya ticaretine açtı ve bu durumu en azından Alman korumacılığına kadar tüm dünyaya dayattı. Bu yapının kültürel ve ideolojik temelinde ise modern dünya sisteminin ideolojik harcı olan liberalizmin evrensel, serbest pazar fikriyle -ulusların zenginliğinin itici gücü- tam anlamıyla bütünleştirilmesiydi.

II. Mahmut, Viyana Konferansında oluşan bu devletler arası sistem ve ekonomik yapıdan önce görece biraz daha özerk hareket etme ve âyanlaşmayı çözüme girişiminde bulunmuştu. Yunan isyanına müdahalesi bu bağlamda değerlendirilebilir. Bu girişimde II. Mahmut, İngiltere ve Fransa'nın Avrupa'daki yoğun rekabeti dolayısıyla buraya müdahale edemeyeceklerini ve Rusya'nın da bu iki güç tarafından da önleneyeceğinin hesabını yapmıştı. Fakat, olası Osmanlı-Mısır birleşmesinin dünya güç dengesindeki olası sonuçları bu güçlerin birleşip duruma müdahale etmesi sonucunu doğurdu. II. Mahmut'un bir dünya imparatorluğu olan Rusya ile Hünkar İskelesi Anlaşması yapması ve bu güce imtiyazlar tanınması gene İngiltere ve Fransa tarafından önlendi. Dolayısıyla, kabaca 1820'lere kadar İngiltere ve Fransa'nın bir yandan birbirlerinin Osmanlı topraklarındaki ayrıcalıklarını dengelemeye çalıştıkları, bir yandan da Rusya'nın ilerlemesine karşı koymak için işbirliği yaptıkları söylenebilir.

Yukarıda belirtildiği üzere İngiltere'nin tam anlamıyla hegemonik güç haline geldiğinde kurduğu hegemonik-sistemik yapıda kapitalist dünya ekonomisine dahil olan bölgelerin, serbest ticaret kervanına tam anlamıyla katılmaları esastı. Bu kimi zaman ideolojik ve kültürel ikna ile çoğu zaman ise askeri, siyasal ve ekonomik baskıyla gerçekleştirildi. Örneğin, bu yapıya direnen ve İngiliz tekstil sanayine büyük miktarda ham-

madde sağlayan Mehmet Ali Paşa, afyon ithalatına kapılarını açan Çin bu türden baskılara maruz kalıp boyun eğdiler. Yine, aynı tip bir anlaşmayı Osmanlı 1838 yılında imzaladı. Bu anlaşma ile Osmanlı dış ticaret hacmi dört kat arttı; ancak doğal olarak ithalat, ihracattan çok daha fazla arttı. İngiltere'nin Osmanlı ticaretindeki payı gene aynı oranda arttı. Osmanlı bölgesi bir yönü ile İngiliz mamul mallarının tam anlamıyla bir pazarı haline gelirken, Osmanlı İmparatorluğu'nun kırsal kesimlerinin hemen hemen tamamında yüzyıllardır süren düşük düzey üretim dengeleri, yerini teknolojik değişim ve büyümeye bıraktı. Kırsal alan artık sadece geçimlik ekonomiden ibaret değildi. Fakat, genelde bu ekonomik canlanmadan imparatorluğun gayrimüslim tebaası, özellikle Rumlar ve Ermeniler ve İzmir, Selanik gibi kimi liman şehirleri çok daha fazla faydalandı. Daha sonraki Tanzimat reformları bu kesimlerin vatandaşlık ve sermaye birikimine yönelik ekonomik etkinliklerine politik ve hukuki boyut kazandırdı fakat aynı zamanda bu durum milli iktisat tepkilerine ve uygulamalarına da zemin hazırladı.

Sonuç olarak; **II. Mahmut dönemi, imparatorluk devlet aygıtının modern "egemen" devlet formuna dönüştürülmeye çalışıldığı "olumlu" bir reform süreci iken, aynı zamanda imparatorluğun, dünya imparatorluğu özelliklerini kaybedip, her bölgesinin kapitalist dünya ekonomisi ile ayrı ayrı ve birbirinden kopuk bir biçimde eklemlendiği "olumsuz" bir yok olma, parçalanma dönemi-dir.** Eklemlenme, katılma ekonomik yaşamı "olumlu" yönde canlandırıp daha "demokratik" fikirlerin yaygınlaşmasını sağlarken, bu durum aynı zamanda imparatorluk topraklarının sistemin çevresine, "yarı-sömürge" olarak yerleşmesine ve gene imparatorluğun klasik yönetim anlayışı ve meşruiyetinin sorgulanıp yok olmasına neden olmuştur. İşte bu ikili durum tarihsel olarak bir dünya imparatorluğunun, kapitalist dünya ekonomisi ile karşılaşmasının ve onun tarafından adım adım ve parça parça ele geçirilip yok edilmesinden kaynaklıdır. Görünüşteki bu paradoksallığı anlaşılır kılacak metodolojik ve kuramsal çözümü Wallerstein'in dünya sistemleri analizinin sunabilmiş olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Prof. Dr. Emin ÇARIKCI
Çankaya Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret
Bölümü Öğretim Üyesi

Türk Dünyasında Ekonomik Durum

Giriş

Bu makale, 2006 yılı itibariyle, Türkiye dahil Türk Dünyasının altı bağımsız Türk cumhuriyetindeki ekonomik durumu, en son istatistiki verilere dayanarak analiz edecektir. Ekonomik duruma geçmeden önce bir hususa dikkati çekmek istiyorum.

1960'lı yılların ikinci yarısında ve 1970'li yılların ilk yarısında ABD'de ekonomiden yüksek lisans ve doktora eğitimi için bulunduğumda, özellikle Kıbrıs tartışmalarında, Birleşmiş Milletler televizyonunu seyrediyordum. Genellikle Arap diplomatlar söz aldığında sık sık Arab World (Arap Dünyası) ibaresini kullanıyorlardı. Ne zaman bir Arap Dünyası ifadesi duysam, bir ah çeker biz de bir gün "Türk Dünyası" (Turkish World) diyebilecek miyiz diye hayal ederdim. Nihayet 1991'in son çeyreğinde Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla, beş Türk cumhuriyetinin bağımsızlığını ilan etmesi ile Allah bize de Türk Dünyası deme fırsatını verdi. Maalesef çoğumuz bu fırsatın farkında bile değiliz. Son 15 yıldır Türk aydınlarının ve po-

litikacılarının çoğu tutturdu bir Türki Cumhuriyetler diye. Bu çok yanlış ifade; çünkü "ena Türki" Arapçada ben Türküm demektir. Türki kelimesi Arapça ve Farsçadır. Türki yerine niye Türk Cumhuriyetleri ve Türk Dünyası ifadelelerini kullanmıyoruz? Farkında olmadan Arapça ve Farsça konuşuyoruz.

1- 2006'da Türkiye'de Ekonomik Durum

Her ekonominin temel hedeflerinden birincisi, yıllık enflasyonu düşürmek ve ikincisi de istikrarlı bir şekilde her yıl %5 dolayında pozitif büyümeyi sağlamaktır. Türkiye'de 2001 yılından 2005 yılına bu iki verideki gerçekleştirmeleri belirttikten sonra, 2006 yılındaki GSMH büyüme hızı ve fert başına gelir detaylı bir şekilde analiz edilecektir. Yıllık enflasyon artışları, TÜFE ve ÜFE (TEFE) bazında sırasıyla 2000 yılında %31,0 ve %32,7, 2001 yılında %68,5 ve %88,6, 2002 yılında %29,7 ve %30,8'e, 2003 yılında %18,4 ve %13,9'a, 2004 yılında %9,3 ve %13,8'e, 2005 yılında da %7,7 ve %2,7'ye inmiştir. GSMH büyüme hızı ise, 2000 yılından 2001 yılına %6,3'ten %9,5'e gerilemiştir. Bu

oran 2002 yılında %7,8, 2003'de %5,9, 2004 yılında %9,9, 2005 yılında da %7,6'lık bir artış göstermiştir.

Büyüme Hızı ve FBG: GSMH büyüme hızı 2006 yılında %6,0'dır. 2005 yılından 2006 yılına GSMH cari fiyatlarla 486 milyar YTL'den (Katrilyon TL) 576 milyar YTL'ye (%18,4 artış) çıkmıştır. Bu GSMH'nin önce yıllık ortalama Dolar kuruna bölünmesi ile Dolar cinsinden GSMH bulunur. Bu meblağın nüfusa bölünmesi ile de Dolar cinsinden fert başına gelir elde edilir.

2005 yılından 2006 yılına GSMH yaklaşık 361 milyar Dolardan 400 milyar Dolara (%10,8 artış), fert başına gelir de 5.008 Dolardan %9,4 artışla 5.477 Dolara çıkmıştır. 2006 yılında GSMH artışı %6,0 olduğu halde, Dolar bazında GSMH ve fert başına gelirin %10 dolayında artış göstermesinin başlıca sebepleri ise 2005 yılından 2006 yılına GSMH'nin cari fiyatlarla %18,4 artmış olması ve 2002 yılından bu yana TL'nin en az %30 dolayında aşırı değerlenmesidir. Nitekim, 2006 yılında ortalama Dolar kuru 1,44 YTL yerine 1,8 YTL olsaydı, geçen yıl GSMH 320 milyar Dolar, fert başına gelir ise 5.477 Dolar yerine 4.384 Dolar olacaktı. Diğer taraftan, 2002 yılından 2006 yılına toplam GSMH büyüme hızı %37,2 olduğu halde bu dönemde Dolar bazında GSMH %120 ve fert başına gelirden de %109'luk bir artış olmuştur.

Satınalma Gücü Paritesine -Türkiye'deki bir demet mal ve hizmetin New York'taki Dolar cinsinden değeri- göre fert başına gelir ise 2006 yılında yaklaşık 9.000 Dolara ulaşmıştır. Almanya'da fert başına gelir 30 bin Dolar, Türkiye'de de yaklaşık 5,5 bin Dolar'dır. Bu fark 5,5 kattır. Oysa sermaye gücü paritesine göre Türkiye'de fert başına gelir 9 bin Dolar, Almanya'da 28 bin Dolar olduğu için, Türk ve Alman vatandaşları arasındaki gerçek ortalama hayat standardı farkı, 5,5 kat değil sadece 3,1 kattır.

Özetlersek, Türkiye'de son 7 yıldır uygulanan istikrar programları sonucu 2005 ve 2006'da yıllık enflasyon tek haneli rakamlara inmiş, 2002-2006 dönemi yıllık büyüme hızı ortalaması %7,4 olarak gerçekleşmiş ise de Türkiye ekonomisinin esas sorunu her yıl en az 800 bin kişiye yetecek kadar istihdam artışı sağlayamamasıdır. Her şeye rağmen Türkiye'nin önü açıktır. 2006 yılında Türk ekonomisi yıllık 117 milyar Doları aşan bir döviz kazanma potansiyeline (Bu miktar 2005 yılında 104 milyar Dolardı) ulaşmıştır. Bu meblağın 85,1 milyar Doları ihracattan, geriye kalan 32,4 milyar Doları da başta turizm, taşımacılık ve müteahhitlikten

elde edilen hizmet gelirleri olmak üzere bavl ticaretinden kaynaklanmıştır. Türkiye 40 bin kişilik ihracatçı ordusuyla 140 dolayındaki ülkeye ihracat yapmaktadır. Türkiye'nin ihracatında imalat sanayi sektörünün payı %94-95, tarım, ormancılık ve balıkçılığın %4-4,5, madencilik ve taş ocaklarının payı da %1,5 dolayındadır.

Kötümserliğe gerek yoktur; ancak yıllardır süregelen köklü reformları bir an önce hayata geçirmek gereklidir. En kısa zamanda, özellikle; kayıt dışı ekonomiyle mücadelede önemli mesafeler alınmalı; çünkü a) Türkiye'de toplam vergi gelirlerinin %70'inin dolaylı vergilerden (%30'unun sadece enerji sektöründen) alınması; b) enerji fiyatlarının (elektrik, petrol ve doğalgaz); c) gelir ve kurumlar vergilerini yüksek seviyelerde tespit etmek zorunda kalınmasının ve d) yerli ve yabancı sermaye yatırımlarını caydıran haksız rekabetin varoluşunun en önemli sebebi %35 dolayında seyreden kayıt dışı ekonomidir.

Yatırım ve üretime dönük doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını cazip hale getirecek ve yatırım iklimini (ortamını) hazırlayacak gerekli yasal değişiklikler ile uygulamalar yürürlüğe konulmalıdır.

Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için ise hükümetin daha cesur, daha kararlı ve daha aktif ekonomi politikaları uygulaması gerekmektedir. (Daha ayrıntılı bilgi için bakınız Not 1).

2-Türk Cumhuriyetleri'nde Ekonomik İşlemlerin Özeti: 1990-1996, 1997-2005

Doğu ve Batı Türkistan ile Kafkas Bölgelerindeki Türk illeri Çin ve Çarlık Rusyası imparatorlukları tarafından yaklaşık üç asır önce işgal edilmeye başlandı. Nitekim, bugünkü Türk cumhuriyetlerinden Azerbaycan 1828 yılında, Kazakistan 1854 yılında, Türkmenistan 1885 yılında, Kırgızistan ve Özbekistan ise 1860 yılında başkentlerinin işgali ile bağımsızlıklarını kaybetmişlerdir. Azerbaycan'ın 178 yıl önce, Kazakistan'ın ise 152 yıl önce bağımsızlıklarını kaybetmeleri, Türkistan topraklarının büyük bir bölümünün en az 200 yıl önce Rusya'nın eline geçtiğini göstermektedir. Demek ki Türkiye ile Türk cumhuriyetlerinde yaşayan Türklerin hasreti sadece 70 yıllık Sovyet dönemi değil, en az iki asırlık bir hadisedir.

Türk illeri, gerek Çarlık Rusyası döneminde, gerekse Sovyetler Birliği döneminde en acımasız bir sömürge idaresine tabi tutulmuştur. Nitekim, bir Alman araştırmasına göre, 1989 yılında Bağımsız Devletler Topluluğu'na üye devletlerin ekonomik durumları ve potansiyelleri 10 puan üzerinden şu şekilde değerlendirilmiştir. (Daha ayrıntılı bilgi için bakınız Not 1).

Sanayileşme derecesi olarak Rusya 8, Ukrayna 9 ve Beyaz Rusya 8 puan alırken, Özbekistan ve Azerbaycan 3, Türkmenistan ve Kırgızistan 1'er puan almışlardır.

Sanayi üretiminde kendine yeterlilik derecesi de Rusya'da 8, Ukrayna'da 7 iken, Kazakistan'da 3, Azerbaycan'da 2, diğer Türk Cumhuriyetleri'nde ise 1'er puandır.

Piyasa ekonomisi zihniyeti itibarıyla Baltık ülkeleri 10 üzerinden 10, Gürcistan ve Ermenistan sırasıyla 9 ve 8 alırken, Moldova 5, Türk cumhuriyetlerinin aldıkları puanlar ise 1-3 arasında değişmektedir. Baltık Cumhuriyetleri II. Dünya Savaşından sonra Sovyetler Birliği'ne verildiği için bu ülkelerde eskiden (bir nesil önce) varolan piyasa ekonomisi zihniyeti hayatini muhafaza etmektedir.

Bu puanlar göstermektedir ki Sovyet İmparatorluğu sadece Slav cumhuriyetlerini zengin edecek iktisat politikaları uygulanmış, Kazakistan'da %40'lık bir Rus nüfusu sayesinde bu ülke biraz iltimas görmüş, diğer Türk cumhuriyetlerinin sanayileşmeleri ise büyük ölçüde ihmal edilerek bu ülkeler birer hammadde deposu olarak sömürülmüştür.

Bir örnek daha vermek gerekirse, 1989 yılında eski Sovyetler Birliği'nde pamuğun %89'u Türk cumhuriyetlerinde üretildiği halde, yine eski Sovyetler Birliği'nde kumaşın sadece %11'i Türk cumhuriyetlerinde üretiliyordu. Bütün bu örnekler sömürgecilikte Rusların Batılardan daha acımasız olduğunu ortaya koymaktadır. Bir Batılı yazarın ifade ettiği gibi, "Sömürgecilikte İngilizler ineğin sütünü alır, Fransızlar ineği keserek derisini yerli halka bırakır, Sovyet sistemi ise ineği öldürür."

Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Gelişmeler: 1990-1996

1991 yılının ikinci yarısında bağımsızlığına kavuşan Türk cumhuriyetleri ilk altı yıl sıkıntılı bir iktisadi geçiş dönemi yaşamışlardır. Nitekim 1990-1995 döneminde yıllık ortalama toplam üretim (GSYİH) Azerbaycan'da % -20.2, Kazakistan'da % -11.9, Kırgızistan'da % -14.7, Türkmenistan'da % -8.1, Özbekistan'da % -8.1 gerilemiş, 1996 yılında ise Türkmenistan, Kazakistan ve Kırgızistan pozitif büyümeye geçmiştir.

1992-1994 döneminde Türk cumhuriyetlerinde -Özbekistan hariç- dört haneli rakamlara çıkmış olan yıllık enflasyon artışları, 1995 yılında iki-üç haneli rakamlara inmiş, 1996 yılında ise Türkmenistan hariç enflasyon

büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır. Nitekim 1996 yılında bu oranlar Azerbaycan'da %25'e, Kazakistan'da %40'a, Kırgızistan'da %32'ye ve Özbekistan'da %55'e gerilemiştir. Türkmenistan'da da 1995 yılından 1996 yılına yıllık enflasyon hızında 1000 puanlık bir düşüş sağlanmıştır.

Türk cumhuriyetleri de sosyalist sistemden piyasa sistemine geçiş için özelleştirmeye büyük hız vermiştir. Nitekim, 1997 Dünya Bankası Raporuna göre, 1990 yılından 1995 yılına toplam üretimde (GSYİH'de) özel sektörün payları yüzde olarak Azerbaycan'da 7'den 15'e, Kazakistan'da 8'den 28'e, Kırgızistan'da 8'den 42'ye, Türkmenistan'da 12'den 18'e, Özbekistan'da ise 12'den 30'a çıkarılabilmektedir.

Bu gelişmeler Türk cumhuriyetlerinde serbest pazar ekonomisine geçiş sancılarının büyük ölçüde atlatıldığını ve 1996 yılından itibaren bu ülkelerde ekonomik açıdan çok olumlu gelişmelerin ortaya çıkacağını bizlere müjdelmiştir. (1997-2005 dönemi ekonomik gelişmeleri için bakınız Not 1.)

3- 2006 Yılında Türk Dünyasında Ekonomik Durum ve Gelişmeler

Tablo 1'de görüldüğü gibi, 2006 yılında, Türkiye dahil Türk cumhuriyetlerinin toplam nüfusu 134 milyon, GSYİH'si 517.6 milyar Dolar, satın alma gücü paritesine göre GSYİH ise 969 milyar Dolar olup, toplam dış ticaret hacmi de 323 milyar Dolar (ihracat 148, ithalat 175 milyar Dolar) olmasına rağmen, bu ülkeler arasındaki dış ticaret çok düşük düzeydedir.

2006 yılında, sırasıyla enflasyon ve GSYİH büyüme hızları;

- Azerbaycan'da %8.4 ve %31.0,
- Kazakistan'da %8.6 ve %10.6,
- Kırgızistan'da %5.6 ve %-2.7,
- Özbekistan'da %19.5 ve %7.2,
- Türkmenistan'da %8.2 ve %9.6,
- Türkiye'de ise, %9.7 ve %6.0 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo'da dikkati çeken önemli bir husus da son üç yılda petrol ve doğal gaz fiyatlarının üçe katlanması sayesinde Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan'da fert başına gelir ve GSYİH'de önemli sıçramalar olmuştur. Neticede Kazakistan'da satın alma gücü paritesine göre fert başına gelir ilk defa Türkiye'nin üzerine çıkmıştır. Diğer bir hususta, gerek fert başına gelidede ve gerekse GSYİH'de satın alma gücü paritesine göre büyük farklılıklar olmasıdır. Mesela, 2006 yılında Azerbaycan'da

GSYİH ve fert başına gelir sırasıyla 19.8 milyar Dolar ve 2336 Dolar olduğu halde, satın alma gücü paritesine göre bu miktarlar yaklaşık 2.6 kat artarak, yine sırasıyla 52.4 milyar Dolar ve 6171 Dolara çıkmaktadır. Bu fark diğer Türk cumhuriyetlerinde 3-4 kat arasında iken, Türkiye’de ise sadece 1.6 kattır. Bunun esas sebebi ise ülke ekonomilerinin yeterince piyasaya dönük olmamasından ve enerji, aydınlatma, kira ve gıda gibi konularda aşırı devlet sübvansiyonlarından kaynaklanmaktadır.

Kazakistan’ın, satın alma gücü paritesine göre fert başına gelirden Türkiye’yi geçmesi, bu ülkenin ekonomik açıdan düzlüğe çıktığını göstermez; çünkü Dünya Bankası raporlarına göre, Türk cumhuriyetlerinde kaynakların en az %50’si yolsuzluğa gittiği için, gelir dağılımında çok büyük adaletsizlikler vardır. Ekonomik açıdan bu ülkelerin Türkiye’nin bugünkü seviyelerine ulaşabilmeleri için en az bir nesil

geçmesi gerekir. 2004 yılında Bişkek’te, Hacettepe Üniversitesi’nden mezun olan bir Kırgız öğrencime “Halâ hukuk devletini kuramayan Türk cumhuriyetlerinde rüşvet ve yolsuzluklar kaç yıl sonra asgari düzeye inebilir?” diye sordum. Aldığım cevap “En az 40 yıl sonra Hocam” oldu.

Tablo 1’in son 4 bölümünde görüldüğü gibi, bu ülkelerin ihracat ve ithalatlarında, Türkmenistan hariç, ilk üçte Rusya yer almakta, Türk cumhuriyetleri sayısı ise yok denecek kadar azdır. Bunun sebebi ise Türkiye dışındaki ülkelerin ihracatının daha çok petrol, doğalgaz ve madenler gibi yeraltı zenginliklerine dayanması ve sanayileşme seviyelerinin çok yetersiz oluşudur. Son dört yılda (2002-2005), Türkiye’nin ihracatında beş Türk cumhuriyetinin payı %1,7-1,9 (0,6-1,0 milyar Dolar), ithalatında ise %0,8-1,0 (0,5-1,0 milyar Dolar) aralığında seyretmiştir.

TABLO 1: TÜRKİYE VE TÜRK CUMHURİYETLERİNDE BAŞLICA EKONOMİK GÖSTERGELER (2006)

	Azerbaycan	Kazakistan	Kırgızistan	Özbekistan	Türkmenistan	Türkiye	Toplam
Nüfus (milyon kişi)	8.5	15.3	5.3	26.6	5.1	73.0	134
Nüfus Artış Hızı (%)	1.0	0.7	1.0	1.0	1.9	1.4	
Ortalama Ömür (yıl)	72	66	69	70	66	70	
GSYİH (1) Büyüme Hızı (%)	31.0	10.6	2.7	7.2	9.0	6.0	
GSYİH (milyar Dolar)	19.8	77.2	2.8	16.1	21.8	399.7	518
SGP(2)’ye Göre GSYİH (Milyar Dolar)	52.4	140.4	11.2	60.7	43.6	660.8	969
Fert Başına Gelir (FBG, Dolar)	2336	5113	542	605	4280	5477	
SGP’ye Göre FBG (Dolar)	6171	9294	2150	2283	8548	8575	
Yıllık Enflasyon (TÜFE)	8.4	8.6	5.6	19.5	8.2	9.7	
İhracat (milyar Dolar)	13.0	38.0	0.8	5.4	5.3	85.1	148
İthalat (milyar Dolar)	-5.3	-24.1	-1.7	-3.9	-3.1	-137.0	-175
En çok İhracat Yaptığı Ülke (Yüzdesi) (A)	İtalya 30 Gürcistan 9 Almanya 7	İsviçre 20 İtalya 15 Rusya 11	ArapEmir. 27 Rusya 18 Çin 12	Rusya 22 Çin 15 Türkiye 6	Ukrayna 46 İtalya 18 İran 11	Almanya 13 İngiltere 8 İtalya 8	
En çok İthalat Yaptığı Ülke (Yüzdesi) (B)	Rusya 17 Almanya 9 İngiltere 7	Rusya 38 Almanya 8 Çin 7	Çin 39 Rusya 33 Kazakistan 25	Rusya 27 G.Kore 13 ABD 8	Rusya 21 Ukrayna 15 Türkiye 9	Almanya 12 Rusya 11 İtalya 7	
Başlıca İhraç Malları (Yüzdesi) (C)	Petrol Ürün. 77 İşlen.Gıda 8 Ulaştır. Araç 3	Petr-Gaz 74 Metaller 16 Kimyasal. 3	Metaller 34 Mineraller 13 Tekstil 12	Pamuk 20 Enerji Ür. 10 Mak. Tec 10	Gaz 57 Petrol 26 Pamuk Lif. 3	Teks.Giy 24 Ulaş.Araç 13 Metaller 9	
Başlıca İthal Malları (Yüzdesi) (D)	Makina.Tec. 33 Petrol. Ürn. 12 Metaller 12	Mak.Tec. 44 Metaller 13 Petr. Ür. 13	Mineraller 28 MakineTeç. 15 Kimya.Ür. 13	Mak.Teç. 44 Plast. Ür. 13 Kimyas. 10	Maki.Teç. 60 Gıda Ür. 15	Kimy.Ür. 16 Petr. Gaz 13 Metaller 12	
DYS (3) Yatırımları (milyar Dolar)	0.6	6.1	0.1	0.1	0.1	19.8	
DYS Stok (milyar Dolar)	14.5	31.3	0.7	1.1	1.5	62.3	111

(1) GSYİH = Gayrisafi Yurtiçi Hasıla; (2) SGP = Satınalma Gücü Paritesi; (3) DYS = Doğrudan Yabancı Sermaye; (A) (B) ve (C) (D) Azerbaycan , Türkiye ve Kazakistan için 2005 yılı; Kırgızistan ve Özbekistan için (C) (D) 2004 yılı ve (A) (B) 2002 yılı; Türkmenistan için (D) 1999, (A) ve (C) 2001 ve (B) ise 2003 yılıdır.

Kaynak: The World Bank, World Development Report 2006, September 2006; EIU, Quarterly Country Reports and Annual Profiles, 2006; IMF, World Economic Outlook Database, April 2007; UNCTAD, World Investment Report 2006.

Derleyen: Prof. Dr. Emin ÇARIKCI

2006 yılında bu ülkelere giren doğrudan yabancı sermaye yatırımı ve doğrudan yabancı sermaye stoku, sırasıyla milyar Dolar olarak, Azerbaycan'da 0.6 ve 14.5, Kazakistan'da 6.1 ve 31.3, Kırgızistan'da sadece 0.1 ve 0.7, Özbekistan'da 0.1 ve 1.1, Türkmenistan'da 0.1 ve 1.5, Türkiye'de ise (en az yüzde 80'i özelleştirme gelirlerinden oluşan) doğrudan yabancı sermaye girişi ve stoku, 19.8 ve 62.3 milyar Dolar olup, bu ülkelerdeki toplam doğrudan yabancı sermaye yatırımı stoku 111 milyar Dolar'dır.

Türk cumhuriyetlerinde Tablo 1'de yer alan büyüme ve enflasyonla ilgili veriler ve 2006 yılına ait diğer ekonomik göstergelerde çok müspet görülmekle beraber, 2005 Dünya Bankası Kalkınma Raporuna göre; 1990-2003 dönemi (14 yıllık dönemde) ortalama GSYİH büyüme hızları Azerbaycan'da %2.4, Kazakistan'da % -0.6, Kırgızistan'da % -1.5, Özbekistan'da %1.2, Türkmenistan'da %0.8, Gürcistan'da ve Moğolistan'da %1.7 ve Tacikistan'da % -3.2'dir. 1994 ve 2001 yıllarında iki ekonomik kriz geçiren Türkiye'de ise bu oran %3.1'dir. Bu oranlar, Azerbaycan ve Özbekistan hariç diğer Türk cumhuriyetlerinde toplam üretim seviyesinin hala 1990'lı yıllar seviyesinin biraz üstünde veya altında seyrettiğini açık bir şekilde ortaya koymakta ve bu ülkelerde özellikle sanayileşme açısından çok büyük atılımlara ihtiyaç olduğunu, bu konuda bölge ülkeleri arasında işbirliğinin önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu coğrafyada mevcut olan ve parasal değeri 4 trilyon Doları aşan 200 milyar varil petrol ve 40 trilyon metre küp doğalgaz rezervi 21'inci yüzyılda mutlaka yerüstüne çıkartılacaktır. Önemli bir bölümü Trans-Kafkasya boru hatlarıyla Ceyhan'a ve Türkiye üzerinden Avrupa pazarlarına ulaştırılacaktır. Bu zenginliklerin yerüstüne çıkarılmasıyla birlikte, Türk Dünyası kısa bir zaman zarfında çok dinamik bir pazar haline dönüşecektir.

Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı ve İş Birliği İmkanları

Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattının maliyeti 3.9 milyar Dolar olup, 1750 kilometre uzunluğunda. 2002 yılının Ağustos ayında inşasına başlanan bu boru hattı 13 Temmuz 2006 tarihinde resmen hizmete girmiştir. Bakü-Supsa Petrol Boru Hattı günde 160 bin varil/gün taşıdığı halde, Bakü-Tiflis-Ceyhan'ın başlangıç kapasitesi günde 375 bin varil/gün olacak ve 2008 yılında kapasitesi 1 milyon varil/güne çıkarılacaktır. Bakü-Tiflis-Ceyhan'ın kapasite-

sinin Bakü-Supsa'nın yaklaşık 6 katına çıkacak olması Azerbaycan ve diğer bölge ülkeleri petrolünün daha yüksek fiyattan değerlendirilmesini ve Batı Avrupa'ya supertankerlerle pazarlanmasını sağlayacak, neticede başta Azerbaycan ve Kazakistan olmak üzere, bu bölgedeki bazı ülkelerin zenginleşmesine önemli bir katkıda bulunacaktır.

2006 yılının Haziran ayında Azerbaycan'la yapılan protolole göre Kazakistan yılda 7.5 milyon ton petrolü Bakü-Tiflis-Ceyhan yolu ile Akdeniz'e ulaştıracak ve bu miktar birkaç yıl içinde yıllık 20 milyon tona ulaşacaktır. Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı Azerbaycan ve Kazakistan'ın petrol ihracı konusunda Rusya'ya bağımlılığını azaltacak, bu iki ülke petrolünün dünya fiyatlarından değerlendirilmesi ile adı geçen ülkelerin döviz gelirlerini ve refah düzeylerini arttıracaktır. Bu durum, Türkiye ile Türk cumhuriyetleri ekonomik ilişkilerinin artmasına ve özellikle ortak doğrudan yabancı sermaye yatırımları potansiyelini ortaya çıkaracaktır. Ancak belirtmek gerekir ki

-Türk cumhuriyetlerine petrol ve altın madenleri dışında doğrudan yabancı sermaye yatırımı yok denecek kadar azdır.

-Petrol dışı sanayi sektörü ile hizmetler sektörüne ortak yatırımlarla doğrudan yabancı sermaye yatırımı çekerek ihracatın bir-iki mala ümit bağlamasının ortaya çıkaracağı sakıncaları azaltacaktır. İşte burada bölge ülkeleri arasında ortak yatırımlara hız verebilmek için Azerbaycan ve Kazakistan'da biraz iyi olan yatırım iklimini (ortamını) iyileştirecek batılı anlamda yasal düzenlemeler bir an önce yürürlüğe konmalıdır.

-Fiyat kontrolleri ve kısıtlayıcı iş ortamı ortadan kaldırılmalıdır.

Sanayi kolları ile ihraç mallarının çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi sürdürülebilir büyüme ve kalkınmanın ön şartıdır; çünkü ihracat ve dolayısıyla döviz gelirlerinde istikrarsızlık asgari düzeye inecektir.

Özetlemek gerekirse, Türk cumhuriyetlerinde Batılı standartlarda bir demokratik siyasi ve ekonomik sistem (Para, maliye ve sanayileşme politikalarında) kurmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Sanayileşme stratejisi olarak da ithal ikamesi yerine dışa dönük bir sanayileşme modelini en kısa zamanda uygulamaya koymak, serbest pazar ekonomisini hakim kılarak devletin eğitim, sağlık, güvenlik, yol ve baraj gibi altyapı yatırımları haricinde ekonomik faaliyette bulunmaması, ek olarak ülkedeki

haksız ve eksik rekabeti, yolsuzluğu asgari düzeye indirebilmek için gerekli yasal altyapı oluşturmalı ve devlet otoritesi ile bu yasaları uygulamaya koymalıdır.

Bu arada, Türk cumhuriyetleri için ise bir an önce özel mülkiyetin hem tarım, hem sanayi, hem de hizmet sektörlerinde yaygınlaşması için özelleştirmenin bir an önce tamamlanması, bankacılık reformu ile dış ticaret rejiminin uluslararası standartlara (DTÖ standartlarına) kavuşturulması öncelik verilmesi gereken işlerdir.

Son olarak, önemle belirtmek gerekir ki Türk Dünyasının güçlenmesi ve uluslararası ilişkilerde ağırlığını hissettirebilmesi için sadece ekonomik işbirliği de yetmez. Kardeş devletler siyasi, bilimsel, kültürel ve hatta askerî sahalarda da işbirliğini giderek artırmak zorundadır.

Aksi halde, Arap Aleminin 55 yıldır Filistin sorununu çözememiş olması durumuna düşeriz. Bugün her sahada nasıl bir Slav ittifakı varsa, her platformda Türk Dünyası ittifakı da olmalıdır. Karabağ, Uygur (Sincan) Türkleri, Kıbrıs Türkleri, İran Azerileri ve Irak Türkmenlerinin dertleri ortak derdimiz olmalı, onların uluslararası platformlardaki haklarını savunmak her Türk devletinin görevi olmalı ki Türk Dünyası şuuru gelişsin, dünya siyasetinde Türklerin ağırlığı ve itibarı tekrar artsın. Türk Dünyası Kurultayları'nın bu temennilerimize hizmet etmesi dileğiyle...

Kaynaklar:

- Emin Çarıkçı (1996), Türkiye'de İç ve Dış Ekonomik Gelişmeler, Ankara, Adım Yayıncılık.
- Emin Çarıkçı (2004), Türk Dünyasında Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye-AB İlişkileri, Ankara, Akçağ Yayınları.
- World Bank, World Development Report (2006 & 1997).
- World Bank Atlas: 2006.
- Economic Intelligence Unit (EIU), Country Reports and Quarterly Country Reports: 1996-2006.
- IMF, World Economic Outlook Database, April 2007.

Not 1: Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın 1)"Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler"; 2)"Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler: 2005-2007 "(Her iki ayda bir revize edilmektedir.); 3) "AB ile İlişkiler ve GB'nin Zararı"; 4) "AB ile Müzakereler ve Beklentiler" ve 5)"Türk Dünyası'nda Ekonomik Gelişmeler: 1980-2005" konulu 40 sayfayı aşan makaleleri, yazarın Çankaya Üniversitesi'ndeki web sayfasında yayınlanmaktadır. Bakınız: <http://carikci.cankaya.edu.tr>

Not 2: Not 1'de yer alan Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın makaleleri Petrol Mühendisleri Odası'nın web sayfasındaki 500 üyeye tavsiye edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Meryem HAKİM
Çankaya Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret
Bölümü Öğretim Üyesi

Türkiye-Kazakistan: Onlarca Milyar Dolar Şansı Kaçıyor mu?

Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin geleceğine yönelik bir araştırma projesi için Üniversitemizin izniyle Kazakistan'a on haftalık bir ziyarette bulundum. Bu konudaki izlenimlerimi Gündem okuyucularıyla paylaşmam için bu yazıyı kaleme aldım.

Kazakistan

Yaklaşık Türkiye'nin dört katı büyüklüğündeki bir ülkede sadece bir İstanbul nüfusu yaşıyor. Kazakistan'a ait istatistiki bilgiler dudak uçuklatacak kadar büyük, inanılmayacak fırsatları sunabilecek kadar ümitlendirici. Kazakistan, Orta Asya'nın süper gücü olma yolunda. Ülkenin sahip olduğu zenginlikler doğru kullanılırsa olacağa da benziyor. Sadece yeraltı zenginliklerinin getirisi iki trilyon Dolar.

Çekik gözlü Kazakların 15 yıl önce bağımsızlığa kavuşabilen memleketindeki eski baş-

kentin yerine neredeyse köyden metropole dönüştürülen yeni bir başkent var, Astana. Astana'da kendinizi Amerika'nın bir şehrinde hissedersiniz. Petrol ve doğalgaz zenginliklerinin verdiği mali güç, bu şehirde anıtsal yapılara, mimari şaheser sayılacak müthiş binalara dönüşmüş. Ancak, başkent Astana hala bir şantiye şehri; çünkü göçebe Kazakların 21'inci yüzyıldaki yeni başkentinin inşası henüz yeni başladı. Caddeler 3.00 veya 5.00 motor hacimli lüks arazi araçlarından, sadece Mercedes değil Lexuslardan ve başka bir çok lüks marka arabadan geçilmiyor. Kazakistan'ın şimdilik, başlangıç olarak dış pazara satmaya başladığı petrol ve doğalgazın; yani enerjinin kontrolü dünyanın büyük devletlerinin eline çoktan geçmiş durumda. Bu konuda ABD, Rusya ve Çin büyük oyuncular olarak yerlerini almışlar. Artık, Kazak finans patronlarının zenginlikleri yurtdışına taşmaya başladı. Türkiye'deki

Petkim macerası bunlardan sadece biri. Kazaklar, Gürcistan'da ve Ukrayna'da da büyük yatırımlara başladı, oralarda bankaları satın alıyorlar. Kazak zenginleri için Türkiye'nin sahil kentlerinde lüks yazlıkların inşasına başladığını Türkiye'de kaç kişi biliyor?

15 Yıllık Gecikme

Bundan 15 yıl önce, burada iş yapmak zor diyen Türk işadamları bugün bölgeye geri dönmüşler; fakat pastanın kaymağını yiyen ve Orta Asya'yı önce ciddi araştırmacılarının, akademisyenlerinin, strateji uzmanlarının yönlendirdiği bilgilerle tanıyan ABD şirketlerine taşeronluk yaparak. Ancak Kazakistan'da Türkiye ne kadar var sorusuna tamamiyle hayır demek haksızlık olacaktır.

Türkiye, Orta Asya'ya ve Orta Asya'nın parlayan yıldızı Kazakistan'a gitmiş. Kebapçılarımız, dönercilerimiz, inşaatçılarımız, bisküvi üreticilerimiz, makarnacılarımız ve konfeksiyon ürünlerimiz var. İlave olarak özel Türk şirketlerinin açtığı Türk okulları var. Türk yiyecekleri satan işletmeler, Kazakistan'daki Sovyet devrinden kalan neme lazımcı, umursamaz ve mantıksız hizmet anlayışından bıkanlar için birazcık olsun nefes alma fırsatı sunuyor. Kazakistan'ın en doğusundaki küçük ama tarihi olarak en eski şehirlerden sayılan Semey'de gençlerin gidip oturabileceği neredeyse yegane düğün kafeyi Türkler kurmuş. Kazakistan'ın en kuzeyinde bulunan Petropavl şehrindeki Türk dönercisi de en güneyinde bulunan Şimkent şehrindeki Adres isimli kebabçı-pastaneci de bu kategoriye dahil edilebilir. Ancak bu küçük işletmeler, Kazakistan'ın sahip olduğu devasa zenginlikte pay olarak çok küçük kalmaktadır. Kazakistan'ın bütün şehirlerindeki halk pazarlarında, dar gelirli olanların alabileceği bütün

ürünler Çin malı olmuş. Türkiye'nin konfeksiyon ürünleri ise kaliteli mal isteyenlerin en çok aradığı ürünler arasında. Fakat fiyatlar halkın alabileceğinden daha yüksek tutuluyor. Parmakla sayılacak birkaç firmanın üst düzey yöneticilerinin şahsi dostluğu ve dahi akrabalığı neticesinde Almatı ve Astana'daki bir iki büyük otel inşaatı Türk inşaat şirketleri tarafından yapılmış. Bu otellerde Türkiye'de ve batıda alıştığımız uluslararası standartları görmek büyük rahatlık.

Türkiye, Kazakistan'a Yeniden Girmeye Çalışıyor

Türkiye, Kazakistan'a yeniden girmeye çalışıyor. 2007 yılı Temmuz ayının son haftasında, Almatı'da düzenlenen ve Türk şirketi Meridien tarafından organize edilen tekstil ürünleri fuarına 120 civarında küçük ölçekli Türk şirketi katıldı. 2007 yılı Eylül ayının ilk haftasında Astana'da düzenlenen Türkiye-Kazakistan ticaret toplantısına 142 Türk şirketi katıldı ve 500 milyon Dolarlık anlaşma yapıldı. Bu tutarın 345 milyon Dolarlık kısmını üç inşaat şirketi aldı. Ancak, Kazakistan'da Türkiye için sadece inşaat alanında pasta payı yeterli değil. Oradaki pastanın çok daha büyük olduğu akıllardan çıkmamalıdır.

Türkiye Kazakistan'da Vardır Diyebilmek

Bu kardeş ülkenin gelişmesinde, Türkiye'nin gayet pragmatik (yararcı) olarak bu fırsattan faydalanacak öncelikle ekonomik ve ticari ilişkilerini geliştirmesi çok büyük önem ar-

zmetmektedir. Halen yeterli bir seviye olmayan ticari ve ekonomik ilişkilerde, Kazaklarla Türkler arasındaki bağların sahip olduğu potansiyele bakıldığında çok az ilerleme kaydedildiği açıktır.

Kazakistan'ın gittikçe zenginleşmekte olduğu gerçeğinden hareketle, bu ülkenin içerideki vizyonu da dikkatle izlenmeli. Kazak devlet adamlarının gelecekteki hedeflerinin gerçekleşmesinde Türkiye'nin işbirliği ihtimalleri irdelenmeli. Kazakistan'ın bağımsızlıktan bu yana elde ettiği zenginlik, şimdilik inşaata, ekonomiye yapılmakla birlikte, uzun vadede hedeflenen en büyük yatırım sahalarından birisinin insana yapılan yatırım olduğunu Kazaklar biliyor. Özellikle Sovyet sisteminin çöküşünden sonra gerileyen eğitim düzeyi ilköorta ve lise eğitimindeki boşluk, Türk okulları adı verilen okullarla az miktarda doldurulmuş durumda. Ancak, Kazakların yüksek öğretim kurumlarının da uluslararası seviyede eğitim-öğretim düzeyine erişebilmesi için 2007 yılının başından itibaren büyük planlar yapıl-

makta. Kazak üniversitelerinin hemen hemen hepsinin uluslararası seviyede akademik kriterlere sahip olabilmeye, uluslararası bağlantılar kurma konusunda oldukça ciddi istekleri olduğu görülmekte.

Kazakistan'daki üniversite yöneticileri, rektörlerinden öğretim elemanlarına kadar hepsi bu konudaki girişimlere açık olduklarını her fırsatta dile getiriyorlar. Konunun Türkiye açısından değerlendirilmesi yapılırsa, gelecekte Orta Asya gibi dev bir bölgenin sunabileceği fırsatlar göz önüne alındığında Türk yüksek öğretim kurumlarının da gerek akademik kurumlar arasındaki bağlantılara, gerekse bölgeye yönelik eleman yetiştirme programlarına öncelik vermesi gerekir. Kazak üniversiteleri; öğretim elemanı ve öğrenci değişiminden ortak projelere, ortak eğitim programları geliştirmeye kadar bir çok alanda Türk üniversiteleriyle işbirliği yaparak dünyaya açılmaya sıcak bakmaktadır.

Türkiye'nin vaktiyle başlattığı Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden öğrenci kabulü programı kapsamında Kazakistan için ayrılan kontenjan yılda sadece yüz-iki yüz öğrenciye düşmüştür. Kazakistan'daki zeki öğrenciler, ülkenin Bolaşak (Gelecek) programıyla artık Türkiye'ye değil Batının ve Doğunun daha ileri memleketlerine gitmeyi tercih eder duruma gelmiştir. Çünkü, Türkiye'ye gelip devlet üniversitelerinde okuyan Orta Asyalı öğrenciler iki taraflı çeşitli eksikliklerle umut edilen verimi alamamış ve bu öğrenciler Türkiye'de devlet üniversitelerinden daha ileri düzeyde eğitim veren vakıf üniversitelerinde eğitim şansını elde edememiştir.

Öğr. Gör. Roya CHOUPANI

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Öğretim Görevlisi

Prof. Dr. Mehmet R. TOLUN

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği
Bölüm Başkanı

Duraksız Video Gönderimi İçin Ölçeklenebilir Kodlama

GİRİŞ

Bant genişliği kısıtlamasının olduğu ortamlarda video iletimi video işleme işlemlerinin en önemli sorunlarından biridir. Ağ kanal kapasitesi bağlantı tipine ve herhangi bir andaki trafiğe bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu durum da gönderilecek videonun kullandığı ağdaki gecikme ve veri oranını tahmin etmeyi zorlaştırır. Örneğin, internet birbirinden farklı erişim teknolojilerine sahip olan alıcılar ve yüksek bant genişliği çeşitlilikleriyle karakterize edilmiştir (analog modem, kablo modem, xDSL, vs gibi). Video çoğa gönderiminde ağların ve alıcıların heterojenliği bant genişliği verimliliğini ve hizmet esnekliğine ulaşımı zorlaştırmaktadır. Diğer yandan, alıcı cihazların tipi ve görüntü sunum kalitesi, yüksek çözünürlüğe veya geniş piksel derinliğine sahip videoları imgelemeyebilir. İnternet video iletimi protokollerini ve mekanizmaları tasarlamada, özellikle video kodlama düzenlerini tasarlamada, bant genişliği dalgalanması ve video kalitesinin alıcının görüntüleme özellikleriyle bağdaştırılması değerlendirilmesi gereken zorlayıcı iki ana güdüdür [1]. Pek çok güncel sıkıştırma tekniği, veri hızı gibi parametrelerin kodlama

esnasında ayarlanmasını gerektirmektedir. Kod çözme esnasında sıkıştırma parametrelerinin değişimine izin veren sıkıştırma teknikleri sağladıkları esneklik nedeniyle çok değerlidirler. Bu teknikler için "ölçeklenebilir" denilebilir. Oran ölçeklenebilirliği, sıkıştırılmış görüntü veya farklı veri hızlarında video ardışımını çözme yeteneği, internet ve benzeri ağlarda duraksız video gönderimin en önemli kiplerindendir.

Kodçözölmüş veri oranının dinamik olarak ayarlanmasına izin veren ölçeklenebilir oran sıkıştırmaları, internet üzerinden duraksız video gönderimi ve çoğa gönderim, görüntülü konferans, görüntü kütüphaneleri ve veritabanları ve kullanılabilir bant genişliğinin ağ trafik yükündeki çeşitlenmeler yüzünden garanti edilemediği kablosuz ağlar gibi pek çok uygulama için önem taşımaktadır.

SERVİS KALİTESİ KONULARI VE SIKIŞIKLIK KONTROLÜ

İnternet bilgisayar veri iletişimi için tasarlandığından, duraksız çokluortam gönderimi için gerekli şartların sağlanması kayda değer

zorluklar içermektedir. Gerçek zamanlı doğası gereği duraksız video gönderimi tipik olarak bant genişliği, gecikme ve kayıp gereksinimlerine sahiptir. Halen internet üzerinden video iletimi için hiç bir servis kalitesi (QoS) garantisi yoktur [2]. Yukarıda değinilmiş olan servis kalitesi öznitelikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Bant genişliği: Kabul edilebilir bir kalite ya-
kalamak için, duraksız gönderim uygulaması
videosu minimum bant genişliği ihtiyacı du-
yar (Örneğin, 28 Kbps). Buna rağmen, sıkışıklık
durumunda, kontrol mekanizması duraksız
video gönderim için oran kontrol formunu
alır. Bu, gönderme oranını ağdaki kullanılabilir
bant genişliğine adapte etmekle eşdeğerdir.
Ölçeklenemeyen video ile karşılaştırıldığında,
ölçeklenebilir video ağdaki değişken kullanı-
labilir bant genişliğine daha uyumludur.

Gecikme: Katı gecikme kısıtlamalarıyla karşı
karşıya olmayan veri iletiminin tersine, gerçek
zamanlı video uçtan uca gecikme gerektirir
(Örneğin, 1 saniye). Zaman kısıtlamalarının
dışında gelen video paketleri faydasızdır ve
kayıp olarak değerlendirilebilirler. Ağ, zaman-
değişkenli gecikme sunduğu için kesintisiz bir
oyun oynamak için kod çözme öncesinde
alıcı tarafında bir tampon ortaya konulur.

Kayıp: Paketlerin kaybolması, potansiyel olarak
sunumu insanlar için oldukça sevimsiz hale ge-
tirebileceği gibi bazı durumlarda sunumu im-
kansız hale gelecektir. Özellikle, kabul edilebilir
görsel kalite için paket kaybı oranının belirli bir
eşiğin (Örneğin, %1) altında tutulması gereklidir.
Ağ sıkışıklıklarında paket kaybı oranı çok yüksek
olabilir ve bu durum video kalitesine çok ciddi
zarar verebilir. Duraksız video gönderiminin pa-
ket kayıplarına karşı dinç olması tercih edilir.

Kaynak-tabanlı eşdeğer bit hızı kontrolü altında,
gönderici duraksız video gönderiminin gönde-
rim oranının uyarlanması sorumludur. Kay-
nak-tabanlı eşdeğer bit hızı kontrolü duraksız vi-
deo gönderiminin oranını kullanılabilir ağ bant
genişliğiyle eşleştirerek kayıp paket miktarını en
aza indirebilir. Karşı durumda, eşdeğer bit hızı
kontrolü olmadan, kullanılabilir bant genişliğini
aşan trafik ağ içinde iskartaya çıkartılabilir. Ağ
hakkındaki geri besleme bilgisine dayanarak,
gönderici duraksız video gönderimin oranını
ayarlayabilir. Kaynak-tabanlı eşdeğer bit hızı
(oran) kontrolü, hem tek hedefli hem de çok he-
defli gönderim iletiminde kullanılabilir.

Alıcı-tabanlı eşdeğer bit hızı kontrolü altında,
alıcılar duraksız video gönderimi alım oranını
kanal ekleyip/çıkararak ayarlar. Gönderici-ta-

banlı kontrolün tersine, gönderici eşdeğer bit
hızı kontrolüne katılmaz. Tipik olarak, alıcı-ta-
banlı eşdeğer bit hızı kontrolü katmanlı çok
hedefli videoya tek hedefli videodan daha
çok uygulanır.

VIDEO KODLAMA STANDARTLARI

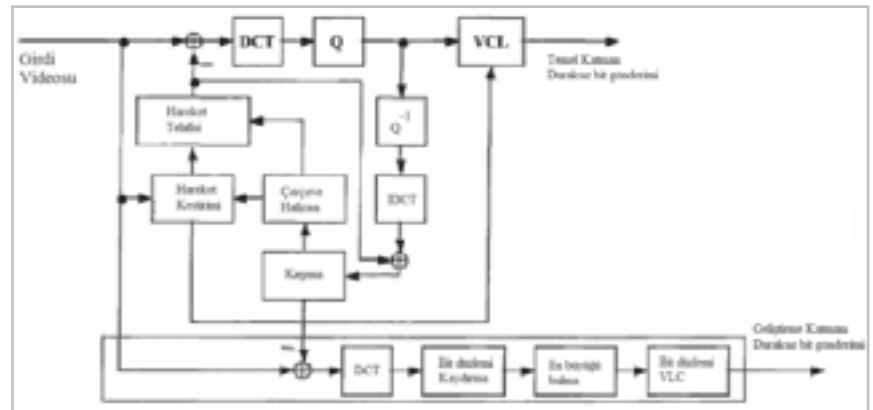
İşsel olarak yüksek bant genişliğine sahip
video bilgisini etkili olarak kaydedip iletmek
için, video veri kodlaması ve sıkıştırması için
teknikler geliştirmek gerekli olmuştur. Video
sıkıştırma algoritmasının amacı video ardı-
şımının uzamsal ve geçici artıklığını kullanarak
video dizisini daha az bit kullanarak kabul edi-
lebilir bir bozulma derecesinde temsil etmek-
tir. Duraksız video gönderimi için en önemli
video kodlayıcı-kod çözücü algoritmaları
H.21, H.263, MPEG1, MPEG-2 ve MPEG-4'tür.
CD-ROM ve TV yayınlarının video kodlayıcı-
kod çözücüleriyle karşılaştırıldığında, internet
için tasarlanan kodlayıcı-kod çözücüler daha
büyük ölçeklenebilirlik, daha düşük hesaba
dayalı karmaşıklık, ağ kayıplarına daha çok
dayanıklılık ve görüntülü konferans için daha
düşük kodlama/kod çözme gecikme zama-
nıdır. İnternet videosuna hedeflenmiş yeni
algoritmalar geliştirilmektedir. Duraksız vi-
deo gönderimi için en son video sıkıştırma
gayretleri MPEG-4 pek çok şekilde bulunan
ölçeklenebilir video kodlamaya odaklan-
mıştır. Ölçeklenebilir video kodlama üstüne
devam eden araştırmaların ana amacı idare
edilebilir fiyat/karmaşıklıkta yüksek sıkıştırma
verimliliğini başarmaktır. Ölçeklenebilir video
kodlamadaki umut verici istikamet çok sayı-
da video kodlama tekniğini ağlardaki servis
kalitesi (QoS) dalgalanmalarıyla ilgilenecek
şekilde tümlemektir. Ölçeklenebilir video
kodlama bant genişliği çeşitlendirmeleriyle başa
çıkabilir [4]. MPEG-4, 1998'de benimsenmiş ve
MPEG (Moving Picture Experts Group) tara-
findan geliştirilmiş ISO/IEC standarttır. Stan-
dardın görsel kısmı doğal, sentetik ve melez
görsel içeriğe, nesne-tabanlı kodlama profili
sunmakta olup bit hedef oranları internet ve
mobil uygulamalar için 5-64 kbps, TV/film uy-
gulamaları için 2 Mbps ve HDTV uygulamaları
için 19 Mbps olarak hedeflenmiştir [5].

Katmanlı Ölçeklenebilir Video Kodlama

İnternet için video kodlamasının amacı ve-
rilen herhangi bir bit hızı aralığı için video
kalitesini en iyi hale getirmektir. Eşdeğer bit
hızı (oran) ölçekleme sıkıştırma sistemlerinde,
sınırlı eşdeğer bit hızı kümesinden (katmanlı
eşdeğer bit hızı) veya sürekli veri eşdeğer bit
hızı kümesinden alıcı özel bir veri eşdeğer bit

Katmanlanmış ölçeklerin teknikler, ölçeklenmeyen iki basamaklı eğriden eğriye ölçeklenmeyen merdiveni değiştirir. İstenen hedef, tekli duraksız bit gönderimli bozunum oranı eğrisiyle paralel olan sürekli eğriye ulaşmaktır. İnternet üzerinden video teslimi mimarisi katmanlı video kodlamayı kullanır. Gönderici tarafında, işlenmemiş video dizisi çoklu katmanlara sıkıştırılır: Temel katman (Örneğin, Katman 0) ve bir yada birden fazla geliştirme katmanı (Örneğin, Şekil 1'deki Katman 1 ve 2). Bağımsız olarak kodlanabilen temel katman temel video kalitesini sağlar; geliştirme katmanlarıysa, ancak temel katman ile birlikte kod çözülebilirler. Bu katmanlar, temel katmanın kalitesini daha ileri seviyede artırmak için kullanılırlar. Özellikle, toplam duraksız bit gönderiminin kod çözümüyle karşılaştırıldığında, temel katmanı veya çoklu katmanları kod çözmek alçaltılmış kalitede resimler, daha küçük görüntü boyutu veya daha düşük çerçeve hızı üretir. Kalite, görüntü boyut veya

Artan internet uygulamalarındaki duraksız video gönderimi için video kodlama ihtiyacını karşılamak için, MPEG video grubu, ince ölçekli ölçekleme (FGS – fine granularity scalability) ve geçici ölçekleme ile katışımın (FGST – fine granularity scalability with temporal scalability) için gerekli araçları içeren MPEG-4'e Düzeltme 4'ü çıkarmışlardır. FGS'nin temelindeki fikir, video dizisini de temel katmana ve geliştirme katmanlarına kodlamaktır. Temel katman bit hızının alt sınırına yetişmek için ölçeklenmek kodlamayı kullanır ve orijinal resimle yeniden oluşturulmuş resim arasındaki fark DTC katsayılarının bit-düzlem kodlamasıyla geliştirme katmanına kodlanırlar. Şekil 2 FGS kod çözme yapısını göstermektedir.

FGS geliştirme katmanının duraksız bit gönderimi herhangi bir noktada piksel başına herhangi bir sayıda bit sonucu dönecek şekilde kod çözme tamamlandıktan sonra kırılabilir. Kod çözücü geliştirilmiş videoyu temel katman ve kırılmış geliştirme katmanı duraksız bit gönderimlerinden tekrar oluşturabilmelidir. Geliştirme katmanı, video kalitesi, alıcının her resim için kod çözdüğü bit sayısı ile orantılıdır. Geniş aralıktaki bit oranını kapsamak için FGS'yi geçici ölçekleme ile birleştirmek gerekir ki sadece resim kalitesi değil, geçici çözünürlük de (çerçeve hızı) ölçeklenebilir olsun [7]. FGS ve katmanlı

ölçeklenebilir kodlama teknikleri arasındaki ana fark, FGS kodlama tekniğinin video dizisini aynı zamanda iki katmana kodlamasına rağmen, geliştirme duraksız bit gönderimi her çerçeve için kod çözölmüş bit sayısı ile orantılı olarak çerçeve içinde herhangi bir bit sayısına kırılabilir. Bu nedenle, FGS Şekil 2’de gösterilen sürekli ölçeklenebilirlik eğimini sağlamaktadır.

Video Kodlamada Dalgacık Dönüştürmesi

Yakın zamanda, DWT (Discrete Wavelet Transform – Ayırık Dalgacık Dönüştürmesi) sinyal işlemede üstün nitelikli boşluk-frekans ayrıştırma özellikleriyle popüler hale gelmiştir. DWT, DCT’ye göre özellikle yüksek sıkıştırma oranı ve çözünürlük-ölçeklenebilir duraksız bit gönderimi yapılandırırken daha iyi resim kalitesi sağlar. EZW ve SPIHT gibi çok yeni ve oldukça gelişmiş türde dalgacık görüntü kodlama düzenleri geliştirilmiştir. EZW ve SPIHT algoritmaları, sıkıştırılmış duraksız bit gönderiminin bozunum dereceli aşamalı sıralaması vardır, sıfır-ağacı başarılı DWT aşamaları tarafından üretilen alt-bantlar arasındaki aşağı doğru bağımlılığı içerdiği gibi. Duraksız bit gönderimi EZW ile bir kez sıkıştırıldığında, sıkıştırma çözümleri düşük hafıza kaynakları veya görüntü aygıt kalitesi ile destekleyecek şekilde düzenlenir [8-9]. JPEG2000’in yeni kod çözme motoru, yeni durgun görüntü kodlama için ISO/ITU-T standardı, DWT algoritması tabanlıdır.

JPEG2000 ölçeklenebilirlik üstüne güçlü vurgu yapar, ölçeklenebilirlik özelliği farklı formlarında duraksız bit gönderiminin içindeki bilginin düzenine aittir. JPEG2000’in kodlama düzeneğinin yapısı ölçeklenebilir ve SNR, ölçeklenebilir duraksız bit gönderimi sağladığı için başka ölçeklenebilir video kodlama sistemlerine de temel olabilir.

SONUÇ

Bilgisayar teknolojileri, sıkıştırma teknolojileri, yüksek bant hızlı depolama cihazları ve yüksek hızlı ağlardaki son gelişmeler, Internet üzerinden gerçek-zamanlı çoklu ortam hizmetlerini mümkün kılmaktadır. Diğer yandan, TCP/IP’nin özellikleri ve internet’in farklı yapısı, duraksız video gönderiminin bütün durumlarda bir örnek olma ihtimalini sağlamamaktadır. Görüntü cihazlarının farklı yetenekleriyle birlikte bu, kodlayıcının, sunucuya olan kanal çok sayıda istemci erişimi tarafından duraksız video gönderiminin kanal bant genişliğine sığması için bir kısmının incelikli

bir bozulma (graceful degradation) ile gözden çıkarılmasını gerekli hale getirir. Video iletim hizmeti tasarlayıcıları, kanal bant genişliği değişikliği ve görüntüleme kapasitelerine çözüm olarak kabul edilebilir bir fiyat/karmaşıklık ve ölçeklenebilirliğe sahip hedef verimi karşılayacak en uygun kodlama düzenini seçmek zorundadırlar.

KAYNAKÇA

- 1) M. J. Riley ve E. G. Richardson, Digital Video Communications, Artech House Publishers, Boston, 1997.
- 2) D. Wo, Y. T. Hou ve Y. Zhang, Transporting Real-Time Video over the Internet: Challenges and Approaches, Proceedings of IEEE, Vol. 88, No. 12, Aralık 2000, ss. 1855-1874
- 3) G. Conklin, G. Greenbaum, K. Lillevold, A. Lippman ve Y. Reznik, "Video Coding for Streaming Media Delivery on the Internet", IEEE Trans. Circuits and Systems for Video Technology, Mart 2001.
- 4) B. G. Haskell, A. Puri ve A. N. Netravali, "Digital Video: An Introduction to MPEG-2", New York: Chapman and Hall, Eylül 1996.
- 5) MPEG Requirements Group, MPEG-4 Applications, Document ISO/IEC JTC1/SC29/WG 11 MPEG 99N2724, Seoul MPEG meeting, Mart 1999.
- 6) MPEG-4 Video Verification Model version 18.0, ISO/IEC JTC1/SC29/WG11 N3908, Pisa, Ocak 2001.
- 7) W. Li, Overview of Fine Granularity Scalability in MPEG-4 Video Standard, IEEE Transaction on Circuits and Systems for Video Technology, Vol. 11, No. 3, Mart 2001, ss. 301-317
- 8) D. Taubman, E. Ordentlich, M. Weinberger ve G. Seroussi, Embedded Block Coding in JPEG2000, Hewlett-Packard Company Publication, Şubat 2001.
- 9) R. Lukac, Vector LUM Smoothers as Impulse Detector for Color Images, Proceedings of European Conference on Circuit Theory and Design, ECCTD’01, Espoo, Finland, Ağustos 2001, Vol. III, ss. 137-140.

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ
Çankaya Üniversitesi Rektörü

Nanoteknoloji ile Marka Yaratabilmek için Doğru Model Küme Oluşturmaktır

"Nano" ön takısı bilimsel terminolojide uzunluk, hacim ve zaman ölçümlerinde kullanılmaktadır ve anlamı "milyarda bir"dır. Bu boyutlardaki bilimsel araştırmalarda, fizik, kimya, malzeme, elektronik, bilişim, moleküler biyoloji gibi pek çok alan birbiri ile iç içe geçmeye başlamaktadır. Yakın gelecekte insanlığın günlük yaşamının her evresini etkileyecek gelişmeler meydana gelecektir. İyi gelişmelerin yanı sıra "kötü" ellerde de potansiyel tehdit ve silaha dönüşebileceklerinden sadece sivil değil askeri alanda da pek çok gelişmeler gözlemlenecektir.

Önümüzdeki 10 yıl içerisinde nano ekonominin büyüklüğünün 1 trilyon Dolar olması tahmin edilmekte ve gelecekteki her 10 yıl içinde de yüzde 50'ye kadar büyüyeceği öngörülmektedir. Söz konusu alandaki bu baş döndürücü gelişmeler de gösteriyor ki nanoteknolojiye sahip olmayan ülkeler yakın gelecekte pek çok sektörde ürün satamayacak hale gelecektir. Nanobilimde ileri olan ülkelerin temel yapı taşlarını rahatça tutup istedikleri tasarımı yapabileceklerini bir an düşündüğümüzde, önlerinde sınırsız fırsatlar olduğunu görmek hiç de abartı olmaz. Bu ülkeler kendi tasarımları ile kendi Nanoteknolojilerini geliştireceklerdir.

Üretim planlaması ve verimlilik, üretim için gerekli kaynakların ve bütün faaliyetlerin zamana yönelik olarak planlanması ve yönetimini içerir. Bu sürecin hedefi; elbette verimlilik ve kaliteli ürünün elde edilmesidir. İş hayatında bu çerçevede karşılaşılan zorluklar;

- Kaynak yetersizliği (yetiştirilmiş insan gücü eksikliği, mali yetersizlik ve ar-ge yapılamaması)
- İş hayatı ve ülkenin ekonomik durumundaki belirsizliklerdir.

İçinde bulunduğumuz koşulların oluşturduğu risklerden korunmanın ve rekabet gücünü artırmanın en doğru yolu, kaliteli ürün elde etmenin hedeflenmesidir. Bu da ancak ar-ge ile mümkündür.

Ülkemizde maalesef küçük ve orta boy işletmelerin ar-ge'ye kaynak ayırmaları da mümkün olamamaktadır.

Öyleyse bizler ne yapmalıyız ? Nasıl bir model geliştirmeliyiz ? Neden bir modele gereksinime var? Bu sorulara yanıt bulmak zorundayız.

Yanıt; güç birliğidir, KÜME OLUŞTURMAKTIR.

Küme, "yığın" demek değildir.

Avrupa ve ABD'ye göz attığımızda sektörel bazda kümelenmelerin varlığını hemen görmekteyiz. Kaliteli ürün elde etmede Nanoteknolojinin ciddi katkısı olacağından dolayı Nanobilim ve Nanoteknoloji içerikli kurulmuş kümelerden bir örnek vermek istiyorum.

Bu küme yapısından da anlaşılacağı üzere, 10 üniversite, 21 araştırma kuruluşu ve 56 çeşitli büyüklükteki şirketin işbirliğinden oluşmaktadır. Hedefleri ise "çok ince değişik amaçlara dönük kaplamalar" yapmaktır. Buna benzer küme yapılarını Nanoteknolojinin diğer uygulama alanlarında da görmekteyiz. Yapıdan da anlaşılacağı gibi, küme oluşumunun üç temel ayağı bulunmaktadır ve binlerce mühendis ve bilim insanı birlikte çalışmaktadır. Bu sağlam yapı dünya ile rekabet edebilecek gücü yakalayabilmektedir. Ülkemizdeki bireysel veya bir kurumun bu alanlardaki çabalarının desteklenmesi çok sınırlı geri dönüşüm sağlayacaktır. Kısacası, kümeleşmeden küçük gruplar tarafından alınan ve harcanan ar-ge bütçelerinin geri dönüşü son derece sınırlı olmaktadır ve sınırlı olacaktır.

Dünyada, 2006 yılında ileri devletler tarafından Nanoteknoloji için yapılan AR-GE harcamaları:

Ülke	Milyar Dolar
ABD	1.780
Japonya	0.975
Çin	0.906
Almanya	0.563
Güney Kore	
İngiltere	
Fransa	
Hindistan	
Rusya	
İsrail	
.	
.	
Toplam	12.4

Dünyada, 2006 yılında şirketler tarafından Nanoteknoloji için yapılan AR-GE harcamaları:

Ülke	Milyar Dolar
ABD	1.93
Japonya	1.70
Almanya	1.00
.	
.	
Toplam	5.30
Ülkemizde bütün sektörler için yapılan	

AR-GE harcamaları:

Resim ortada... Görüldüğü üzere ülkemizde Na-

noteknolojiye çok az kaynak ayırabiliyoruz. Bu nedenle yapılması gereken işlerimiz var:

- 1-Acilen hangi konuların ülkemiz ekonomisi için hayati önem taşıdığını belirlemeliyiz.
- 2-Daha fazla gecikmeden, o alanlarda **kümeleşme** çalışmalarını başlatmalıyız.
- 3-Devletimiz, bireysel istekleri desteklemek yerine, sektörel bazda oluşan kümeleşme çalışmalarını ve bu alanlara Nanoteknolojiyi kazandıracak ar-ge çalışmalarını desteklemelidir.

Bu yöntem bizlerin **milli çalışma modelini** oluşturacaktır.

Unutmayalım ki yüksek teknolojiye ve yüksek ekonomik güce sahip olmak ulusal güvenliğin teminatıdır.

Sonuç:

Dünya ile rekabet edebilmek ve Nanoteknolojinin ülkemizdeki her sektöre girebilmesi için **milli seferberlik** ilan edilmelidir. Aksi takdirde **"nano çağını kaçıracağız, ülkemizi ve halkımızın sağlığını koruyamayacağız, güvenliğini sağlayamayacağız."** **"Bu teknolojiye sahip ülkelerin önünde sadece insan hayali ile sınırlı fırsatlar olduğunu"** ve **"geri kalmış ülkeleri bekleyen potansiyel risk ve tehditlerin de kötü niyetlilerin hayal gücü ile sınırlı olduğunu"** akıldan çıkarmamalıyız.

Nanobilim en kısa ve öz ifade şekliyle **doğayı taklit etmektir**. Doğaya baktığımızda, kendisinin temel yapı taşları olan atom ve molekülleri mükemmel bir şekilde kullanarak bildiğimiz her şeyi inşa etmektedir. Gözle görebildiğimiz ve göremediğimiz bütün bitki ve hayvan türlerinin doğada **"aşağıdan yukarıya"** doğru; yani temel taşlarla inşa edildiğini gözlemliyoruz. Bunu da doğa 100 milyonlarca yıldır mükemmel bir şekilde yapmaktadır.

"Nano" ön takısı bilimsel terminolojide uzunluk, hacim ve zaman ölçümlerinde kullanılmaktadır ve anlamı "milyarda bir"dir.

Doç. Dr. Mustafa Tören YÜCEL
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi

Duygusal bir konu olan suç sorununu, çok az kişi analitik olarak irdelemektedir. Suç denilince insan aklına kişinin mağduru olduğu suçlar, sonra da yazılı/görsel medyada manşet olan dehşet verici suçlar gelmekte ve ekseri suç türleri göz ardı edilmektedir. Kuşkusuz, suç sorunu hakkında az sayıda insanın kontrol altına alınması gerektiği türünden basit tanımlar, bizleri yanlış reçetelere götürmektedir. Yüksek sosyal bedelli ekonomik suçların kabul gördüğü bir ortamda hırsızlık/kapkaç suçlarında görülen artış karşısında halkın korkuya kapılması; bu iki suç grubu arasında ilişkisel türde yapısal bir ilişkinin göz ardı edilmesi kriminolojik bilgisizlik örnekleridir.

Öncesi ve sonrası bir sorun olan suçun varlığını sürdürmesi karşısında; yalnızca ceza kanunlarıyla soruna bir çözüm bulmak mümkün değildir. İşte bu nedenle de toplumdaki suç varlığının kaçınılmaz olduğunun unutulmaması ve sorunlara bu bilinçle yaklaşılması gereklidir.

Cezanın genel önleme etkisi kişiye ve/veya suça göre değişmekte; ceza tehdidinin önemi, suç iş-

lendiğinde yakalanma/itham edilme/mahkum olma riski büyüdükçe artmaktadır. Bu riskinin büyük olduğuna dair inanç, çoğu zaman insanları suç işlemekten de alıkoymaktadır.

Suç ve ceza bağlamında, cezanın genel önleme etkisi ile bireysel etkisi (suçlulara uygulanan ceza yaptırımları) birbirini tamamlamakta; hükmedilen ceza, kişiye eyleminin kötülüğünü anlatmakla, ceza normunu vurgulamakla kalmayıp, diğer kişilere karşı da örnek oluşturmakta ve böylelikle de yasalara uyulması gerektiğini söylemektedir. Bu amacın gerçekleşmesi için cezalarda oranlılık ilkesi ile cezalarda de-facto eşitlik üzerinde titizlikle durulmalı ve bu doğrultuda Cumhuriyet savcıları ve hâkimler için seminerler düzenlenmelidir.

Suçluların cezalandırılması, halk katında saldırganca dürtülerin zararsız bir biçimde kanalize edilmesine olanak sağlarken; grup dayanışması ve diğer benzer sosyal değerlerin de pekiştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, "Bir toplumu cinsel sapıkları kadar hiç-

Cezaevleri tek başına suç sorununa bir çözüm değildir.

bir şeyin bir araya getiremeyeceği" önermesi, suç'un halkı diğer şeylerden daha kaynaştırıcı olduğunu ifadesi açısından güzel bir örnektir.

Anılan çerçevede, kriminolojinin toplum katında da değer kazanması için suçluluğun önlenmesi doğrultusunda hazırlanacak eylem planı; suçlu, toplum ve mağdur üçlüsü göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve dinamik bir hüviyet taşınmalı ve bu planda kentleşme olgusunun yarattığı sosyal sorunlara da öncelik verilmelidir. Şu kadarı bilinmelidir ki kentlere, ekonomilerinin talep ettiğiinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle ortaya çıkan işsizlik, gecekondu, altyapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunlar, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, göreceli yoksulluk kompleksi, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları etkileyen sorunlarla perçinlenmekte; bunlar kente göç edenleri ve özellikle gençleri içlerine kapanmaya ve tam tersine radikal örgütlenmelere, yasadışı işlere ve suça yöneltmektedirler.

Hiç kuşkusuz, sosyo-ekonomik koşullardaki genel iyileşme otomatik olarak suçu önleyemeyecektir. Suçluluğun önlenmesi yalnızca sosyal veya ekonomik siyaset sorunu da olmayıp; geniş anlamda önleme, multi-disipliner yaklaşım kadar halkın işbirliğini de gerektiren bir işlevdir. Bu işlevde önceliğin çocuklara verilmesi ve Anayasal buyruk doğrultusunda, çocukları kötü muamele ve kötü alışkanlıklardan koruyucu, suça itilmelerini engelleyici önlemlerin bir bütün olarak ele alınması gereklidir. Bu bağlamda da suça eğilimli, sorunlu, evden kaçan ve sokakta risk altında yaşayan çocuklar için koruyucu ve önleyici hizmetler geliştirilmeli; suça yönelen ve suç işleyen çocukların topluma kazandırılması sağlanmalıdır.

Diğer bir çıkarım da, 100.000 nüfustaki cezaevi hükümlü oranının, hürriyeti bağlayıcı ceza olarak cezaevine girenlerle değil, ceza süresinin uzunluğu ile belirlenmekte olduğudur. Yeni TCK ve CGTİK'le, 1965 yılında başlayan çekilecek cezayı "azaltma" siyasetinden genelde vazgeçilmesi sonucu cezaevlerinde çekilecek medyan ceza süresi fazlaca artış gösterecektir. Hürriyeti bağlayıcı cezaya alternatif yaptırımların, bu oranın azalması üzerinde etkisi varsa da bu etki ceza süresinin azaltılmasındakinden daha az ölçüde olmaktadır. Ne var ki, ceza tayin ederken yıl ve ay'ı kullanmak yerine hafta ve gün birimlerinin kullanılması şeklindeki zorunluluk, yargı bağımsızlığı zedelenmeksizin, hâkimleri, kısa süreli cezalara hükmetmeye cesaretlendirecektir. Bu bağlamda, topluma maliyeti 2 bin YTL olan bir yıllık ceza örneğinde olduğu gibi hürriyeti bağlayıcı cezayla toplu-

ma maliyetinin ifade edilmesi istenilen etkiyi yaratabilecek; cezaların hafifletilmesi doğrultusundaki tezlerin aksine ekonomik yaklaşım sihirli gücünü gösterebilecektir.

Kaldı ki, cezaevleri tek başına suç sorununa bir çözüm de değildir. Yalnız, inşa edilen cezaevleri (Ülkemizde 450 kapalı cezaevine karşılık ülkemiz nüfusuna yakın İngiltere'de bu sayı 139, Fransa'da 182'dir. İtalya'da 1986 yılında 700 civarında olan cezaevi sayısı 2000'de 230' dur. Japonya'da kapalı cezaevi sayısı ise 191'dir.) birçok açıdan varlıklarını sürdüren birer kurum olmakta ve devamlı kullanılması ile oluşan kültür bağlamında varlıkları mantıksal ve rasyonel gözükmemektedir. Ancak, belli oranda cezaevi hükümlüsü gereğini kimse yadsıyamazsa da, hürriyeti bağlayıcı cezaların suçluluğu önleme veya kontrol konusunda yegane veya en iyi vasıta olduğunun belirgin olmadığı da bir gerçektir.

Hürriyeti bağlayıcı cezaların etkinlik ölçüsü olarak cezaevi nüfusundaki yüksek hükümlü oranı göz önüne alındığında, özellikle aynı ceza siyasetini uzun yıllar takip eden ülkelerde az suç işlenmesi beklenebilir. Bu konuda geçerli testler yapılamazsa da, korelasyonun, kriminolojik görüntünün beklenen yönde olmadığı belirgindir. Var olan korelasyon ise cezaevi nüfus oranı düşük ülkelerde, daha sert bir ceza siyaseti uygulayan ülkelerden daha az oranda suç işlendiğine işaret etmektedir.

Cezaevlerindeki tretman uğraşlarında ise, hükümlüdeki anti-sosyal düşünce/eğilimler, suçlu davranış, çete/örgüt üyeliği gibi kriminolojik gereksinimler hedeflenmeli; salıverildiğinde yeniden suç işleme olasılığının azaltılmasına çalışılmalıdır. Hükümlüler eğitime ilgi duymadıklarında da kusuru kendilerinde aramak yerine motive etmek üzere neler yapılabileceği, neler değiştirilmesi gerektiği soruları sorulmalıdır. Ekseri hükümlülerin (okul ve başka mekanlarda) edindikleri deneyimleri sonucu motive olmadıkları göz önüne alınarak motivasyon kavramı dinamik olarak algılanmalıdır. Kurum öğretmenlerince (ilgisizliğin bireyin kişiliğindeki yetersizlikten kaynaklandığına bağlanması ile) motivasyonu statik bir kavram olarak benimzediklerinde hükümlülere karşı haksızlık edileceği gibi taktik bir hata yapılacağı da bilinmelidir.

Motivasyonu yeterli olmayan kişinin eğitime alınmasında tereddüt edilmemesi, kişinin zamanla rahatlayıp kendine güven gelmesi sonucu motivasyonun yeterli seviye yükselebileceği göz ardı edilmemelidir. Aksi takdirde dersane dışına bırakılan hükümlüyü kazanmak mümkün olamayacaktır. Bu bağlamda kapasite üstü ku-

rum nüfusunun kanserojen etkisi göz önüne alınarak suç/suçlu açısından toplumsal tehdit/ tehlike oluşturmayan suçlular için toplumsal yaptırım türlerine başvurulmalıdır.

İşte bu bağlamda oldukça önemli olan bir hususta salıverilen hükümlünün toplumda yaşayacağı atmosferdir: Kişi eski hükümlü olarak damgalanmamalı; komşu ve arkadaşları tarafından dışlanmamalıdır. Öte yandan, şartlı salıverilenlerin/eski hükümlülerin yoğunluk gösteren suç işleme potansiyeline karşın Polis Gözetiminde Bulundurulma tedbirinin (TCK Md.32) yürürlükten kaldırılmasıyla (1987/3352 sayılı Kanun) yaratılan boşluk Almanya örneğinde olduğu gibi toplum korunması doğrultusunda gözetim ve sosyal yardım öğelerini kapsayan hal ve gidişin kontrolü (Führungsaufsicht/parole) tedbiri ile doldurulmalıdır. Nitekim, yeni CGTİK (Md.107-6-10 ve Md.108) ile denetimli serbesti rejimi koşullu salıverilen hükümlüler için ön görülmüş ve bu gereksinme normatif olarak karşılanmıştır(!).

Kuşkusuz, suçların topluma çıkardığı faturanın azaltılması için de ceza adaletine ayrılan kaynağın rasyonel ve etkin kullanılması, toplam kalite sağlanması yanında önleyici hizmetler bağlamında çocuklara yönelik hizmetlere ek olarak gençlerin iş sahibi olması programlarına da ağırlık verilmesi planlanmalıdır.

Kuşkusuz, kalkınma yalnızca tez ve antitezin sentezi ile dinamik bir gelişme gösterebilir. Bu bağlamda kriminolojik kalkınma siyaseti de yalnızca modern toplumun gelişmiş yaşam biçimlerini desteklemekle yetinmeyerek, toplumdaki geleneksel yaşam biçimleri de göz önünde bulundurarak onların daha geliştirilmesi ilkesini de içermelidir.

Sorunun tarihsel boyutu da göz ardı edilemeyecek derecede önemli olup; Osmanlı yönetiminde suç oranının, özellikle kentlerde diğer

ülkelerdekine oranla çok daha düşük olmasının altında yatan başlıca nedenler arasında etkili kolluk yöntemleri ve kolektif sorumluluk kuramından alınacak dersler olması karşısında; kolluk hizmetleri için etkili bir model belirlenmesi üzerinde de ciddiyletme durulmalıdır.

Ancak şu da bir gerçektir ki, çağdaş dünyamızda, suç sayısında görülmemiş derecede bir azalma saptanan ülkelerde, bazı nesnelerin orantısız ölçüde “yanlış” olduğu; halkın kıtlıktan veya epidemiden ölmesi; suç işleme enerjisini yitirmesi veya tüm hürriyetlerden yoksun kalınması gibi olasılıklarla karşılaşabilmektedir. Bu çerçevede, her demokratik ülkedeki suç oranı aralığının $0 < \text{suç} < 1$ ifadesi toplumdaki dinamik dengeyi bozmadığı oranda oldukça normal görülmelidir. Öte yandan, sıfır-suç düzeyini tutturmanın (herkesin ceza normlarına tümüyle uymasını sağlamanın) yalnızca ekonomik açıdan ele alınsa bile; bedelinin çok büyük olacağı çok da açıktır. Her toplumda varlığını sürdüren suç, yok edilemez ise de suç miktarı, koşullandırıcı etmenlerin zararlı sonuçlarının makul bir düzeye çekilebileceği ulusal ve uluslararası toplumun oluşturulması ile oldukça aşağıya indirilebilir. Kriminolojinin ise bu indirimi kolaylaştırabileceği var sayılmaktadır. Bu amaçla, kriminologların aktif bir biçimde sosyo-ekonomik ve politik planlama; özellikle ceza adaleti sistemi planlanmasına katılımı sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, bir ülkenin kalkınması ekonomik göstergelerle belirlenmekte ise de, gerçek bir kalkınma kriminolojik göstergelerinde olumlu bir tablo (suçluluğun kontrol altında olması) sergilemesiyle mümkün olabilecektir. Aksi takdirde, artan suçluluk, suç mağdurlarına vereceği zararlar birlikte halkın günlük yaşamını korku içinde geçirmesine; hükümet ve bireylerin suçluluğa karşı koruyucu önlemler almasına ve sonuçta, kalkınmayla edinilen

Bir ülkenin kalkınması ekonomik göstergelerle belirlenmekte ise de, gerçek bir kalkınma kriminolojik göstergelerinde olumlu bir tablo (suçluluğun kontrol altında olması) sergilemesiyle mümkün olabilecektir.

servetin kalkınmanın yan etkilerini gidermek uğruna tüketilmesine neden olacaktır. Bu bağlamda, halkın samimi dileği ekonomik kalkınmanın sağlandığı ve suçların asgari düzeyde olduğu güvenli bir toplum görmektir. Bu görevin gerçekleştirilmesi için uygun nitelikte ulusal ceza siyasetinin saptanarak uygulanması; tüm ekonomik ve sosyal siyaset tedbirlerinin, kriminojen faktörlerin etkisini azaltmaya yönlendirilmesi gerekmektedir. İşte bu doğrultuda, ceza adaleti sisteminin analizi yapılarak etkili bir mekanizmanın olası koşullarının belirlenmesi her ulus için güncelliğini koruyan bir sorun olup, öncelikle üstüne gidilmesi gereklidir.

Kuşkusuz, bir sistemin imajı, ister siyasal bir parti veya ticari bir işletme olsun, isterse ceza adaleti sistemi olsun, bir taraftan sağladığı hizmetlerin niteliğine, öte yandan ise yazılı ve görsel medyaya dayalı bulunmaktadır. Bu görünüm ceza adaleti yargısında oldukça belirginleşmekte; kısıtlayıcı normlara saygı töresi bozularak medyatik yargılamaya tanık olunan günümüzde, halkın adaletten beklentilerinde de içerik olarak çarpıcı değişimler görülmektedir.

Öte yandan, mal ve/veya hizmetlerin üretildiği her yer ve zamanda var olan iktisadi birimler, işletmelerdeki etkinlik ögesi bugün artık ihmal edilemez bir konuma gelmiş; reklamcılık ve halkla ilişkilerde imaj yaratmada önemli bir işlev kazanmıştır. Bu açıdan ceza adaleti işletmesinde, insan haklarının elverdiği ölçüde etkinlik sağlanması demokratik toplumlar için yaşamsal bir önem kazanmıştır. İşte bu nedenle, insan hakları açısından geçerliliği kalmamış biçimsel usul ve yöntemler gelenek ve kurumsallığın kısırcısından kurtarılmalı ve bunlar karşılaştırmalı hukuk uygulaması turnusoluyla test edilmelidir. Ayrıca, ceza adaleti sorunsalına kalıcı çözümlerle hâkimler kadar avukatların da rol ve katkısı yanında "halkın işbirliği" gereği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Paradoksal bir anlatımla, devlet güvenliği sağlamak/vatandaşını korumak için ceza soruşturması/kavuşturmasını; ancak diğer vatandaşlara kötü bir şeyler yaparak (zorunlu kötülük) gerçekleştirebilmektedir. Devlet "iyi olanı" ancak "kötü olanı" da yaparak; hak/özgürlük kısıtlamalarına başvurarak sunmaktadır. İşte önlenemez nitelikteki bu tahribat göz önüne alınarak zorunlu kötülüğün mümkün olduğunca en alt seviyede tutulması siyaseti de facto olarak benimsenmelidir. Burada söz konusu olan şu etik anlayışı benimsemek ve vurgulamaktır: Devlet ajanları, suçluların

davrandığı gibi davranamaz; devlet kendini onlarla aynı konumda göremez. Bu yaklaşım, doğal olarak, devletin suçlulara göre biraz daha dezavantajlı bir konumda olduğunu göstermektedir. Devlet uygar ve çağdaş olmanın gereğini yapmalı; elindeki enstrümanları ekonomik olduğu kadar insani bir biçimde uygulamalıdır.

İşte elinizdeki bu eserde, yukarda özetlenen saptamalara ayrıntılı olarak yer verilirken suç, suçlu ve ceza adaletinin kapsamlı bir analizi sergilenmekte; kriminoloji ve penoloji alanlarındaki bilgi ve uygulamaların bir sentezi sunulmaktadır. Amacımız, kriminoloji ve penoloji düşüncesinin ilkimizde yaygınlaştırılarak ceza hukuku sisteminde (2004 yılı ve sonrası) oluşan hataların ileride yenilenmesini önleyici ortak bir akıl ile ceza adaleti sisteminde yer alan kurumlar için etkili bir yönetim paradigması geliştirmek ve nesnel/ampirik bilgilerle, insan haklarından ödün vermeksizin, daha insani ve etkili işlev sağlamak üzere mağdur ve suçlulara sunulan hizmet kalitesinin yükseltilmesidir.

"Nasıl ki ağacın, bütün olarak, haberi olmadan tek bir yaprağı dahi sararmazsa, Suçlu da, toplumun gizli bir etkisi olmadan suç işleyemez."

Halil Cibran. Veli

(Bu yazı, Doç. Dr. Mustafa Tören Yücel'in Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi adlı kitabının özetidir.)

Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi
TBB Yayın No. 126 XVIII+468, 2007

Prof. Dr. Ergin İĞREK
Çankaya Üniversitesi
İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Dağ başını duman almış,

Yürüyelim arkadaşlar.

Güneş ufuktan şimdi doğar,

Yürüyelim arkadaşlar.

Yıllarca bu marşı bize söyleyip dinlettiler. Sene 2007 ve aylardan Temmuz. Gene aynı marş, aynı söylem. Dağ başını duman alıyorsa neden almış? Bana ne, eğer duman almışsa, bana ne, eğer güneş ufuktan şimdi doğacaksa. Dağın başındaki duman değil bulut. Bulut, yağmur demek. Yağmur, bereket.

Güneşin hep ufuktan doğduğunu biliyoruz artık. Güneşin doğudan 'ufuktan' çıkıp batıyı ısıttığını,* ilk göçün doğudan batıya doğru yapıldığını, yoksulluğun doğuya, varıllığın batıya yerleştiğini, bütün bunları biliyoruz. Biliyoruz ama ne işe yaradığını bilmiyoruz. Her şeye dürbünün tersi ile bakıp kendi doğrularımızla yaşıyoruz. Belleğimizi yitirdik artık. Ne dünü hatırlıyor, ne de yarını görüyoruz. Günü birlik yaşıyor, düşünemiyor, çalışmıyor, üretmiyor ama tüketebiliyoruz. Toplumla yaşamayı, saygılı olmayı, bağırmadan konuşmayı, konuşanı dinlemeyi, paylaşmayı, bilginin erdemini, geleceğin insanını bilmiyoruz.

Peki bütün bunları ne zaman, nerede ve kimden öğreneceğiz?

* Prof. Dr. Erzan Erzurumluoğlu'ndan alıntı.

Ülkemizde Güzel Sanatlar Eğitimi

Tekin KOÇAN

Çankaya Üniversitesi Güzel Sanat Birimi

“Güzel sanatlarda başarı; bütün inkıpların başarılı olduğunun en kesin delilidir. Bunda başarılı olmayan milletlere ne yazıktır. Onlar bütün başarılarına rağmen medeniyet alanında, yüksek insanlık sıfatıyla tanımaktan daima yoksun kalacaklardır.”

K. Atatürk

SANAT

Eskimiş bir formülleştirmeye sanat, “İnsanoğlunun yarattığı yapıtlarda güzellik ülküsünün ifadesi” biçiminde tanımlanır. Oysa, güzellik ülküsünün sanat için bir zorunluluk olmadığı, çağdaş sanat düşüncesi evreninde bir yeri kalmadığı kesin gibidir. Dolayısıyla, sanatı bugün Thomas Munro’nun tanımıyla “Doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisi” diye nitelemek olanaklıdır. Doyurucu bir estetik yaşantı ise mutlaka güzellik etkisi oluşturmak zorunda değildir. Örneğin, ilkel toplumların ya da Azteklerin sanatları “güzel” olmaktan uzak olduğu gibi, bunu amaçlamış olduklarını kanıtlayacak bir ipucundan da yoksunuz. Çoğu kez ve çoğu toplumda sanat yapının yarattığı estetik yaşantı, korkutma, tiksindirme, irkiltme boyutlarına sahip olabilmektedir. Güzellik kavramının sanatsal düşünce içinde baş köşeye yerleştirilmesi; ancak Rönesans’ta ortaya çıkar ve 19’uncu yüzyılda neredeyse resmi bir sanat ideolojisine dönüşür. Çağdaş sanat anlayışı “güzel” sorunsalını tasfiye ettiği gibi, bir tanım çabasını da büyük ölçüde bir yana bırakmıştır. Sorun daha çok sanatsal yaratma sürecinin ne olduğu biçiminde ortaya konmaktadır. Bu bakış açısıyla, sanatsal üretimin bir dizge değiştirme işlemi olarak nitelenmesi olanaklıdır. Başka bir deyişle, sanatsal yaratma gerçekliğinin yeniden üretilmesi eyleminden başka birşey değildir. Sanatçı, aslında sanatsal nitelikte olmayan gerçeklikleri seçerek, onları gerçekte yer aldıkları dizgeden başka bir dizge içinde yeniden konumlandırmaktadır.

SANAT NEYİ ANLATIR

Sözlü tarihin yazıya dökülen ilk söylencesi Gılgamış Destanı, çivi yazısı ile gelecek kuşaklara aktarılmıştır. Ancak çivi yazısı ile bilgiler okuma yazma bilenlere açıktır. Frizler, Rölyefler, sanatın görsel gücünü keşfeder.

SANATÇI

Sanat dallarının birinde üretici etkinlikte bulunan kişidir.

SANAT EĞİTİMİ

18’inci yüzyıla dek bir örgün sanat eğitiminin, daha doğrusu öğretiminden söz edilemez. Yüzyıllar boyunca sanatçı, daima usta-çırak ilişkisi içinde yetiştirilmiştir. Büyük oranda lonca sisteminin bir sonucu olan bu yetiştirme düzeni, Batı’da kapitalizmin gelişmesiyle birlikte loncalar ortadan kalkınca zorunlu olarak yerini okul içi öğretime bırakmıştır. Akademiler bu yeni gereksinimin bir sonucudur. Çağdaş sanat eğitiminde ise en önemli ve ilerici atılımlar 1919 ile 1933 yılları arasında Bauhaus bünyesinde gerçekleştirilmiştir.

KÜLTÜR YAŞAMINA İLİŞKİN GÖSTERGELER

Kültürel etkinliklere yönelik ilgi yıldan yıla azalıyor. Önemli göstergelerden biri, basılan kitap sayısında gözlemlenen düşüş. Ayrıca kütüphanelerden yararlanma alışkanlığı da dikkate değer bir artış göstermiyor.

1994 yılının verilerine göre benzer bir eğilimin müze gezenlerde de görüldüğünün belirtilmesine rağmen o yıldan bu yana açılan müzeler ve müze sayısında artış gözlenmiştir. Bu artış ülkemiz için sevindirici bir gelişme olarak kabul edilebilir.

1994 yılından bu yana çoğu İstanbul’da olmak üzere Sabancı Müzesi (Atlı Köşk), İstanbul Modern, Koç Grubu’nun kurduğu Sadberk Hanim Müzesi, Pera Müzesi gibi çağdaş sanatın sergilendiği müzeler açılmıştır.

Yine 1994 yılının verilerine göre plastik sanatlar alanında her yıl eğitim görenlerin sayısı 1000 kişiyi bulmazken bu sayının bugün arttığı düşünülmektedir; çünkü 1994 yılında 6 üniversitede bulunan güzel sanatlar fakültelerinin sayısı yeni kurulan üniversiteler ve daha önce kurulmuş üniversitelerde açılan fakültelerle artmıştır.

1994 yılından bu yana ülkemizde YÖK'e bağlı devlet üniversitelerinin sayısı 67'ye vakıf üniversitelerinin sayısı 30'a ulaşmıştır. 67 devlet üniversitesinin 24'ünde eğitim fakültesi bünyesinde resim-iş öğretmenliği gibi güzel sanatlar eğitimi ile ilgili bölüm bulunmaktadır. Yine devlet üniversitelerindeki güzel sanatlar fakültelerinin sayısı 31'e ulaşmıştır. Ülkemizdeki 30 vakıf üniversitesinin 14'ü güzel sanatlar fakültesini bünyesinde bulundurmaktadır.

Eğitim sürecinin orta eğitim düzeyinde plastik sanatlara yansımaları güzel sanatlar Anadolu liseleri ile olmuştur.

Onlarca yıl Milli Eğitim Bakanlığı'nın şemsiyesi altında bulunan "Kültür İşleri"nin ayrı bir ba-

kalık olarak örgütlenmesi 1960 yılından sonra gündeme gelmişse de Kültür Bakanlığı'nın kuruluşu 1971 yılında gerçekleşmiş, ilk Kültür Bakanı da Talat Sait Halman olmuştur. Bugün ise Kültür bakanlığı Turizm Bakanlığı ile birleştirilmek durumunda kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti bütçesinde bu bakanlığa ayrılan pay binde 5 dolayında bulunmaktadır.

Bugün Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak 44 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi ve 3 büyük şehirde 3 adet Devlet Resim Heykel Müzesi bulunmaktadır.

Kaynakça:

- Unesco AIAP Ulusal Komitesi Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Plastik Sanatlar Raporu, 1994
- Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü; Metin Sözen, Uğur Tanyeli
- Artist Sanat Dergisi, Modern; Kasım 2007 sayısı

"Bir milletin resim ve heykeli olmazsa, o milletin geleceği olmaz."

K. Atatürk

Uzman Psikolog Selma EREN ŞAKAR
Çankaya Üniversitesi Sağlık Merkezi

Üniversite Gençliğinin Ruhsal Sorunları

Üniversite gençliği dediğimizde 18-22 yaşları arasındaki bireylerden bahsetmekteyiz. Ergenliğin bu son evresi, kimlik gelişiminin tamamlandığı ve kimlik duygusunda bir bütünlüğe erişildiği aşamadır.

Günümüzde toplumsal ve ailesel geleneklerin etkinliği eskiye oranla azalmış olup, çok hızlı bir değişim ve gelişim söz konusudur. Ergen seçimlerini yapmakta özgür olmakla birlikte kimliğin kazanılma süreci daha zorlaşmıştır. Hızlı sosyal gelişim içinde önceki kuşak gençler için yeterli bir model oluşturulamamak ve günümüzde ergenler **“kimlik kargaşası” (identity confusion)** tehlikesi ile daha fazla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kimlik kargaşası, bütünlük içinde bir kimlik duygusu oluşmadığını ifade eder ve sıklıkla çeşitli psikiyatrik belirtilerin ortaya çıkmasına yol açan bir durumdur.

Ergenlik döneminde gelişimsel açıdan önemli olan bir diğer kavram benlik saygısıdır. **Benlik saygısı** kişinin kendisini olduğu gibi kabul edip değer vermesini ifade eder.

Ruh sağlığının bir göstergesi olarak kimlik gelişimi ve bu dönemde görülebilen çeşitli sorunların ortaya çıkmasında etkin olduğu bilinmektedir.

Ergenlerle yapılan çalışmalarda benlik saygısı düştükçe depresyona eğilim, hayalperestliğin ve psikolojik izolasyonun arttığı, insanlara güven duymanın azaldığı, benlik saygısı yükseldikçe psiksomatik belirtilerin azaldığı bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunlarına ilişkin ülkemizde Yurtkur yurtlarında barınan öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilere psikolojik sıkıntı ve problemlerinin neler olduğu sorulmuş ve yaygın olduğu genellikle varsayılan 11 maddelik bir listeden, kendilerinde var olanları işaretlemeleri istenmiştir. Dikkat edileceği üzere, öğrenciler birden fazla işaretleme olanağına sahip oldukları için elde edilen yüzdeler toplamı yüz edecek şekilde ortaya çıkmamıştır. Bu yüzdeleri birbirlerine olan sırasına ve ağırlığına bakarak yorumlamak gerekir.

Sonuç olarak, farklı düzeylerde olmak üzere öğrencilerin psikolojik sıkıntılarının bir hayli yüksek olduğu görülmüştür. Verilen psikolojik sıkıntılar üniversite ve bölgelerin genel ortalaması olarak şöyle sıralanmaktadır:

Gerilim %74, aşırı kaygı %68, uykusuzluk %66, duygusal kararsızlık %61, sürekli hayal kurma %56 aşırı heyecan ve alınganlık %54, çevre koşullarına uyum sağlayamama % 49, insanlardan kaçma-içine kapanma %48, insanlarla iyi ilişkiler kuramama %46, sebebi belirsiz korku %42 olarak sıralanmıştır.

Aynı araştırmada, öğrencilere psikolojik sıkıntılarının kaynağı sorulmuş ve kendilerine 12 maddelik bir liste verilerek bunlardan kendileri için önemli olan üç tanesini işaretlemeleri istenmiştir. Psikolojik sorunların kaynağı; "dersler ve başarı durumu" en başta olmak üzere % 57, geleceğe yönelik durumlar %35, kişisel nedenler %31, ekonomik durumlar %30, yurtların koşulları %26, karşı cinsten arkadaşlar %18, üniversite öğretim elemanları %16, yurttaki oda arkadaşları %15 olarak sıralanmıştır.

Üniversite gençliğinin değişik sorunlarla yüz yüze olduğunu görmekteyiz. Yukarıdaki çalışmada ve buna benzer birçok araştırmada üniversite öğrencilerinin sorunları; karşı cinsle olan iletişim sorunlarından, akademik performans ile ilgili sorunlardan, kimlik kargaşası ve düşük benlik saygısından, çevreye uyum sağlayamamadan, oda arkadaşı ile yaşanan anlaşmazlıklardan, ailevi sorunlardan, ekonomik sorunlardan, depresyondan, birçok psikiyatrik sorunların sergilendiği boyuta kadar değişim göstermektedir.

Özellikle depresyon, en çok rastlanan sendromlardan biri olup üniversite popülasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu popülasyondan %17-23 arasının depresyona sahip olduğu ve özellikle üniversite danışma merkezlerine başvuran öğrencilerin %45'inin de yine depresyonda olduğu çeşitli araştırmalarca saptanmıştır.

Özellikle farklı şehirlerden gelen öğrencilerin okula başladıkları ilk altı ay içinde depresyon belirtileri gösterdikleri ve bu sürenin daha da uzadığı durumlar gözlenmektedir. Üniversite öğrencilerinin en büyük stres kaynağı olarak aile ortamından kopup, çok farklı olan yurt

ve sosyal çevre yaşamına ayak uydurabilme, yeni arkadaş çevresinin değerleri ile tanışma, farklı kültürel değerlerle yüz yüze kalmaktan kaynaklanan sorunlar depresif yaşantılara sebep olabilecek etkenlerdir.

Albayrak Kaymak tarafından Boğaziçi Üniversitesi'nde yapılan diğer bir çalışmada ise kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla sorunu işaretlediği ve profesyonel yardım almaya kız öğrencilerin daha açık oldukları görülmüştür. Sınıf düzeyiyle birlikte sorunlar azalmaktadır; yani yeni öğrencilerin daha fazla yardıma gereksinimleri vardır. Türkiye'nin üç büyük kentinden gelen öğrenciler diğerlerine kıyasla daha az sorunlu görünmektedir. Danışmanlık hizmetlerini en çok kullananlar yurttaki kalan, yalnız ya da arkadaşlarıyla yaşayan öğrencilerdir.

Ruhsal sorunlara çözüm arama aşamasında, gençler genellikle gelişimsel sorunlara (kimlik kargaşası ve düşük benlik saygısı gibi) ilişkin yardım aramamakta; ancak ruhsal sorunlar ortaya çıktığında sağlık merkezlerine başvurmaktadırlar. Yapılan bir çalışmada mediko-sosyal merkezine başvuran üniversite öğrencilerinin ancak %17'sinin kendinden hoşnut olmama, amaçsızlık, boşluk hissi, kararsızlık çekme, kendine güvenmeme, bedeninin bazı bölgelerinden memnun olmama ve değiştirmek isteme gibi kendisi ile ilgili yakınmalarla başvurduğu, psikodinamik incelemelerinin sonucunda ise bunların %7'sinin kimlik bocalaması tablosu içinde olduğu saptanmıştır.

Öğrenciler, ruhsal sorunlarıyla ya kendi başlarına başa çıkmaya ya da arkadaşlarıyla-

la paylaşılarak çözüm bulmaya ve ağlayarak rahatlamaya çalışmaktadırlar. Genel olarak üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda psikolojik yardım alma son çare olarak görülmesine rağmen, gerek üniversitemiz psikolojik danışma hizmetlerinden faydalanma oranları, gerekse gençlerle olan etkileşimlerimize göre gençlerin bu hizmetler konusunda, son yıllarda daha bilinçli olduğu görülmektedir.

Üniversite yılları yaşamın önemli bir parçasını oluşturur. Üniversiteler, akademik performansın sergilenmesi için çaba sarfedilen, aynı zamanda gençlerin kendilerini geliştirebilecekleri ortamlardır.

Üniversite öğrencilerinin ihtiyaçları, sorunları, kimlik gelişimleri, üniversite ortamına uyum süreçleri, mesleki tutum girişimleri, psikolojik hizmetlerden faydalanma imkanları ve tutumları incelenerek, üniversitelerde psikolojik danışma hizmetlerinin daha kapsamlı yapılandırılması gerekmektedir. Bu hizmetler yalnızca merkezi olmaktan çıkarılıp, öğrencinin

daha kolay ulaşabileceği ve hazırlık okulları, yurtlar gibi gereksinimlerin yoğun olduğu diğer birimlere de taşınmalıdır.

Kaynakça:

1. Albayrak Kaymak, D., Boğaziçi Üniversitesi Öğrencilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Gereksinimleri, Mayıs 1998, Yöret Postası 12
2. Canat, S. ve ark. , Ergen ve Ruhsal Sorunları: Durum Saptama Çalışması. TÜBA-UNFPA Nüfus ve Kalkınma Stratejileri Alt Programı. Birinci Basım, Tübitak Matbaası, Ankara, 2004
3. Çuhadaroglu, F., Üniversite Gençlerinde Kimlik Bocalamaları, Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları, Editör . Şahin, ss:35-39, Bilkent Matbaası, Ankara, 1989
4. Özbay, G., Üniversite Öğrencilerinin Problem Alanlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, Trabzon: K.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,1997

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

MÜHENDİSLİK VE TEKNOLOJİ S E M P O Z Y U M U 24-25 NİSAN 2008

Prof. Dr. Volkan ATALAY
Prof. Dr. Halim DOĞRUSÖZ
Prof. Dr. Avraham SHITUB
Prof. Dr. Yalçın TANIK
Doç. Dr. Stephan Wang
Mehmet ATALAY

ODTÜ
ODTÜ
Technion
ODTÜ
Delft University of Technology
TÜRK TELEKOM A. Ş.

YER: ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK FAKÜLTESİ
ÖĞRETMENLER CADDESİ NO:14 100. YIL
06530 BALGAT - ANKARA
www.mts1.cankaya.edu.tr

Ayça EREN
Çankaya Üniversitesi
Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğrencisi

Masal Sayılar

Sizlere şimdi "asal sayılar" olarak bilip benimlediğiniz, ilk bakışta kibirli ve ukala hissettiren ve sayıca azınlıkta olan (sonsuzluğun içinde de azınlık ve çoğunluk olabiliyormuş demek ki hoş bir tespit oldu benim için) bir grubun öyküsünü anlatacağım.

Kimisi çok sever onları, belki azınlığı ezdirmeme güdüsüdür bu veya yalnızlığı sevendir bu kimsiler. İşin garip yanı yalnızlık sadece bu kimsiler için özel olmuştur.

Ötekiler yalnızlığı hep aşağılayıcı ve kompleks nedeni olarak gördüklerinden, asal sayılar da onlara fazlasıyla itici gelmiştir.

"Asal mı? O da ne öyle? Bana çocukluğumda nefret ettiğim öksürük şurubumu veya mağara terkedilmiş, yüzüne bakılmayacak denli itici bir mahlukatı anımsatıyor."

Onlar için ikinci sınıf olan her şey bu tip be-timlerden paçasını kurtaramamıştır. Kurtarmışsa da bunun tek nedeni, oldukça marjinal ve sapkın bir sanatçının onda özel bir şeyler gördüğünü belirtmesi olabilir.

O dönemlerde bizim şu bildiğimiz "asal sayılar" bugün sahip olduklarından çok farklı bir karaktere sahipmiş. İsimleri de "Masal Sayılar"mış. Ama Doğal Sayılar ve Reel Sayılar onları bir türlü benimseyememişler.

Masal sayılar isimlerinden de anlaşılacağı gibi oldukça tasasız, hayalperest ve yedi gün yirmi dört saat gülümseyip dans eden, hiç bir eleştiriyi kale ("a" şapkalı) almayan bir toplulukmuş. Bu halleri tüm Sayılar halkını çileden çıkarmaya yetmiş ve ülke içinde ayaklanmalar çıkar olmuş. Çaresiz kalan Kral Abaküs sonunda Masal Sayılar Başkanı Ahmet Buhan'ı huzuruna davet etmiş.

Kral halkın isteği doğrultusunda aldığı kararları bir bir anlatmış Buhan'a.

"Efendim artık kendinize gelin, tüm halk sizden şikayetçi, ne bir kaygınız var ne bir tasanız. Tüm hayat böyle güle oynaya geçmez ki! Bakın Reel Sayılar'a! Siz hayaller peşinde koşarken, onlar gerçeklerden bir an olsun uzaklaşmıyorlar. Doğal Sayılar dersiniz, onlar da bir

sayının nasıl yaşaması gerektiğini doğuştan bildiklerinden, çaba sarf etmiyorlar bile. Tek yaptıkları içlerinden geldiği gibi davranmak. Bu davranışları da bir kere bile hüsrana uğratmadı halkımızı. Düşündüm taşındım. Eğer siz de kabul ederseniz sizlere bundan böyle "Yasal Sayılar" adını uygun görmekteyim. Belki bu ismin ağırlığı altında halkınız yola gelir."

Başkan Buhan önce biraz şaşırılmış, düşünmüş, taşınmış. Bilememiş ne dese. O kadar ağır bir adı nasıl yüklemiş halkına! Hastalanıp ölüverirlermiş o kapkara isim altında! Kral Abaküs'ten bir gün izin istemiş ve tutmuş evin yolunu. Karısına sormuş, komşularına da. Kimsenin aklına bir ampul düşmemiş o gece.

Sabah olmuş, Buhan tam yatağından uykusuz gözlerle kalkarken kapı çalınmış. Gelen "1"miş (Halk arasında "Etkisiz Eleman" diye tanınır kendisi). Başkan içeri davet etmiş.

Mutfağa geçmişler.

"Anlat bakalım nedir derdin?" demiş Buhan. "1" utanmış sıkılmış önce. Sonra da gözlerini kocaman açıp bir anda söyleyivermiş! "Yasal sayı olacağımıza *Asal sayı olsak ya!"

Bu haber Masal halkında büyük bir coşkuya neden olmuş ve güle oynaya saraya gitmişler.

Bu haber Masal halkında büyük bir coşkuya neden olmuş ve güle oynaya saraya gitmişler.

Bu haber Masal halkında büyük bir coşkuya neden olmuş ve güle oynaya saraya gitmişler.

Kral Abaküs onların dileğini yerine getirmiş ve onları "Asal Sayılar" ilan etmiş. Bu karara bütün topluluklar çok sevinmiş, Doğal Reel herkes koşup tebriğe gelmiş. Kutlamaların ardından halk gururla evlerine dağılmış ve o günden sonra "1" yarışmalarda en yüksek dereceyi elde edenlere layık görülen katılımcıların isminin önüne gelir olmuş.

İşte böyle "Asal Sayılar"ın öyküsü.

Siz hala sevmeyin...

Oysa ki onlar hiç bilmediğiniz kadar nitelikli sayılar...

İki Şiir

Neresinden baksam dört köşe
Her köşede bir sızı
Paralel çizgiler
Yolumuzun üstünde

Koca bir kent var ayaklarım altında
Elim elinde
Gözüm gözünde
Bir sözünle tutuşur
Sonbaharın ktır yaprakları
Bir sözünle ruhum meleklerin elinde

Nedendir derken
Kalbimin sızısı
İsmin çıkıyor karşıma
Elim elinde
Gözüm gözünde
Neresinden baksam sensizlik haram
Neresinden baksam senden başkası yalan
Her köşeye bir harf yazıyorum
Sonra harfleri birer birer topluyorum
Karelerini alıp kökleri ile çarpıyorum
Bir bağıntı ile kalbimi düğümlüyorum
Damla damla süzülürken yaşlarım avuçlarına
Elim elinde
Gözüm gözünde

24 Kasım 2004

Bir elimde kardelen
Bir elimde papatya
Sevdalarım var
Demet demet
Kucak kucak

13 Haziran 2004

Ali Fatih ÇETİN
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Mezun

Çizim Defteri

Ayça EREN
Çankaya Üniversitesi
Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğrencisi

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ 10. YIL ETKİNLİKLERİ

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ ETKİNLİKLERİ

8 Mart 2007

Düzenleyen: Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KADUM)

ATATÜRK DEVRİMİ'NİN BİLİNMEYEN YÖNLERİ KONFERANSI

12 Mart 2007

Düzenleyen: Atatürkçü Düşünce Topluluğu

ÇANAKKALE SAVAŞLARININ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ VE SONUÇLARI PANELİ

20 Mart 2007

Düzenleyen: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (AAUM)

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU BAHAİR KONSERİ

21 Mart 2007

Düzenleyen: Kültür Hizmetleri Müdürlüğü

ÖZGÜRLÜKLER VE TÜRK CEZA KANUNU 301. MADDESİ PANELİ

3 Nisan 2007

Düzenleyen: Hukuk Fakültesi

BİL-ANKA Ankara Bilişim Platformu

7 Nisan 2007

Düzenleyen: Bilişim Teknolojileri Topluluğu

TÜRK EKONOMİSİ NEREDEN GELİP NEREYE GİDİYOR KONFERANSI

11 Nisan 2007

Düzenleyen: Rektörlük

10. YIL KONFERANSI

Süleyman DEMİREL, 9'uncu Cumhurbaşkanı

18 Nisan 2007

Düzenleyen: Rektörlük

AVRUPA-TÜRK EDEBİYATI: EMİNE SEVGİ ÖZDAMAR KONFERANSI

27 Nisan 2007

Düzenleyen: Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü

KÜRESELLEŞME ve İNSAN HAKLARI KONFERANSI

2 Mayıs 2007

Düzenleyen: Ortak Dersler Koordinatörlüğü

KAMU SEKTÖRÜNDEKİ MALİ GELİŞMELER ve EKONOMİYE ETKİLERİ PANELİ

3 Mayıs 2007

Düzenleyen: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

IRAKIN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI PANELİ

8 Mayıs 2007

Düzenleyen: Türk Tarih Platformu Topluluğu

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ BAHAR ŞENLİĞİ

9-10-11 Mayıs 2007

Düzenleyen: Rektörlük

RİDVAN DİLMEN İLE SÖYLEŞİ

11 Mayıs 2007

Düzenleyen: Çankayalı Fenerbahçeliler Topluluğu ve Öğrenci Konseyi

YABANCI SÖZCÜKLERE TÜRKÇE KARŞILIKLAR BULMA SÜRECİNDE İZLENECEK YOLLAR VE DENEYİMLER KONFERANSI

11 Mayıs 2007

Düzenleyen: Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU BAHAR KONSERİ

17 Mart 2007

Düzenleyen: Kültür Hizmetleri Müdürlüğü

HİDROJEN ENERJİSİ EĞİTİM PROGRAMI

2-3 Haziran 2007

Düzenleyen: Rektörlük

MEZUNLAR BULUŞMASI

9 Haziran 2007

Düzenleyen: Rektörlük

2006-2007 AKADEMİK YILI MEZUNİYET TÖRENİ

6 Temmuz 2007

Düzenleyen: Rektörlük

2007-2008 AKADEMİK YILI AÇILIŞ TÖRENİ

24 Eylül 2007

Düzenleyen: Rektörlük

CUMHURİYETİN 84. YILINDA ATATÜRKÇÜ GENÇLİĞİN NİTELİKLERİ KONFERANSI

30 Ekim 2007

Düzenleyen: Atatürkçü Düşünce Topluluğu

ALİ ŞEN İLE SÖYLEŞİ

31 Ekim 2007

Düzenleyen: Çankayalı Fenerbahçeliler Topluluğu

CUMHURİYET HAFTASI KOKTEYLİ

31 Ekim 2007

Düzenleyen: Rektörlük

ULUSLARARASI İNOVASYON VE GİRİŞİMCİLİK ÇALIŞTAYI

1-2 Kasım 2007

Düzenleyen: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü

CUMHURİYET KONFERANSI

5 Kasım 2007

Düzenleyen: Atatürkçü Düşünce Topluluğu

LAİKLİK KONFERANSI

6 Kasım 2007

Düzenleyen: Atatürkçü Düşünce Topluluğu

BÜYÜK NUTUK'TA ALTI ÇİZİLEREK OKUNACAK YERLER KONFERANSI

9 Kasım 2007

Düzenleyen: Rektörlük

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU ATATÜRK'ÜN SEVDİĞİ ŞARKILAR KONSERİ

9 Kasım 2007

Düzenleyen: Kültür Hizmetleri Müdürlüğü

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU ATATÜRK'ÜN SEVDİĞİ ŞARKILAR MİNİ KONSERİ

10 Kasım 2007

Düzenleyen: Kültür Hizmetleri Müdürlüğü

O'NSUZ 69 YIL PANELİ

12 Kasım 2007

Düzenleyen: Atatürkçü Düşünce Topluluğu

ÜLKEMİZİN GÜVENLİĞİ İÇİN NANOTEKNOLOJİDE DOĞRU MODELİN BELİRLENMESİ SEMPOZYUMU

21 Kasım 2007

Düzenleyen: Rektörlük

EGEMENLİK İNSANINDIR KONFERANSI

12 Aralık 2007

Düzenleyen: Ortak Dersler Koordinatörlüğü

MEVLÂNÂ: MİTLER ve GERÇEKLER KONFERANSI

17 Aralık 2007

Düzenleyen: Ortak Dersler Koordinatörlüğü

YENİ YIL VE BAYRAM KUTLAMASI

27 Aralık 2007

Düzenleyen: Rektörlük

ÖĞRETMENLER HİDROJEN EĞİTİMİ ALDI

Çankaya Üniversitesi, 2-3 Haziran tarihlerinde hidrojen enerjisi teknolojilerinin daha geniş kitlelere öğretilmesi, konuya ilgi duyan araştırmacı sayısının artırılması amacıyla Türkiye'nin her tarafından gelen Fen Liseleri ve Anadolu Öğretmen Liseleri öğretmenlerine eğitim verdi.

Uluslararası Hidrojen Enerjisi Derneği (IAHE) ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü – Uluslararası Hidrojen Enerjisi Teknolojileri Merkezi (UNIDO-ICHET) ile koordine edilen Hidrojen Enerjisi Eğitim Programları, hidrojen enerjisi teknolojilerinin daha geniş kitlelere öğretilmesi, böylece konuya ilgi duyan araştırmacı sayısının artırılmasını hedeflemekte. Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in başkanlığında organize edilen programda, özellikle ortaöğretim çağındaki bulunan gençlerin üniversiteye başlamadan önce eğitim alan öğretmenleri aracılığıyla hidrojen enerjisi ile tanışması ve bölüm seçiminde kazanılan bu deneyimin etkili olması beklenmekte. Çankaya Üniversitesi, bu programı öncelikle ilgili öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda görev yapan Fizik, Kimya ve Biyoloji branşı öğretmenlerinin hidrojen enerjisi teknolojileri hakkında bilgi birikimlerinin artırılması ve teknolojik yeniliklerden haberdar edilmesine duyulan gereksinim nedeniyle düzenledi.

Bilindiği gibi **küresel ısınma insanlığın geleceğini ciddi şekilde tehdit etmekte ve bu nedenle alternatif temiz enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması ile verimliliklerinin artırılması için gerekli bilimsel**

çalışma bilincinin bütün ülkemize yayılması büyük önem arz etmekte. Çankaya Üniversitesi bu bilincin hızlı bir şekilde oluşmasına katkıda bulunuyor.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen ve ilki geçen yıl yalnızca Fen Lisesi öğretmenlerine düzenlenen program bu yıl Anadolu Öğretmen Liselerinde görev yapan öğretmenleri de kapsayacak şekilde genişletildi. Programda, hidrojen enerjisi teknolojileri alanında araştırma yapan bilim adamları, bilgilerini ülkemizin dört bir tarafından gelen fizik, kimya ve biyoloji öğretmenleriyle paylaştı; ayrıca eğitim sırasında görsel uygulamalara da yer verildi. Eğitim programına sayıları 500'ü bulan öğretmenin katıldı.

Öğretmenlerin ulaşım, konaklama ve beslenme gereksinimlerinin Çankaya Üniversitesi tarafından karşılandığı programın bitiminde Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'na, müfredat sistemine hidrojen enerjisi teknolojilerinin hangi seviyelerde ve hangi dersler kapsamında katılması konusundaki hazırlanan bir öneri mektubu da sunuldu.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ HİDROJEN ENERJİSİNİN DEPOLANMASINI ARAŞTIRIYOR

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, 13-15 Temmuz 2007 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Uluslararası Hidrojen Enerjisi Kongresi'ne katıldı.

Hidrojenin alternatif temiz enerji kaynağı olarak kullanılabilmesi için çözülmesi gereken teknik sorunlar üzerinde 200'ü aşkın yerli ve yabancı bilim insanının bildiri sunduğu kongreye katılıp bilimsel sunum yapan tek Rektör Prof. Dr. Güvenç oldu.

Sunulan bildirilerin konuları, günümüzde aşılması gereken teknik sorunların üzerine odaklandı. Bunlar; Hidrojenin bol miktarda ekonomik olarak nasıl üretilebileceği; depolanabilmesi; taşınabilmesi ve hidrojenin kullanıldığı verimi yüksek yakıt pillerinin geliştirilmesidir.

Çankaya Üniversitesi, hidrojen enerjisinin depolanması üzerine çalışmakta.

Kongrede yaptığı sunumda Çankaya Üniversitesi'nde hidrojenin depolanması konusunda yoğun ve önemli çalışmalar yapıldığını belirten Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, konuyla ilgili olarak "Ülkemizde rezervi yüksek olan borun ve bordan üretilen bor bileşiklerinin hidrojenin depolanmasındaki becerisini araştırmaktayız. Bor ve bor bileşikleri ile hidrojen

kolay depolanır ve hidrojen depolandığı yerden kolay ayrıştırılabilir ise gerçek depolayıcıyı bulduk demektir. Bu gerçekleşir ise ülkemize ekonomik açıdan çok ciddi katkı sağlayacaktır; çünkü bor yatakları dünyada birkaç bölgede yoğunlaşmıştır ve en önemli yatakları ülkemizde bulunmaktadır. Üniversitemizde, bor ve bor bileşiklerinin nano boyutlardaki topakları ile hidrojenin nasıl depolandığını ve depolanmanın bağlı olduğu koşulları mikroskobik boyutlarda anlamak için, güvenilir bilimsel metodları kullanarak modelleme ve hesaplamalar yapıyoruz. Şu ana kadar elde ettiğimiz sonuçlara göre, sadece bordan oluşturulmuş nano boyuttaki topakların fazla miktarda hidrojeni depolayamayacağını hassas bilimsel hesaplamalarımız göstermektedir. Bu nedenle, bor topakları içerisine gene ülkemizde rezervi yüksek olan elementlerden katarak hidrojenin depolanması çalışmalarımız devam etmektedir. Ülkemizde rezervi düşük olan elementler ile hidrojenin depolanabilmesi ve dünyada yaygın olarak kabul görmesi durumunda, bizler, petrol yerine gelecekte o malzemeyi satın almak zorunda kalacağız. Bu durum gerçekleşse bile, bizler alternatif depolayıcı malzemelerin geliştirilmesi için çalışmalarımıza devam edeceğiz. Odak noktamız bor bileşikleri ve ülkemizde rezervi yüksek olan diğer elementler olacaktır" açıklamasını yaptı.

Prof. Güvenç, şöyle devam etti:

“Gelişmiş ülkelerin tam olarak hidrojen ekonomisine geçebilmeleri, yukarıda bahsettiğim araştırma konularındaki teknik sorunların çözülerek bu doğası gereği temiz alternatif enerji kaynağının ucuzlamasına bağlı bulunmaktadır.”

“Hidrojenin yakıt olarak kullanılabilmesi yerlere bir göz atalım. Kara ulaşımında kullanılan bütün araçlarda, deniz altı ve üstü ulaşımında kullanılan bütün araçlarda ve hava ulaşımında kullanılan ve gelecekte kullanılacak olan bütün araçlarda kullanılabilir. Günümüzde bunların prototipleri yapılmış ve kullanılmaktadır. Ayrıca, küçük taşınabilir modern araçlarda da kullanılabilir. Bunlarında prototipleri üretilmiştir. Bu gelişmekte olan hidrojen teknolojisinin enerji kullanım şekli, günümüzde yaygın olarak kullanılan cihazlardan farklı olduğundan ve gelecekte bunları üretmezsek hepsini satın almak zorunda kalacağımızı da aklımızdan hiç çıkarmamalıyız. Bu yarışta ülke olarak geride kalmamız durumunda, gelecekte petrol yerine depolanmış hidrojen ve yakıt pilleri teknolojisini de satın almak zorunda kalacağız.”

Petrol bitecek, yerine hidrojen gelecek!

“Bilindiği gibi, dünyada var olan petrol rezervlerinin önümüzdeki 40-50 sene içerisinde ciddi oranda tüeneceğini ve bu süre içerisinde ekonomik olarak üretiminin sonlarına yaklaşacağı görülmektedir. Bu nedenle, günümüzün yakıt üreten ve satan büyük firmaları, bu durumun farkında olduklarından yarın gene yakıt üretilip satacaklardır. Bu yakıt hidrojen olacaktır. Bu firmaların hidrojen teknolojisine kaynak ayırarak Ar-Ge yaptıklarını katıldığımız bilimsel toplantılardan ve bilimsel makalelerden öğreniyoruz.”

“Hidrojen ekonomisine geçiş ne kadar hızlı olur ise dünyamızda var olan yaşam dengesinin korunmasına da o kadar çok katkı sağlayacaktır. Hepimizin bildiği gibi fosil yakıtlarının kullanılması sonucunda, atmosferdeki karbondioksit ve diğer zararlı gazların miktarlarındaki artış doğal denge içerisindeki artışların çok üzerinde olduğundan bu gazlar dünyamız atmosferinde hızla birikmektedir. Bu durum küresel ısınmayı tetikleyecek potansiyel riski taşımaktadır. Ayrıca, atmosferdeki gazların okyanus sularına karıştığını hepimiz biliyoruz. Bu gazların oran olarak miktarları, atmosferde milyonlarca sene belli bir aralık içerisinde kaldığından, okyanus tarafından emilen gazların miktarları da kontrol edilmiş oldu. Bazı gazlar lehine atmosferde var olan dengenin bozulmasına, okyanusların nasıl bir tepki vereceği de maalesef hiç bilinmemektedir. Okyanus tarafından emilme oranında da artış olur ise bu sefer deniz suyunun daha asidik olması ve sonuç olarak denizdeki yaşama ciddi zarar verebilme riski de bulunmaktadır.”

Çevresel sorunların kaynağı insan.

“Aslında atmosfer, su ve toprak bir bütün olarak dengede bulunmaktadır. Bu dengeyi insanlık para hırsı ve zenginlik yüzünden bozmaktadır. İşin üzüntü verici yanı, artık bilerek bu işi yapmaktadırlar. Yüz milyonlarca yıldır yaşamın dengesini, dünyamızda önceden yaşamış ve halen yaşamakta olan hiç bir canlı türü bozmadır. Tamamıyla doğa ile barışık kaderlerine razı bir şekilde yaşamışlar ve yaşamaktadırlar. Diğer taraftan, en zeki olduğunu iddia eden insanlık ise 200 yıl gibi son derece kısa bir zaman diliminde bütün canlıların yok olmasına sebep olabilecek ciddi sorunları yaratmayı başarmak üzeredir. Bu da gösteriyor ki insanlık var olan zekasını çoğunlukla genelin menfaatine dönük olarak değil, çıkar amaçlı kullanmaktadır.”

OSTİM OSB ile ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ARASINDA DEV İŞBİRLİĞİ: KÜMELENME

OSTİM OSB ile Çankaya Üniversitesi, kümelene konusunda geniş çaplı bir çalışma başlattı. 16 Mart 2007 tarihinde karşılıklı imzalanan protokol üzerine başlatılan çalışmada İş-İnşaat Makineleri Sektörü kümelene için seçildi. Haftalık düzenli toplantılar yapıldı. Sektör seçim süreci uzun ve zorlu oldu. Öncelikle 6 aday sektör incelendi, gerekli veriler toplandı. Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller ve Yrd. Doç. Dr. Ferda Can Çetinkaya, Yrd. Doç. Dr. Neslihan Aydoğan ve Öğr. Gör. Benhür Satır'dan oluşan Çankaya Üniversitesi ekibi, Analitik Hiyerarşi Yönteminin güzel bir uygulamasını gerçekleştirerek aday sektörü önerdi.

Kümelene

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç , Mühendislik-Mimar-

lık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller, Ostim Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Aydın'la birlikte iş ve inşaat makineleri sektöründeki firmaları ziyaret ederek, kümelene projesini anlatmaktalar. KOBİ sahipleri ilk kez bir rektörün KOBİ'leri ziyaret edip, onların sorunlarını anlamaya ve çözüm üretmeye çalıştığı vurgusunu yapmaktalar.

Prof. Güvenç, İş ve İnşaat Makineleri Sektörü'ne yönelik düzenlenen seminerlerde konferans veriyor, kümeleneyle ilişkin sektör temsilcilerinin sorularını yanıtlıyor. İş ve İnşaat Makineleri sektöründe kümelene ihtiyacının net olarak ortaya çıktığını anlatan Prof. Güvenç, "Kümelene sürecinde KOBİ'lerimiz maliyet hesabını, ar-ge'yi ve ortaklık kültürünü öğrenecekler" dedi.

Neden Kümelenme?

Prof. Güvenç, düzenlenen eğitim toplantılarında gerek Avrupa'da, gerekse dünyanın başka bölgelerinde kümelenmeyi gerçekleştirmiş sektörlerden örnekler vererek bu sektörlerin geliştiklerini, büyük bir güç oluşturdıklarını vurguluyor. Güvenç, hedefin "firmaları, üniversiteleri, ar-ge ve diğer destek kuruluşlarını tek bir amaç altında toplamak olduğunu" söylüyor. "Amaç, firmaların çabuk pazara girmeleri, bilgiye çabuk ulaşmaları, finans elde etmeleri, ar-ge, üretim ve pazarlama ortaklığı yapmaları, kalifiye elemana ulaşmaları, riski dağıtmaları, altyapı sorununa çözüm getirmeleri, ihracatlarını artırmaları, bölge ekonomisini yukarıya çekmeleri için birbirleri ve diğer kuruluşlar ile sistematik olarak el ele vermesidir" diyor.

Neden Ostim?

Kümelenme için uygun görülen sektörlerden biri de "İş ve İnşaat Makineleri" sektörü. Uzmanlar, bu sektörün kümelenme ile ortak test makineleri edinebileceklerini, ortak ar-ge, fuara katılım, CNC tezgâhı, eğitim ve mühendislik hizmetleri alabileceklerini, ihracata yönelik ortak portal kurabileceklerini, ortak araştırma yapabileceklerini ve tedarik zincirlerinde kalite ve değer artışı yaratabileceklerini vurguladılar. Eğitimler sırasında, "Neden Ostim?" sorusuna verilen yanıt ise; Ostim'de çok sayıda ve çeşitli sektörlerden firmaların yer alması, Ostim'deki üretimin bölge ve ülke için önemli oluşu ile güçlü birliği yapma özelliği" olarak ifade edildi.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ BAHAR ŞENLİĞİ MAYISTA YAPILDI

Çankaya Üniversitesi Bahar Şenliği, 9-10-11 Mayıs 2007 tarihlerinde yapıldı. Şenliğin açılışı Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in yaptığı konuşmanın ardından gelenekselleşen halk oyunları gösterisi yapıldı.

9 Mayıs 2007 tarihinde akşam saatlerinde yapılan şenliğin açılış konserinde İbrahim Tatlıses sahne aldı. Nuh'un Ankara Makarnası'nın şenlik boyunca katılımcılara ücretsiz makarna ikramı yaptığı Çankaya Üniversitesi Bahar Şenliği'nin ilk gününde Türkiye'nin en iyi gitar elçileri Terci-Korad Gitar İkili (Kürşad Terci ve Kağan Korad) ve Türk pop müziğinin ünlü ismi Hande Yener konserleri vardı. Hande Yener konserinden sonra yapılan havai fişek gösterisinin ardından DJ Levent Özkazanç sahne aldı.

Her yıl çok eğlenceli geçen şenlikte, tüm gün boyunca DJ Mally'nin müzikleri eşliğinde başta makarna yeme olmak üzere çeşitli yarışmalar, dans gösterileri, sergiler, müzikaller, film gösterimleri, spor turnuvaları, animasyonlar ve havai fişek gösterileri yapıldı. Şenlik boyunca öğrenciler, sivil toplum kuruluşları ve şirketler standlar kurarak tanıtım yaptı. Konserlere ve diğer tüm etkinliklere üniversite öğrencileri ve lise son sınıflar öğrenci kimliklerini göstererek ücretsiz olarak girebildi. Şenlikte ayrıca, ateş dansı gösterileri ve iki gün boyunca ücretsiz go-kart yapıldı.

Bahar Şenliği Organizasyon Komitesi yetkilileri, 8-9 Mayıs 2008 tarihlerinde yapılacak olan 11'inci Bahar Şenliği için şirketler tarafından yapılacak olan aktivite ve animasyon katkılarına açık olduklarını, gelecek olan önerileri değerlendireceklerini, şirket yetkililerinin bu konuyla ilgili olarak üniversitenin Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'yle iletişime geçebileceklerini açıkladı.

Şenliğin ikinci günü olan 11 Mayıs akşamı Türkçe rock müzik yapan ve 'Mahkum' adlı bir albümü yaklaşık bir yıldır piyasada olan Murat Mermer bir konser verdi. Murat Mermer konserinden sonra ünlü DJ Murat Uncuoğlu sahne aldı. Bu konserlerden önce de hip hop müziğinin önemli isimlerinden SalimK DeliMC, Pop Up ve Grup Yağmur konserleri gerçekleşti.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ MEZUNLARI BULUŞTU

Kuruluşunun 10'unucu yılını çeşitli etkinliklerle kutlayan Çankaya Üniversitesi, mezunlarını ilk kez bu yaz buluşturdu. Bu bağlamda, 9 Haziran 2007 Cumartesi günü Üniversitenin kampüsünde yer alan Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri'nin teras-bahçesinde ilk mezunlar buluşması gerçekleşti. Bundan sonra her yıl aynı dönemde yapılarak geleneksel hale gelmesi sağlanacak olan söz konusu buluşmaya mezunların yanı sıra öğretim elemanları da katıldı.

Saat 17:00'de başlayan ve açık büfe garden party şeklinde gerçekleşen buluşmanın akşamında Kafein grubu bir konser verdi. Konser öncesi ve sonrası DJ Levent Özkazanç'ın performansları ile mezunlar iyi zaman geçirdi. Kafein konseri öncesi, Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç mezunlara hitaben bir konuşma yaptı.

Güzel geçen buluşmanın ardından mezunlar, gelecek yıl tekrar biraraya gelme sözü vererek ayrıldılar.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ 2007 MEZUNLARINI VERDİ

Çankaya Üniversitesi 2006-2007 akademik yılı mezuniyet töreni 6 Temmuz 2007 Cuma akşamı üniversitenin Yüzüncüyıl kampüsünde yapıldı. Mevcut öğrenci sayısı 3600 olan üniversite bu yıl 405 mezun verdi. Bu yılki sayıyla birlikte toplam mezun sayısı 3000'i geçti.

Törende, öğrencileri temsilen Öğrenci Konseyi Başkanı Edip İlkey Sunay, Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp ve Adalet Eski Bakanı Cemil Çiçek birer konuşma yaptı. Cemil Çiçek, Bilgisayar Mühendisliğini birincilikle bitiren Ömer Çelik'e diplomasını, plaketini ve hediyelerini verdi.

Törende, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölüm Birincisi Gökalp Ünal ve Endüstri Mühendisliği Bölüm Birincisi Melike Kaya Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp'ten; Hukuk Fakültesi Birincisi Serhan Özkan ve İkincisi Kadriye Yanıktepe Yargıtay Üyesi Doç. Dr. Ali Rıza Çınar'dan; Hukuk Fakültesi Üçüncüsü Hüseyin Eral, İç Mimarlık Bölüm Birincisi Nesrin İnci ve İktisat Bölüm Birincisi Berna Şafak Zülfikar Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Üyesi Erol Uğurlu'dan; İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölüm Birincisi Ayşe Aynoğlu, İşletme Bölüm Birincisi Derya Antaş ve

Matematik-Bilgisayar Bölüm Birincisi Firdevs Yılmazcan Mütevelli Heyeti Üyesi Prof. Kerim Sunguroğlu'ndan; Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Birincisi Serhat Celal Birdal ve Uluslararası Ticaret Bölüm Birincisi Serap Ünal Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'ten ve Meslek Yüksekokulu Uluslararası Ticaret Yönetimi Programı Birincisi Duygu Özkurtul da Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal'dan diplomasını, plaketini ve hediyelerini aldı.

Tören sonunda mezunlar muhteşem havai fişek gösterisi eşliğinde hep birlikte kep attı.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ YENİ KAMPÜSÜNÜN TEMELİ TBMM BAŞKANI KÖKSAL TOPTAN'IN KATILDIĞI BİR TÖRENLE ATILDI

Çankaya Üniversitesi, kuruluşunun 10'uncu yılında yeni kampüsünün temelini 22 Ekim 2007 Pazartesi günü saat 10:00'da düzenlenen bir törenle attı. Temel atma töreni, TBMM Başkanı Köksal Toptan'ın katılımıyla gerçekleşti.

Yeni kampüs, Eskişehir Yolu 29'uncu kilometrede 156.332 metrekaresi Çankaya Üniversitesi tarafından kamulaştırılarak satın alınan,

286.577 metrekaresi Hazine'den 30 yılına kiralanan toplam 442.909 metrekare alan üzerine inşa edilecek. Yaklaşık 60.000 metrekare kapalı alanı olacak yeni kampüs inşaatının iki-üç yıl içinde bitirilmesi planlanmakta. Üniversitenin yeni kampüsüne taşınmasıyla birlikte fakülte ve yüksekokul sayısının ona, öğrenci sayısının da ilk etapta on bine çıkarılması hedeflenmekte.

ULUSLARARASI İNOVASYON VE GİRİŞİMCİLİK ÇALIŞTAYI YAPILDI

Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü tarafından organize edilen Uluslararası İnovasyon ve Girişimcilik Çalıştayı 1-2 Kasım 2007 tarihlerinde yapıldı.

Bilim komitesinde Prof. Dr. Hasan Işın Dener, Yrd. Doç. Dr. Neslihan Aydoğan ve Sinan Tandoğan'ın, organizasyon komitesinde ise Yrd. Doç. Dr. Neslihan Aydoğan, Yrd. Doç. Dr. M. Mete Doğanay, Arzu Kalemci, Ayşe Özşuca, Alper Çelik ve Gökhan Doğan'ın görev aldığı çalıştayın temel amacı, inovasyon ve girişimciliğin gelişen dünyada kuramsal, deneysel ve politik perspektiften önemli ve temel noktalarını anlamaktır.

Açılışını İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Yalnız'ın yaptığı çalıştayın davetli konuşmacıları ve konuları ise şöyledi:

"The Phenomenology of Creativity, Innovation and Entrepreneurship"

Lance Kurke (Kurke & Associates Inc. and Carnegie Mellon University)

"The Meaning of Innovation and Entrepreneurship in Developing Countries"

Gökhan Çapoğlu (Atılım University)

"Economic Growth, Entrepreneurship and the Deployment of Technology"

James Burnham (Duquesne University)

"Türkiye'de Özel Sektör Ar-Ge ve Yenilik Etkinliklerine Sağlanan Kamu Destek ve Teşvikleri"

Sinan Tandoğan (TÜBİTAK)

Çalıştayın ayrıntılı programı için: <http://innovation.cankaya.edu.tr>

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ATA'NIN HUZURUNDA

Güvenlik güçlerimize düzenlenen saldırılarda askerlerimizin şehit düşmesi üzerine terörü nefretle kınama ve Ulu Önder Atatürk'ü anma bağlamında, Çankaya Üniversitesi, öğretim elemanları, öğrencileri ve idari personelinin katılımıyla 13 Kasım 2007 Salı günü saat 15:00'te Anıtkabir'i ziyaret etti.

Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp, Anıtkabir özel defterine şunları yazdı:

"Büyük Önder Atatürk,

Vefatınızın 69'uncu yıldönümünde Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti, Rektörü, öğretim elemanları ve öğrencileri ile huzurunuzdayız. 10 Kasım 1938 tarihinde hayata veda etmeniz milletimizi büyük bir yasa boğmuştur. Bu fiziksel

ayrılık, size olan sevgimizi ve saygımızı daha da artırmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonunda vatan topraklarının düşman kuvvetlerince paylaşılmasını; üstün askeri deha ve cesaret aşkıyla Kurtuluş Savaşı'nı kazanıp düşmanı denize dökerek önlediniz. Kurtuluş Savaşı'nın ardından kurmuş olduğunuz yeni Türkiye Cumhuriyeti Devletimizin dünya devletleri arasında bir güneş gibi yücelmesini sağladınız.

Biz Çankaya Üniversitesi topluluğu, izinizden hiçbir zaman ayrılmayan Atatürkçüler olarak devrim ve düşüncelerinizin daima koruyucusu olacağız.

Kabrinde rahat uyu, Aziz Atam."

ÜLKEMİZİN GÜVENLİĞİ İÇİN NANOTEKNOLOJİDE DOĞRU MODELİN BELİRLENMESİ KONULU SEMPOZYUM YAPILDI

Çankaya Üniversitesi tarafından düzenlenen "Ülkemizin Güvenliği için Nanoteknolojide Doğru Modelin Belirlenmesi" konulu sempozyum TBMM Başkanı Köksal Toptan'ın katılımı ile 21 Kasım 2007 tarihinde yapıldı.

Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp'in yaptığı konuşma ile açılan sempozyumda TBMM Başkanı Köksal Toptan'ın yanı sıra Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Vekili Selahattin Çimen, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Doç. Dr. Yavuz Cabbar, Ankara Sanayi Odası Başkanı Nurettin Özdebir, OSTİM Organize Sanayi Bölgesi Başkanı Orhan Aydın, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Başkanı Dr. Erk İnger ve Kimetsan Genel Müdürü Dr. Erol Özensoy birer konuşma yaptılar.

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in "Nanoteknoloji Nedir, Neden Önemlidir, Ülke için Doğru Model Ne Olmalıdır?" başlıklı konuşması başta TBMM Başkanı Köksal Toptan olmak üzere tüm katılımcılar tarafından ilgiyle dinlendi.

Sempozyumun öğleden sonraki bölümünde düzenlenen panele ise Emekli Tuğgeneral Doç. Dr. Yük. Müh. Mehmet Akçay, TÜBİTAK-MAM'dan Doç. Dr. Tarık Baykara, Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Cem Özdoğan, Bilkent Üniversitesi Nanotam'dan Dr. Mutlu Gökkavas, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nden Dr. Mükerrrem Şahin, TAI Tusaş-Türk Havacılık ve Uzay Sanayii AŞ'den Elektronik Yük. Müh. Barış Şenocak konuşmacı olarak katıldı. Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in yönettiği panelde ülkemiz için doğru modelin ne olması gerektiği konusunda çok önemli açıklamalar yapıldı ve konu her yönüyle tartışıldı.

ÇANKAYA UNIVERSITY

3th IFAC INTERNATIONAL WORKSHOP ON FRACTIONAL DIFFERENTIATION AND ITS APPLICATIONS

NOVEMBER 5-7, 2008 - ANKARA, TURKEY

The scope of the workshop is to present the state of the art on fractional systems, both on theoretical and application aspects. The growing research and development on fractional calculus in the areas of mathematics, physics and engineering, both from university and industry, motivates this international event gathering and unifying the whole community.

Honorary Chair : Stefan Samko (Portugal)

Chair: J. A. Tenreiro Machado (Portugal)

Co-Chairs: Alain Oustaloup (France), Wen Chen (China)

International Program Committee

T. Atanackovic (Serbia)	S. Kempfle (Germany)	M. Ortigueira (Portugal)
O. P. Agrawal (USA)	A. Kilbas (Belarus)	A. Oustaloup (France)
D. Baleanu (Turkey)	M. Kirane (France)	H. Ozaktas (Turkey)
R. Barbosa (Portugal)	V. Kiryakova (Bulgaria)	I. Podlubny (Slovak Republic)
G. W. Bohannon (USA)	M. Klimek (Poland)	E. Rabei (Jordan)
R. Caponetto (Italy)	P. Lanusse (France)	J. Sabatier (France)
W. Chen (China)	C. Li (China)	E. Scalas (Italy)
Y. Q. Chen (USA)	C. F. Lorenzo (USA)	N. Shimizu (Japan)
K. Diethelm (Germany)	J. A. T. Machado (Portugal)	F. A. Silva (Portugal)
A.T. Dinibutun (Turkey)	R. Magin (USA)	H. M. Srivastava (Canada)
G. E. Draganescu (Romania)	S. Manabe (Japan)	W. Tan (China)
R. El-Khazali (UAE)	F. Mainardi (Italy)	J. Tar (Hungary)
M. Enelund (Sweden)	T. McKelvey (Sweden)	J. Trigessou (France)
N. J. Ford (UK)	A. Mehaute (France)	J. J. Trujillo (Spain)
R. Gorenflo (Germany)	P. Melchior (France)	M. Unser (Switzerland)
M. Guglielmi (France)	S. Momani (Jordan)	L. Vazquez (Spain)
T. T. Hartley (USA)	S. Muslih (Italy)	M. Xu (China)
K. Hedrih (Serbia)	A. Nayfeh (USA)	G. Zaslavsky (USA)
N. Heymans (Belgium)	R. Nigmatullin (Russia)	S. Zhang (China)
R. Hilfer (Germany)	K. Oldham (Canada)	

Organizing Committee

Chair: Dumitru Baleanu (Turkey)
Adnan Bilgen (Turkey)
Murat Cenk (Turkey)
Ozlem Deftelri (Turkey)
Erdal Dinc (Turkey)
Ahmet Eris (Turkey)
Lino Figueiredo (Portugal)
Serdar Ethem Hamamci (Turkey)
Haldun Ozaktas (Turkey)
Manuel Silva (Portugal)

Editors

Jocelyn Sabatier (France)
Blas M. Vinagre (Spain)
Dumitru Baleanu (Turkey)

Deadline for submission of proposals: April 15, 2008

Notification for acceptance of proposals: June 6, 2008

Further information is available on our conference web site

<http://www.cankaya.edu.tr/fda08>

Contact: Dumitru Baleanu (Turkey)

Phone : +90 (312) 284 45 00 / 309
Fax : +90 (312) 286 89 62
e-mails : dumitru@cankaya.edu.tr
fda08@cankaya.edu.tr

Çankaya University

Faculty of Art and Sciences

Department of Mathematics and Computer Science

TEKİN KOÇAN'DAN "ORTA ASYA'DAN OSMANLIYA GÖRSEL BAKIŞ" SERAMİK VE CAMALTI SERGİSİ

Çankaya Üniversitesi Güzel Sanatlar Birimi Öğretim Görevlisi Tekin Koçan, 20 Kasım-9 Aralık 2007 tarihleri arasında Denizli Açık Sanat Galerisi'nde 'Orta Asya'dan Osmanlı'ya Görsel Bakış' isimli seramik ve camaltı sergisini açtı. Heykeltıraş Tekin Koçan'ın, Türk kültüründe önemli bir bölümü kapsayan camaltı tekniği ile oluşturduğu eserleri büyük ilgi gördü.

Tekin Koçan, sergisinde camın arka yüzeyine yağlıboya ve akrilikle yapılan ve antik çağlardan bu yana uygulanan resim tekniği ile vitray, rölyef, seramik gibi farklı teknikleri bir araya getirerek oluşturduğu kendine has teknikle hazırladığı eserleri, Açık Sanat Galerisi'nde halkın beğenisine sundu. Türk kültürünün zengin öğelerinden yararlanan Tekin Koçan, heykeltıraş oluşunun da avantajını kullanarak oldukça farklı eserler meydana getirirken, serginin dikate değer bir özelliği de Türk-İslam sanatında

'suret' yasak olduğu için, hat sanatının olağanüstü güzellikte, adeta bir resim olarak camaltına yansımasydı.

Açılıшта Denizli sanat camiasının tanınmış isimleri bir araya geldi. Daha önce de Türkiye'nin çeşitli yerlerinde açmış olduğu sergilerle alanındaki başarısını kanıtlayan usta sanatçı, yaptığı eserlerin, geçmişteki Türk kültürü ile yeni nesil tekniklerin bir araya gelmesi ile ortaya çıktığını belirtti. Eserlerinde kullandığı camaltı tekniğini değerlendiren Koçan "20'nci yüzyılın ortalarına kadar çok yaygın olan bu resimler, evlerin dışında kahvehanelerde, şekerci, kasap ve berber dükkânlarında sık sık kullanılmıştır. Bugün ise ancak çok az sayıda, bazı eski mahallelerdeki dükkânlarda, dinsel yerlerde ve köy evlerinde görülebilmektedir. Canlı ve parlak renkleriyle göze hoş gelen ve bir zamanlar çok moda olan bu resimlerin çoğunlukla dinsel olan konuları, zamanla bunlarda insanı nazara, hastalıklara karşı koruyucu bir güç bulunduğu ve bulundukları yere bereket, bolluk getirdiklerine inanılmasına yol açmıştır" diye konuştu.

Pamukkale Üniversitesi'nde seminer

Tekin Koçan, 10 Aralık 2007 tarihinde de Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde "Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitimi" konulu bir seminer verdi.

OLGU SÜMENGİN'E JÜRİ ÖZEL ÖDÜLÜ

Olgu Sümengin, İzmir Buca Belediye Başkanı Cemil Şeboy, Kemal Tizgöl

Sümengin, Contemporary İstanbul Sanat Fuarı'na katıldı

Olgu Sümengin, 29 Kasım-2 Aralık 2007 tarihleri arasında İstanbul'da Lütfi Kırdar Kongre ve Kültür Merkezi'nde yapılan Contemporary İstanbul Sanat Fuarı'na Ares Sanat Galerisi ile katıldı. Fuarda 40'ı yurt dışından olmak üzere 70'in üzerinde galeri katılarak yer aldı.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ'NDE 10 YIL

Çankaya Üniversitesi, 10. Yıl kutlamaları kapsamında 10 yıldır hizmet veren akademik ve idari personeline plaket ve hediyeler vererek teşekkür etti.

ULU ÖNDER ATATÜRK'Ü ANDIK

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü ölüm yıldönümünde Çankaya Üniversitesi mensupları olarak andık. Ulu Önderi anma etkinlikleri bağlamında Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosu, 9 ve 10 Kasım 2007 tarihlerinde Atatürk'ün sevdiği şarkılardan oluşan iki ayrı konser verdi. Ayrıca, 9 Kasım 2007 tarihinde "Büyük Nutuk'ta Altı Çizilerek Okunacak Yerler" konulu bir konferans düzenledi. Konferans, Atatürk Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Utkan Kocatürk tarafından verildi.

KÜRESELLEŞME ve İNSAN HAKLARI KONFERANSI

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü'nün 2 Mayıs 2007 tarihinde düzenlediği "Küreselleşme ve İnsan Hakları" konulu konferans Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kerim Ünsal tarafından verildi.

KAMU SEKTÖRÜNDEKİ MALİ GELİŞMELER ve EKONOMİYE ETKİLERİ

Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin 3 Mayıs 2007 tarihinde düzenlediği "Kamu Sektöründeki Mali Gelişmeler ve Ekonomiye Etkileri" konulu panel Konferans Salonunda yapıldı. İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Üstün Dikeç tarafından yönetilen panele konuşmacı olarak Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kesik, Gelir İdaresi Başkanlığı Gelir Yönetimi Daire Başkanı Adnan Ertürk ve Maliye Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı İsa Coşkun katıldı.

ÖĞRENCİ ODAKLI DİL EĞİTİMİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü'nün 8 Mayıs 2007 tarihinde düzenlediği "Öğrenci Odaklı Dil Eğitiminde Yeni yaklaşımlar" konulu konferans Türk-Amerikan Derneği Kurslar Müdürlüğü Akademik Danışmanı Banu Barutlu tarafından verildi.

YABANCI SÖZCÜKLERE TÜRKÇE KARŞILIKLAR BULMA SÜRECİNDE İZLENECEK YOLLAR VE DENEYİMLER

Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün 11 Mayıs 2007 tarihinde düzenlediği "Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar Bulma Sürecinde

İzlenecek Yollar ve Deneyimler" konulu konferans aynı bölümde öğretim üyesi olarak görev yapan Prof. Dr. Cengiz Tosun tarafından Mavi Salonda verildi.

AB'YE ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRKİYE

Çankaya Üniversitesi Hazırlık Sınıfı Müdürlüğü'nün 1 Haziran 2007 tarihinde düzenle-

diği "AB'ye Üyelik Sürecinde Türkiye" konulu İngilizce münazara Mavi Salonda yapıldı.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ'NDEN 'ÖSS TERCİH DANIŞMANLIĞI VE REHBERLİK HİZMETİ'

Çankaya Üniversitesi, her yıl olduğu gibi 2007 yılında da ÖSS'de başarılı olan öğrencilere yönelik 'tercih danışmanlığı ve rehberlik hizmeti' verdi. Üniversitede kurulan ve 16 Temmuzda başlayıp 3 Ağustos'a kadar Pazar hariç her gün hizmet veren 'ÖSS Tercih Danışmanlığı ve Rehberlik Bürosu'nda uzmanlar, adayların bilinçli tercih yapmalarına, üniversite ve bölüm seçmelerine yardımcı oldu. Adaylar, üniversitenin Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nü telefonla arayarak ve e-posta yoluyla da tercih yardımı alabildi.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ 2007-2008 AKADEMİK YILI DÜZENLENEN BİR TÖRENLE BAŞLADI

Çankaya Üniversitesi'nin 2007-2008 Akademik Yılı 24 Eylül 2007 Pazartesi günü üniversitenin Konferans Salonunda yapılan bir törenle başladı. Yüzüncüyıl Kampüsünde gerçekleşen törende öğrenciler adına İşletme Bölümü öğrencisi Özden Oğuz, Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç ve Mütavelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp birer konuşma yaptılar.

Ulu Önder Atatürk ve aziz şehitlerimiz anısına saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlayan törende, açılış konuşmalarından sonra üniversitede 10'uncu hizmet yılını dolduran akademik

ve idari personele plaket ve hediyeleri verildi. Plaket ve hediyelerin verilmesinden sonra gerçekleşen mini konserin akabinde ilk kez akademik yıl açılış dersi yapıldı. "Hayallerimiz Gerçek Olacak" konulu açılış dersini Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal verdi.

AMERİKA'DA BURS ve EĞİTİM OLANAKLARI

Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü'nün 24 Ekim 2007 tarihinde düzenlediği "Amerika'da

Burs ve Eğitim Olanakları" konulu konferans Kansas Emporia State Üniversitesi'nden James F. Harter tarafından Mavi Salonda verildi.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ TERÖR OLAYLARINA KARŞI YÜRÜDÜ

Çankaya Üniversitesi tarafından Hakkari'de yaşanan terör olaylarını kınamak amacıyla, üniversite'nin 100. Yıl kampüsünde 25 Ekim 2007 tarihinde bir yürüyüş düzenlendi. Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp ve Rektör Prof. Dr Ziya Burhanettin Güvenç öncülüğünde oluşturulan korteje, akademisyenlerin yanısıra kalabalık bir öğrenci ve çalışan topluluğu da katıldı.

Üniversite rektörlüğünden yapılan açıklamada "Güvenlik güçlerimize düzenlenen saldırılarda askerlerimizin şehit düşmesi, tüm Ülkemizi ve Üniversitemizi derin üzüntüye boğmuştur. Bu terörü nefretle kınarken, Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü koruma kararlılığımız karşısında hiç bir gücün duramayacağını bildiririz. Akan kanın bir an önce durdurulması ve barış ortamının sağlanması konusunda Üniversitemizin tepkisini göstermek için bu yürüyüş düzenlenmiştir. Tüm Ülkemizin, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve Şehit ailelerinin başı sağolsun" denildi.

Protesto yürüyüşü şehitlerimiz için saygı duruşunun ardından İstiklal Marşı'nın okunmasıyla sona erdi.

CUMHURİYET HAFTASI KOKTEYLİ

Çankaya Üniversitesi tarafından Cumhuriyet Haftası nedeniyle 31 Ekim 2007 tarihinde Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri bir kokteyl düzenlendi. Kokteyl, Çankaya Üniversitesi Mütevelli

Heyeti Başkanı Sıtkı Alp ve Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç başta olmak üzere akademik ve idari personelin katılımı ile gerçekleşti.

GÜZEL

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nün 6 Kasım 2007 tarihinde düzenlediği "Güzel" konulu seminer, aynı bölümde öğretim görevlisi olan Ziya Tanalı tarafından Mavi Salonda verildi.

BÜYÜK NUTUK'TA ALTI ÇİZİLEREK OKUNACAK YERLER

Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümü nedeniyle 9 Kasım 2007 tarihinde "Büyük Nutuk'ta Altı Çizilerek Okunacak Yerler" konulu bir konferans düzenledi. Konferans, Atatürk Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Utkan Kocatürk tarafından verildi.

Ulu Önderi anma etkinlikleri kapsamında aynı gün ve 10 Kasım 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korusu tarafından Atatürk'ün sevdiği şarkılardan oluşan iki ayrı konser verildi.

MEZUNLAR DERNEĞİ YENİ YÖNETİMİNİ BELİRLEDİ

Çankaya Üniversitesi Mezunlar Derneği 2007 yılında gerçekleştirilen Genel Kurul ile yeni bir yapılanmaya giderek yeni yönetimi belirledi.

Yeni Yönetim Kurulunun açıklaması:

"Çankaya Üniversitesi Mezunlar Derneği; Mezunlarının kendi aralarında ki iletişimi oluşturabilmek, iş yaşamında "Çankaya" ruhunu canlandırmak ve bütün bunların yanında mezunlarımızın Çankaya Üniversitesi ile de bağlarını güçlendirmeyi hedef edinmiştir. Belirlenen hedefler doğrultusunda Çankaya Üniversitesi mezunlarının bilgilerinin oluşturulması, hâli hazırda bilgileri mevcut olan mezunlarımızın bilgilerinin güncellenmesi öncelikli amacımızı oluşturacaktır."

"Derneğimizin daha etkin çalışabilmesi için Üniversitemizden gördüğü üstün desteğin yanında, özellikle yeni mezun arkadaşlarımızın desteklerine kuşkusuz ihtiyacı olacaktır. Derneğimizde bizler ile birlikte görev almak isteyen mezunlarımızı ve 4. sınıf öğrencilerini derneğimiz bünyesine çağırıyoruz. İlgilenenler Üniversitemizin web sayfasından bize ulaşabilirler."

"Daha iyi bir gelecek için hepimizin ortak çalışması bir zorunluluktur."

MEZUNLAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ASİL ÜYELERİ

Derya Ü. Bozkurt - Başkan
Bilgisayar Mühendisliği 2002 Mezunu,
Sistem Mühendisi

Volkan Ekinci - Başkan Yardımcısı
Endüstri Mühendisliği 2001 Mezunu,
Planlama Mühendisi

Gürkan Ünyazıcı - Başkan Yardımcısı
Matematik-Bilgisayar 2002 Mezunu,
Serbest Meslek

Serhat Susantez - Sayman
İktisat 2005 Mezunu, Bankacı

Gamze Bağcı - Üye
Endüstri Mühendisliği 2004 Mezunu,
Sistem Mühendisi / İş Güvenliği Uzmanı

Ali Yüzbaşıoğlu - Üye
Endüstri Mühendisliği 2002 Mezunu,
Yönetici

Mehmet Yalçın - Üye
İşletme 2002 Mezunu, İşletmeci

RENGARENK

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nün 20 Kasım 2007 tarihinde düzenlediği "Rengarenk" konulu semineri Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Öğretim Görevlisi Sibel Ertez verdi.

KENTLER ve YAYALAR

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nün 4 Aralık 2007 tarihinde düzenlediği "Kentler ve Yayalar" konulu semineri aynı bölümde öğretim üyesi olan Prof. Dr. Cüneyt Elker verdi.

ARÇELİK AŞ BULAŞIK MAKİNESİ İŞLETMESİ SHOWROOM-TOPLANTI SALONU İÇİN İÇ MİMARLIK ÖĞRENCİ YARIŞMASI

Arçelik Bulaşık Makinesi İşletmesi'nin showroom-toplantı salonu için düzenlenen İç Mimarlık Öğrenci Yarışması sonucunda başarılı olan öğrencilere ödülleri 4 Aralık 2007 tarihinde düzenlenen bir törenle verildi.

Tören sırasında, önce Mühendislik-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölüm Başkanı Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Gökhan projenin tanıtımını yaptı ve daha sonra ödüllerin verilmesine geçildi.

Yarışmada, 1'inciliği hak eden Bahar Bayrak'a ödülü olan Arçelik marka dizüstü bilgisayarı Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, 2'nciliği hak eden Merve İleri'ye ödülü olan Arçelik marka LCD televizyonu Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal ve 3'üncülüğü hak eden Banu Dağabakan'a ödülü olan Arçelik marka fotoğraf makinasını Arçelik Bulaşık Makinesi İşletmesi Mevcut Ürün Takım Lideri Oytun Üztürk verdi.

YAZILIM UZMANLIĞI

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü 12 Aralık 2007 tarihinde "Yazılım Uzmanlığı" konulu bir kariyer semineri düzenledi.

EGEMENLİK İNSANINDIR

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü'nün 12 Aralık 2007 tarihinde düzenlediği "Egemenlik İnsanındır" konulu seminer Başbakanlık Eski Danışmanı Abdurrahman Sağlık tarafından verildi. 'Önce İnsan' konulu görsel anlatımla başlayan seminerde 'İnsan Hakları ve Demokrasi İlişkileri, Ayrışma Noktaları' ele alındı.

SEMİNER: THE MATRIX EXPONENTIAL ON TIME SCALES

Çankaya Üniversitesi Nano Bilim ve Uygulamaları Araştırma Merkezi tarafından 13 Aralık 2007 tarihinde düzenlenen "The Matrix Exponential on Time Scales" konulu seminer Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ağacık Zafer tarafından verildi.

KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASINDA YENİ AÇILIMLAR

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Endüstri Mühendisliği Bölümü tarafından 14 Aralık 2007 tarihinde düzenlenen "Kurumsal Kaynak Planlamasında Yeni Açılımlar" konulu seminer Aselsan Bilgi Sistemleri Direktörü Fatih Bilgi tarafından verildi.

VERİTABANI UZMANLIĞI

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Netsoft ile ortaklaşa olarak 14 Aralık 2007

tarihinde "Veritabanı Uzmanlığı" konulu bir seminer düzenledi.

MEVLÂNÂ: MİTLER ve GERÇEKLER

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü'nün 17 Aralık 2007 tarihinde düzenlediği "Mevlânâ: Mitler ve Gerçekler" konulu konferans, Çankaya Üniversitesi Türk Dili Okutmanı Kerem Gün tarafından verildi.

ANKARA ESENBOĞA HAVALİMANI YARIŞMA 1'İNCİSİ PROJE VE İÇ MEKAN

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nün 25 Aralık 2007 tarihinde düzenlediği "Ankara Esenboğa Hava-

limanı Yarışma 1'incisi Proje ve İç Mekan" konulu semineri Yüksek Mimar Ercan Çoban verdi.

ALLEE EFFECTS ON POPULATION DYNAMICS

Çankaya Üniversitesi Nano Bilim ve Uygulamaları Araştırma Merkezi tarafından 27 Aralık 2007 tarihinde düzenlenen "Allee Effects on Population Dynamics" konulu seminer TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Matematik Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Oktay Duman tarafından verildi.

YENİ YIL VE BAYRAM KUTLAMASI

Çankaya Üniversitesi 27 Aralıkta yeni yıl ve bayram nedeniyle bir kokteyl düzenledi. Kampüs içinde yer alan Arı Spor ve Dinlenme

Tesisleri'nde düzenlenen kokteyle üniversitenin akademik ve idari personeli katıldı. Kokteyl sırasında üniversitenin Klasik Gitar Topluluğu mini bir dinleti sundu. Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç tüm çalışanların yeni yılını tek tek kutladı.

MULTIOBJECTIVE MULTIDISCIPLINARY OPTIMIZATION WITH MODE FRONTIER

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Endüstri Mühendisliği Bölümü tarafından 28 Aralık 2007 tarihinde düzenlenen "Multiobjective Multidisciplinary Optimization With Mode Frontier" konulu seminer Figes AŞ'den Mehmet Ata Bodur tarafından verildi.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNE 2'NCİLİK ÖDÜLÜ

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Kimya Mühendisliği Bölümü'nün TÜBİTAK ve Kimya Mühendisleri Odası sponsorluğunda düzenlenmiş olduğu "Ne Üretelim Proje Yarışması"na Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü 2. sınıf öğrencileri Ceyda Özden ve İrem Ülkü "Production of Struvite Using Waste Water as Raw Materials (Atık Sulardan Strüvit Üretimi)" başlıklı projeleriyle katılarak 2'ncilik ödülünü kazandı. Tüm lisans öğrencilerinin katılımına açık olarak düzenlenen yarışmanın ödül töreni ve poster sunumu İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Kimya Mühendisliği Bölümü Sergi Salonu'nda 22 Aralıkta yapıldı.

Yrd. Doç. Dr. Sibel Uludağ Demirer'in proje danışmanlığında çalışmalarını sürdüren Ceyda Özden ve İrem Ülkü, poster çalışması aşamasında da Araştırma Görevlileri Miray Hanım Aslan ve Ender Yıldırım'dan destek aldılar. Çankaya Üniversitesinin bu iki başarılı öğrencisi konuyla ilgili şunları söylediler:

"Proje raporu kapsamında düşük yatırım ve işletme giderleri ile üretililecek katma değeri yüksek ürünlerin tespit edilmesi ve bunların üretimlerinin araştırılmasıyla üniversite-sanayi işbirliğini geliştirecek bir ürün fizibilite çalışması; ancak bu çalışmada ürünün bir kimyasal işlem ve proses içermesi hedefleniyordu."

"Önereceğimiz ürünün kimyasal bir proses sonucu oluşması gerektiğini göz önüne alarak kimyevi gübreler aklımıza geldi ve tam da bu noktada Sibel hocamızın bize önerdiği gübre çeşidi olan, henüz Türkiye'de üretilmeyen ve kullanılmayan bir gübre olan strüviti. Strüvitin hammadde ihtiyacını atıksulardan karşılaması, tesis kurulumunun sadece evsel atık su arıt-

ma tesislerine veya fosfor ve nitrojen içeriği bakımından zengin endüstriyel atık su çıkaran fabrikalara ek bir ünite şeklinde kurulmasıyla nispeten ucuz bir tesis kurulum maliyetine sahip olması, strüvitin içerdiği amonyum ve fosfat mineralleri ve yavaş çözünürlüğü sayesinde değerli bir gübre olması, ülkemizin bir tarım ülkesi olmasına karşın yüzde 94 oranında gübresini ithal etmesi, strüvitin üretilabilir ve yarışma için önerilebilir bir ürün olduğunu gösteriyordu. Strüvit bir ürün olmanın yanı sıra, atık sulardan üretildiği ve bu sayede atık suyun kirliliğini düşürdüğü için çevreci bir üretime sahip olması önerdiğimiz ürüne ek bir avantaj getiriyordu. Sonuçta bu projeye 2'nci olmayı başardık. Çok mutluyuz."

AMATÖR FİLM VE FOTOĞRAFÇILIK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Amatör Film ve Fotoğrafçılık Topluluğu, Bahar Şenliği kapsamında 10-11 Mayıs 2007 tarihlerinde bir fotoğraf sergisi düzenlendi ve şenlik süresince film gösterimleri de yaptı. Topluluk ayrıca 20 Kasım 2007 tarihinde film kritiği ve analiz teknikleri konulu workshop düzenledi.

ATAK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi ATAK Topluluğu, Bahar Şenliği kapsamında Mehter Takımı konseri ile Ankara Seğmenleri gösterisini düzenledi.

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Atatürkçü Düşünce Topluluğu, 18 Mayıs 2007 tarihinde Osman Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen 8. Geleceksel Demokratik Cumhuriyet Üniversiteleri Öğrenci Kongresi'ne katıldı.

Topluluk ayrıca, 29 Ekim 2007 tarihinde Anıtkabir'i ziyaret etti. 30 Ekim-6 Kasım 2007 tarihleri arasında "Cumhuriyet" konulu karikatür sergisi düzenledi.

Atatürkçü Düşünce Topluluğu, Öğrenci Konseyi ile birlikte 30 Ekim 2007 tarihinde "Cumhuriyet'in 84. Yılında Atatürkçü Gençliğin Nitelikleri" konulu bir konferans düzenledi. Konferansa konuşmacı olarak Emekli Kurmay Albay Tüzel Atıcı katıldı.

Topluluk, 5 ve 6 Kasım 2007 tarihlerinde arka arkaya iki konferans düzenledi. 5 Kasım'da düzenlediği "Cumhuriyet" konulu konferansı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sina Akşin, 6 Kasım'da düzenlediği "Laiklik" konulu konferansı Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Zeki Hafızoğulları verdi.

12 Kasım 2007 tarihinde düzenlenen "O'nsuz 69 Yıl" konulu panele konuşmacı olarak, Eski Diplomat Onur Öymen, Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ünsal Yavuz, Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Yalnız katıldı. Paneli Umut Hastanesi Başhekimisi Prof. Dr. Abidin Kumbasar yönetti.

BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu, 16 Kasım ve 23 Kasım 2007 tarihlerinde topluluk üyesi Emrah Yılmaz ve Eyüp Demir tarafından "Algoritma Geliştirme" konulu seminer düzenledi.

Topluluğun 18 Kasım 2007 tarihinde düzenlediği "Net ve Mobilite" konulu bir semineri Microsoft uzmanı Eralp Erat verdi.

6 Aralık 2007 tarihinde Yapay Zeka ve Robotik Topluluğu ile birlikte düzenlenen Microsoft Robotics Studio konulu Robotik semineri Elektronik Mühendisi Oğuz Bayraktar tarafından verildi. Seminerde ele alınan konular ise şöyledi:
- Günümüzde Robot Endüstrisi

- Microsoft Robotics Studio (MSRS) ile Yazılım Geliştirme
- Endüstriyel Robotlar
- Kişisel Robotiğin Geleceği
- Robot Pazarının Geleceği
- Görsel Programlama Dili (VPL)
- MSRS Simülasyon Ortamı
- MSRS ile Servis Yönelimli Mimarisi
- Robot Programlamada Gelecek

13 Aralık 2007 tarihinde Bilgisayar Mühendisi Ömer Çelik tarafından "Visual Studio 2008 & Ajax" konulu bir seminer düzenledi.

Topluluk, 26 Aralık 2007 tarihinde "Gençsen Geleceksin" konulu semineri Microsoft ve Turkcell işbirliği ile gerçekleştirdi.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Topluluğu, 7 Nisan 2007 tarihinde **Bil-Anka'yı (Ankara Bilişim Platformu)** düzenledi. Bil-Anka'ya Savunma Sanayi, Havelsan, Aselsan, KOSGEB, Pardus, EMO, Milsoft gibi firma ve kurumların yetkilileri konuşmacı olarak katıldı. Bilişim ve teknoloji ile ilgili bireylerin ve iş dünyasını birbirine yaklaştıran, tecrübeyle bilimin birleştiği Bil-Anka organizasyonunun dünya çapında katılımcılara ulaşması sağlanmaya çalışıldı. Bil-Anka, üniversite öğrencilerine bilişimle ilgili teknik ve akademik yönden gerekli donanımı vermeyi; eğitimi sürdürmekte olan kişilerin iş dünyasının önde gelen isimleriyle buluşmasını ve kariyerlerinde doğru adımlar atmalarını sağlamayı; sosyal, kültürel ve eğitim amaçlı etkinliklerde iletişim bilimine destek vermeyi amaçladı.

23 ve 30 Ekim 2007 tarihlerinde Zeki Burak Ata, Çağatay Bal, Adnan Özgüner Erdursun tarafından "Programlama Mantığı ve Java" seminerleri verildi. Seminerlerde programlamaya yeni başlayan öğrencilere programlama mantığı, Java hakkında bilgi ve program geliştirme anlatıldı.

2 Kasım 2007 tarihinde Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu ile işbirliği içinde Eyüp Demir tarafından "C Programlama Diline Giriş" semineri düzenlendi. Seminerde, bilgisayarın temeli anlatıldı. Slayt ve kameralar aracılığıyla donanım hakkında bilgi verildi. C Programlama dili için başlangıç düzeyinde değinildi.

6 Kasım 2007 tarihinde "Yazılım Mühendisliği ve Programlama Mantığı" semineri düzenlendi.

15 Kasım 2007 tarihinde Adnan Ergüner Erdursun tarafından "Programlamaya Giriş" semineri verildi.

16 Kasım 2007 tarihinde "C & C++ Dillerinde Dosya İşlemleri" semineri verilerek nasıl yapıldığı anlatıldı. Özgür Pekçığlıyan tarafından "Veri Yönetimi ve Dosya Yapıları" semineri verildi.

18 Kasım 2007 tarihinde düzenlenen "Net ve Mobilite" konulu semineri Microsoft'tan Bilgisayar Mühendisi Eralp Erat verdi.

22 Kasım 2007 tarihinde "Linux Nedir? Yenirmi?" başlıklı seminer düzenlendi. Seminer, Linux Kullanıcıları Derneği'nden Doruk Fişek tarafından verildi. Bilgisayar kullanıcıların Linux işletim sistemi hakkında bilgi sahibi olmaları sağlandı. Linux hakkında tanıtım materyalleri dağıtıldı.

24 Kasım 2007 Tarihinde "Web Güvenliği Günleri" konulu konferans OWASP ve Türkiye Web Güvenliği Topluluğu ile birlikte düzenlendi. Konferansta, Pro-G Genel Koordinatörü Burak Dayıoğlu "Yazılım Geliştirme Sürecinde Güvenlik Testleri"; Adalet Bakanlığı Tetkik Hakimi Cengiz Tanrıkulu "Kişisel Verilerin Korunmasının Hukuksal Boyutu"; Web Güvenliği Topluluğu'ndan Bünyamin Demir "Perl'de Güvenlik Modülü: Security. Pm" ve Web Güvenliği Topluluğu'ndan Bedirhan Urgun "Web2.0 Saldırı Dili: Javascript" konularında konuşular.

26 Kasım 2007 tarihinde Sinan Alyürük tarafından "Linux'ta Yazılım Geliştirme" konulu bir seminer verildi.

ÇANKAYALI FENERBAHÇELİLER TOPLULUĞU

Çankayalı Fenerbahçeliler Topluluğu, Öğrenci Konseyi ile birlikte 11 Mayıs 2007 tarihinde Ridvan Dilmen'i ve ayrıca 31 Ekim 2007 tarihinde Fenerbahçe'nin Eski Başkanı Ali Şen'i üniversitemize davet ederek birer söyleşi düzenledi. Söyleşilerden sonra öğrenciler Fenerbahçe üniformalarını imzalattı.

Topluluk ayrıca, üyeleri, akademik danışmanları Okutman Kerem Gün ve Kültür Hizmetleri Müdürlüğü'nden Melis Fırat'la birlikte 29 Aralık 2007 tarihinde Kurban Bayramı ve Yılbaşı nedeniyle Velican Huzur ve Yaşlı Bakımevi'ne ziyaret etti. Bakımevi sakinlerine ud sanatçısı eşliğinde şarkılar söylendi.

DANS TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Dans Topluluğu, 26 Nisan 2007 tarihinde Etap Altinel Otel'i'nde LÖSEV yararına düzenlenen geceye yaptıkları gösteriyle katılarak destek verdi.

Topluluk ayrıca, 26-27 Nisan 2007 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesinde yapılan Dans Festivali'ne

katılarak Latin dansları gösterisini sahneledi.

Müzikal gösteriler bağlamında yarattığı farklılıkla diğer üniversitelerin hem dans toplulukları hem de öğrencileri arasında oluşturduğu hayran kitlesiyle Çankaya Üniversitesi Dans Topluluğu, bundan sonra da yeni dans gösterileriyle ilklere imza atmayı sürdürmeyi amaçlamakta.

Çankaya Üniversitesi Geleneksel Bahar Şenliği kapsamında Latin Dansları Gösterisi, Grease Müzikali ve Hip Hop gösterisi sahnelendi. Konferans Salonu'nda yapılan gösteriler üniversitemiz öğrencilerinden büyük ilgi topladı.

Topluluk, 16-17 Mayıs 2007 tarihlerinde Başkent Üniversitesi Dans Festivali-Latin Dansları Şov Yarışmasına katılarak üniversitemizi başarıyla temsil etti.

LÖSEV'in 9. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle 9 Kasım 2007 tarihinde Ankara Mydonose Plaza'da düzenlenen geceye Dans Topluluğumuz yaptığı gösteriyle destek verdi.

Dans Topluluğun, 24-25 Kasım 2007 tarihlerinde Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsünde bulunan ATAUM'da gerçekleştirilen ve Gençlik Kültür Evi Derneği (GENÇEV) tarafından düzenlenen Gençlik Sanat Günleri'nde sahnelediği gösteriler büyük beğeni topladı.

EDEBİYAT TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Edebiyat Topluluğu, 26 Kasım-7 Aralık 2007 tarihleri arasında Kitap Bağış Kampanyası düzenleyerek topladığı kitapları Bayburt Adabaşı İlköğretim Okulu'na bağışladı.

Topluluk ayrıca, 4-7 Aralık 2007 tarihleri arasında eğitim konulu "Herşeye Rağmen" adlı sergiyi düzenlendi.

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu, 16 Nisan 2007 tarihinde Ostim Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Telmek AŞ'ye teknik gezi düzenledi. Gezi sırasında Telmek AŞ hak-

kında bilgi edinildi, çeşitli endüstriyel makineler tanındı. İşveren ve yöneticilerden iş yaşamına dair bilgiler edinildi. Topluluk ayrıca, 25 Mayıs 2007 tarihinde EM Gecesi'ni düzenledi.

GENÇLİK (YOUTH) TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Gençlik (Youth) Topluluğu, Ulusal Ajans'la işbirliği yaparak 4 Mayıs 2007 tarihinde Eylem 1 "Avrupa Gençlik Değişimi" ve Eylem 2 "Avrupa Gönüllü Hizmeti" seminerleri

düzenledi. Uzman Aytaç Torun tarafından verilen bu seminerlerle Avrupa Birliği'nin gençler için sağlamış olduğu olanakların üniversitemiz öğrencilerine aktarılması amaçlandı.

GO-KART TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Go-Kart Topluluğu, 29 Nisan 2007 tarihinde Ostim Areas Arena Pisti'nde "V5.0 Haydi Yarışalım" adı altında go-kart yarışı düzenlendi. Yarışa topluluk üyeleri katıldı.

Topluluk ayrıca, 6 Ekim ve 11 Kasım 2007 tarihlerinde de Ostim Areas Arena Pisti'nde "Haydi Yarışalım" sloganıyla düzenlediği yarış organizasyonlarını başarıyla gerçekleştirdi. Yarışlarda geçen yıllarda olduğu gibi güzel dostluklar kuruldu ve çekişmeli mücadeleler yaşandı.

HALK BİLİMİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Halk Bilimi Topluluğu, Bahar Şenliği açılış töreni sırasında halk dansları gösterisi yaptı. Topluluk ayrıca, şenlik programı kapsamında sema gösterisi de düzenledi. Tüm yıl boyunca yaptıkları çalışmaların ürünü olan gösteriler, Çankayalılar tarafından büyük beğeniyle izlendi.

IEEE TOPLULUĞU

26 Nisan 2007 tarihinde "JAVA/JAVA Mobile C++" semineri düzenlemiştir. Seminerde "Java nedir, nasıl program geliştirilir?" konuları ele alındı.

3 Mayıs 2007 tarihinde Topluluğun Başkanı Nevrez İmamoğlu tarafından "Elektromanyetik Teoriye Giriş" ve Ayşe Tila Çınar tarafından "Matlab" seminerleri verildi.

29 Eylül 2007 tarihinde Türk IEEE Ankara Öğrenci Kolları toplantısı üniversitemizde gerçekleştirildi. Toplantı, kollar arası bilgi paylaşımının gerçekleştirilmesi amacıyla yapıldı. Toplantıda, IEEE kollarının sorunları ve çözüm önerileri tartışıldı ve Ankara'da düzenlenecek etkinlikler belirlendi.

Türkiye Bilişim Derneği tarafından 14-16 Kasım 2007 tarihleri arasında Ankara Sheraton Hotel & Convention Center'da düzenlenen BİLİŞİM'07 adlı etkinliğe IEEE Topluluğunun 8 üyesi katılarak Çankaya Üniversitesi'ni temsil etti.

20 Kasım 2007 tarihinde "Linux" konulu seminer Fatih Kömürlü tarafından verildi.

İŞLETME ve EKONOMİ TOPLULUĞU

İşletme ve Ekonomi Topluluğu, Easy Yurtdışı Danışmanlık işbirliği yaparak 31 Ekim 2007 tarihinde Thames Valley Üniversitesi'nin

yüksek lisans programlarıyla ilgili bir tanıtım toplantısı düzenledi.

KÜLTÜR ve SANAT TOPLULUĞU

2006-2007 akademik yılı bahar döneminde kurulan Çankaya Üniversitesi Kültür ve Sanat Topluluğu, ilk etkinliğini 4 Mayıs 2007 tarihinde gerçekleştirdi. "Sürrealizm" konulu semineri, Çankaya Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Nüzhet Akın ile Plastik Sanatlar Birimi Öğretim Görevlisi Tekin Koçan verdi.

MÜNAZARA TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu, 13-15 Nisan 2007 tarihleri arasında Selçuk Üniversitesi'nde yapılan "Anadolu Cup 4" adlı münazara turnuvasına 6 üyesi ile birlikte katıldı.

7-10 Aralık 2007 tarihleri arasında Ege Üniversitesi'nde düzenlenen "4. Ege Münazara Turnuvası" Münazara Topluluğunun

üç temsilcisi katıldı. Topluluk Başkanı İlknur Mersin turnuvada jüri üyesi olarak görev aldı.

20 Aralık 2007 tarihinde, TRT Ankara Radyosu'nun "Bayram Özel Programı"na Münazara Topluluğu'ndan dört öğrenci katıldı. Programda "Geçmişin ve Geleceğin Bayramları" konusu üzerine sohbet edildi.

SUALTI TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Sualtı Topluluğu, 11 Mayıs 2007 tarihinde sualtı sporunu tanıtmak ve sevdirmek amacıyla Seaborne Dalış Ekibi'nden

eğitmenler eşliğinde Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri'nin yarı olimpiik havuzunda dalış eğitimi düzenledi.

SIYASET ve DİPLOMASİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Siyaset ve Diplomasi Topluluğu, 2007 yılının Nisan ve Mayıs aylarında üç hafta süreli kitap bağış kampanyası düzenledi. Öğrencilerin yoğun ilgi göstererek katkı sağla-

dığı kampanya sonucu toplanan kitaplar Artova Çok Programlı Lisesi ve Artova Gazi Paşa İlköğretim Okulu kütüphanelerine ulaştırıldı.

TİYATRO TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Tiyatro Topluluğu, 12 Mayıs 2007 tarihinde Sadık Şendil'in yazdığı "Yedi Kocalı Hüzmüz" adlı oyunu Konferans Salonu'nda sahneledi. Topluluk ayrıca, 16 Mayıs 2007 tarihinde Tuncer Cücennoğlu tarafından yazılan "Helikopter" adlı oyunu Konferans Salonu'nda sahneye koydu. Büyük ilgi gören oyunların rejisi ve koreografisi de topluluk öğrencileri tarafından yapıldı.

TOPLUMSAL DAYANIŞMA TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Toplumsal Dayanışma Topluluğu, 30 Nisan 2007 tarihinde Topluluğu'nun eski başkanı ve üyesi M. Alper Şentürk tarafından verilen "Gençlik ve Gençliğin Günümüzdeki Sorunları" adlı konferansı düzenledi.

Topluluk ayrıca, 'Yarınlardan Yarınlara' projesi kapsamında 16 Mayıs 2007 tarihinde Hazırlık Si-

nifı binasında Dış Sağlığı Eğitimi düzenledi.

26 Ekim, 30 Ekim ve 6 Kasım 2007 tarihlerinde Sarı Anahtar eğitim semineri verildi. Eğitimde, toplum gönüllülerinin vizyonu, misyonu, amaç ve hedefleri anlatıldı.

TÜRK - JAPON TOPLULUĞU

2006-2007 akademik yılı bahar dönemi'nde kurulan Türk-Japon Topluluğu, Mayıs-Aralık ayları arasında altı kez anime film gösterimi düzenledi.

TÜRK TARİH PLATFORMU

Türk Tarih Platformu Topluluğu, 8 Mayıs 2007 tarihinde "Irak'ın Dünyası, Bugünü ve Yarını" konulu bir panel düzenledi. Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Türker Alkan'ın yönettiği panelle Emekli Büyükelçi ve ASAM Başkanı Dr. Faruk

Loğoğlu, Irak Demokrat Türkmen Partisi Genel Başkan Yardımcısı Kasım Ömer, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi Mustafa Balbay ve Emekli Tuğgeneral Cihangir Dumanlı konuşmacı olarak katıldı.

ULUSLARARASI TİCARET TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Topluluğu, 16 Nisan 2007 tarihinde ABD Büyükelçiliği Çin Komitesi Başkan Yardımcısı Adam Borrow tarafından verilen "Çin ile Ticari İlişkiler" konulu dış ticaret semineri düzenledi. Etkinlik Mavi Salonda gerçekleşti.

Topluluk ayrıca, 25 Nisan 2007 tarihinde Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan Emekli Müdür Yardımcısı Kürşat Aytaç'ın verdiği "Dış Ticaret İlişkilerinde Karşılaşılan Zorluklar ve İş Hayatına Uyum" konulu semineri düzenledi.

YAPAY ZEKA ve ROBOTİK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Yapay Zeka ve Robotik Topluluğu, 24 ve 26 Nisan 2007 tarihleri arasında düzenlenen İstanbul Teknik Üniversitesi Robot Olimpiyatlarında üniversitemizi ilk kez temsil etti. Topluluk 80 proje arasından 24. olarak gelecek senelerde ne kadar iddialı bir ekip olabileceğini gösterdi. Hem ülkemizde hem de

Çankaya Üniversitesi'nde robotik teknolojisini geliştirmeyi amaçlayan topluluk, 2008 yılının Nisan ayı içerisinde bir robotik yarışmasına ev sahipliği yapmayı planlamakta.

Topluluk ayrıca, 17 Mayıs 2007 tarihinde "Robotiğin Dünü, Bugünü ve Geleceği" konulu bir konferans düzenledi.

6 Aralık 2007 tarihinde Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu ile birlikte ortaklaşa düzenlenen Microsoft Robotics Studio konulu robotik semineri Elektronik Mühendisi Oğuz Bayraktar tarafından verildi.

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU

Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korusu geleneksel bahar konserlerinden birini 17 Mayıs 2007 tarihinde verdi.

Türk Sanat Müziği Korusu, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümü nedeniyle 9 ve 10 Kasım 2007 tarihlerinde Atatürk'ün sevdiği şarkılardan oluşan iki ayrı konser verdi.

Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korusu, geleneksel musikimizi geçmişten geleceğe aslını bozmadan aktarmak ve gençlerimize sevdirmek amacıyla 1 Mart 2001 tarihinde TRT Ankara Radyosu Ses Sanatçısı Şef Mehmet Özkaya tarafından kuruldu ve ilk konserini 31 Mayıs 2001 tarihinde verdi. Kuruluşundan itibaren her yıl düzenli olarak çalışmalarını sürdürerek konserler veren koro 2002-2003 akademik yılında Şef

Emine Gürsel tarafından çalıştırıldı. Üniversitenin Kurucusu ve Mtevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp'in destekleri ve Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in himayelerinde çalışmalarını sürdüren koroyu, 2003-2004 akademik yılı başından bu yana Bestekar, Ses Sanatçısı, Şef Kadri Şarman çalıştırmakta.

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü 4'ncü Sınıf Öğrencimiz Mehmet Fidan 2007 yılının Mayıs ayında vefat etti.

Merhuma Tanrı'dan rahmet, kederli ailesine başsağlığı ve sabır dileriz.

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ VE MÜHENDİSLİK YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ferda Can Çetinkaya'nın uzun yıllar alan, emek ve fedakârlık gerektiren bir çalışmasının ürünü olan "Endüstri Mühendisliği ve Mühendislik Yönetimi Terimleri Sözlüğü" adlı eseri TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından yayınlanmış bulunmaktadır. İş ve Bilim Dünyasına küçük bir katkı olarak düşünülen sözlük, içeriği ve kapsamının detayı ile Türkiye'de bir ilk olma özelliğini taşıyor. Söz konusu alanlardaki yayınlar incelendiğinde, birçok Türkçe yazılmış özgün eserler ile çevrilere rastlanmakla birlikte, bu detayda bir İngilizce-Türkçe sözlük çalışması yapılmadığı tespit edilebilir.

Sözlüğün tamamı, Endüstri Mühendisliği eğitimi ile araştırma ve çalışma ortamlarında kullanılan sözcük ve terimlerden oluşmakla birlikte, İşletmecilik ve Mühendislik Yönetimi alanlarında İngilizce öğretim gören üniversite öğrencilerine, akademik çalışma yapan araştırmacılara, çeviri yapan kişilere, mühendis ve yöneticilere de yararlı olacağı ümit ediliyor. Bu nedenle, daha geniş kitlelerin farkına varabilmesi ve yararlanabilmesi için sözlük; Endüstri Mühendisliği ve Mühendislik Yönetimi Terimleri Sözlüğü olarak adlandırılmış.

Sözlükte Endüstri Mühendisliği ve Mühendislik Yönetimi alanlarındaki konular dikkate alınarak belirlenen 12 binden fazla İngilizce sözcük ve terim yer almakta. Endüstri Mühendisliği'nin Benzetim, Endüstriyel Yönetim ve Organizasyon, Güvenilirlik, İnsan Kaynakları Yönetimi, İşbilim (Ergonomi), İş Etüdü, Kalite Denetim ve Yönetimi, Mühendislik Ekonomisi, Proje Yönetimi, Servis Sistemleri, Sistem Mühendisliği, Tedarik Zinciri Yönetimi, Tesis Planlama ve Yerleşim, Üretim Planlama ve Denetimi, Yatırım Planlaması, Yönetim Bilişim Sistemleri ve Teknolojisi, Yöneylem Araştırması gibi ana konuların yanı sıra; Bilgisayar Mühendisliği, Ekonomi, İstatistik, İşletme, Makina Mühendisliği, Maliye, Muhasebe, Pazarlama gibi Endüstri Mühendisliği ile yakın ilişki içinde olan alanlarda kullanılan sözcük ve terimler de sözlükte yer alıyor.

Sözlük, Makina Mühendisleri Odası Genel Merkezi (Sümer Sokak 36/1-A, Demirtepe, Ankara), Ankara Şubesi (Sağlık Mah., Aksu Sokak, Uz Apt. No:9, Sıhhiye) ile Oda'nın diğer tüm şubelerinden veya "www.mmo.org.tr" internet sitesinden temine edilebilir.

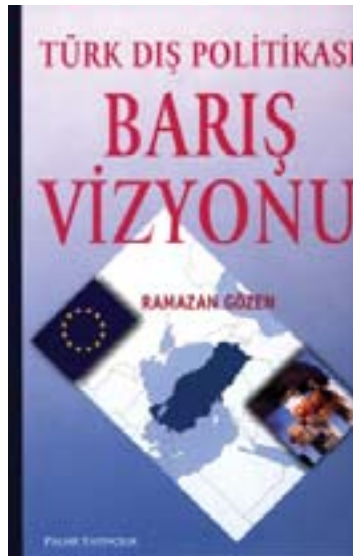

Yrd. Doç. Dr. Ferda Can Çetinkaya
Çankaya Üniversitesi
Endüstri Mühendisliği Bölümü
Öğretim Üyesi

TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yayını

TÜRK DIŞ POLİTİKASI BARİŞ VİZYONU

Türk Dış Politikası Barış Vizyonu, Türkiye'nin bölgesel ve global aktörlere ve genel olarak uluslararası ilişkilere dönük olarak izlediği, izlemeye çalıştığı ve izlemesi gereken politikayı incelemektedir. Türk dış politikasının barış yönünde nasıl bir dönüşüm içinde olduğunu/olması gerektiğini ortaya koyan kitap, şu bölümlerden oluşmaktadır: I. Yeni Vizyon; II. Avrupa Birliği-Türkiye:Barış Hattı; III. 11 Eylül-ABD-İsrail-Türkiye: Savaş Hattı; IV. Irak-ABD-Türkiye: Savaş Girdabı; V. Kıbrıs-Avrupa Birliği-Türkiye: Savaş ve Barış Arasında; VI. Birleşmiş Milletler: Savaşın Kurbanı Bir Barış Projesi. Yöntem olarak bilimsel verilere dayalı ve verilerle boğulmuş bir çalışma değil, gözlemlere dayalı olmak kaydıyla "olması gerekene" yoğunlaşan bir çalışmadır. Bu yönüyle akademik dünyanın yanında bu dünyanın dışındaki insanlara da hitap edecek niteliktedir.

Ramazan Gözen
Palme Yayıncılık

TURKEY'S DELICATE POSITION BETWEEN NATO AND THE ESDP

Ramazan Gözen
SAM Yayını

This study examines Turkey's recently emerging 'delicate position' between NATO and the European Security and Defence Policy(ESDP) in a broadening security architecture in Europe. It rests on three arguments. Firstly, a new and broader security architecture has been established in Europe. In the process, while NATO has emerged as the most comprehensive and capable organisation in the establishment of a broader security structure in Europe, it has encouraged a division of labour among the NATO members and European institutions, the most important of which is the European Union. However, the EU's ESDP created such institutional and operational mechanisms that six non-EU European NATO members were 'marginalised' if not totally excluded, from the ESDP process. This produced a serious debate and even a kind of rift among the NATO Allies due to its negative effects on the management of division of labour. Secondly, it will be argued that among the six non-EU European NATO countries, Turkey is the most negatively affected for two reasons. First of all, Turkey's current associate membership status in the EU's first and third

pillars, as well as in the Western European Union, as the security and defence pillar of EU integration, was not matched by a similar status in the ESDP. Moreover, Turkey's very central/integral position in NATO was barely taken into consideration. This was a rather awkward and undesirable development because it created a number of 'complications' in NATO-EU relations and co-operation, in Turkey's relations with the EU and in the realisation of the ESDP itself. As a result, these developments put Turkey into a delicate position between NATO and the EU's Security and Defence Policy. Because of those complications, it will be argued thirdly that a solution has to be found to bring an end to Turkey's delicate position between NATO and the ESDP so that Turkey should be fully integrated into the European security architecture under the ESDP. Thus, the last part of the study focuses on the process of finding a solution to the crisis between Turkey and the EU, in particular on the Ankara agreement and the Brussels Document, as well as on other possible alternatives and options which, I think, are feasible in this respect.

ASP.NET AJAX

Mehmet Nuri Çankaya,
Burak Batur,
Ömer Çelik
Seçkin Yayıncılık

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Mezunu Ömer Çelik'in, Mehmet Nuri Çankaya ve Burak Batur ile birlikte yazdığı ASP.NET AJAX kitabı Seçkin Yayıncılık'tan çıktı. Bu kitap "bilgi paylaşıldıkça artar" vizyonu çerçevesinde bir ekip çalışması sonucunda ortaya çıkmıştır. Yazarların amacı Türkiye'nin bilişimle kalkınan bir ülke olabilmesi için en güncel teknolojileri sizlere Türkçe olarak aktarabilmektir. ASP.NET AJAX; günümüzün Web 2.0 dünyası için çok önemli bir teknoloji olduğu için bu kitapta olabildiğince detaylı olarak konu okuyucularla paylaşılmak istenmiştir.

TARIK ZİYAD GÜLCÜ'DEN DÖRT KİTAP ÇEVİRİSİ

İngilizcenin yanı sıra Fransızca ve Almanca da bilen Çankaya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 4'üncü sınıf öğrencisi Tarık Ziyad Gülcü'nün bugüne kadar dört çeviri eseri yayınlandı.

Turkish Police Information Book

İlk çevirisi Türkçe'den İngilizce'ye, "Turkish Police Information Book" adını taşıyor. Kitabın amacı Türk polisini yabancılara tanıtmak.

Demokratik Toplumda Polis

İkinci çevirisi Fransızca'dan Türkçe'ye "Demokratik Toplumda Polis". Kitap, Avrupa Konseyi yayını ve demokratik bir toplumda insan haklarına saygılı, şeffaf, hesap verebilir bir polis yapılandırmasını anlatıyor.

Suçun Önlenmesinde Polisin Rolü

Üçüncü eser İngilizce'den Türkçe'ye "Suçun Önlenmesinde Polisin Rolü" ismiyle çevrilmiş. Kanada'da bulunan Uluslararası Suç Önleme Merkezi yayınlarından.

Suç Önleme Projeleri

Dördüncü eser ise Almanca'dan Türkçe'ye çevrilmiş. Alman Federal Kriminal Polisinin Batı dünyasında başarılı olan suç önleme projelerini anlattığı bir kitap. "Suç Önleme Projeleri" adıyla yayımlanan kitapta uyuşturucu bağımlılığı, hırsızlık, kadınlara karşı şiddet, yaşlılara karşı işlenen suçlar, cinsel istismar gibi alanlarda pek çok ülkede uygulanan ve başarıya ulaşan projeler yer alıyor.

Batı toplumlarında hem felsefi alanda tartışılan, hemde günlük hayatta yaşanan bir sorun Tarık Ziyad Gülcü'nün çevirilerinin ana konusunu oluşturuyor: Özgürlük ve güvenlik ikilemi. Ne yazık ki tablo, siyah ve beyazdan ibaret hale indirgenemiyor. Arada gri ve tonlarından oluşan adeta sınırsız bir alan var. Gerçekte insan, ne güvenlikten ne de özgürlükten vazgeçebilir. O halde somut olarak bir denge sorunuyla karşı karşıyayız.

Batı dünyasının yaşadığı bununla iç içe bir başka sorun ise suç salgını. Suçlar işlendikten sonra yapılan muhakeme ve infaz faaliyetlerinin hem toplumsal, hem de parasal maliyeti çok ağır. O yüzden suçun önlenmesi tercih ediliyor. Özgürlükleri kısıtlanmadan,

suçları toplum adına önlemek kamu yönetimi ve sivil toplum kuruluşlarının vazgeçemeyecekleri bir faaliyet alanı.

Ancak Tarık Ziyad Gülcü'nün çevirilerinde ele alınan konular Türkiye'nin uzağında ve Türkiye'yi ilgilendirmeyen konular değil. Batı toplumlarına göre daha düşük dozda yaşadığımız, fakat ağırlığını giderek daha fazla hissettiğimiz, özellikle metropol alanlarda günlük yaşamın bir parçası haline gelen sorunlar. Dolayısıyla Tarık Ziyad Gülcü'nün çevirileri bir yandan Türkçe literatürü zenginleştirirken, öte yandan da yaşadığımız sorunlara çözüm önerisi getirmesi bakımından önem taşıyor.

Haluk BİLGİN
Çankaya Üniversitesi
Spor Kulübü Genel Sekreteri

SPORDA YENİ SEZON

2007-2008 sezonumuzu, 2007 yılının Ağustos ayı başında A ve diğer alt yapı takımlarımızla birlikte açtık. Bu yıl bayan takımımızla Eylül ayı sonunda Kartal Belediyesi'nin düzenlediği bayan basketbol turnuvasına katılarak ilk maçlarımızı oynadık. Daha sonra kendi salonumuzda Kayseri TED, Mersin Büyükşehir Belediyesi, Tarsus Belediyesi ve Çankaya Üniversitesi bayan takımlarının katıldığı 2. Uluslararası Çankaya Üniversitesi Turnuvası düzenledik.

Bu turnuvalar da eksiklerimizi gördük ve buna göre dört yabancı oyuncu takviyesi yaptık. Bu oyuncularımızın isimleri Matalya Belvin, Natasha Brackett, N'Deye N'Diaye ve Randee Henry'dir. Ayrıca Tarsus'tan Deniz, Sakarya'dan Belgin ve Fenerbahçe'den Ceyda ile anlaştık. Mevcut oyuncularımızdan Filiz, Tuğba, Dila, Candide ve Ebru ile bu yılda anlaştık ve Filiz Yükrük takım kaptanlığına getirildi.

13 yıldır yaptığım bayan takımı koçluğundan ayrılıp tamamen idari kadroya geçerek Kulüp Genel Sekreterlik görevini üstlendim. Yerime, uzun yıllar 1. Lig erkek takımlarında ve TED Ankara Koleji'nde çalışan tecrübeli çalıştırıcılardan Haydar Kemal Ateş takımın başantrenörlüğüne getirildi. Şu ana kadar takımımız dört galibiyet alarak ligde 8'inci durumda maçlarına devam etmektedir. Kendilerine başarılar diliyoruz.

Erkek takımımız Bölgesel Ligde tamamen genç ve Arı Lisesi öğrencileriyle sahaya çıkmaktadır.

Bu takımımızın çalıştırıcı geçen yılda bu görevi yürüten Levent Lüle'dir.

Altyapı takımlarımız da Ağustos ayından itibaren basketbol, masa tenisi ve satranç dallarında çalışıp maçlarına çıkmaktadır. Bu yıl bütün Ankaralı öğrencilere açık olan binicilik, Latin dansları, hip-hop, masa tenisi, eskrim, satranç gibi dallarda yeni spor okulu grupları açtık. Bu çalışmalara katılan öğrencilerin sayısı basketbol okulumuzla birlikte yaklaşık 250 kişiye ulaşmıştır.

Olimpik Spor Salonumuzda bulunan kondisyon salonumuz haftanın bazı günlerinde üniversite öğrencilerimizin kullanımına açılmıştır.

Bu sezonda üniversitemizin bayan ve erkek basketbol takımları, kulüp takımlarımızda oynayan öğrencilerimizin katılımıyla oluşturulmuştur. Ümit Milli bayan takımımızın oyuncusu olan, yıllarca Özel Arı Lisesi'nde eğitim görüp yetişen Candide Öztürk, üniversitemiz Matematik-Bilgisayar Bölümü'nü kazanmış ve kendisine Sporda Başarı Bursu verilmiştir.

Ayrıca, bu dönemde Detroit Pistons'ın Avrupa ajanı olan Faruk Akagündüz bizlerle birlikte oldu ve Mehmet Okur'un nasıl seçildiğini, NBA'da işlerin nasıl gittiğini bizlere anlattı.

Bizlere bu olanakları sağlayan Mütevelli Heyetimize, Rektörümüze ve Üniversitemizin tüm birimlerine çok teşekkür ediyor, faaliyetlerimize olan destek ve ilginin artarak sürmesini dileyerek saygılar sunuyorum.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ'NİN ÜNİVERSİTELER ARASI SPOR BAŞARILARI

25-27 Mart 2007 tarihlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yapılan Üniversiteler Arası Bilardo Turnuvasında takımımız Türkiye 8'incisi oldu.

12-16 Mart 2007 tarihleri arasında Bilkent Üniversitesi'nde yapılan Üniversiteler Arası Basketbol C Kategorisinde takımımız 1'inci oldu.

25-27 Mart 2007 tarihlerinde İstanbul Kültür Üniversitesi'nde yapılan Üniversiteler Arası Satranç Turnuvasında takımımız Türkiye 4'üncüsü oldu.

5-7 Nisan 2007 Adana'da Çukurova Üniversitesi'nde düzenlenen Üniversiteler Arası Masa Tenisi Türkiye Birinciliğinde takımımız 46 üniversite arasından Türkiye 4'üncüsü oldu.

7-11 Mayıs 2007 tarihleri arasında Manisa'da Celal Bayar Üniversitesi'nde yapılan Üniversiteler Arası Bayan Basketbol A Kategorisinde takımımız Türkiye 4'üncüsü oldu.

13-15 Mayıs 2007 tarihlerinde İzmir'de Ege Üniversitesi'nde düzenlenen Üniversiteler Arası Yüzme Türkiye Birinciliğinde takımımız Türkiye 16'ncısı oldu.

ÜNİVERSİTE İÇİ SPORTİF FAALİYETLER

İşletme ve Ekonomi Topluluğu tarafından 2007 yılının Mart ayında düzenlenen Voleybol Turnuvası'nda Karadeniz Fırtınası 1'inci, T-13 2'nci ve 01 de 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında 2007 yılının Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Basketbol Turnuvası'nda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 1'inci, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi 2'nci ve Hukuk Fakültesi 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında 2007 yılının Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Halı Saha Futbol Turnuvası'nda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 1'inci, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi 2'nci ve Hukuk Fakültesi 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında 2007 yılının Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Masa Tenisi Turnuvası'nda Hukuk Fakültesi öğrencisi Mustafa Çok 1'inci, Endüstri Mühendisliği Bölümü öğrencisi Mustafa Binici 2'nci ve İktisat Bölümü öğrencisi Emre Bayraktar 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında 2007 yılının Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Satranç Turnuvası'nda öğrencilerimizden Oğuzhan Uruk 1'inci, Ahmet Bilal Kolsarıcı 2'nci ve Emre Bayraktar 3'üncü oldu.

2007 yılının Kasım ayında düzenlenen Basketbol Turnuvası'nda TT.Net 1'inci, Çankaya Cougars 2'nci ve Outlaws 3'üncü oldu.

2007 yılının Kasım ayında düzenlenen Halı Saha Futbol Turnuvası'nda Seferoğulları 1'inci, Tokmakçılar 2'nci ve Devir Daim 3'üncü oldu.

2007 yılının Kasım ayında Hazırlık Sınıfı öğrencileri arasında düzenlenen Masa Tenisi Turnuvası'nda İmran Özoğlu 1'inci, Ulaş Güleç 2'nci ve Soyer Ersoy 3'üncü oldu.

ÇANKAYA UNIVERSITY

INTERNATIONAL WORKSHOP ON NEW TRENDS IN SCIENCE AND TECHNOLOGY

NOVEMBER 3-4, 2008 - ANKARA, TURKEY

This workshop will provide a place to exchange recent developments and progresses on nanoscience and nanotechnology, nonlinear science and complexity in mathematics, physics and engineering as well as on symmetries, supersymmetries and integrable systems.

The applications of the nanotechnology in the renewable energy production and storage as well as the nanostructured materials for nanoelectronics, energy and sensing will be discussed. The experimental details of detection of cancer cell, the development of sensors and the multi purpose thin films are going to be presented in the perspectives of the nanoscience point of view.

The purpose of the workshop is to bring together scientists whose common interests are the nanoscience, nonlinear science and complexity, the symmetries, supersymmetries and integrability.

Draft Papers Submission: May 30, 2008

Notification of Acceptance: June 30, 2008

Registration Deadline: September 30, 2008

Chairman: Z. B. Guvenc (Turkey)

Co-Chairs

J. A. Tenreiro Machado (Portugal)
C. Ozkan (USA)
M. Ozkan (USA)
E. Ozbay (Turkey)
D. Baleanu (Turkey)
A. Luo (USA)
J. Jellinek (USA)

Invited Lecturers

A. Nayfeh (USA)
A. Luo (USA)
C. Ozkan (USA)
M. Ozkan (USA)
E. Ozbay (Turkey)
J. Jellinek (USA)
J. A. Tenreiro Machado (Portugal)
M. Visinescu (Romania)
R. Magin (USA)
R. Nigmatullin (Russia)
E. Scalas (Italy)
O. P. Agrawal (USA)
C. Li (China)

International Scientific Committee

Z. B. Guvenc (Turkey)
A. Nayfeh (USA)
T. Cagin (USA)
B. Jackson (USA)
A. Luo (USA)
R. Magin (USA)
T. Imir (Turkey)
J. Jellinek (USA)
M. Ozkan (USA)
C. Ozkan (USA)
J. A. Tenreiro Machado (Portugal)
E. Ozbay (Turkey)
J. Sabatier (France)
E. Scalas (Italy)
G. Zaslavsky (USA)
C. Ozdogan (Turkey)
R. Nigmatullin (Russia)
W. Chen (China)
K. Diethelm (Germany)
J. J. Trujillo (Spain)
O. P. Agrawal (USA)
M. L. Ciurea (Romania)
J. H. He (China)
M. Kibler (France)
S. G. Ahmed (Egypt)
A. Zafer (Turkey)
A. Erdemir (USA)
S. Baskal (Turkey)
V. Lakshmikantham (USA)
P. Melchior (France)
C. Niculescu (Romania)
F. Mainardi (Italy)
P. Grunfeld (Romania)
G. Djordjevic (Serbia)
D. Hasegan (Romania)
Y. Q. Chen (USA)
E. Dinc (Turkey)
R. Constantinescu (Romania)

I. Cotaescu (Romania)
S. Altinoz (Turkey)
E. Aki Sener (Turkey)
I. Kleps (Romania)
Y. Yalcin (Turkey)
N. J. Tonukari (Japan)
M. Visinescu (Romania)
N. Derbel (Tunisia)
A. Masmoudi (Tunisia)
F. Derbel (Germany)
C. Bender (USA)
L. Vasquez (Spain)
S. Ozcelik (Turkey)
G. E. Draganescu (Romania)
O. Kanoun (Germany)
A. Lakhtakia (USA)
O. Duman (Turkey)
C. Li (China)

Local Organizing Committee

D. Baleanu (Turkey)
C. Ozdogan (Turkey)
M. Boyukata (Turkey)
K. E. Yildirim (Turkey)
M. Atis (Turkey)
C. D. Vurdu (Turkey)
G. E. Draganescu (Romania)

Contact: Dumitru Baleanu (Turkey)

Phone : +90 (312) 284 45 00 / 309

Fax : +90 (312) 286 40 78

e-mails : dumitru@cankaya.edu.tr

ntst08@cankaya.edu.tr

<http://ntst08.cankaya.edu.tr>

ÇANKAYA UNIVERSITY

The 1st NATIONAL SYMPOSIUM ON ENGLISH LANGUAGE TEACHING PROGRAMS IN THE PREPARATORY SCHOOLS OF UNIVERSITIES

MAY 23, 2008 – ANKARA

1. ULUSAL SEMPOZYUM: ÜNİVERSİTELERİN HAZIRLIK SINIFLARINDAKİ İNGİLİZCE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

23 MAYIS 2008 – ANKARA

The symposium aims to provide a context for exchanging and discussing ideas and experiences related to ELT within Higher Education. ELT professionals, presenting in either English or Turkish are invited to share their observations, reflections, applications and solutions to existing and emerging problems.

Sempozyum, Yüksek Öğretim’de İngiliz Dili Eğitimi’ne yönelik görüş ve deneyimlerin paylaşılması ve tartışılması için bir ortam sağlamayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, İngiliz Dili Eğitimi’ne yönelik uygulamalar, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerini paylaşmak üzere, bütün okutmanları ve ilgili akademisyenleri davet etmekteyiz.

The symposium’s theme will cover the following titles:

Curriculum Development
Measurement and Evaluation
Material Design
Research Techniques
Teacher Supervision
Learner Training

Sempozyum aşağıdaki başlıkları kapsamaktadır:

Program Geliştirme
Ölçme ve Değerlendirme
Materyal Geliştirme
Araştırma Teknikleri
Mesleki Gelişim
Öğrenci Danışmanlık Programı

Honorary Chair:

Ziya Burhanettin Güvenç (Çankaya University)

Onursal Başkan:

Ziya Burhanettin Güvenç (Çankaya Üniversitesi)

Speakers include / Konuşmacılar:

Hüsnü Enginarlar (METU)
Özcan Demirel (Hacettepe University)
Ayşegül Daloğlu (METU)
Deniz Kurtoğlu Eken (Sabancı University)
Semih Şahinel (TOBB ETU)
Aytuna Kocabıykoğlu (Atılım University)
Beril Yücel (Başkent University)
Bülent İnal (Çankaya University)
Hande Mengü (Bilkent University)

Contact / İletişim

Bülent İnal

inal@cankaya.edu.tr

www.cankaya.edu.tr/ihs08

BAHAR KAMPANYASI

ARI

spor ve dinlenme tesisleri

yüzme havuzu
yüzme okulu
fitness
sauna
futbol
tenis
sport's café

1 Mart - 31 Mayıs
Tarihleri arasında
özel fiyatlarımızla
sizleri
sağlıklı yaşama
davet ediyoruz.

Öğretmenler Caddesi No: 112/2
Yüzüncü Yıl / ANKARA
T: 0.312. 286 57 27 - 50
F: 0.312. 286 42 21
e-mail: arisports@cankaya.edu.tr

www.arisports.com.tr

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

SEDAM

SÜREKLİ EĞİTİM, DANIŞMA, ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

Borsada Bilgisayar Destekli Temel
ve Teknik Analiz

Uygulamalı Dış Ticaret Yönetimi

Pazarlama ve Halkla İlişkiler

İnsan Kaynakları Yönetimi

Sermaye Piyasaları

Muhasebe ve Finansman Yönetimi

Uluslararası Fon Uygulamalarında
Proje Geliştirme ve Proje Yönetimi

Genel İngilizce - TOEFL - KPDS - ÜDS

Vitray

Seramik

Bilgisayar

Kurumsal Eğitim Programlama

Karanfil Sokak No: 45 Kızılay-Ankara Tel: 0312 425 11 75 - 417 48 74 Faks: 0312 425 95 57

<http://sedam.cankaya.edu.tr> e-posta: sedam@cankaya.edu.tr

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE VE BÖLÜMLER

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

İngiliz Dili ve Edebiyatı
İngiliz Dili ve Edebiyatı (Burslu)
Matematik - Bilgisayar
Matematik - Bilgisayar (Burslu)
Mütercim - Tercümanlık (İngilizce)
Mütercim - Tercümanlık (İngilizce) (Burslu)

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

İktisat
İktisat (Burslu)
İşletme
İşletme (Burslu)
Uluslararası Ticaret
Uluslararası Ticaret (Burslu)
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Burslu)

HUKUK FAKÜLTESİ

Hukuk
Hukuk (Burslu)

MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ

Bilgisayar Mühendisliği
Bilgisayar Mühendisliği (Burslu)
Endüstri Mühendisliği
Endüstri Mühendisliği (Burslu)
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (Burslu)
İç Mimarlık

ÇANKAYA MESLEK YÜKSEKOKULU

Uluslararası Ticaret Yönetimi

Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü

Öğretmenler Caddesi No:14 Yüzüncüyıl 06530 Balgat - Ankara

Tel: 0312 284 45 00 • Faks: 0312 285 96 31 • webadmin@cankaya.edu.tr

ÖZEL ARI OKULLARI

BAŞARILARIMIZLA GURUR DUYUYORUZ...

• 2007-ÖSS'deki Gurur Tablomuz (Türkiye Sıralaması);

İPEK BEREKET	EA-2	TÜRKİYE 9.su
HAYDAR GÜVEN KAYALI	EA-2	TÜRKİYE 18.si
AHMET ŞEVKİ ALTIN	SÖZ-2	TÜRKİYE 72.si
ÇAĞRI YURTSEVEN	SAY-2	TÜRKİYE 153.sü
DORUK BEYTER	SAY-2	TÜRKİYE 479.su
ORKUN AKMAN	SAY-2	TÜRKİYE 603.sü
CEM ERKAN KILINÇ	SAY-2	TÜRKİYE 805.si
SERHAT AĞIRBAŞ	SAY-2	TÜRKİYE 963.sü
COŞKUN ŞAHİN	SAY-2	TÜRKİYE 1094.sü

• 2007 OKS'deki Gurur Tablomuz (Ankara Sıralaması);

MİRAÇ AYBERK SANİSOĞLU	ANKARA 24.sü
DOĞAN ONAT TÜRKÇÜOĞLU	ANKARA 49.su
HAYRULLAH YUMUŞ	ANKARA 63.sü
BERKER PEKÖZ	ANKARA 86.si
FIRAT ATAK	ANKARA 207.si
ALPER KILINÇ	ANKARA 210.su
EGEMEN KAYA	ANKARA 224.sü
MUSTAFA KEMAL ALTINOK	ANKARA 408.si

TAYFUN KÜLBAY	ANKARA 624.sü
MELTEM DUYGU ŞAFAK	ANKARA 666.si
ÇAĞLAYAN ARAS	ANKARA 785.si
İREM TURAN	ANKARA 844.sü
FEYZA NUR METE	ANKARA 892.si
ALİ UĞUR GÜLER	ANKARA 903.sü
İREM AYAN	ANKARA 955.si
RIDVAN ŞAHİN	ANKARA 991.si

Haziran 2007 döneminde yapılan, Common European Framework of Reference for Languages ile uyumlu, Cambridge University ESOL (KET, PET, FCE) sınavlarında Arı Okulları öğrencileri üstün başarı göstererek gurur kaynağımız olmuşlardır.

• FCE sınavında başarılı olan öğrencimiz;

Hatice Kübra BEYAZ

• PET sınavında başarılı olan öğrencilerimiz;

Aydın ARIK
Aykut ÖZKURT
Aytaç DEMİRCİ
Elif KOLAY
Enes TANRIÖVEN
Fırat Mert YILDIZ
Hüseyin Anıl ÖZTÜRK

İpek SÜSOY (Onur Derecesi ile)
İrem ALTAY (Onur Derecesi ile)
Melis DOĞANAY
Pelin SAMARAZ
Pelinsu FIRAT
Salih Mert BALKAYA

• KET sınavında başarılı olan öğrencilerimiz;

Alper Nebi YASAK

Beliz SEÇKİN

Burkay ANDUV

Derin ERBİL

Dersu GİRİTLİOĞLU

Eylül CAN

• Sporda Başarılarımız;

2007 / Genç Kız Basketbol Takımı	ANKARA 1.liği
2007 / Genç Kız Basketbol Takımı	TÜRKİYE Yarı Final 1.liği
2007 / Küçük Kız Basketbol Takımı	ANKARA 1.liği
2007 / Küçük Erkek Basketbol Takımı	ANKARA 1.liği

ARI ÖNOKUL - ARI İLKÖĞRETİM OKULU - ARI LİSESİ - ARI FEN LİSESİ

Öğretmenler Caddesi No: 112/2 (Çankaya Üniversitesi Yanı) 100. Yıl - ANKARA

Tel: 0 312 286 85 85 (pbx) • www.ariokullari.k12.tr

Çankaya Üniversitesi
güncellenen